ಗೌರಿವ್ರತ ಕಥನ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೨೨

॥ ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ ॥

ಭೂರ್ಲೋಕೋಽಥ ಭುವರ್ಲೋಕಃ ಸ್ವರ್ಲೋಕೋಽಥ ಮಹರ್ಜನಃ।
ತಪಸ್ಸತ್ಯಂ ಸಪ್ತೈತೇ ದೇವಲೋಕಾಃ ಪ್ರಕೀರ್ತಿತಾಃ ॥

ಭೀಷ್ಮ :- ಭೂಲೋಕ, ಭುವರ್ಲೋಕ, ಸುವರ್ಲೋಕ, ಮಹರ್ಲೋಕ, ಜನೋಲೋಕ, ತಪೋಲೋಕ, ಸತ್ಯಲೋಕ ಇವು ಏಳು ದೇವಲೋಕಗಳೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿವೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಲೋಕಗಳ ಒಡೆತನವು ಸರತಿಯಂತೆ ಬರುವ ಬಗೆಯೆಂತು? ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆ ರೂಪ, ಆಯುಷ್ಯ, ಆರೋಗ್ಯ, ಐಶ್ವರ್ಯಗಳು ದೊರಕುವ ಬಗೆಯಾವುದು? ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಪೂರ್ವ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಹೇಗೆ ಪೂಜಿತಳಾದಳು?

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ದೇವೇಂದ್ರನು ಅಗ್ನಿ ಹಾಗೂ ವಾಯುದೇವರಿಗೆ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಸಂಹಾರಮಾಡಲು ಆಜ್ಞೆನೀಡಿದನು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಸಹಸ್ರಾರು ದೈತ್ಯರನ್ನು ಸುಟ್ಟು ಹಾಕಿದರು. ಅಳಿದುಳಿದ ತಾರಕ, ಕಮಲಾಕ್ಷ, ಕಾಲದೌಷ್ಟಿರ, ಐರಾವಸು, ವಿರೋಚನ, ಸಹ್ಲಾದಮುಂತಾದ ದೈತ್ಯವೀರರು ಓಡಿಹೋಗಿ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಕೊಂಡರು. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ರಣಹೇಡಿಗಳಾದ ರಕ್ಕಸರು ಎಂದು ಅಗ್ನಿವಾಯುಗಳು ಅವರನ್ನು ಉಪೇಕ್ಷೆಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟರು. ಅಂದಿನಿಂದ ಆ ದೈತ್ಯರು ಸಮಯ ಸಿಕ್ಕಾಗಲೆಲ್ಲ ನೀರಿನಿಂದ ಎದ್ದು ಹೊರಬಿದ್ದು ಭೂಮಿಯ ಮೇಲಿರುವ ಮಾನವರನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಲ್ಲುತ್ತಾರೆ. ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೀಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಪಾತಾಳದಲ್ಲಿಯ ಸರ್ಪಗಳನ್ನು ಹಿಂಸಿಸುತ್ತಾರೆ. ಋಷಿ ಮುನಿಗಳು ಎಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದರೂ ಅವರನ್ನು ಗೋಳಾಡಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಅಡ್ಡಿ ಒಡ್ಡುತ್ತಾರೆ. ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಪ್ರಾಣಾಂತಿಕ ಉಪದ್ರವ ಕೊಟ್ಟ ಈ ದುಷ್ಟದೈತ್ಯರು ತಮ್ಮ ಜಲದುರ್ಗವಾದ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಸೇರುತ್ತಾರೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಈ ಏಳು ಜನ ದೈತ್ಯವೀರರು ಸಹಸ್ರಾರು ಯುಗಗಳಿಂದ ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನೇ ಕಾಡಿ ಪೀಡಿಸುತ್ತ ಇದ್ದರು. ಇದನ್ನು ಕಂಡು ಕೋಪಗೊಂಡ ಸುರಸಾಮ್ರಾಟನಾದ ಶಚಿಪತಿಯು ಮತ್ತೆ ಅನಲಾನಿಲರನ್ನು ಕರೆದು ಹೇಳಿದನು. ''ನಮ್ಮ ವೈರಿಗಳಾದ ದೈತ್ಯವೀರರಿಗೆ ಈ ಸಾಗರವು ಆಶ್ರಯವಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಸಮುದ್ರವನ್ನೇ ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿ ಈಗಲೇ ಒಣಗಿಸಿ ಬಿಡಿರಿ.''

ಅಗ್ನಿ ವಾಯು :- ದೇವತೆಗಳ ದೊರೆಯೇ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುವುದು ಅಧರ್ಮವಲ್ಲವೇ? ಈ ಕಡಲಿನ ಒಡಲಿನಲ್ಲಿ ಅಮಿತ ಜೀವರಾಶಿಗಳು, ಜಲಚರ ಹುಳಗಳು ನೆಲೆನಿಂತಿವೆ. ಸರ್ವ ಸಾಗರದ ಶೋಷಣೆಯಿಂದ ಆ ಜೀವ ಜಂಗುಳಿಯೆಲ್ಲವೂ ಕ್ಷಯ ಹೊಂದುವದು. ಅದರಿಂದ ಬೇರೊಂದು ಉಪಾಯವನ್ನು ಯೋಚಿಸುವುದು ಸೂಕ್ತ. ಯಾವ ಜಲನಿಧಿಯ ಒಂದೊಂದು ಯೋಜನದಷ್ಟೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೂ ಕೋಟಿ ಜೀವ ಜಂತುಗಳು ವಾಸಿಸಿರುವವೋ ಅಂಥ ಅಪಾರ ಸಾಗರವನ್ನು ನಾಶಗೈಯ್ಯುವುದು ಅನ್ಯಾಯವಲ್ಲವೇ ಸುರರಾಜ !

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ಅನಲಾನಿಲರ ಈ ವಚನವನ್ನು ಕೇಳಿ ಸುರಪತಿಗೆ ಕೋಪ ಬಂದಿತು. ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಆರಕ್ತವಾದವು. ಕಿಡಿಸಿಡಿದಂತೆ ನುಡಿಗಳನ್ನಾಡುತ್ತ ಅವನು ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡಿದನು.

ಇಂದ್ರ :- ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಪಾಪಪುಣ್ಯಗಳ ಭೇದವಿಲ್ಲ. ಧರ್ಮ ಅಧರ್ಮಗಳ ಸಂಬಂಧವೂ ಇಲ್ಲ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಮಹಾಮಹಿಮಾ ಶಾಲಿಗಳಾಗಿದ್ದೀರಿ. ಹೀಗಿದ್ದರೂ ನೀವಿಬ್ಬರೂ ನನ್ನಮಾತನ್ನು ಮೀರಿದಿರಿ. ಆ ಕಾರಣದಿಂದ ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಒಂದೇ ಶರೀರದಿಂದ ಮಾನವರಾಗಿ ಜನ್ಮ ತಾಳಿರಿ. ಅಗ್ನಿಯೇ, ಆ ಮಾನವ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ವಾಯುವಿನ ಜೊತೆಗೆ ನೀನು ಜನಿಸಿದಾಗ 'ಎಂದು ನೀನು ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಬಾಯಿ ಮುಕ್ಕಳಿಸಿ ಒಣಗಿಸುವಿಯೋ' ಆಗ ಪುನಃ ದೇವತ್ವವನ್ನು ಪಡೆಯುವಿ. ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಮುನಿಯರೂಪದಿಂದ ಏಕ ದೇಹದಿಂದ ಮರ್ತ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿ ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಜನಿಸಿರಿ. ಧರ್ಮವಂತರ ಕುಲದಲ್ಲಿ ನೀವು ಹುಟ್ಟಿರಿ.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ದೇವೇಂದ್ರನು ಆ ಶಾಪದಿಂದ ಆ ವಾಯುವಹ್ನಿ ಇಬ್ಬರೂ ಆಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲಕ್ಕೆ ಉರುಳಿದರು. ಮಹಾ ತೇಜಸ್ವಿಗಳಾದ ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಕೊಡದಿಂದ ಜನಿಸಿದರು. ದೇಹವನ್ನು ಪಡೆದು ನಿಂತರು. ಮಿತ್ರಾವರುಣರ ವೀರ್ಯದಿಂದ ವಸಿಷ್ಠ ಮತ್ತುಅಗಸ್ತ್ಯ ಎಂಬ ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠರಾಗಿ, ಆ ಇಬ್ಬರೂ ಜೀವೋತ್ತಮರು ಧರಣೀ ಮಂಡಲವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದರು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ತನ್ನ ಯೋಗ್ಯತೆಯಿಂದ ಮುನಿ ಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಶ್ರೇಷ್ಠರೆಂದು ಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು, ಗೌರವವನ್ನು ಪಡೆದರು.

ಭೀಷ್ಮ :- ವಶಿಷ್ಠ ಅಗಸ್ತ್ಯರಾಗಿ ಜನಿಸಿದ ಈ ವಹ್ನಿ,ವಾಯುಗಳಿಗೆ ಮಿತ್ರಾವರುಣರು ಹೇಗೆ ತಂದೆಯಾದಾರು? ಅಗಸ್ತ್ಯರ ಈ ಜನನವು ಕುಂಭ ಅರ್ಥಾತ್ ಗಡಿಗೆಯಿಂದ ಹೇಗೆ ಆಯಿತು? ಅದನ್ನು ಈಗ ನನಗೆ ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ಭಗವಾನ್ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಪುರಾಣಪುರುಷ ಎಂದು ಹೆಸರು ಉಂಟಷ್ಟೆ! ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರ ಪುರಾಣ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾದ ಆ ವಿಷ್ಣುವು ಧರ್ಮನ ಮಗನಾಗಿ ಗಂಧಮಾದನ ಗುಡ್ಡದಲ್ಲಿ ವಿಪುಲವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸಿದನು. ಭಗವಂತನ ಈ ಉಗ್ರತಪಸ್ಸನ್ನು ಕಂಡು ಇಂದ್ರ ಹೆದರಿದ. ಅದಕ್ಕೆ ವಿಘ್ನ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿದ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ವಸಂತ ಹಾಗೂ ಕಾಮರನ್ನು ಭಗವಂತನ ಬಳಿಗೆ ಕಳಿಸಿದ. ಕಾಮನ ಜೊತೆಗೆ ಕಾಮಿನಿಯರ ಬಳಗ, ಅಪ್ಸರೆಯರ ದಂಡು,ಗಂಧಮಾದನಗಿರಿಗೆ ಬಂದಿಳಿಯಿತು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಕೇಶವನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮರುಳುಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಮಧುರಕಂಠದಿಂದ ಹಾಡಿದರು. ವಿವಿಧ ಭಂಗಿಗಳಲ್ಲಿ ಕುಣಿದರು. ರಾಗ ತಾಳ ತಾನ ಲಯಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಕುಣಿಕುಣಿದು, ಮಣಿಮಣಿದು ದಣಿದರು. ಹಾವಭಾವಗಳಿಂದ ಧರ್ಮಪುತ್ರನಾದ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಗೆಲ್ಲಲು ಕಾಮ ವಸಂತರ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಶತಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡಿದರು. ಆ ಸುರಲೋಕದ ಸುಂದರಿಯರು. ಆದರೆ ಸ್ವಯಂ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಅವತಾರವಾದ ಆ ಧರ್ಮಪುತ್ರನು ಈ ಸ್ವರ್ಗದ ಚಿಟ್ಟೆಗಳ ಹಾವಭಾವಗಳಿಗೆ ಬಗ್ಗಲಿಲ್ಲ. ಹಾಡುಪಾಡುಗಳಿಂದ ಮರುಳಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇವರು ಎಷ್ಟೇ ವಿಲಾಸ ವೈಯ್ಯಾರಗಳಿಂದ ಹಾಡಿ ಮಣಿದು, ಕುಣಿದು ಕುಪ್ಪಳಿಸಿದರೂ, ಮಂದಹಾಸ ಬೀರಿದರೂ, ಆ ಧರ್ಮಕುಮಾರನು ಮೋಹವಶನಾಗದೆ ನಿರ್ವಿಕಾರನಾಗಿಯೇ ನಗುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದನು. ಅದರಿಂದ ಕಾಮ ಕರೆತಂದ ಕಾಮಿನಿಯರು, ವಸಂತನಿಂದ ಪ್ರೇರಿತರಾದ ವಿಲಾಸಿನಿಯರು ಬಹಳ ವಿಷಾದಹೊಂದಿದರು. ಆ ಅಪ್ಸರಾಂಗನೆಯರ ಸೌಂದರ್ಯದ ಮದವನ್ನು ಕಳೆಯಲು ಧರ್ಮಪುತ್ರನಾದ

ನಾರಾಯಣನು ತನ್ನ ತೊಡೆಯಿಂದಲೇ ಓರ್ವ ನಾರೀಮಣಿಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಸಾಕು, ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿರುವ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಮರುಳಾಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದ, ಕಾಮ ವಸಂತರು ಕೂಡ. ನಾರಾಯಣನ ಅಂಗಸಂಭೂತಳಾದ ಆ ಅಂಗನಾಮಣಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಮಾರುಹೋದರು. ಆಗ ನಾರಾಯಣನು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಕರೆದು ''ಇವಳನ್ನು ಅಪ್ಸರೆಯೆಂದು ಗೌರವಿಸಿರಿ, ಊರ್ವಶಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಇವಳು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆಯುವಳು'' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅಂದಿನಿಂದ ಆ ನಾರಾಯಣ ಕುಮಾರಿ ಊರ್ವಶಿ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಳಾದಳು.

ದೇವಲೋಕ ದುರ್ಲಭವಾದ ಊರ್ವಶಿಯ ದಿವ್ಯರೂಪವನ್ನುಕಂಡು ಮಿತ್ರನು ಮುಗ್ಧನಾದನು. ಕಾಮಾರ್ಥನಾಗಿ ಅವನು ಊರ್ವಶಿಯನ್ನು ಕರೆದು ನನ್ನೊಡನೆ ರಮಿಸಿ ನನ್ನನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸು ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮತಿಸಿ ಊರ್ವಶಿಯು ಮಿತ್ರದೇವನನ್ನು ರಮಿಸಿ ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿದಳು. ಮಿತ್ರನಿಂದ ಅವಳು ಗರ್ಭಿಣಿಯಾದಳು. ಇದೇ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ತಾವರೆಗಣ್ಣಿನ ಆ ತರುಣಿಯನ್ನು ಕಂಡು ವರುಣನೂ ಮರುಳಾದನು. ಕಾಮಾತುರನಾದ ಅವನು ಊರ್ವಶಿಗೆ ತನ್ನ ಕಾಮನೆ ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡನು. ಅದಕ್ಕೆ ಊರ್ವಶಿಯು ಮಂದಹಾಸ ತೋರುತ್ತ ಕುಡಿನೋಟ ಬೀರಿ, ನಾಚುತ್ತ ನುಡಿದಳು.

'ಒಡೆಯ ಮಿತ್ರನು ಅರ್ಥಾತ್ ಸೂರ್ಯನು ನನ್ನನ್ನು ಮೊದಲೇ ಕೈಹಿಡಿದು ರಮಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ನನಗೆ ಧರ್ಮದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪತಿಯಾಗಬೇಕು. ಅಂದ ಬಳಿಕ ನಾನೀಗ ನಿನ್ನ ಬಯಕೆಯನ್ನು ಹೇಗೆ ಪೂರೈಸಲಿ ?'

ವರುಣ :- ಹಾಗಿದ್ದರೆ, ನೀನು ಮಿತ್ರನ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗು, ಆದರೆ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಮಾತ್ರನನ್ನಲ್ಲಿ ಇರಲಿ. ವರುಣನು ಹೀಗೆ ನುಡಿದ ಬಳಿಕ ಊರ್ವಶಿಯು ಅವನನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿ, ಅವನ ಆಜ್ಞೆಪಡೆದು ಸೂರ್ಯನ ಬಳಿಗೆ ಹೋದಳು. ಅದರಿಂದ ಸೂರ್ಯದೇವನಿಗೆ ಊರ್ವಶಿಯ ಈ ಅವಾಂತರ ತಿಳಿದು ಕೋಪಬಂದಿತು. 'ನೀನು ಈಗಲೇ ಮನುಷ್ಯಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗು. ನೀನು ಮಿಥ್ಯಾಧರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸಿದೆ. ನನ್ನನ್ನೂ ವಂಚಿಸಿದೆ' ಎಂದು ಶಾಪವಿತ್ತನು. ಅನಂತರ ಊರ್ವಶಿಯು ತನ್ನ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿರುವ ಮಿತ್ರ ಹಾಗೂ ವರುಣ ಇಬ್ಬರ ವೀರ್ಯವನ್ನು ಒಂದು ನೀರು ತುಂಬಿದ ಕೊಡದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ಇಟ್ಟಳು. ಅವುಗಳಿಂದ ಇಬ್ಬರು ತೇಜಸ್ವಿಗಳಾದ ಋಷಿಗಳು ಹುಟ್ಟಿದರು-ಒಬ್ಬ ಅಗಸ್ತ್ಯ, ಇನ್ನೊಬ್ಬ ವಶಿಷ್ಠ. ಹಿಂದೆ ನಿಮಿ ಎಂಬ ಹೆಸರಾದ ಒಬ್ಬ ರಾಜನಿದ್ದನು. ಅವನು ಮಹಾಸ್ತ್ರೈಣ. ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳ ಜೊತೆಗೆ ಜೂಜು ಆಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ಮಿತ್ರ, ಅಮಿತ್ರ ಎಂಬ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳಿದ್ದರು. ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ಮಕ್ಕಳಾದ ವಶಿಷ್ಠ ಮುನಿಗಳು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದರು. ನಿಮಿರಾಜನು ಅವರ ಪೂಜೆ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಸ್ವಾಗತ ಸತ್ಕಾರ ನೀಡಲಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ವಶಿಷ್ಠರಿಗೆ ಕೋಪಬಂದಿತು. 'ನೀನು ದೇಹವಿಲ್ಲದವನಾಗು' ಎಂದು ಅವನಿಗೆ ಶಾಪ ಕೊಟ್ಟರು. ನಿಮಿಯು ಕೂಡ ವಶಿಷ್ಠರಿಗೆ 'ನೀನೂ ದೇಹರಹಿತನಾಗು' ಎಂದು ಮರಳಿ ಶಾಪವಿತ್ತನು. ಹೀಗೆ ಪರಸ್ಪರ ಶಾಪದಿಂದ ಅವರಿಬ್ಬರ ದೇಹಗಳು ಬಿದ್ದು ಹೋದವು. ಇಬ್ಬರೂ ಅಶರೀರರಾಗಿ, ತೇಜೋಮಯ ರೂಪದಿಂದ ನಿಂತುಕೊಂಡರು. ಅನಂತರ

ತಮ್ಮ ಶಾಪದ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಬಳಿಗೆ ಬಂದರು. ನಿಮಿ-ವಶಿಷ್ಠರು. ಮುಂದೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ನಿಮಿಯು ಜನರ ಕಣ್ಣಿನ ರೆಪ್ಪೆಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದನು. ನಿಮಿಯ ನಿವಾಸಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಬ್ರಹ್ಮನು ಅಂದಿನಿಂದ ಜನರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಕಣ್ಣಿನ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ 'ಎಮೆ' ಅಥವಾ ರೆಪ್ಪೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದ್ದಾನೆ. ವಶಿಷ್ಠನು ಕೂಡ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ, ವೀರ್ಯವನ್ನು ಇರಿಸಿದ ಗಡಿಗೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮೊದಲಿನಂತೆ ನಾಲ್ಕುತೋಳು, ಬ್ರಹ್ಮಸೂತ್ರ, ಕಮಂಡಲು ಸಹಿತವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದನು. ಅನಂತರ ಅಗಸ್ತ್ಯ ಎಂಬ ಶಾಂತಸ್ವಭಾವದ ಮಹರ್ಷಿಯು ಕೂಡ ಅದೇ ನೀರಿನ ಕೊಡದಿಂದ ಜನಿಸಿದನು. ಈ ಅಗಸ್ತ್ಯ ಮುನಿಯು ಲೋಪಾಮುದ್ರಾ ಎಂಬ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಕೈಹಿಡಿದು ವಿವಾಹವಾದನು. ಮುಂದೆ ತನ್ನ ಪ್ರಿಯ ಪತ್ನಿಯೊಂದಿಗೆ ಮಲಯಶೈಲದ ಒಂದು ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು, ವೈಖಾನಸ ವಿಧಾನದಿಂದ ಅತಿ ಉಗ್ರ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದನು.

ಹೀಗೆ ಕೆಲ ಕಾಲವು ಕಳೆಯಿತು. ಬಹುಕಾಲದ ಮೇಲೆ, ತಾರಕ ಮೊದಲಾದ ದಾನವರು ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಬಹಳ ಉಪದ್ರವ ಕೊಡತೊಡಗಿದರು. ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವೂ ಆ ದುಷ್ಟ ದಾನವರ ಕಾಟಕೋಟಲೆಗಳಿಂದ ಪ್ರಕ್ಷುಬ್ಧವಾಯಿತು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಅಗಸ್ತ್ಯನಿಗೆ ಕಡು ಕೋಪ ಬಂದಿತು. ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಹೊಡೆದು ಹಿಂಸಿಸಿ ಆ ದೈತ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ಓಡಿಹೋಗಿ, ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಅಡಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ದುಷ್ಟದೈತ್ಯರು ತಂಗುವ ತಾಣವಾದ ಆ ತೋಯನಿಧಿಯನ್ನು ತಪೋಧನರಾದ ಅಗಸ್ತ್ಯ ಮುನಿಗಳು ಕೋಪದಿಂದ ಕುಡಿದುಬಿಟ್ಟರು. ಶಂಕರನೇ ಮೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಅಗಸ್ತ್ಯರ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿದರು. ಅವರಿಗೆ ಬಯಸಿದ ವರಗಳನ್ನು ನೀಡಿದರು. ಅದರಂತೆ ದೇವೋತ್ತಮರಾದ ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು ಇಬ್ಬರೂ ವರ ನೀಡಬೇಕೆಂದು ಅಗಸ್ತ್ಯ ಮುನಿಗಳ ಬಳಿಗೆ ಬಂದರು.

'ಮುನಿಯೇ, ನಿನಗೆ ಕಲ್ಯಾಣವಾಗಲಿ, ವರವನ್ನು ಕೇಳಿಕೋ, ನಿನಗೆ ಏನು ಬೇಕಾಗಿದೆ ಹೇಳು. ಬೇಡಿದ್ದನ್ನು ಕೊಡುವೆವು.'

ಅಗಸ್ತ್ಯ :- ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಕೋಟಿ ಸಾವಿರ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರುಗಳ ಕಲ್ಪಕಾಲದವರೆಗೂ ದಕ್ಷಿಣಾಪಥದ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ವಿಮಾನರೂಢನಾಗಿ ಸಂಚರಿಸುವೆನು. ನನ್ನ ವಿಮಾನವನ್ನು ಕಂಡ ಕೂಡಲೇ ನನ್ನನ್ನು ಯಾರು ಪೂಜೆ ಮಾಡುವರೊ ಅವರು ಏಳು ಲೋಕಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಕ್ರಮದಿಂದ ಅಧಿಪತಿಯಾಗಲಿ. ಪುಷ್ಕರಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿರುವ ನನ್ನ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು ನನ್ನ ಹೆಸರು ಹೇಳಿ, ಯಾರು ಸಂದರ್ಶಿಸುವರೋ ಅಥವಾ ಯಾರು ಯಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಹೋಗುವರೋ ಅವರು ಪುಣ್ಯಭಾಗಿಗಳಾಗಲಿ. ಇಲ್ಲಿ ಬಂದು ಪಿಂಡಪ್ರಧಾನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಶ್ರಾದ್ಧಮಾಡುವವರ ಪಿತೃಗಳೆಲ್ಲರೂ ನನ್ನೊಡನೆ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಕ್ಕೆ ಬರಲಿ. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಸುಖದಿಂದಿರಲಿ, ನಾನು ಹೇಳುವಷ್ಟು ದಿವಸ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಆ ಸುರಲೋಕದಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಸಲಿ, ಇದೇ ನಾನು ಕೇಳುವ ವರ. ಅಗಸ್ತ್ಯರ ಈ ವರಯಾಚನೆಗೆ ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು ಮೊದಲಾದ ದೇವತಾಧೀಶರು ಒಪ್ಪಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ವರಗಳನ್ನು ಕರುಣಿಸಿದರು. ಮತ್ತು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು. ಆದುದರಿಂದ ವಿವೇಕಿಗಳಾದವರು ಅಗಸ್ತ್ಯ ಋಷಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು.

ಭೀಷ್ಮ :-ಮಹಾಮುನಿಗಳಾದ ಆ ಅಗಸ್ತ್ಯರಿಗೆ ಅರ್ಘ್ಯಪೂಜೆ ಹೇಗೆ ಮಾಡಬೇಕು ? ಆ ಅಗಸ್ತ್ಯ ಪೂಜೆಗೆ ವಿಶೇಷ ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳೇನಾದರೂ ಉಂಟೆ? ಇದ್ದರೆ ನನಗೆ ಹೇಳಬೇಕು.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅಗಸ್ತ್ಯ ನಕ್ಷತ್ರವು ಉದಯವಾದಾಗ ಬಿಳಿ ಎಣ್ಣೆ ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಸ್ನಾನಮಾಡಬೇಕು. ಬಿಳಿ ಹೂಗಳನ್ನೇ ಧರಿಸಬೇಕು. ಒಂದು ಕಲಶವನ್ನು ಮಾಲೆ ವಸ್ತುಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಿ, ಐದು ರತ್ನಗಳನ್ನು ಒಳಗೆ ಹಾಕಿ, ತುಪ್ಪದ ಪಾತ್ರೆಯೊಂದಿಗೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಬೇಕು. ಅಂಗುಲದಷ್ಟು ಉದ್ದಳತೆಯ ಅಗಸ್ತ್ಯ ಮುನಿಯ ಚಿನ್ನದ ಒಂದು ನಾಲ್ಕು ತೋಳಿನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಆ ಕಲಶದಲ್ಲಿ ಹಾಕಬೇಕು. ನವಧಾನ್ಯವನ್ನು ಅದರೊಳಗೆ ಇರಿಸಿ, ಜೊತೆಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದ ಎಲ್ಲ ವಿಧ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನಿಡಬೇಕು. ಕಂಚಿನ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಕೆ, ಶಿಂಪುಗಳನ್ನಿಟ್ಟು ಮಂತ್ರಹೇಳಿ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ದ್ವಿಜಶ್ರೇಷ್ಠರಿಗೆ,ದೊಡ್ಡ ಹೊಟ್ಟೆಯ, ನೀಳದೋಳಿನ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ದಾನಕೊಡಬೇಕು. ಇದರೊಂದಿಗೆ ಗೋದಾನ ನೀಡಬೇಕು. ಆಕಳಿಗೆ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಗೊರಸು,ಚಿನ್ನದ ಕೊಂಬು ಹಾಗೂ ಮುಖವಾಡಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಿ, ವಸ್ತ್ರ ಹಾಗೂ ಪಾತ್ರೆ ಸಹಿತವಾಗಿ, ಗೆಜ್ಜೆ, ಗಂಟೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿದಾನ ಕೊಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಏಳು ದಿನ ಅಗಸ್ತ್ಯೋದಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ಮುಂದೆ ಹೇಳಿದ ಮಂತ್ರವನ್ನುಚ್ಚರಿಸಿ ಕೊಡಬೇಕು.

'ಕಾಶಪುಷ್ಪ ಪ್ರತೀಕಾಶಅಗ್ನಿಮಾರತಸಂಭವ ।
ಮಿತ್ರಾವರುಣಯೋಃ ಪುತ್ರ ಕುಂಭಯೋನೇ ನಮೋಸ್ತುತೇ ॥

ಹೀಗೆ ಹದಿನೇಳು ವರ್ಷ ಅಥವಾ ಆಮೇಲಾದರೂ ಕೂಡ ಅಗಸ್ತ್ಯರನ್ನು ಕುರಿತು ಅರ್ಘ್ಯ ಪ್ರದಾನಮಾಡುತ್ತ ಹೋಗಬೇಕು. ಹೀಗೆ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅರ್ಘ್ಯದಾನ ಗೈದವನು ಸೌಂದರ್ಯ, ಆರೋಗ್ಯ ಹೊಂದುವನು. ಅಗಸ್ತ್ಯರನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಮೂರು ಅರ್ಘ್ಯಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಮೊದಲನೆಯ ಅರ್ಘ್ಯದಿಂದ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸೌಭಾಗ್ಯ, ಸೌಂದರ್ಯಗಳು. ಎರಡನೆಯದರಿಂದ ಭುವರ್ಲೋಕದಲ್ಲಿಸ್ಥಾನ-ಮಾನಗಳು, ಮೂರನೇಯದರಿಂದ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿ, ಸಂತಸಗಳು ಲಭಿಸುವವು.

ಭೀಷ್ಮ :- ಮಹಾಮುನಿಗಳೆ, ಭುಕ್ತಿ ಹಾಗೂ ಮುಕ್ತಿ ಎರಡನ್ನೂ ಕೊಡುವ ಯಾವುದಾದರೂ ವ್ರತವು ಇರುವುದೆ ? ಸೌಭಾಗ್ಯ, ಆರೋಗ್ಯಗಳನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸುವ, ವೈರಿಗಳನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡುವ, ಶ್ರೇಷ್ಠ ವ್ರತದ ವಿಷಯವಾಗಿ ನಿರೂಪಣೆ ಮಾಡಿರಿ?

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ಒಂದು ಸಲ ಪಾರ್ವತೀ ಪರಮೇಶ್ವರರು ಮಾತನಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದರು. ಧರ್ಮ-ಕರ್ಮಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಿಚಾರವು ಪ್ರವೃತ್ತವಾಗಿತ್ತು. ಆ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅಂಧಕ ದೈತ್ಯನನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸಿದ ಇಂದುಶೇಖರನು ಉಮಾದೇವಿಗೆ ಒಂದು ವ್ರತವನ್ನು ಹೇಳಿದನು. ಅದು ನೀನು ಕೇಳಿದಂತೆ ಮುಕ್ತಿ-ಭಕ್ತಿಪ್ರದಾಯಕವಾಗಿದೆ.

ಗೌರಿ :- ಕೈಲಾಸಪತಿಯೆ, ಹಿಂದೆ ಸಾವಿತ್ರಿಯು ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಗೆ ಶಾಪ ಕೊಟ್ಟಳಷ್ಟೇ! 'ನೀನು ಚಂಚಲಳಾಗು. ಒಂದು ಕಡೆ ನಿಲ್ಲಬೇಡ' ಎಂದು ಆ ಶಾಪದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿದ್ದಿತು. ನನಗೆ ಈಗ ಸೌಭಾಗ್ಯ ಲಾಭವಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೇ ನನಗೆ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿರಬೇಕು ಎಂದು ಆಸೆಯಿದೆ. ಅದಕ್ಕೆ ಏನು ಉಪಾಯ ತಿಳಿಸಿರಿ.

ಅನಂತ ತೃತೀಯಾ

ಶಂಕರ :- ಚಿತ್ತವಿಟ್ಟು ಕೇಳು ದೇವಿ,ನಾನು ಸ್ವಂತಮಾಡಿ ಅನುಭವ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು

ಈಗ ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತಲಿದ್ದೇನೆ. ನರನಾಗಲೀ, ನಾರಿಯಾಗಲಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ; ಕೇಳು. ಭಾದ್ರಪದ, ವೈಶಾಖ, ಮಾರ್ಗಶೀರ್ಷ ಮಾಸಗಳ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷ ತೃತೀಯದಿನ ಬಿಳಿ ಸಾಸಿವೆ ಎಣ್ಣೆಯಿಂದ ಸ್ನಾನಮಾಡಬೇಕು. ಗೋರೋಚನ, ಗೋಮೂತ್ರ, ಗೋಮಯ, ದರ್ಭೆ, ಮೊಸರು, ಚಂದನ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಮಿಶ್ರಮಾಡಿ, ಹಣೆಯಲ್ಲಿ ತಿಲಕ ಧರಿಸಬೇಕು. ಶುಕ್ಲ ಅಥವಾ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದ ತದಿಗೆ ತಿಥಿಯು ಲಲಿತಾ ದೇವಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದುದು. ಸೌಭಾಗ್ಯ, ಆರೋಗ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡುವಂತಹದು. ಪುರುಷನಾಗಲೀ, ಪ್ರಮದೆಯಾಗಲಿ ತೃತೀಯಾದಿನದಂದು ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಕೆಂಪುಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು, ಬಿಳಿ ಹೂಗಳನ್ನು ಧರಿಸಬೇಕು. ವಿಧವಾ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಮಾತ್ರ ಬಿಳಿ ಬಟ್ಟೆ ಅದೂ ಕೂಡ ಒಂದನ್ನು ಮಾತ್ರ ಧರಿಸಬೇಕು. ಕನ್ಯೆಯಾಗಿದ್ದರೆ ತೆಳ್ಳಗಿನ ಬಟ್ಟೆ ಉಟ್ಟು, ಅಂತಹದೇ ಮತ್ತೊಂದು ಶ್ವೇತವಸ್ತ್ರವನ್ನು ಹೊದೆಯಬೇಕು. ದೇವಿಗೆ ಮೊದಲು ಪಂಚಗವ್ಯ ಸ್ನಾನಮಾಡಿಸಿ, ನಂತರ ಬರಿಹಾಲು, ಬರಿಜೇನುತುಪ್ಪ, ಕೊನೆಗೆ ಹೂ, ಗಂಧ ಹಾಕಿದ ನೀರಿನಿಂದ ಸ್ನಾನಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಶುಭ್ರವಾದ ಕುಸುಮಗಳಿಂದ ಪೂಜೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಹಣ್ಣು, ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು, ಅರಳು, ಭತ್ತದ ಅರಳು, ಉಪ್ಪು, ಬೆಲ್ಲ, ಹಾಲು, ತುಪ್ಪಗಳನ್ನು ದೇವಿಗೆ ನೈವೇದ್ಯ ತೋರಿಸಬೇಕು. ಎರಡೂ ಪಕ್ಷಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆಗಳಿಂದ ದೇವಿಯಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಅಡಿಯಿಂದ ಮುಡಿಯವರೆಗೆ ಆಹ್ವಾನಿಸಿ, ಅರ್ಚನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ದೇವಿಯ ನಖಶಿಖಾಂತ ಪೂಜೆಯ ಮಂತ್ರಗಳು ಇರುತ್ತವೆ.

''ವರದಾಯೈ ನಮಃ-ಪಾದೌ ಪೂಜಯಾಮಿ'' (ಎಂದು ಉಚ್ಚರಿಸಿ ದೇವಿಯ ಪಾದಗಳಿಗೆ ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆ, ಹೂ, ಎಳ್ಳುಗಳನ್ನು ಏರಿಸಬೇಕು).

''ಶ್ರೀಯೈ ನಮಃ ಗುಲ್ಫೌ ಪೂಜಯಾಮಿ'' (ಎಂದು ದೇವಿಯ ಚರಣದ ಮೇಲ್ಭಾಗ ಪೂಜಿಸಬೇಕು).

'ಅಶೋಕಾಯೈ ನಮಃ' (ಎಂದು ಕಾಲಿನ ಗಣಿಕೆ ಪೂಜಿಸಬೇಕು).
'ಪಾರ್ವತ್ಯೈ ನಮಃ' (ಮೊಣಕಾಲು...)
'ಮಾಂಗಲ್ಯಕಾರಿಣ್ಯೈ ನಮ' (ತೊಡೆಯನ್ನು...)
'ವಾಮದೇವ್ಯೈ ನಮಃ' (ಸೊಂಟವನ್ನು)
'ಪದ್ಮೋದರಾಯೈ ನಮ' (ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು)
'ಶ್ರೇಯೋದಾತ್ರೈ ನಮಃ' (ಎದೆಯನ್ನು)
'ಸೌಭಾಗ್ಯದಾಯಿನ್ಯೈ ನಮಃ' (ಕೈಗಳನ್ನು...)
'ಸುಮುಖ ಶ್ರೀಯೈ ನಮಃ' (ತೋಳುಗಳನ್ನು...)
'ದರ್ಪವಿನಾಶಿನ್ಯೈ ನಮಃ' (ಮುಖವನ್ನು...)
'ಸ್ಮರದಾಯೈ ನಮಃ' (ನಗೆಯನ್ನು...)
'ಗೌರ್ಯೈ ನಮಃ' (ಮೂಗನ್ನು...)
'ಉತ್ಪಲಾಯೈ ನಮಃ' (ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು...)

'ತುಷ್ಟ್ಯೈ ನಮಃ' (ಹಣೆಯನ್ನು...)

'ಕಾತ್ಯಾಯಿನ್ಯೈ ನಮಃ' (ಕುರುಳನ್ನು...)

'ಪುಷ್ಟ್ಯೈ ನಮಃ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ತಲೆಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಕೊನೆಗೆ

'ನಮೋ ಗೌರ್ಯೈ ನಮಃ ಪುಷ್ಟ್ಯೈ ನಮಃ ಕಾಂತ್ಯೈ ನಮಃ ಶ್ರೀಯೈಃ
ರಂಭಾಯೈಲಲಿತಾಯೈ ಚ ವಾಸುದೇವ್ಯೈ ನಮೋ ನಮಃ'

ಎಂದು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಅಡಿಯಿಂದ ಮುಡಿಯವರೆಗೆ ದೇವಿಯನ್ನು ಪೂಜೆಗೈದು ದೇವಿಯ ಎದುರು ಹನ್ನೆರಡು ಎಲೆಗಳಿಂದ ಒಂದು ಪದ್ಮವನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ಕುಂಕುಮ ಧರಿಸಿ ಅದರ ಒಂದೊಂದು ದಳದಲ್ಲಿ ದೇವಿಯ ಒಂದೊಂದು ರೂಪಗಳನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸ ಬೇಕು.

ಪೂರ್ವದ ಎಲೆಯಲ್ಲಿ ಗೌರಿಯನ್ನು		ಪಶ್ಚಿಮದ	ಎಲೆಯಲ್ಲಿ	ಸೌಮ್ಯಾ
ಆಗ್ನೇಯದ	" ಅರ್ಪಣೆಯನ್ನೂ	ವಾಯವ್ಯದ	,,	ಪಾಟಲೆ
ದಕ್ಷಿಣದ	,, ಭವಾನಿಯನ್ನು	ಉತ್ತರದ	,,	ಉಗ್ರಾಗಳನ್ನು
ನೈಋತ್ಯದ	,, ರುದ್ರಾಣಿಯನ್ನು	ಈಶಾನ್ಯದ	,,	ಉಮಾದೇವಿಯನ್ನು

ಆಹ್ವಾನಿಸಬೇಕು.

ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಸಾಧ್ಯಾ, ಪಥ್ಯಾ, ಶುಭಾ, ಸೌಮ್ಯಾ, ಮಂಗಲಾ, ಕುಮುದಾ, ಸತಿ, ಭದ್ರಾ ಇಷ್ಟು ದೇವಿಯ ರೂಪಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಕರ್ಣಿಕೆಯ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಲಲಿತಾದೇವಿಯನ್ನು ಇರಿಸಬೇಕು. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹೂವು, ಅಕ್ಷತೆಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನಮಸ್ಕಾರಮಾಡಿ, ಪೂಜೆಯನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಬೇಕೆಂದು ದೇವಿಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಗಾನಮಾಡಬೇಕು. ಪೂಜೆಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಂಗಳವಾದ್ಯಗಳನ್ನು ಮೊಳಗಿಸಬೇಕು. ಸುವಾಸಿನಿಯರನ್ನು ಕೆಂಪು ಗಂಧ, ಕೆಂಪು ಹೂ ಕೊಟ್ಟು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಆವಾಹನೆ ಮಾಡಿದ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಕುಂಕುಮ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಲಲಿತಾದೇವಿಗೆ ಕುಂಕುಮವು ಅತ್ಯಂತಪ್ರಿಯವಾದುದು.

ತಥೋಪದೇಷ್ಠಾರಮಪಿ ಪೂಜಯೇದ್ಯತ್ನೋ ಗುರುಂ ।
ನಪೂಜ್ಯತೇ ಗುರುರ್ಯತ್ರ ಸರ್ವಾಸ್ತತ್ರಾ ಫಲಾಃ ಕ್ರಿಯಾಃ ॥

ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದ ಗುರುವನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಕರೆತಂದು, ಆದರದಿಂದ ಮೊದಲು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಗುರುಪೂಜೆ ಮಾಡದೆ ಮಾಡಿದ ಎಲ್ಲ ಪುಣ್ಯ ಕಾರ್ಯಗಳು ವ್ಯರ್ಥ. ಗೌರಿಯನ್ನು ಕನ್ಯೆದಿಲೆಗಳಿಂದಲೂ ದಾಸವಾಳ ಹೂವಿನಿಂದಲೂ ಕಾರ್ತೀಕ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಪೂಜೆಮಾಡಬೇಕು. ಮಾರ್ಗಶೀರ್ಷದಲ್ಲಿ ಜಾಜಿ ಮಲ್ಲಿಗೆಯಿಂದ, ಪುಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಅರಿಷಿನ ಬಣ್ಣದ ಗೋರಂಟಿ ಹೂ, ಮಾಘದಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಹೂಗಳಿಂದ, ಫಾಲ್ಗುಣದಲ್ಲಿ ಜಾಜಿ, ಚೈತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿಗೆ ಅಶೋಕ ಹೂಗಳಿಂದ, ವೈಶಾಖದಲ್ಲಿ ಗಂಧ, ಪಾದರಿಗಳಿಂದ, ಜ್ಯೇಷ್ಠದಲ್ಲಿ ಕಮಲ ಕಂಚವಾಳಗಳಿಂದ, ಆಷಾಢದಲ್ಲಿ ಕೊಳದ ಕಮಲಗಳಿಂದ ಶ್ರಾವಣದಲ್ಲಿ ಕದಂಬ ಜಾಜಿಗಳಿಂದ ಗೌರಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಭಾದ್ರಪದದಲ್ಲಿ ಗೋಮೂತ್ರವನ್ನು ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು. ಅಶ್ವೀಜದಲ್ಲಿ ಗೋಮಯವನ್ನು ಕಾರ್ತಿಕದಲ್ಲಿ

ಗೋಕ್ಷೀರ, ಮಾರ್ಗಶಿರದಲ್ಲಿ ಹಸುವಿನ ಮೊಸರು, ಪುಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಹಸುವಿನ ತುಪ್ಪ, ಮಾಘದಲ್ಲಿ ಕುಶೋದಕ, ಫಾಲ್ಗುಣದಲ್ಲಿ ಬಿಲ್ವಪತ್ರ ಹೂ, ಚೈತ್ರದಲ್ಲಿ ಎಕ್ಕದ ಹೂವನ್ನು ಭಕ್ಷಿಸಿ, ದೇವೀಪೂಜೆ ಮಾಡಬೇಕು. ನೀರು ಕುಡಿಯುವುದಾದರೆ, ಗೋಶೃಂಗ ತೇದು ಕೂಡಿಸಿದ ನೀರನ್ನುಕುಡಿಯಬೇಕು. ತಿಂಗಳಿನ ಎರಡೂ ತದಿಗೆಯ ದಿನ ದಂಪತಿ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಿ, ಗಂಡನಿಗೆ ಪಟ್ಟೆ ಮಡಿ, ಮುತ್ತೈದೆಗೆ ರೇಶಿಮೆ ಸೀರೆಕೊಡಬೇಕು. ಅವರಿಗೆ ಜೀರಿಗೆ, ಉಪ್ಪು, ಕಬ್ಬು, ಬೆಲ್ಲಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ವಿವಿಧ ಭಕ್ಷ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಹಾಕಬೇಕು. ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನೂ ಗಂಡಸರಿಗೆ ಬಂಗಾರದ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನೂ ದಾನ ಕೊಡಬೇಕು.

ಯಥಾ ನ ದೇವಿ ದೇವಸ್ತ್ವಾಂ ಸಂಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಗಚ್ಛತಿ ।
ತಥಾ ಮಾಮುದ್ಧರಾಶೇಷ ದುಃಖ ಸಂಸಾರ ಸಾಗರಾತ್ ॥

ದೇವಿಯೇ, ನಿನ್ನ ಸ್ವಾಮಿಯು ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಎಲ್ಲಿಯೂ ಹೋಗುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ಮಾತು ನಿಜವಾದರೆ ನನ್ನನ್ನು ದುಃಖಸಾಗರದಿಂದ ಉದ್ಧರಿಸು. ಹೀಗೆ ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಭಾದ್ರಪದಾದಿ ಮಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ದೇವಿಯ ಒಂದೊಂದು ರೂಪಗಳು ಪ್ರೀತವಾಗಲಿ ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕು. ಭಾದ್ರಪದದಲ್ಲಿ 'ಕುಮುದಾ ಪ್ರೀಯತಾಂ' ಹೇಳಿ ಮುಂದಿನ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ವಿಮಲಾ, ನಂದಾ, ಭವಾನಿ, ವಸುದಾ, ಶಿವಾ, ಲಲಿತಾ, ಕಮಲಾ, ಗೌರೀ, ಸತೀ, ರಂಭಾ ಮತ್ತು ಪಾರ್ವತಿ, ಪ್ರೀಯತಾಂ' ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕು. ವ್ರತದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಬಂಗಾರದ ಪದ್ಮವನ್ನು ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನೂ ದಾನಕೊಡಬೇಕು. ಇಪ್ಪತ್ತುನಾಲ್ಕು ಅಥವಾ ಹನ್ನೆರಡು ದಂಪತಿಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಆಷಾಢ, ಶ್ರಾವಣ, ಭಾದ್ರಪದ, ಆಶ್ವೀಜ ತಿಂಗಳುಗಳಲ್ಲಿ ಎಂಟೆಂಟು ದಂಪತಿಗಳನ್ನು ಪೂಜೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಮೊದಲು ಗುರುಗಳಿಗೆ ದಾನಕೊಟ್ಟು ಅನಂತರ ಉಳಿದವರನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ, ದಾನ ಕೊಡಬೇಕು. ಪಾಪಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪರಿಹರಿಸಿ, ಸೌಭಾಗ್ಯ ಆರೋಗ್ಯಗಳನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿ, ಅನಂತ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವ ಈ ವ್ರತಕ್ಕೆ **ಅನಂತತೃತೀಯಾವ್ರತ** ಎಂದು ಕರೆಯುವರು. ಇದನ್ನು ಗಂಡು, ಹೆಣ್ಣು, ಬಂಜೆ,ಪುತ್ರವತಿ, ಗರ್ಭಿಣಿ, ಕನ್ಯೆ, ಬಹಿಷ್ಠೆ ಯಾರೇ ಆಗಲಿ ಮಾಡಬಹುದು. ಅಶುದ್ಧವಾಗಿರುವಾಗ ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ಕೈಯಿಂದ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಈ ತದಿಗೆ ವ್ರತಮಾಡುವವರು ಕೋಟಿ ಕಲ್ಪ ಶಿವಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸುಖಪಡುತ್ತಾರೆ. ಹಣವಿಲ್ಲದ ದರಿದ್ರನು ಬರಿ ಉಪವಾಸಮಾಡಿ ಮಂತ್ರ ವಿಧಿಯಿಂದ ಒಂದು ವರ್ಷ ಮಾಡಿದರೆ ಆಫಲವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಕನ್ಯೆಯಾಗಲೀ, ಮುತ್ತೈದೆಯಾಗಲಿ ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ಗೌರಿಯ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಗಂಡಸರಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವರು.

ರಸ ಕಲ್ಯಾಣಿನೀ ತೃತೀಯಾ :- ಮತ್ತೊಂದು ಪಾಪನಾಶಕವಾದ ತೃತೀಯಾ ವ್ರತವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ಕೇಳು. ಇದು ರಸ ಕಲ್ಯಾಣಿನೀ ತೃತೀಯಾ ವ್ರತ. ಮಾಘ ಶುಕ್ಲ ತದಿಗೆಯದಿನ ಸುಗಂಧ ನೀರಿನಿಂದ ಎಳ್ಳು ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ದೇವಿಗೆ ಜೇನು, ಕಬ್ಬಿನ ರಸ ಮತ್ತು ಗಂಧೋದಕದಿಂದ ಅಭಿಷೇಕಮಾಡಿ, ಕುಂಕುಮ ಪೂಜೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ದೇವಿಯ ಅವಯವಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಬಲತುದಿಯಿಂದ ಆರಂಭಿಸಿ, ಪೂಜಿಸಿ, ಅನಂತರ ಎಡಬದಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

‘ಲಲಿತಾಯೈ ನಮಃ’ - (ಪಾದ)

‘ದೇವ್ಯೈ ನಮಃ’ - (ಗುಲ್ಫ)

‘ಶಾಂತ್ಯೈ ನಮಃ’ - (ಮೊಳಕಾಲು)

‘ಶ್ರೀಯೈ ನಮಃ’ - (ತೊಡೆ)

‘ಮದಾಲಸಾಯೈ ನಮಃ’ - (ಸೊಂಟ)

‘ಕಮಲಾಯೈ ನಮಃ’ - (ಉದರ)

‘ಮದನವಾಸಿನ್ಯೈ ನಮಃ’ - (ಮೊಲೆ)

‘ಕುಮುದಾಯೈ ನಮಃ’ - (ಕೊರಳು)

‘ಮಾಧವ್ಯೈ ನಮಃ’ - (ಭ್ರುವ)

‘ಕಮಲಾಯೈ ನಮಃ’ - (ನಗೆ)

‘ರುದ್ರಾಣ್ಯೈ ನಮಃ’ - (ಹುಬ್ಬು, ಹಣೆ)

‘ಶಂಕರ್ಯೈ ನಮಃ’ - (ಕರುಳು)

‘ಮದನಾಯೈ ನಮಃ’ - (ಲಲಾಟ)

‘ಚಂದ್ರಾರ್ಧ ಧಾರಿಣ್ಯೈ ನಮಃ’ - (ಕಣ್ಣು)

‘ತುಷ್ಟ್ಯೈ ನಮಃ’ - (ಮುಖ)

‘ಉತ್ಕಂಠಿನ್ಯೈ ನಮಃ’ - (ಕುತ್ತಿಗೆ)

‘ಅಮೃತಾಯೈ ನಮಃ’ - (ದೇಹ)

‘ರಂಭಾಯೈ ನಮಃ’ - (ತೋಳು)

‘ವಿಶೋಕಾಯೈ ನಮಃ’ - (ಕೈ)

‘ಮನ್ಮಥಾಧಿಕಾಯೈ ನಮಃ’ - (ತೊಡೆ)

‘ಪಾಟಲಾಯೈ ನಮಃ’ - (ಉದರ)

‘ಸುರತವಾಸಿನ್ಯೈ ನಮಃ’ - (ಸೊಂಟ)

‘ಪಂಚರಸಾಯೈ ನಮಃ’ - (ತೊಡೆ)

‘ಗೌರ್ಯೈ ನಮಃ’ - (ಮೊಳಕಾಲು)

‘ಶಾಂತ್ಯೈ ನಮಃ’ - (ಮುಂಗಾಲು)

ಹೀಗೆ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ಕೊನೆಗೆ-

‘‘ನಮೋ ಭವಾನ್ಯೈ ಕಾಮಿನ್ಯೈ ವಾಸುದೇವ್ಯೈ ಜಗಚ್ಛ್ರಿಯೈ ।
ಆನಂದಾಯೈ ಚ ನಂದಾಯೈ ಸುಭದ್ರಾಯೈ ನಮೋ ನಮಃ ॥

ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸಿ, ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ದ್ವಿಜ ದಂಪತಿಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸ ಬೇಕು. ಲಡ್ಡು ಮಾಡಿಸಿ, ಪಕ್ವಾನ್ನ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ನೀರು ತುಂಬಿದ ಕೊಡವನ್ನು ಎರಡು ಶುಭ್ರ ವಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು, ಬಂಗಾರದ ಕಮಲವನ್ನು ದಾನ ಕೊಟ್ಟು ಗಂಧಮಾಲೆಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಈ ಕ್ರಮದಿಂದ ದೇವಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳೂ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಒಂದೊಂದು ತಿಂಗಳು ಒಂದೊಂದು ಪದಾರ್ಥವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಒಂದೊಂದು ದೇವಿಯ ರೂಪವು ಪ್ರಸನ್ನವಾಗಲಿ ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಮಾಘ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಉಪ್ಪನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಲವಣ ವ್ರತ ಮಾಡಿ - ''ಪ್ರೀತಯಾ ಯಂತ್ರ ಕುಮುದಾ । ಯತ್ಕೃತೌ ಲವಣೌ ವ್ರತೌ'' ಎಂದು ದೇವಿಗೆ ತಾನು ಮಾಡಿದ ವ್ರತದ ಫಲವನ್ನು ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು. ಫಾಲ್ಗುಣ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಬೆಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟು 'ಮಾಧವೀ ಪ್ರಿಯತಾಂ' ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕು. ಚೈತ್ರದಲ್ಲಿ 'ಗೌರಿ ಪ್ರೀಯತಾಂ' ಎಂದು ಕಬ್ಬನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು. ವೈಶಾಖದಲ್ಲಿ 'ರಂಭಾ ಪ್ರೀಯತಾಂ' ಎಂದು ಜೇನನ್ನು, ಜ್ಯೇಷ್ಠದಲ್ಲಿ 'ಭದ್ರಾಪ್ರೀಯತಾಂ' ಎಂದು ನೀರಿನಂತಹ ಪೇಯಗಳನ್ನು, ಆಷಾಢದಲ್ಲಿ 'ಜಯಾ ಪ್ರೀಯತಾಂ' ಎಂದು ಜೀರಿಗೆ, ಶ್ರಾವಣದಲ್ಲಿ 'ಶಿವಾ ಪ್ರೀಯತಾಂ' ಎಂದು ಹಾಲು, ಭಾದ್ರಪದದಲ್ಲಿ ಲಲಿತೆಗೋಸ್ಕರ ಮೊಸರು, ಆಶ್ವೀನದಲ್ಲಿ ಕಮಲೆಗೋಸ್ಕರ ತುಪ್ಪ, ಕಾರ್ತಿಕದಲ್ಲಿ ಅನಂಗೆಗೋಸ್ಕರ ಜೇನುತುಪ್ಪ, ಮಾರ್ಗಶಿರದಲ್ಲಿ 'ಮಂಗಳಾ ಪ್ರೀಯತಾಂ' ಎಂದು ಕೊತ್ತಂಬರಿ, ಪುಷ್ಯದಲ್ಲಿ 'ರತಿ ಲಾಲಸಾ ಪ್ರೀಯತಾಂ' ಎಂದು ಸಕ್ಕರೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು 'ದೇವಿ ಪ್ರೀಯತಾಂ' ಎಂದು ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಬೇಕು. ವ್ರತ ಮುಗಿದ ಬಳಿಕ ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳೂ ಪಂಚಗವ್ಯ ಪ್ರಾಶನ ಮಾಡಿ ವ್ರತಾನುಷ್ಠಾನದ ದಿನ ಉಪವಾಸವಿದ್ದು, ಒಪ್ಪತ್ತು ಊಟ ಮಾಡಿ ದೇವಿಯ ಆರಾಧನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ 'ರಸ ಕಲ್ಯಾಣಿನೀ ವ್ರತ'ವನ್ನು ವರ್ಷ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಮಾಡಿ ಮರು ವರ್ಷಮಾಘ ಮಾಸ ಬಂದ ಬಳಿಕ ಸಕ್ಕರೆಯ ಪಕ್ವಾನ್ನದ ಮೇಲೆ ಬಂಗಾರದ ಅಂಗುಷ್ಠ ಪ್ರಮಾಣದಗೌರೀ ಪ್ರತಿಮೆ ಮಾಡಿಸಿ ಪಂಚರತ್ನಗಳನ್ನು ಅದರ ಉಡಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ, ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನನ್ನು ರಚಿಸಿ ಮೇಲೆ ಬಟ್ಟೆ ಹೊದಿಸಿ ದಾನ ಕೊಡಬೇಕು. ಶ್ವೇತ ಗೋವನ್ನು ಹಸು, ಪಾತ್ರ, ಕೊಂಬು, ಗೊರಸು, ಬಟ್ಟೆ, ಪಾತ್ರೆ ಸಹಿತವಾಗಿ 'ಭವಾನೀ ಪ್ರೀಯತಾಂ' ಎಂದು ದಾನ ಕೊಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಅನಂತ ಕಾಲದವರೆಗೆ ಪಾರ್ವತೀ ಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಮನುಷ್ಯನು ಸುಖಪಡುತ್ತಾನೆ. ಸಾವಿರ ಅಗ್ನಿಷ್ಟೋಮ ಹೋಮಗಳನ್ನು, ಮಾಡಿದರೆ ಬರುವಷ್ಟು ಫಲವು ಬರುವುದು.

ಆತ್ಮಾನಂದಕರೀ ತೃತೀಯಾ : ಆಷಾಢ ಶುದ್ಧ ತದಿಗೆಯ ದಿನ ರೋಹಿಣೀ ಮಘಾ, ಹಸ್ತಾ, ಮೂಲಾ ಈ ನಾಲ್ಕು ನಕ್ಷತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಬಂದಿದ್ದರೆ ಅಂದು ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಬೇಕು. ದರ್ಭೆ ಹಾಕಿದ ಸುಗಂಧಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ, ಶ್ವೇತ ಪುಷ್ಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಶುಭ್ರ ಗಂಧವನ್ನು ಲೇಪಿಸಿಕೊಂಡು ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಮಹದೇವರನ್ನೂ ಕೂಡಿಸಿ, ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಶುಭ್ರ ಕುಸುಮಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಶಿವ ಹಾಗೂ ಪಾರ್ವತಿಯರ ಒಂದೊಂದು ಹೆಸರು ಹೇಳಿ ಒಂದೊಂದು ಅವಯವ ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

ಪಾರ್ವತಿ		ಶಿವ		ಅವಯವ	
ವಾಸುದೇವ್ಯೈ	ನಮಃ	ಶಂಕರಾಯ	ನಮಃ	ಪಾದೌ	ಪೂಜಯಾಮಿ
ಶೋಕವಿನಾಶಿನ್ಯೈ	,,	ಆನಂದಾಯ	,,	ಮಂಡೆ	,,
ರಂಭಾಯೈ	,,	ಪಿನಾಕಿನೆ	,,	ತೊಡೆ	,,
ಆನಂದಿನ್ಯೈ	,,	ಶೂಲಪಾಣಿಯೆ	,,	ನಡು	,,
ಮಾಧವ್ಯೈ	,,	ಭವಾಯ	,,	ಹೊಕ್ಕಳು	,,
ಅನಂತಕಾರಿಣ್ಯೈ	,,	ಇಂದುಧಾರಿಣೇ	,,	ಸ್ತನ	,,
ಉತ್ಕಂಠಿನ್ಯೈ	,,	ನೀಲಕಂಠಾಯ	,,	ಕೊರಳು	,,
ಉತ್ಪಲಧಾರಿಣ್ಯೈ	,,	ರುದ್ರಾಯ	,,	ಕೈ	,,
ಪರಿರಂಭಿಣ್ಯೈ	,,	ನೃತ್ಯಪ್ರಿಯಾಯ	,,	ತೋಳು	,,
ವಿಲಾಸಿನ್ಯೈ	,,	ವೃಷಭಾಯ	,,	ಮುಖ	,,
ಸ್ಮರಣೆಯಾಯ್ಯೆ	,,	ವಿಶ್ವ-ವಕ್ತ್ರಾಯ	,,	ತುಟಿ	,,
ಮಂದಾರವಾಸಿನ್ಯೈ	,,	ತ್ರಿಶೂಲಾಯ	,,	ಕಣ್ಣು	,,
ನೃತ್ಯಪ್ರಿಯಾಯ್ಯೆ	,,	ಪಾಶಶೂಲಧರಾಯ	,,	ಹುಬ್ಬು	,,
ಇಂದ್ರಾಣ್ಯೈ	,,	ವೃಷಭವಾಹನಾಯ	,,	ಹಣೆ	,,
ಸ್ವಾಹಾಯ್ಯೆ	,,	ಗಂಗಾಧರಾಯ	,,	ಕಿರೀಟ	,,

ವಿಶ್ವಕಾಯೌ ವಿಶ್ವಮುಖೌ ವಿಸ್ವಪಾದಕರೌ ಶಿವೌ ।
ಪ್ರಸನ್ನವದನೌ ವಂದೇ ಪಾರ್ವತೀ ಪರಮೇಶ್ವರೌ ॥

ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಮಾಡಿ, ಶಿವ-ಶಿವೆಯರನು ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪೂಜೆಗೈಯಬೇಕು. ಪಾರ್ವತೀ ಪರಮೇಶ್ವರ ಎದುರು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಬಣ್ಣಗಳ ಹಿಟ್ಟುಗಳಿಂದ ತಾವರೆ, ನೈದಿಲೆ, ಶಂಖ, ಚಕ್ರ, ಸ್ವಸ್ತಿಕ ಪದ್ಮಗಳನ್ನು ಬರೆಯಬೇಕು. ನಾಲ್ಕು ತುಪ್ಪದ ಪಾತ್ರೆ, ಅನ್ನದ ಪಾತ್ರೆ, ನೀರಿನ ಪಾತ್ರೆ ತುಂಬಿ, ದ್ವಿಜರಿಗೆ ದಾನ ಕೊಡಬೇಕು. ಆಷಾಢದಿಂದ ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳ ಪ್ರತಿಪಕ್ಷದ ಎರಡೂ ತದಿಗೆ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಕಾರ್ತಿಕದಿಂದ ಮುಂದಿನ ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳು ಕಲಶದ ಜೊತೆಗೆ ಮತ್ತೆ ಬೇರೆ ನಾಲ್ಕು ತುಪ್ಪದ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ದಾನ ಕೊಡಬೇಕು. ಮುಂದಿನ ನಾಲ್ಕು ತಿಂಗಳ ಎಳ್ಳಿನ ನಾಲ್ಕು ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ದಾನಕೊಡಬೇಕು. ದಾನ ಕೊಡುವಾಗ-

''ಗೌರೀ ಮೇ ಪ್ರೀಯತಾಂ ನಿತ್ಯಮಘನಾಶಾಯ ಮಂಗಲಾ ।
ಸೌಭಾಗ್ಯಾಯಾಸ್ತು ಲಲಿತಾ ಭವಾನೀ ಸರ್ವಸಿದ್ಧಯೇ ॥

ಎಂದು ಮಂತ್ರ ಪಠಿಸಿ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಸಲ್ಲಿಸಬೇಕು. ವರ್ಷದ ಕೊನೆಗೆ ಹದಿನೈದು ದಿನ ಉಪ್ಪು ಹಾಗೂ ಬೆಲ್ಲವನ್ನು ಬಿಡಬೇಕು. ದಂಪತಿಗಳನ್ನು ಕರೆದು ಪೂಜೆಮಾಡಿ ಚಂದನ, ಚಿನ್ನದ ಕಮಲ, ಬಂಗಾರದ ಪಾರ್ವತಿ ಪರಮೇಶ್ವರರ ಪ್ರತಿಮೆ, ಕಬ್ಬು, ಹಣ್ಣು, ಸುಸಜ್ಜಿತವಾದ ಹಾಸುಗೆ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು, 'ಗೌರೀಮೇಪ್ರೀಯತಾಂ' ಎಂದು

ಉಚ್ಚರಿಸಿ ದಾನಮಾಡಬೇಕು. ಆಯುಷ್ಯ, ಆರೋಗ್ಯ, ಸಂತತಿ, ಸಂಪತ್ತು ದೊರಕುವದು. ನರನಾಗಲಿ, ನಾರಿಯೇ ಆಗಲಿ , ಕನ್ಯೆ, ವಿಧವೆಯಾಗಲಿ ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ, ದೇವಿಯ ಅನುಗ್ರಹವು ಲಭಿಸುವದು. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಪಕ್ಷದ ಆ ತದಿಗೆಯ ದಿನ ಉಪವಾಸವಿದ್ದು ಪೂರ್ಣದಿನ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಪಾರ್ವತಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದರೆ ಪಾರ್ವತಿ ಲೋಕವನ್ನು ಹೆಂಗಸು ಹೊಂದುತ್ತಾಳೆ. ಇದನ್ನು ಓದಿದವರಿಗೂ, ಕೇಳಿದವರಿಗೂ ಎಂದು ಕಲ್ಪಕಾಲ ಇಂದ್ರಲೋಕ ಲಭಿಸುವದು.

ಶಂಕರ :- ಹೀಗೆ ಯಾವ ನಾರಿಯು ವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸುವಳೋ ಅವಳಿಗೆ ಸಾವಿತ್ರಿಯ ಶಾಪವು ಏನು ಮಾಡುವುದು ? ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯ ಮುಂದೆ ಸಾವಿತ್ರಿ ಏನೂ ಅಲ್ಲ. ಅವಳ ಶಾಪವು ಎಷ್ಟು ಮಾತ್ರಕ್ಕೂ ತಟ್ಟದು.

ನ ಕಾಚಿದ್ಗಣನಾ ಚಾಸ್ತಿ ಯತಸ್ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಸುಂದರೀ ।
ಸಾ ಪೂರ್ವಸ್ಯಾಪಿ ವಂದ್ಯಾ ಚ ಲಕ್ಷ್ಮೀರ್ವಿಷ್ಣುಪರಿಗ್ರಹಾತ್ ॥

ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಗೆ ಯಾರದೂ ಗಣನೆಯಿಲ್ಲ. ಮೂರುಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸುಂದರಿಯಾದ ಅವಳು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನಿಗೂ ಕೂಡ ವಂದ್ಯಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯ ಈ ಮಹಾಮಹಿಮೆಗೆ ವಿಷ್ಣುವು ಅವಳನ್ನು ಕೈ ಹಿಡಿದು ತನ್ನ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡದ್ದೆ ಕಾರಣ ಆಗಿದೆ. ಪಾರ್ವತಿ, ಹಿಂದೆ ನಾನು ನಿನಗಾಗಿ ದಕ್ಷಯಜ್ಞವನ್ನು ಧ್ವಂಸಗೊಳಿಸಿದೆ. ಅದರಂತೆ ವಿಷ್ಣುವು ಲಕ್ಷ್ಮಿಗಾಗಿ ಹಾಲಿನ ಕಡಲವನ್ನು ಕಡೆದನು. ನಾನು ನಿನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತೇನೆ. ವಿಷ್ಣುವು ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಮಾತನ್ನು ನಡೆಸಿಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ನೀನು ಇನಿತೂ ಭಯಪಡಬೇಡ. ಸಾವಿತ್ರಿಯ ಮಾನವನ್ನು ಕಾಪಾಡಬೇಕು. ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದ ಅವಳನ್ನು ಸಂತೈಸಬೇಕಾಗಿದೆ. ನಾನು, ವಿಷ್ಣು ಹಾಗೂ ಬ್ರಹ್ಮ - ಮೂವರೂ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗಾಗಿ ಸಾವಿತ್ರಿಯನ್ನು ಸಮಾಧಾನ ಪಡಿಸುತ್ತೇವೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮನ ಭವನಕ್ಕೆ ಹೋಗಲಿದ್ದೇನೆ. ನೀನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇರು.

ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ರುದ್ರನು ಬ್ರಹ್ಮಸದನಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಗೌರಿಯು ತಾನಿದ್ದ ತಾಣದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತುಕೊಂಡಳು. ಕೃತಯುಗ ಮುಗಿಯುವರೆಗೂ ಆ ಬ್ರಹ್ಮಯಜ್ಞವು ನಡೆಯಿತು. ವಿಧಿವಿಹಿತವಾದ ಆ ಸತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಹವ್ಯವನ್ನು ಹೊತ್ತು ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅದರಿಂದ ಮೂರ್ಲೋಕದ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಸಂತೋಷಪಡುತ್ತಿದ್ದರು. ದ್ವಿಜನರಿಗೆಲ್ಲ ಪ್ರತಿ ದಿನ ಇಚ್ಛಾ ಭೋಜನವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಅಮೃತಪ್ರಾಶನ, ಗಂಧರ್ವರಿಗೆ ಗಂಧ ಸೇವನೆಯಿಂದ ಆನಂದವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ವಿದ್ಯಾಧರರಿಗೂ ಭೋಗಾನುಭೋಗದಿಂದ ಪೂರ್ಣ ತೃಪ್ತಿ. ಮಾನವರಿಗಂತೂ ಸಕಲ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳು ತಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಕೈಗೂಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಹೀಗೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಆ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಬೇಡಿದ್ದನ್ನು, ಬಯಸಿದ್ದನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕೃತಾರ್ಥನಾಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಆ ಉತ್ಸವ ಸಮಾರಂಭ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹರನು ಹರಿಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನು.

ಹರ :- ಮಹಾವಿಷ್ಣುವೇ, ಧರ್ಮನಿಷ್ಠೆಯ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳು. ಗೌರೀ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸು. ಸರಸ್ವತೀ ವ್ರತದ ಬಗ್ಗೆ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ತಿಳಿಸು. ಪರಮೇಶ್ವರನ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರಿಸಿದನು ಮಹಾವಿಷ್ಣು.

ವಿಷ್ಣು :- ಶಂಕರನೆ, ನಾನು ಈಗ ಧರ್ಮದ ಮೇಲೆ ಪ್ರವಚನ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಸುರಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ನೀನೇ ಹೇಳು. ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ನೀನು ಧರ್ಮವನ್ನು ನಿರೂಪಣಮಾಡಿದೆ. ಅದರಿಂದ ಪಾಪರಾಶಿಯು ನಷ್ಟವಾಗುವುದು. ನೀನೂ ಕೂಡ ಪಾವನನಾಗುವೆ.

ಭೀಷ್ಮ :- ಮುನಿಪುಂಗವನೆ, ಯಾವ ವ್ರತದಿಂದ ಮಧುರ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಆಡಲು ಬರುವುದು? ಮತ್ತು ಜನರಿಗೆ ಸೌಭಾಗ್ಯ, ಪಾಂಡಿತ್ಯ, ಕೌಶಲ್ಯ ಇವು ಯಾವುದರಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವವು? ದಂಪತಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾದ ಪ್ರೀತಿಯು ಹೇಗೆ ಉಂಟಾಗುವುದು? ಬಂಧುಜನರ ಸ್ನೇಹ, ಆಯುಷ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ, ಸೌಭಾಗ್ಯ, ಸಮೃದ್ಧಿ, ಆರೋಗ್ಯ ಸಿದ್ಧಿ ಇವೆಲ್ಲ ಯಾವುದರಿಂದ ಲಭ್ಯವಾಗುತ್ತವೆ?

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ರಾಜನೆ, ನೀನು ಒಳ್ಳೇ ಮಾರ್ಮಿಕ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದೆ. ನಿನಗೆ ಸರಸ್ವತೀ ವ್ರತವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ಅದನ್ನು ಹೇಳುವುದರಿಂದಲೇ ಸಂತುಷ್ಟಳಾಗುವಳು ಶಾರದಾದೇವಿ. ಈ ಸರಸ್ವತೀ ವ್ರತವನ್ನು ಭಕ್ತರು ಪ್ರಾರಂಭಿಸುವ ಮೊದಲು ದೇವಿಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಮಾಡಬೇಕು. ಸೂರ್ಯೋದಯಕ್ಕಿಂತ ಮುಂಚಿತ ಎದ್ದು ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಸರಸ್ವತೀ ಪೂಜೆಯನ್ನುಮಾಡಿ ಅವಳ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡಬೇಕು. ರವಿವಾರ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ವ್ರತ ಪ್ರಾರಂಭಮಾಡಬಹುದು. ಚಂದ್ರಬಲ, ತಾರಾಬಲ, ನೋಡಿ ಮಾಡುವದು ಪ್ರಶಸ್ತವಾದುದು. ದ್ವಿಜರಿಗೆ ಸಂತರ್ಪಣೆ ಮಾಡಿಸಿ, ಸ್ವಸ್ತಿವಾಚನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಶ್ವೇತವಸ್ತ್ರ ದಕ್ಷಿಣೆಗಳನ್ನು ಯಥಾಶಕ್ತಿ ದಾನಮಾಡಬೇಕು. ಬಿಳಿಯ ಹೂ, ಗಂಧಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. 'ಪೂಜ್ಯನಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಜಗತ್ತಿಗೆಲ್ಲ ಪಿತಾಮಹನಾದರೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಎಂದೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಇದು ನಿಜವಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ ನೀನು ನಗೆ ವರವನ್ನು ಕೊಡು.'

ಯಥಾ ನ ದೇವಿ ಭಗವಾನ್ಬ್ರಹ್ಮಾ ಲೋಕ ಪಿತಾಮಹಃ ।
ತ್ವಾಂ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ತಿಷ್ಠೇತ ತಥಾ ಭವ ವರಪ್ರದಾ ॥
ಲಕ್ಷ್ಮೀರ್ಮೇಧಾ ವರಾ ಪುಷ್ಟಿರ್ಗೌರೀ ತುಷ್ಟಿಃ ಪ್ರಭಾಮತಿಃ ।
ಏತಾಭಿಃ ಪಾಹಿ ಚಾಷ್ಟಾಭಿಸ್ತನುಭಿರ್ಮಾಂ ಸರಸ್ವತಿ ॥

ಸರಸ್ವತಿ ದೇವಿಯೇ, ಲಕ್ಷ್ಮೀ, ಮೇಧಾ, ವರಾ, ಪುಷ್ಟಿ, ಗೌರಿ, ತುಷ್ಟಿ,ಪ್ರಭಾ, ಮತಿ ಎಂಬ ಈ ಎಂಟು ರೂಪಗಳಿಂದ ನೀನು ಅಷ್ಟದೇವಿಯಾಗಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಳಾಗಿರುವಿ. ನಿನ್ನ ಈ ಎಂಟು ರೂಪಗಳಿಂದಲೂ, ಸರಸ್ವತಿಯೇ ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು. ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ತಂಬೂರಿ, ಅಕ್ಷಮಾಲೆ, ಕಮಂಡಲು, ಪುಸ್ತಕಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಗಾಯತ್ರೀ ದೇವಿಯನ್ನು ಬಿಳಿ ಹೂ, ಅಕ್ಷತೆಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಎರಡು ಹೊತ್ತು ಊಟ ಮಾಡುವಾಗ ಮೌನದಿಂದ ಭೋಜನಮಾಡಬೇಕು. ಶುಕ್ಲ, ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷ ಪಂಚಮಿ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಗ್ರಂಥ ರೂಪಿಣಿಯಾದ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಒಂದು ಕೊಳಗ ಅಕ್ಕಿ, ತುಪ್ಪ ತುಂಬಿದ ಪಾತ್ರೆ, ಹಾಲು ಮತ್ತು ಬಂಗಾರವನ್ನು 'ಗಾಯತ್ರೀ ಪ್ರೀಯತಾಂ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ದಾನಕೊಡಬೇಕು. ಸಂಧ್ಯಾ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೌನವನ್ನು ಆಚರಿಸಬೇಕು. ವ್ರತವು ಪೂರ್ತಿಯಾದ ಬಳಿಕ ಬೆಳ್ಳಕ್ಕಿಯಅನ್ನ ಊಟಮಾಡಬೇಕು. ಜೋಡು ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು, ಒಂದು ಹಸುವನ್ನು, ಸೊಳ್ಳೆ ಪರದೆಯನ್ನು, ಗಂಟೆಯನ್ನು, ಚಂದನವನ್ನು, ಮೊಸರನ್ನವನ್ನು ದಾನ

ಕೊಡಬೇಕು. ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದ ಗುರುವನ್ನು ಗಂಧ,ಹೂವಿನ ಹಾರ ಹಾಗೂ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸತ್ಕರಿಸಿ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಈ ವಿಧಿಯಿಂದ ಸಾರಸ್ವತ ವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸಿದವನು ಪಂಡಿತನಾಗುವನು. ಮತ್ತು ಅವನ ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಮಾಧುರ್ಯವು ತಾನಾಗಿ ಬರುವುದು. ಈ ವ್ರತಮಾಡಿದ ಮಾನವನು ಸರಸ್ವತಿಯ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕದಲ್ಲಿ ಗೌರವಿತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಗಂಡಸಾಗಲಿ, ಹೆಂಗಸಾಗಲಿ, ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ, ಮೂರು ಕಲ್ಪಕಾಲ ಸತ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸುವನು. ಇದನ್ನು ಹೇಳಿದವರು, ಕೇಳಿದವರು ಅನಂತ ಕಾಲದವರೆಗೆ ವಿದ್ಯಾಧರ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುವರು.

ಇತಿ ಪದ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣ ಭಾಗ-೧ರ ಸೃಷ್ಟಿಖಂಡದಲ್ಲಿನ
ಗೌರಿವ್ರತ ಕಥನ ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

—○—

ಅನಂಗದಾನ ವೇಶ್ಯಾವ್ರತ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೨೩

॥ ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ ॥

ವೈಷ್ಣವಾ ಯೇ ತು ವೈ ಧರ್ಮಾ ಯಾನ್ರುದ್ರಃ ಪ್ರೋಕ್ತವಾನಿಹ ।
ತಾನ್ಮೇ ಕಥಯ ವಿಪ್ರೇಂದ್ರ ಕೀದೃಶಾಸ್ತೇ ಫಲಂ ತು ಕಿಂ ॥

ಭೀಷ್ಮ :- ದ್ವಿಜಶ್ರೇಷ್ಠ, ವೈಷ್ಣವ ಧರ್ಮಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ರುದ್ರದೇವರು ಹೇಳಿದರಷ್ಟೆ! ಅವುಗಳನ್ನು ನಿರೂಪಿಸು. ಆ ವಿಷ್ಣುಧರ್ಮಾಧರ್ಮಗಳ ಸ್ವರೂಪವೇನು? ಅವುಗಳಿಂದ ಬರುವ ಫಲಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸು.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ಹಿಂದೆ ರಥಂತರ ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ, ಮಹಾದೇವನು ಮಂದರಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ತಂಗಿದ್ದನು. ಆಗ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಸ್ವಯಂ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ತಾನಾಗಿ ಬಂದು ಆ ಪಿನಾಕ ಪಾಣಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನು. ''ಪರಮೇಶ್ವರನೇ, ಐಶ್ವರ್ಯವು ಅಪಾರವಾಗಿ ದೊರೆಯಬೇಕಾದರೆ ಉಪಾಯ ಯಾವುದು? ಹಾಗೂ ಆರೋಗ್ಯ ಭಾಗ್ಯವು ಯಾವುದರಿಂದ ಲಭಿಸುವದು? ಮಹಾದೇವನೇ, ಮಾನವರಿಗೆ ಅಲ್ಪ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಮೋಕ್ಷವು ದೊರಕುವದೆಂತು?'' ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಹಾದೇವರು ಮರುನುಡಿದರು. ಶಿವನು ಲೋಕಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಬದ್ಧಕಂಕಣವಲ್ಲವೆ? ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿಯೇ ಶಿವನ ಮನಸ್ಸು ಸುಪ್ರಸನ್ನವಾಯಿತು.

ಶಿವ :- ಈ ರಥಂತರ ಕಲ್ಪದ ನಂತರ ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಕಲ್ಪವಾಗಿ, ವರಾಹಕಲ್ಪವು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುವದು. ಆ ವರಾಹ ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ವೈವಸ್ವತ ಮನ್ವಂತರವು ಏಳನೆಯದಾಗಿ ಬಂದಾಗ, ಇಪ್ಪತ್ತೇಳನೇಯ ದ್ವಾಪರಯುಗದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಪರಂಜ್ಯೋತಿರೂಪಿ ವಾಸುದೇವನು ಅವತರಿಸುವನು. ಭೂಮಿಯಭಾರವನ್ನು ಇಳಿಸುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಆ ಜಗದೀಶ್ವರನು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೂರು ರೂಪದಿಂದ ಮರ್ತ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅವತಾರ ತಾಳುವನು. ವೇದವ್ಯಾಸ, ಬಲರಾಮ, ಕೇಶವ, ಇವೇ ಇಪ್ಪತ್ತೇಳನೆಯ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಭೂಭಾರ ಕಡಿಮೆ ಮಾಡಲು ಅವತರಿಸಿದ ಮೂರು ರೂಪಗಳು. ಈಗ ಕುಶಸ್ಥಳಿ ಎಂದು

ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ನಗರವೇ ಮುಂಬರುವ ಆ ದ್ವಾಪರಯುಗದಲ್ಲಿ ದ್ವಾರಾವತಿ ಎಂದು ಹೆಸರಾಗುವದು. ಇದು ಆ ಸ್ಥಳದ ಸುದೈವವೇ ಸರಿ. ಸ್ವಾಮಿ ಶ್ರೀಹರಿಯು ತನ್ನ ನಿವಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಲೀಲಾಭೂಮಿಯೆಂದು ಈ ಕುಶಸ್ಥಲಿಯನ್ನೇ ಆಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವನು ವಿಶ್ವಕರ್ಮನು ಕೃಷ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ದಿವ್ಯವಾದ ದ್ವಾರಕಾಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಅತ್ಯಂತ ಸುಂದರವಾಗಿ ಆಕರ್ಷಕವಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸುವನು. ಒಂದು ದಿನ ತೇಜೋನಿಧಿಯಾದ ಆ ವಾಸುದೇವನು ತನ್ನ ಅಷ್ಟ ಮಹಿಷಿಯರೊಂದಿಗೆ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿರುವನು. ಯಾದವರು, ಕೌರವರು, ಪಂಡಿತರು, ಗಂಧರ್ವ ದೇವತೆಗಳು ಆ ಭಗವಂತನ ಸುತ್ತುಮುತ್ತು ಕೈಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನಿಂತಿರುವರು. ಶಾಸ್ತ್ರ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಚರ್ಚೆ ನಡೆದಿರುವುದು. ಧರ್ಮ ವಿಚಾರದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಆಲೋಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲಿರುವುರು. ಆ ಧರ್ಮವಿಚಾರದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಭೀಮಸೇನನು ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಕುರಿತು ನೀನು ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನೇ ಕೇಳುವನು. ಆಗ ಕೃಷ್ಣನು ಭೀಮಸೇನನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಹೇಳಲಿರುವ ಉತ್ತರವನ್ನೇ ನಾನು ಭವಿಷ್ಯ ಭೇದಿನೀ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ; ಕೇಳು.

ಮುಂದೆ ಹೇಳಲಿರುವ ಈ ಧರ್ಮಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಪಾಂಡುರಾಜನ ಮಗನಾದ ಭೀಮಸೇನನೇ ಆದ್ಯ ಪ್ರವರ್ತಕನಾಗುವನು. ಆ ಬಲಭೀಮಸೇನನಿಗೆ ವೃಕೋದರ ಎಂದೂ ಹೆಸರಿರುವದು. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ನಾನೇ. ವೃಕ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ನಾನೇ ಧರ್ಮಾತ್ಮನಾದ ಆ ಭೀಮಸೇನನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಅವನ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಅವನು ಒಳ್ಳೇ ಭೋಕ್ತಾಪುರುಷ, ಹತ್ತುಸಾವಿರ ಆನೆಗಳ ಬಲವಿದೆ ಅವನಲ್ಲಿ. ಅವನು ಆಹಾರ ತಿನ್ನುವುದು ಹೆಚ್ಚು. ಅವನು ತಿಂದದ್ದೆಲ್ಲವೂ ಅವನ ಉದರಾಂತರ್ಗತವಾದ ಈ ವೃಕಾಗ್ನಿಯಿಂದ ಧ್ವಂಸವಾಗಿ ಹೋಗುವುದು. ಇಷ್ಟು ಅತಿ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಬೆಂಕಿಯು ಆಗ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಅವನು ಉಪವಾಸ ಮಾಡಿದನು. ಹಸಿವೆಯನ್ನು ತುಸುವೂ ತಾಳಲಾರದ ಭೀಮನು ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು ಉಪವಾಸ ಮಾಡಿದನೆಂದರೆ ಇದರ ಮೇಲಿಂದಲೇ ಈ ವ್ರತದ ಮಹತ್ವವು ತಿಳಿದುಬರಲು ಸಾಕು. ಎಲ್ಲ ವ್ರತಕ್ಕಿಂತಲೂ ಇದು ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ವ್ರತ. ಇದನ್ನು ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಿಯೂ, ಜಗದ್ಗುರುವೂ ಆದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ವಾಸುದೇವನೇ, ಸ್ವಯಂ ನಿರೂಪಣೆಗೈದಿದ್ದಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಇದು ಪಾಪರಾಶಿ ಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನಾಶಮಾಡುವದು. ಎಲ್ಲಯಜ್ಞ-ಯಾಗಗಳ ಫಲವೂ ಲಭಿಸುವದು. ಇದು ಪವಿತ್ರಕ್ಕಿಂತ ಪವಿತ್ರ. ಮಂಗಳಕ್ಕಿಂತ ಮಂಗಳ. ಅದನ್ನು ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳು.

ವಾಸುದೇವ :- ಭೀಮನೇ, ಅಷ್ಟಮಿ, ಚತುರ್ದಶಿ, ದ್ವಾದಶಿ ಹಾಗೂ ಉಳಿದ ನಕ್ಷತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಉಪವಾಸ ಯೋಗ್ಯವಾದ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ನೀನು ಉಪವಾಸವನ್ನು ಮಾಡಲಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ಬೇರೊಂದು ಪಾಪನಾಶಕವಾದ ತಿಥಿಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಆ ದಿನದಂದು ನೀನು ಉಪವಾಸಮಾಡಿ, ವಿಷ್ಣುವಿನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ಹೊಂದು.

ಭೀಮದ್ವಾದಶಿ ವ್ರತ

ಮಾಘ ಶುದ್ಧ ದಶಮಿಯ ದಿನ ಅಭ್ಯಂಗಸ್ನಾನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಎರೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಮೈಗೆ ಎಣ್ಣೆಯ ಬದಲು ತುಪ್ಪ ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಸ್ನಾನಮಾಡುವಾಗ ಎಳ್ಳು

ಹಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅನಂತರ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಅಡಿಯಿಂದ ಮುಡಿಯವರೆಗೆ ಆವಾಹನ ಮಾಡಿ, ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಆಪಾದಮೌಲಿಪರ್ಯಂತವಾಗಿ ಹರಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸುವ ಕ್ರಮವು ಇಂತಿದೆ.

'ಕೃಷ್ಣಾಯ ನಮಃ'	ಎಂದು	ಪಾದಕಗಳನ್ನು	ಪೂಜಿಸಬೇಕು.
'ಸರ್ವಾತ್ಮನೇ ನಮಃ'	"	ತಲೆ	"
'ವೈಕುಂಠಾಯ ನಮಃ'	"	ಕಂಠ	"
'ಶ್ರೀವತ್ಸಧಾರೀಣೇ ನಮಃ'	"	ಎದೆ	"
'ದಾಮೋದರಾಯ ನಮಃ'	"	ಹೊಟ್ಟೆ	"
'ಪ್ರಪಂಚಗಾಯ ನಮಃ'	"	ಸೊಂಟ	"
'ಸೌಭಾಗ್ಯನಾಥಾಯ ನಮಃ'	"	ತೊಡೆ	"
'ಭೂತಧಾರಿಣೇ ನಮಃ'	"	ಮಂಡೆ	"
'ನೀಲಾಯ ನಮಃ'	"	ಮೊಳಕಾಲು	"
'ವಿಶ್ವಸೃಜಾಯ ನಮಃ'	"	ಪಾದ	"

ಹೀಗೆ ಅಡಿಯಿಂದ ಮುಡಿಯವರೆಗೆ ಪೂಜಿಸಿ ಶಂಖಿನೇ ನಮಃ ಗದಿನೇ ನಮಃ ಚಕ್ರಿಣೇ ನಮಃ ವರದಾಯ ನಮಃ ನಾರಾಯಣಾಯ ನಮಃ ಎಂದು ಸರ್ವಾಂಗಗಳನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಿ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಒಡೆಯನೂ ವಾಯುವಿನಂತೆ ವೇಗಶಾಲಿಯೂ ಆದ ಗರುಡನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಎಂದು ಪಕ್ಷಿರಾಜನನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಗೋವಿಂದ, ಗರುಡರನ್ನು, ಗೌರೀಪತಿ, ಗಣಪತಿಯರನ್ನೂ ಪೂಜಿಸಿ, ಅನಂತರ ಗಂಧ, ಮಾಲೆ, ಧೂಪ, ದೀಪ, ಭಕ್ಷ್ಯ, ಪಾಯಸ, ಹಾಲು, ಮೊಸರು ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ನೈವೇದ್ಯ ಮಾಡಬೇಕು. ಆಕಳ ಹಾಲಿನಿಂದ ಸಿದ್ಧ ಮಾಡಿದ ತುಪ್ಪದೊಂದಿಗೆ (ಕೃಶರವನ್ನು) ಭಂಜಿಸಿ ಮೂರು ಹೆಜ್ಜೆ ಹೊರೆಗೆ ಹೋಗಿ, ಆಲದಗಿಡದ ಕಡ್ಡಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹಲ್ಲನ್ನು ತಿಕ್ಕಿ ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಆಚಮನ ಮಾಡಬೇಕು. ಸೂರ್ಯಾಸ್ತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಾಯಂಕಾಲ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಮಾಡಿ, 'ನಾರಾಯಣಾಯನಮಃ' ಎಂದು ನಾರಾಯಣದೇವರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ 'ತ್ವಾಂ ಅಹಂ ಶರಣಂಗತಃ' ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಏಕದಶಿಯಂದು ಯಾವ ಆಹಾರವನ್ನೂ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳದೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಉಪೋಷಣೆಗೈದು ಕೇಶವನನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಅಂದು ರಾತ್ರಿ ಭಗವಂತನ ಭಜನೆಮಾಡುತ್ತ ಜಾಗರಣೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಪುರಾಣ ಪುಣ್ಯ ಕಥೆಗಳನ್ನು ಶ್ರವಣ ಮಾಡಬೇಕು. ತುಸು ವಿಶ್ರಾಂತಿ ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳುವದಿದ್ದರೆ ದೇವರಧ್ಯಾನಮಾಡುತ್ತ ನೆಲದ ಮೇಲೆಯೇ ಒರಗಬೇಕು. ನಸುಕಿನಲ್ಲಿಯೇ ದ್ವಾದಶಿ ದಿನ ಎದ್ದು ನದಿಗೆ ಹೋಗಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಬರಬೇಕು. ನಾಸ್ತಿಕರ ಮುಖಾವಲೋಕನ ಮಾಡಬಾರದು. ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ, ಪಿತೃತರ್ಪಣಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಶೇಷಶಾಯಿಯಾದ ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಬೇಕು. ಮಣೆಯ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಂಟಪವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ, ಅಕ್ಕಿ, ಎಳ್ಳು, ತುಪ್ಪಗಳಿಂದ ವಿಷ್ಣು ದೇವತಾ ಮಂತ್ರ

ಹೇಳಿ, ವೈಷ್ಣವಯಾಗಮಾಡಬೇಕು. ಯಾಗಕ್ಕಾಗಿ ಮೊದಲೇ ನಾಲ್ಕು ಮಾರು ಉದ್ದಗಲ ವೇದಿಕೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕು. ಹತ್ತುಮಾರು ಎತ್ತರದ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಅಡ್ಡ ತೊಲೆಯನ್ನು ಹಾಕಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಬಿಂದಿಗೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಬೇಕು. ಆ ಕಲಶಕ್ಕೆ ಒಂದು ಉದ್ದಿನ ಕಾಳಿನಷ್ಟು ತೂತು ಮಾಡಬೇಕು. ಆ ಕಲಶದಲ್ಲಿ ನೀರನ್ನು ತುಂಬಿ ಅದರ ಕೆಳಗೆ ನೀರಿನ ಧಾರೆಯು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವಂತೆ ಕೃಷ್ಣಾಜಿನ ಹಾಸಿಕೊಂಡು ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲ ಜಲ ಧಾರೆಯನ್ನು ಧರಿಸುತ್ತ ಕೂಡಬೇಕು. ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಆ ವೇದಿಕೆಯು ಅರ್ಧಚಂದ್ರಾಕಾರ ಕಾಣುವಂತೆ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ವರ್ತುಲಾಕಾರ, ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಅರಳಿಎಲೆಯ ಅಕಾರವಾಗಿಯೂ, ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಪದ್ಮಾಕಾರ ಕಾಣುವಂತೆ ಯಜ್ಞಮಂಟಪವನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕು. ಎರಡನೆಯ ವೇದಿಕೆಯನ್ನು ದೇವರಿಗಾಗಿ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿ ಪದ್ಮವನ್ನು ರಚಿಸಿ, ಆ ಪದ್ಮಕೋಶದಲ್ಲಿ ದೇವರನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಬೇಕು. ದೇವರ ವೇದಿಕೆಯ ಎದುರು ಅಗ್ನಿಕುಂಡವನ್ನು, ಮೊಳ ಅಗಲ ಉದ್ದನ್ನಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕು. ಅಗ್ನಿಕುಂಡಗಳ ಬಾಯಿ ಸೋಮಸೂತ್ರದಂತೆ ತುಪ್ಪ ಹರಿದು ಹೋಗಲು ಅನುಕೂಲವಾಗಿರಬೇಕು. ದೇವರ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಒಂದು ಕಲಶ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ತಳದಲ್ಲಿ ರಂಧ್ರಮಾಡಬೇಕು. ನೀರಿನ ಧಾರೆ ಯಜಮಾನನ ಮೇಲೆ, ಹಾಲಿನ ಧಾರೆ ದೇವರತಲೆಯಮೇಲೆ, ತುಪ್ಪದ ಧಾರೆ ಯಜ್ಞಕುಂಡದ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವಂತಿರಬೇಕು. ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಲು, ನೀರಿನ ಧಾರೆಗಳು ನಿಲ್ಲದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಹದಿಮೂರು ನೀರಿನ ಕಲಶಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ಬಿಳಿ ವಸ್ತ್ರ ಹೊದಿಸಿ, ಪಂಚರತ್ನಗಳನ್ನು ಒಳಗೆಹಾಕಿ, ಅತ್ತಿಯಮರದ ಸವಟುಗಳನ್ನು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಕಿರಬೇಕು. ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ಮುಖಮಾಡಿಕೊಂಡು ಋತ್ವಿಜರು ಹೋಮಮಾಡಬೇಕು. ನಾಲ್ಕು ಯಜುರ್ವೇದಿಗಳು ರುದ್ರಪಾರಾಯಣ, ನಾಲ್ಕು ಸಾಮವೇದಿಗಳು ವೈಷ್ಣವ ಸಾಮ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಅರಿಷ್ಟ ವರ್ಗ ಸಹಿತವಾಗಿ ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡಬೇಕು. ಒಟ್ಟು ಹನ್ನೆರಡು ಜನ ವೇದ ಪಂಡಿತರಿಂದ ಹೋಮ ಕಾರ್ಯ ನೆರವೇರಿಸಬೇಕು. ಬಟ್ಟೆ, ಮಾಲೆ, ಗಂಧ, ಉಂಗುರ, ಬಳೆ, ಬಂಗಾರದ ಜನಿವಾರ, ಹಾಸಿಗೆ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಯಥಾಶಕ್ತಿ ದಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಹಿಂದಿನ ರಾತ್ರಿ ದೇವರ ಭಜನೆ, ಹಾಡು, ಮಂಗಳವಾದ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಜಾಗರಣೆಯಿಂದ ಕಳೆಯಬೇಕು. ಋತ್ವಿಜರು ಎರಡು ಪಟ್ಟು ಗುರುವಿಗೆ ದಾನ ನೀಡಬೇಕು. ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎದ್ದು ಹಿಂಡುವ ಹದಿಮೂರು ಹಸುಗಳನ್ನು ಕಂಚಿನ ಪಾತ್ರೆ ಸಹಿತವಾಗಿ ದಾನ ನೀಡಬೇಕು. ಹಸುಗಳಿಗೆ ಬೆಳ್ಳಿಯ ಗೊರಸು, ಚಿನ್ನದ ಕೊಂಬು ತೊಡಿಸಿ, ಚಂದನ ಲೇಪಿಸಿ ಅಲಂಕರಿಸಬೇಕು. ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಭಾಗವಹಿಸಿದ ಹನ್ನೆರಡು ಜನ ಋತ್ವಿಜರನ್ನು, ದ್ವಿಜರನ್ನು ಭಕ್ಷ್ಯ, ಭೋಜ್ಯಗಳಿಂದ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಬೇಕು. ತಾನು ಉಪ್ಪು, ಖಾರ ಬಿಟ್ಟು ದ್ವಿಜ ಭೋಜನಾ ನಂತರ ಊಟ ಮಾಡಬೇಕು. ಅವರನ್ನು ಮನೆಗೆ ಕಳಿಸುವಾಗ ಎಂಟು ಹೆಜ್ಜೆ ಮಡದಿ-ಮಕ್ಕಳೊಡನೆ ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟು ಬರಬೇಕು. 'ಪ್ರೀಯತಾಂ ಅತ್ರ ಕೇಶವಃ' ಕೇಶವನು ಪ್ರೀತನಾಗಲಿ ಎಂದು ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಕೃತಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಿಸಬೇಕು ಅಂದು ಇತಿಹಾಸ, ಪುರಾಣಗಳ ಶ್ರವಣಮಾಡುತ್ತ ಹಗಲಿರುಳು ಕಳೆಯಬೇಕು. ಹಿಂಸೆ, ಮಾತ್ಸರ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ನೀನು ಸತ್ವಗುಣವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮಾಡು. ನೀನು ಇದನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಇದು ನಿನ್ನ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೇ, ಭೀಮದ್ವಾದಶಿ ಎಂದು

ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಈ ವರಾಹ ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ನೀನೇ ಈ ವ್ರತಕ್ಕೆ ಆದಿ ಪ್ರವರ್ತಕ. ಇದನ್ನು ನೆನೆದು ಒಂದು ಸಲ ಪಠಿಸಿದ್ದರಿಂದ ದೇವೇಂದ್ರನ ದುಃಖಗಳೆಲ್ಲವೂ ದೂರವಾದವು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಲ್ಯಾಣಿನೀವ್ರತವೆಂದೂ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಪೂರ್ವಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಓರ್ವ ಗೊಲ್ಲರ ಹುಡುಗಿಯು, ಒಂದು ದಿನ ಅಪ್ಸರೆಯರು ಮಾಡುವದನ್ನು ಕಂಡಳು. ಅವರಿಂದ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದುಕೊಂಡಳು. ತಾನೂ ಕೂಡ ಭೀಮದ್ವಾದಶಿಯನ್ನು ಆಚರಿಸಿದಳು. ಅದರ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಆ ಗೊಲ್ಲಹುಡುಗೆಯು ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ಅಪ್ಸರ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದಳು. ವ್ರತದ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ಆ ಗೊಲ್ಲ ಕನ್ಯೆಯೇ ಈಗ ಊರ್ವಶಿ ಎಂದು ದೇವಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸುರಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಗೌರವದಿಂದ ಮೆರೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಪೂರ್ವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವೈಶ್ಯ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಓರ್ವ ಕನ್ಯೆಯು ಭೀಮದ್ವಾದಶಿ ಮಾಡಿ ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಶಚೀದೇವಿಯಾಗಿ ದೇವೇಂದ್ರನ ಪಟ್ಟದರಸಿಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆ ವೈಶ್ಯ ಕನ್ಯೆಯ ಪರಿಚಾರಕಳಾಗಿದ್ದ ಸತ್ಯಭಾಮೆಯು ಈಗ ನನ್ನ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತಿಯ ಮಡದಿಯಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ಕೂಡ ಈ ದ್ವಾದಶೀ ವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡಿ ಇಂತಹ ಸ್ಥಾನ-ಮಾನಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ಇದನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಓದಿದವರು, ಕೇಳಿದವರು ಈ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತರಾಗಿದ್ದು ಮರಣಾಂತರ ಇಂದ್ರಾದಿ ಸುರವೃಂದದಿಂದ ಗೌರವಿತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಮೊದಲು ಪೂರ್ವ ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಕಲ್ಯಾಣೀನಿವ್ರತ ಎಂದು ಹೆಸರಾದ ಈ ವ್ರತವು ಇಪ್ಪತ್ತೇಳನೆಯ ದ್ವಾಪರಯುಗದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಪುತ್ರ ಭೀಮಸೇನನು ಆಚರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ಭೀಮದ್ವಾದಶಿ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗುವದು.

ಬ್ರಹ್ಮ :- ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿ, ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರ ಮತ್ತು ಸದಾಚಾರ ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ವೇಶ್ಯಾಸ್ತ್ರೀಯರ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ಕೇಳಬೇಕೆಂದು ನನಗೆ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಾಗಿದೆ. ಅದರ ನಿಜ ತತ್ವವನ್ನು ಅರುಹು.

ಪರಮೇಶ್ವರ :- ಕಮಲದಿಂದ ಸಂಭವಿಸಿದ ಬ್ರಹ್ಮನೆ, ಮುಂದೆ ಬರಲಿರುವ ದ್ವಾಪರ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಹದಿನಾರು ಸಾವಿರ ಜನ ಮಡದಿಯರು ಇರುವರು. ಮಧುರಕಂಠದ ಕೋಕಿಲಗಳು ಪುಷ್ಪಿತವಾದ ಉಪವನಗಳಲ್ಲಿ ಕುಕಿಲುವಾಗ, ವಸಂತಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸುಂದರವಾದ ಹೊಂದಾವರೆಗಳು ಅರಳಿದ ಸರೋವರ ತೀರಗಳ ಲತಾ ಕುಂಜಗಳಲ್ಲಿ ಆ ಎಲ್ಲ ಚೆಲುವೆಯರ ಬಳಗದೊಂದಿಗೆ ಯಾದವ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮನು ವಿಹಾರಗೈಯುವನು. ಅದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚಿಗರೆಗಣ್ಣಿನ ಚೆಲುವರಾಜಕುಮಾರನಾದ ಸಾಂಬನು ಸಮೀಪದ ಕಾಲುದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದಿದ್ದನು. ತನ್ನ ಮೃದುವಾದ ಕೇಶ-ಕಲಾಪಗಳಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಪ-ಮಾಲೆಯನ್ನು ಮುಡಿದಿದ್ದನು. ಅವನನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಕಾಮನೇ ಸರ್ವಾಭರಣ ಭೂಷಿತನಾಗಿ ಬಂದಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ತರುಣ ಸಾಂಬನ ರಮಣೀಯವಾದ ರೂಪವನ್ನು ಕಂಡು, ಆ ಕೃಷ್ಣನ ರಮಣೀಯರೆಲ್ಲರೂ ಕಾಮುವಶರಾದರು. ತಮ್ಮ ಮನದಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿದರು. ತಮ್ಮ ಕುಡಿನೋಟಗಳಿಂದ ಅವನನ್ನು ನೋಡಿದರು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಕೃಷ್ಣನು ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿ ಕುಳಿತನು. ಅವನ ಧ್ಯಾನ ದೃಷ್ಟಿಗೆ ತನ್ನ ಕಾಮಿನಿಯರ ಚಿತ್ತಚಾಂಚಲ್ಯವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗೋಚರಿಸಿತು. ಕೂಡಲೇ ಅವನು ತನ್ನ ಮಡದಿಯರಿಗೆ ''ಮಾನಸಿಕವಾಗಿ

ವ್ಯಭಿಚಾರ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಮುಂದೆ ಒಂದು ದಿನ ಕಳ್ಳರು ಬಂದು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವರು'' ಎಂದು ಶಾಪಕೊಡುವನು. ಆಗ ಕೃಷ್ಣ ಕಾಮಿನಿಯರೆಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ಪತಿಯ ಪಾದಹಿಡಿದು ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ದಗ್ಧರಾಗಿ 'ಕ್ಷಮಿಸಬೇಕು' ಎಂದು ಬೇಡಿಕೊಂಡರು. ಪರಿಪರಿಯಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲು ಆ ಕಾಂತಾಮಣಿಗಳಿಗೆ ಕೃಷ್ಣಪರಮಾತ್ಮನು ಕರುಣೆ ತೋರಿ ಮರಳಿ ನುಡಿದನು. ''ಮುಂದೆ, ನಾನು ಪರಂಧಾಮಕ್ಕೆ ಹೋದಬಳಿಕ, ಉತ್ತರಪುರದೇಶದಲ್ಲಿರುವ ಬೆಸ್ತರಕುಲವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ದಾಲ್ಭ್ಯ ಎಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಬರಲಿರುವನು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಪ್ರಿಯನಾದ ಆ ಮಹರ್ಷಿಯು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಲೋಸುಗ ಒಂದು ವ್ರತವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸುವನು. ನೀವು ಅವನು ಹೇಳಿದಂತೆ ನಡೆದರೆ ಉದ್ಧೃತರಾಗುವಿರಿ.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ಹೀಗೆ ತನ್ನ ಕೈ ಹಿಡಿದ ಕಾಂತೆಯರನ್ನೆಲ್ಲ ಸಂತೈಸಿ, ಭಗವಂತನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋದನು. ಮುಂದೆ ಬಹುಕಾಲ ಕಳೆಯಿತು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಅವತಾರ ಕಾರ್ಯವು ಮುಗಿಯಿತು. ಯಾದವರಲ್ಲಿ ಅಂತಃಕಲಹವು ಬೆಳೆದು ಮುಸಲಾಯುಧದಿಂದ ಸರ್ವಸಂಹಾರವಾಯಿತು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಪರಂಧಾಮವನ್ನು ಐದಿದನು. ಯಾದವಕುಲವೆಲ್ಲವೂ ಕ್ಷಯವನ್ನು ಹೊಂದುವುದು. ಕಳ್ಳಕಾರರು ಬಂದು ಕೃಷ್ಣಸಖನಾದ ಅರ್ಜುನನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವರು. ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ಮೆಚ್ಚಿನ ಮಡದಿಯರಾದ ಹದಿನಾರು ಸಾವಿರ ಹೆಂಗಳೆಯರನ್ನೆಲ್ಲ ದುಷ್ಟ ದಸ್ಯುಕುಲದವರು ಅಪಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವರು. ಅವರನ್ನೆಲ್ಲ ತಮ್ಮ ಭೋಗವಸ್ತುವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವರು. ದುಷ್ಟರ ಸಂಗದಿಂದ ಆ ಸ್ತ್ರೀಯರೆಲ್ಲರೂ ಅಶುದ್ಧರಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೇ ಸಂತಾಪದಿಂದ ಕುದಿಯುವರು. ಅವರ ದುಃಖ ದುರ್ಗತಿಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ದಾಲ್ಭ್ಯ ಎಂಬ ಮಹಾಮುನಿಯನ್ನು ಅವರ ಬಳಿಗೆ ಕಳಿಸಿಕೊಡುವನು. ಆ ಭಗವಂತನು ಭಾರ್ಯೆಯರೆಲ್ಲರೂ ಆ ಮಹರ್ಷಿಯನ್ನು ಅರ್ಘ್ಯ ಪಾದ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ, ಅವನ ಅಡಿದಾವರೆಗಳಿಗೆ ಎರಗುವರು. ಅರ್ತರಾಗಿ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ದುಃಖ ದುರವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ತೋಡಿಕೊಂಡು ಶೋಕಮಾಡುವರು. ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಧಾರಾಕಾರವಾಗಿ ನೀರು ಹರಿಯುವುದು. ದ್ವಾರಕಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ತಾವು ಪರಮಾತ್ಮನ ಅರಸಿಯರಾಗಿ ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲಿ ಇರುವಾಗ ತಾವು ಅನುಭವಿಸಿದ ವಿವಿಧ ಭಾಗ್ಯ ಭೋಗಗಳನ್ನು ನೆನೆದು ಕಣ್ಣೀರು ಕರೆಯುವರು. ಜನರೊಡನೆಯನಾದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನು ತಮಗೆ ಪತಿಯಾಗಿ ಅಪರಿಮಿತವಾದ ಸುಖವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸಾಕಿ ಸಲಹಿದ್ದನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡು, ಮತ್ತು ಅವನು ತಮಗೆ ಇರಲು, ಉಣ್ಣಲುಕೊಟ್ಟ ದೊಡ್ಡದೊಡ್ಡ ದಿವ್ಯಭವ್ಯ ಮಂದಿರಗಳನ್ನು ಮುತ್ತುರತ್ನಾದಿ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಬಗೆಬಗೆಯ ಭೋಗ ಭಾಗ್ಯಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ಗೋಳಿಡುವರು. ದ್ವಾರಕೆಯಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸಿದ್ದ, ಕೃಷ್ಣಕುಮಾರನನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ನೆನೆಯುವರು. ಹೀಗೆ ಪರಿಪರಿಯಿಂದ ದುಃಖ ಪಟ್ಟು ಕೊನೆಗೆ ಆ ಮುನಿಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದರು.

''ಪೂಜ್ಯರೆ, ಕುಲಗೇಡಿಗಳಾದ ಕಳ್ಳರು ಭಗವಂತನು ಪರಂಧಾಮಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದ ಬಳಿಕ ನಮ್ಮನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿದರು ನಾವೇನೋ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಪರಿಶುದ್ಧರಾಗಿಯೇ ಇದ್ದೇವೆ' ಆದರೆ ಈ ಚೋರರು ನಮ್ಮನ್ನು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಭೋಗಮಾಡಿ ದೂಷಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಅಧರ್ಮದಿಂದ ನಮಗೆ ಬಹಳ ದುಃಖವಾಗಿದೆ. ನಮಗೆ ಈಗ ನೀವೇ ಶರಣು. ಹಿಂದೆ

ನಾವು ಭಗವಂತನನ್ನು ಅಗ್ನಿಸಾಕ್ಷಿಯಾಗಿ ಕೈಹಿಡಿದ ಭಾರ್ಯೆಯರಾಗಿದ್ದೆವು. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ಚಂಚಲವಾಗಿ ಅಡ್ಡಹಾದಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದರಿಂದ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನು ನಮಗೆ ಶಾಪಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಆ ಭಗವಂತನ ಶಾಪದಿಂದಲೇ ನಾವು ಇಂತಹ ಘೋರ ಪಾಪವನ್ನು ಮಾಡುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಿದೆ. ನಾವು ಈಗ ವೇಶ್ಯೆಯರಾದಂತೆ ಆಗಿದ್ದೇವೆ. ವೇಶ್ಯೆಯರಾದರೂ ಕೂಡ ನಮಗೆ ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಉಂಟು. ಆದುದರಿಂದ ವೇಶ್ಯಾ ಧರ್ಮವೆಂದರೆ ಏನು ? ಅದನ್ನಾದರೂ ತಪೋಧನರಾದ ತಾವು ನಮಗೆ ನಿರೂಪಿಸಿರಿ. ಅಂದು ನಮ್ಮ ಸ್ವಾಮಿಯು 'ದಾಲ್ಭ್ಯ ಮುನಿಯು ಬಂದು ನಿಮ್ಮ ಉದ್ಧಾರದ ಮಾರ್ಗತೋರುವನು' ಎಂದು ಸೂಚಿಸಿದ್ದನು. ಅವನ ಆದೇಶದಂತೆ ತಾವು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೀರಿ. ನಮಗೆ ಮಾರ್ಗದರ್ಶನ ಮಾಡಿ ಉದ್ಧಾರಮಾಡಿರಿ.

ಕೃಷ್ಣ ಕುಟುಂಬಿನಿಯರ ಈ ಕಳಕಳಿಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ, ದಾಲ್ಭ್ಯ ಮುನಿಗೆ ಕರುಣೆ ತುಂಬಿ ಬಂದಿತು. ಅವನು ವೇಶ್ಯೆಯರಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿತರಾದ, ದುಷ್ಟರ ಬಲಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಸಿಲುಕಿ ದೇಹತಃ ದೂಷಿತರಾದ ಆ ಎಲ್ಲ ಕೃಷ್ಣಕಾಮಿನಿಯರಿಗೆ ಉಪದೇಶಗೈದನು.

ದಾಲ್ಭ್ಯ:- ಕಾಂತಮಣಿಗಳೆ, ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಹಿಂದೆ ಅಪ್ಸರೆಯರು, ಅಗ್ನಿ ಕುಮಾರಿಯರು; ಒಂದು ದಿನ ಮಾನಸ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಜಲಕ್ರೀಡೆ ಯನ್ನಾಡುತ್ತಿದ್ದೀರಿ. ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಜಲವಿಹಾರದಲ್ಲಿ ವಿನೋದ, ವಿಲಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಇರುವಾಗ, ನಾರದ ಮುನಿಗಳು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿದರು. ನೀವು ಆ ಮುನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಲಿಲ್ಲ. ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಮದ ತುಂಬಿತ್ತು. ಉನ್ಮಾದ ತಲೆಗೇರಿತ್ತು. ಆ ಮಹರ್ಷಿಗೆ ಮರ್ಯಾದೆ ಮಾಡದೆ ಉಚ್ಛೃಂಖಲರಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಕೇಳಿದಿರಿ -

''ನಾರಾಯಣನು ನಮಗೆ ಪತಿಯಾಗಿ ಹೇಗೆ ದೊರಕುವನು ? ಅದಕ್ಕೆ ಏನಾದರೂ ಉಪಾಯವಿದ್ದರೆ ಉಪದೇಶಿಸಿರಿ.'' ನಿಮ್ಮ ಉನ್ಮತ್ತ ನಡತೆ ಹಾಗೂ ಕೃಷ್ಣಭಕ್ತಿ ಎರಡನ್ನೂ ಕಂಡು ನಾರದ ಮುನಿಗಳು ನಿಮಗೆ ಶಾಪವನ್ನೂ ವರವನ್ನೂ ಕೂಡಿಯೇ ಕೊಟ್ಟರು.

ನಾರದ :- ಚೈತ್ರ, ವೈಶಾಖ ಮಾಸಗಳಲ್ಲಿ ದಿಂಬು, ಮೇಲ್ವಾಸು ಸಹಿತವಾಗಿ ಎರಡು ಶಯ್ಯಾ ದಾನವನ್ನು ಎಲ್ಲ ಸಲಕರಣೆಗಳೊಂದಿಗೆ ನೀಡಬೇಕು. ವಸಂತ ಋತುವಿನ ಶುಕ್ಲ ಪಕ್ಷ ದ್ವಾದಶಿಗಳಲ್ಲಿ ಸುವರ್ಣದಾನ, ಶಯ್ಯಾದಾನಗಳನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಾಡಿದರೆ ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಅತ್ಯುತ್ಕಟ ಭಕ್ತಿಗೆ ಮೆಚ್ಚಿ, ಭಗವಾನ್ ನಾರಾಯಣನು ನಿಮಗೆ ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿಯೂ ಪತಿಯಾಗಿ ದೊರಕುವನು. ಆದರೆ ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಸೌಂದರ್ಯದ ಮದ ಹಾಗೂ ಸೌಭಾಗ್ಯದ ಗರ್ವ ಮತ್ತು ಅಸೂಯೆ ಮುಂತಾದ ದೋಷಗಳಿಂದ ಉನ್ಮತ್ತರಾಗಿ ನನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಲಿಲ್ಲ. ಹಾಗೂ ವಿನಯದಿಂದ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳಲಿಲ್ಲ. ಆ ದೋಷದಿಂದ ನಿಮಗೆ ನಿಮ್ಮ ಪತಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ವಿಯೋಗವಾಗುವುದು. ಆ ಸ್ವಾಮಿಯು ವೈಕುಂಠವನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿದ ಬಳಿಕ ಕಳ್ಳಕಾಕರು ಬಂದು ನಿಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲ ಸೆಳೆದೊಯ್ಯುವರು. ಅವರ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಸೂಳೆಯರಾಗುವಿರಿ.

ನಾರದ ಮುನಿಯ ಈ ಶಾಪದಿಂದ ಹಾಗೂ ಕೃಷ್ಣಪರಮಾತ್ಮನ ಕೋಪದಿಂದ ನೀವು ಈಗ ವೇಶ್ಯೆಯರಾದಿರಿ. ಹಿಂದೆ ದೇವದಾನವರಲ್ಲಿ ಭೀಕರವಾದ ಸಂಗ್ರಾಮವು ಆಯಿತಷ್ಟೆ ! ಆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷೋಪಲಕ್ಷ ರಾಕ್ಷಸರು, ದೇವತೆಗಳು ಹತಮೃತರಾಗಿ ಬಿದ್ದರು.

ಆ ಎಲ್ಲ ತರುಣ ಸೈನಿಕರ ರಮಣೀಯರಾದ ತರುಣಿಯರು ಅಸಂಖ್ಯ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ವಿಧವೆಯರಾದರು. ಹೊಟ್ಟೆಗೆ ಗತಿಯಿಲ್ಲದೆ, ಇರಲು ಸ್ಥಳವಿಲ್ಲದೆ, ಉಡಲು ಬಟ್ಟೆಯಿಲ್ಲದೆ ಅನಾಥರಾಗಿ ತಿರುಗಾಡುವ ಆ ಸುರಾಸುರ ಸುಂದರಿಯರನ್ನು ಕೆಲವು ಕಾಮಿಗಳು ಹಿಡಿದು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಭೋಗಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಅಸಂಖ್ಯ ನಾರಿಯರ ಸತೀತ್ವವು ಕಾಲಮಹಿಮೆ ಯಿಂದ ಕಳೆದುಹೋಗಿ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಸೂಳೆಯರಾಗುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಿತು. ''ಸುಂದರಿಯರೆ, ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನೀವು ವೇಶ್ಯಾಧರ್ಮದಿಂದ ಜೀವಿಸಿರಿ. ಅರಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ದೇವಾಲಯಗಳಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನೀವು ಸೇವೆ ಸಲ್ಲಿಸಿರಿ. ಅರಸರನ್ನು ಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ದ್ವಿಜರನ್ನು, ಒಡೆಯನಿಗೆ ಸಮನಾಗಿ ಕಾಣಿರಿ. ಅರಮನೆ, ಗುರುಮನೆ, ಸಿರಿಮನೆಗಳನ್ನು ನೀವು ಆಶ್ರಯಿಸಿರಿ. ಅವುಗಳ ಒಡೆಯರು ಕೂಡ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಊಳಿಗದ ಆಳುಗಳಂತೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಕಾಪಾಡಲಿ. ಇದರಿಂದ ನಿಮ್ಮ ಸೌಭಾಗ್ಯವು ಬೆಳೆಯಲಿ, ನೀವು ಒಬ್ಬನನ್ನೇ ನಂಬಿ ನೆಚ್ಚಿ ಕೂಡಬೇಡಿರಿ. ಹಣ ಕೊಡದ ಪುರುಷನಲ್ಲಿ ನೀವು ಪ್ರೀತಿಮಾಡುವದು ಬೇಡ. ದುಡ್ಡು ಕೊಟ್ಟವನು ಹೇಗೇ ಇದ್ದರೂ, ನೀವು ಅವನನ್ನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಆರಾಧಿಸಿರಿ. ದ್ರವ್ಯ ನಿಮ್ಮ ಪ್ರೀತಿಯ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಲಿ. ಹಣ ಕೊಟ್ಟವನು ಕಾಡು, ಕುರೂಪಿ, ದುಷ್ಟ, ಊನ, ಏನೇ ಇರಲಿ ಹೇಗೆ ಇರಲಿ, ಅವನನ್ನು ಅತಿಕ್ರಮಿಸಬಾರದು. ದ್ರವ್ಯ ಕೊಟ್ಟವನ ಜೊತೆಗೆ, ಪ್ರೀತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಅಸಡ್ಡೆಯಿಂದ ನಡೆದರೆ ನಿಮಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾಪಾಪವು ಬರುವದು. ಹೊಟ್ಟೆಕಿಚ್ಚು, ವಕ್ರಬುದ್ಧಿ ಮುಂತಾದ ದೋಷಗಳು ಇಮ್ಮಲ್ಲಿ ಇರಕೂಡದು. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಣವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಮನೆಗೆ ಬಂದವನು ಶುದ್ಧನಾಗಿರಲಿ, ಡಾಂಭಿಕನಾಗಿರಲಿ, ಕಪಟಿಯಾಗಿರಲಿ, ಅಶುದ್ಧನಾಗರಲಿ, ಹೇಗಿದ್ದರೂ ನೀವು ಮಾತ್ರ ಅವನನನ್ನು ಒಲುಮೆಯಿಂದ ಸತ್ಕರಿಸಬೇಕು. ದೇವತೆಗಳ ಉತ್ಸವ, ಹಬ್ಬ ಹರಿದಿನ, ಪಿತೃತಿಥಿ ಮುಂತಾದ ಪುಣ್ಯ ಪರ್ವಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ನೀವು ನಿಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ ಗೋದಾನ, ಭೂದಾನ, ಹಿರಣ್ಯದಾನ ಧಾನ್ಯದಾನ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ರವಿವಾರ, ಹಸ್ತಾ, ಪುಷ್ಯ, ಪುನರ್ವಸು ನಕ್ಷತ್ರ ಬಂದರೆ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಔಷಧಿ ಮಿಶ್ರಿತವಾದ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಅಂದು ಕಾಮನಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸನ್ನಿಧಾನವು ವಿಶೇಷವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಕಾಮನ ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ, ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

ಕಾಮಾಯ ನಮಃ	ಎಂದು	ಪಾದಗಳನ್ನು	ಪೂಜಿಸಬೇಕು
ಮೋಹಕಾರಿಣೇ ನಮಃ	''	ಮಂಡೆ	''
ಕಂದರ್ಪಾಯ ನಮಃ	''	ಪುರುಷೇಂದ್ರಿಯ	''
ಪ್ರೀತಿಮತೇ ನಮಃ	''	ಸೊಂಟ	''
ಸೌಖ್ಯಪ್ರದಾಯ ನಮಃ	''	ಹೊಕ್ಕಳ	''
ಅಭಿರಾಮಾಯ ನಮಃ	''	ಹೊಟ್ಟೆ	''
ಪುಷ್ಪಚಾಪಾಯ ನಮಃ	''	ಎಡಪಾರ್ಶ್ವ	''
ಪುಷ್ಪಬಾಣಾಯ ನಮಃ	''	ಬಲಪಾರ್ಶ್ವ	''
ಅನಂಗಾಯ ನಮಃ	''	ತಲೆ	''

ಸುಲೋಮಾಯ ನಮಃ " ದೇಹ "
ಸರ್ವಾತ್ಮನೆ ನಮಃ " ಕಿರೀಟ "

ಹೀಗೆ ಅಂಗಾಂಗಳಲ್ಲಿ ಅನಂಗಾಂತರ್ಗತನಾದ ಅಚ್ಯುತನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಕೆಳಗಿನ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಹರಿ ಮತ್ತು ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯರ ಪ್ರಾರ್ಥನ ಮಾಡಬೇಕು.

ನಮಃ ಶ್ರೀಪತಯೇ ತಾರ್ಕ್ಷ್ಯಧ್ವಜಾಂಕುಶಧರಾಯ ಚ ।
ಗದಿನೇ ಪೀತವಸ್ತ್ರಾಯ ಶಂಖಚಕ್ರಧರಾಯ ಚ ॥
ನಮೋ ನಾರಾಯಣಾಯೇತಿ ಕಾಮದೇವಾತ್ಮನೇ ನಮಃ ।
ನಮಃ ಶಾಂತ್ಯೈ ನಮಃ ಪ್ರೀತ್ಯೈ ನಮೋ ರತ್ಯೈ ನಮಃ ಶ್ರಿಯೇ ॥
ನಮಃ ಪುಷ್ಟ್ಯೈ ನಮಸ್ತುಷ್ಟ್ಯೈ ನಮಃ ಸರ್ವಾರ್ಥ ಸಂಪದೇ ॥

ಹೀಗೆ ಕಾಮರೂಪಿ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ, ಗಂಧ, ದೀಪ, ಧೂಪ, ಮಾಲೆ, ನೈವೇದ್ಯ, ಮಂತ್ರ ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ಅರ್ಚನೆಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ವೇದ ಪಾರಂಗತನಾದ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರದ ಮರ್ಮವನ್ನು ಅರಿತ ವಿದ್ವಾನ್ ದ್ವಿಜನನ್ನು ಕರೆದು ಕಾಮನನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಿ, ''ಅನಂಗಾಯನಮಃ'' ಎಂದು ಪೂಜಿಸಿ, ಅಕ್ಕಿಯ ಕೊಳಗ ತುಪ್ಪದ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ದಾನ ಕೊಡಬೇಕು. 'ಮಾಧವಃ ಪ್ರೀಯತಾಂ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಉಪಚರಿಸಬೇಕು. ಅವನಿಗೆ ಸೇರುವ ಆಹಾರಗಳನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ಪ್ರತಿಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಇವನೊಬ್ಬ ಕಾಮನೇ ಎಂದು ತಿಳಿದು ಅವನ ಇಚ್ಛೆಯಂತೆಯೇ ನಡೆಯಬೇಕು. ತನ್ನ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಬೇಕು. ಅವನಿಗೆ ಸುಖವಾಗುವಂತೆ ವಿಲಾಸಗೈಯುತ್ತ ಮಂದಹಾಸದಿಂದ ಯುಕ್ತವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಬೇಕು. ಪ್ರತಿ ರವಿವಾರವೂ ಹೀಗೆ ಕಾಮನ ಸೇವೆಮಾಡಿ ದ್ವಿಜರ ಸೇವೆಮಾಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಹದಿಮೂರು ತಿಂಗಳು ಮಾಡಿ, ಕೊನೆಯ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ದಿಂಬು, ಮಗ್ಗಲು ಹಾಸಿಗೆ ಸಹಿತವಾದ ಶಯ್ಯಾದಾನವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಮತ್ತು ದೀಪದಸಮೇತ, ಕೊಡೆ, ಪಾದರಕ್ಷೆ, ಆಸನ, ಚಿನ್ನದ ಜನಿವಾರ, ಉಂಗುರ, ಶುಭ್ರಬಟ್ಟೆ, ಕಡಗ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ದಾನ ಕೊಡಬೇಕು. ದ್ವಿಜರ ಜೊತೆಗೆ ಅವನ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯನ್ನು ಕರೆದು ಧೂಪ, ದೀಪ, ಹೂವು, ಗಂಧ, ಅಕ್ಷತೆ, ಕುಂಕುಮಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಕಾಮನ ಒಂದು ಪ್ರತಿಮೆ ಮಾಡಿಸಿ ಬೆಲ್ಲ ತುಂಬಿದ ಗಡಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಇಡಬೇಕು. ಆ ಗಡಿಗೆಯನ್ನು ಒಂದು ತಾಮ್ರದ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಅದಕ್ಕೆ ಬಂಗಾರದ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಕಂಚಿನ ಪಾತ್ರೆ, ಕಬ್ಬಿನ ಕೋಲು, ಹಿಂಡುವ ಹಸು, ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಕಬ್ಬಿನ ಜಲ್ಲೆಯೊಂದಿಗೆ ದಾನಕೊಡಬೇಕು. ಕಾಮನ ಸುವರ್ಣ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ''ಕೋದಾತ್'' ಎಂಬ ವೇದ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು. ಅಂತಹ ದ್ವಿಜನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಸಂತಸದಿಂದ ಬೀಳ್ಕೊಡಬೇಕು. ಅವನಿಗೆ ದಾನ ಕೊಟ್ಟ ಹಾಸಿಗೆ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅವನ ಮನೆಗೆ ಕಳಿಸಬೇಕು. ಅದರ ನಂತರ ರವಿವಾರದಲ್ಲಿ ರಾಗಲಾಲಸನಾಗಿ ಭೋಗಾಶೆಯಿಂದ ಯಾವನೇ ಬಂದರೂ ಅವನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಹದಿಮೂರು ತಿಂಗಳು ತಿಂಗಳಿಗೆ ಒಬ್ಬನಂತೆ ಕರೆದು ಅವನನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಿ ಮನೆಗೆ ಕಳಿಸಬೇಕು. ಅವನ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಬೇರೊಬ್ಬ ಸುಂದರ ಯುವಕನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಳ್ಳಬಹುದು ತನಗೆ ಗರ್ಭ, ಮುಟ್ಟು ಸೂತಕಗಳು ಮುಂತಾಗಿ ದೈಹಿಕ ಮಾನಸಿಕ

ವಿಘ್ನಗಳು ಬಂದರೆ ಐವತ್ತು ಜನ ದಂಪತಿಗಳನ್ನು ಕರೆದು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ದೇವರ ಎದುರು ಹಾಡುವದು, ಕುಣಿಯುವದು ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಮಾಡಬೇಕು.

ಹಿಂದೆ ದೇವ-ದಾನವರಿಗೆ ದೇವೇಂದ್ರನು ನಿರೂಪಿಸಿದಂತೆ, ವೇಶ್ಯಾ ಧರ್ಮದ ವಿವರ, ಕರ್ತವ್ಯಗಳ ಬಗ್ಗೆ ಹೇಳಿದನು. ಆ ವೇಶ್ಯಾ ಧರ್ಮವು ಈಗ ನಿಮಗೂ ಅನ್ವಯಿಸುತ್ತದೆ. ಈ ವ್ರತದಂತೆ ನೀವು ಇದನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಪಾಲಿಸಿದರೆ ಇದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳೂ ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತವೆ. ಇದು ಸ್ತ್ರೀಯರ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ ಪುಣ್ಯ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಇದು ವೇಶ್ಯಾಜನರಿಗೆ ಸೌಖ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುವ ಪುರಾಣೋಕ್ತವಾದ ಧರ್ಮ ಸರ್ವಸ್ವವಾಗಿದೆ. ಯಾವ ನಾರಿಯು ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಅಖಂಡವಾಗಿ ಮಾಡಿ ಪೂರ್ತಿ ಮಾಡುತ್ತಾಳೋ ಅವಳು ಮಾಧವನ ಲೋಕವನ್ನು ಸೇರಿ ಪೂಜ್ಯಳಾಗುತ್ತಾಳೆ.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ಭೀಷ್ಮನೆ, ದಾಲ್ಭ್ಯನು ಹೀಗೆ ಆ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆಲ್ಲ ಮಂತ್ರೋಪದೇಶಮಾಡಿ ತನ್ನ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಹೋದನು. ಆ ಹೆಂಗಸರೂ ಅದರಂತೆ ಮಾಡಿದರು.

ಇತಿ ಪದ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣ ಭಾಗ-೧ರ ಸೃಷ್ಟಿಖಂಡದಲ್ಲಿನ
ಅನಂಗದಾನ ವೇಶ್ಯಾವ್ರತ ಎಂಬ ಇಪ್ಪತ್ತಮೂರನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

—೦—

ವ್ರತ ಕಥನ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೨೪

॥ ಬ್ರಹ್ಮೋವಾಚ ॥

ಭಗವನ್ಪುರುಷಸ್ಯೇದಂ ಸ್ತ್ರೀಯಾಶ್ಚ ವಿರಹಾದಿಕಂ ।
ಶೋಕವ್ಯಾಧಿಭಯಂ ದುಃಖಂ ನ ಭವೇದ್ಯೇನ ತದ್ವದ ॥

ಬ್ರಹ್ಮ :- ಪೂಜ್ಯರೆ, ಪುರುಷರಿಗಾಗಲಿ, ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗಾಗಲಿ ವಿಯೋಗ ದುಃಖ, ರೋಗಾದಿ ಉಪದ್ರವಗಳು ಆಗದಂತೆ ಇರಲು ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ವ್ರತವಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕು.

ಅಶೂನ್ಯಶಯನದ್ವಿತಿಯಾವ್ರತ

ಶಂಕರ:- ಶ್ರಾವಣ ಕೃಷ್ಣ ಬಿದಿಗೆಯ ದಿನ ಕ್ಷೀರ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯ ಜೊತೆಗೆ ವಾಸಮಾಡಿದ ಗೋವಿಂದನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದರೆ ಮಾನವರ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳು ಕೈಗೂಡುತ್ತವೆ. ಆಗ ಗೋದಾನ, ಭೂದಾನ, ಹಿರಣ್ಯದಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಇದಕ್ಕೆ ''ಅಶೂನ್ಯಶಯನದ್ವಿತಿಯಾ'' ಎಂದು ಹೆಸರು, ಅಂದು ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು-

ಶ್ರೀವತ್ಸಧಾಮ ಶ್ರೀಕಾಂತ ಶ್ರೀಧಾಮ ಶ್ರೀಪತೇಽವ್ಯಯ ।
ಗಾರ್ಹಸ್ಥ್ಯಂ ಮಾ ಪ್ರಣಾಶಂ ಮೇ ಯಾತು ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮದಂ ॥
ಅಗ್ನಯೋ ಮಾ ಪ್ರಣಶ್ಯಂತು ಮಾ ಪ್ರಣಶ್ಯಂತು ದೇವತಾಃ ।
ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯಾ ವಿಯುಜ್ಯತೇ ದೇವೋ ನ ಕದಾಚಿದ್ಯಥಾ ಹರಿಃ ।
ತಥಾ ಕಲತ್ರಸಂಬಂಧೋ ದೇವ ಮೇ ನ ವಿಜಯುಜ್ಯತಾಂ ।

ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯಾ ನ ಶೂನ್ಯಂ ವರದ ಯಥಾ ತೇಶಯನಂ ಸದಾ ।
ಶಯ್ಯಾ ಮಮಾಪ್ಯಶೂನ್ಯಾಽಸ್ತು ತಥೈವ ಮಧುಸೂದನ ॥

ಶ್ರೀ ವತ್ಸ ಚಿಹ್ನವನ್ನು ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದ, ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಗೆ ಪತಿಯೂ, ಆಶ್ರಯ ಸ್ಥಾನನೂ, ನಾಶರಹಿತನೂ ಆದ ಶ್ರೀಹರಿಯೆ, ನನ್ನ ಗೃಹಸ್ಥಧರ್ಮವು ಎಂದೂ ನಾಶವಾಗದಿರಲಿ, ಆದರಿಂದ ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮಗಳು ಸಿದ್ಧಿಸಲಿ, ನಮ್ಮ ದಾಂಪತ್ಯ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗದಿರಲಿ, ನನ್ನ ಅಗ್ನಿಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಲೋಪಬಾರದಿರಲಿ. ನಾನು ಮಾಡುವ ದೇವತಾರಾಧನೆಗೆ ಚ್ಯುತಿಬಾರದಿರಲಿ. ನಾವಿಬ್ಬರು ಗಂಡಹೆಂಡಿರು ಕೂಡಿ ಮಾಡುವ ದೇವತಾಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಲಿ, ಪಿತೃಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಲಿ ಎಂದೂ ವಿಚ್ಛೇದನ ವಾಗದಿರಲಿ. ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣರಿಗೆ ಎಂದಾದರೂ ವಿಯೋಗವಾಗುವದುಂಟೆ ? ಆದರಂತೆ ನನಗೂ ಎಂದೂ ನನ್ನ ಮಡದಿಯೊಡನೆ ಇರುವ ಮಧುರ ಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ಚ್ಯುತಿ ಬಾರದಿರಲಿ. ಮಧುಸೂಧನನೆ, ನಿನ್ನ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಎಂದಾದರೂ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಇಲ್ಲದಂತಾಗುವಳೆ ? ಆದರಂತೆ ನನ್ನ ಶಯನವೂ ಕೂಡ ಪತ್ನಿಯಿಂದ ಎಂದೂ ಶೂನ್ಯವಾಗದಿರಲಿ. ಹೀಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಬೇಕು. ದೇವರ ಎದುರು ಹಾಡು, ಮಂಗಲವಾದ್ಯ ಮುಂತಾದ ಶುಭಧ್ವನಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಗಂಟೆ ಬಾರಿಸಬೇಕು. ಗಂಟೆ ಇರದಿದ್ದರೆ, ಭಜಂತ್ರಿ ಮುಂತಾದ ವಾಲಗ ಸ್ವರವನ್ನು ಊದಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ ರಾತ್ರಿ ಹೊತ್ತು ಎಣ್ಣೆ, ಉಪ್ಪು, ಕಾರಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಊಟ ಮಾಡಬೇಕು. ಮರುದಿನ ಬೆಳಗಾದ ಬಳಿಕ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನೂ, ಸಲಕರಣೆಗಳೊಂದಿಗೆ ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನೂ ದ್ವಿಜರಿಗೆ ದಾನ ಕೊಡಬೇಕು. ಶಯ್ಯಾದಾನವನ್ನು ಮಡದಿ ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಒಡಗೂಡಿದ, ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತನಾದ ವೇದ ವಿದ್ವಾಂಸನಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕು. ವ್ರತಭ್ರಷ್ಟನಾದ ಅನಾಚಾರಿಗಾಗಲಿ, ಅಂಗಹೀನನಿಗಾಗಲಿ ಕೊಡಬಾರದು. ಇದರ ಜೊತೆಗೆ ಛತ್ರ, ಚಾಮರ, ಆಸನ, ಪಾದರಕ್ಷೆ, ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಕೊಡಮಾಡಬೇಕು. ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ದಂಪತಿಗಳನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ, ಅಲಂಕಾರಮಾಡಿ ಪತ್ನಿಗೆ ಭಕ್ಷ್ಯ, ಭೋಜ್ಯ ತುಂಬಿದ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನೂ ಪತಿಗೆ ಬಂಗಾರದ ಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನೂ ನೀಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಜಿಪುಣತನ ಮಾಡದೆ, ಈ ಅಶೂನ್ಯಶಯನವ್ರತ ಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಪತ್ನಿಯ ವಿರಹವು ಎಂದೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಮಕ್ಕಳು ಸಾಯುವುದಿಲ್ಲ. ಐಶ್ವರ್ಯವು ಸವೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ವಿಷ್ಣು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸುಖದಿಂದ ವಾಸ ಮಾಡುವರು.

ಅಂಗಾರಕಚತುರ್ಥಿವ್ರತ

ಬ್ರಹ್ಮ :- ವಿಷ್ಣುವಿನಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ಭಕ್ತಿಯು ಹೇಗೆ ಉಂಟಾಗುವದು ? ಹಾಗೂ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾದ ಬುದ್ಧಿಯು ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಉಂಟಾಗುವ ಉಪಾಯವು ಯಾವುದು ? ಆರೋಗ್ಯ, ಐಶ್ವರ್ಯಗಳು ದೊರಕುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ ?

ಈಶ್ವರ :- ಬ್ರಹ್ಮನೇ, ನೀನು ಈಗ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದ್ದು ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ. ಹಿಂದೆ ವಿರೋಚನನಿಗೂ, ಭಾರ್ಗವನಿಗೂ ನಡೆದ ಸಂವಾದವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ; ಕೇಳು. ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯನು ದೈತ್ಯರಾಜ ಪ್ರಲ್ಹಾದನ ಮಗನಾದ ಹದಿನೆಂಟು ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸಿನ ವಿರೋಚನನ್ನು ನೋಡಿ, ''ಭಲೆ ಭಲೆ ! ಇದೋ ನಿನ್ನ ರೂಪ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ'' ಎಂದು ನುಡಿದು, ನಕ್ಕು, ಪ್ರಶಂಸೆಗೈದನು.

ವಿರೋಚನ :- ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮರೆ, ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ, ನೀವು ನಕ್ಕದ್ದೇಕೆ ? ನನ್ನ ರೂಪವನ್ನು ಕಂಡು, 'ಭಲೆ ಚೆನ್ನಾಗಿದೆ' ಎಂದು ಉದ್ಗಾರ ತೆಗೆಯಲು ಕಾರಣವೇನು ?

ಶುಕ್ರ :- ವಿರೋಚನನೆ, ನಿನ್ನ ವ್ರತದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಆಶ್ಚರ್ಯಗೊಂಡು ಹಾಗೆ ನಕ್ಕೆನು. ಹಿಂದೆ ಶಿವನು ಕೋಪದಿಂದ ದಕ್ಷಯಜ್ಞವನ್ನು ಧ್ವಂಸಗೈಯಲು ಹೊರಟನು. ಕ್ರೋಧತಪ್ತನಾದ ಅವನ ಮುಖದಿಂದ ಬೆವರಿನ ಹನಿಗಳು ಉದುರಿ ಬಿದ್ದವು. ಆ ಸ್ವೇದ ಬಿಂದುವು ಕೆಳಗಿನ ಏಳು ಲೋಕಗಳನ್ನು ಸೀಳಿ ಸಪ್ತಸಾಗರವನ್ನೆಲ್ಲ ಒಣಗಿಸಿತು. ಆಗ ಬೆಂಕಿಯಂತೆ ಭಯಂಕರವಾದ ಸಾವಿರಾರು ಕೈಕಾಲು, ಕಣ್ಣು, ಮುಖಗಳುಳ್ಳ ವೀರಭದ್ರನು ಉದ್ಭವಿಸಿದನು. ಅವನು ದಕ್ಷಯಜ್ಞವನ್ನು ನಾಶಗೈದು, ಅಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಂದು, ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೆಲ್ಲ ಸುಡತೊಡಗಿದನು. ಆಗ ಹರನು ಅವನನ್ನು ಕರೆದು ನುಡಿದನು.

ಶಿವ :- ವೀರಭದ್ರನೆ, ಸಾಕು ಮಾಡು ಈ ನಿನ್ನ ಸಂಹಾರ ಕಾರ್ಯವನ್ನು, ದಕ್ಷ ಯಜ್ಞವನ್ನು ನೀನು ಈಗಾಗಲೇ ವಿನಾಶಗೈದಿರುವೆ. ಲೋಕಧ್ವಂಸನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಇನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸದೆ, ಇಲ್ಲಿಗೇ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನೀನು ಗ್ರಹ ಗಣನೆಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯವನಾಗು. ಜನರಿಗೆ ಶಾಂತಿ ನೀಡು. ಅಂಗಾರಕ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ನೀನು ಜನರಿಂದ ಪೂಜೆಗೊಳ್ಳುವಿ. ಚತುರ್ಥಿಯದಿನ ನಿನ್ನನ್ನು ಪೂಜೆಮಾಡಿದವರಿಗೆ ಸೌಂದರ್ಯ, ಆರೋಗ್ಯ, ಐಶ್ವರ್ಯಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತವೆ. ಶಂಕರನ ಆದೇಶದಂತೆ ವೀರಭದ್ರನು ಶಾಂತನಾಗಿ ಗ್ರಹರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿದನು. ಓರ್ವ ಶೂದ್ರನು, ಈ ಅಂಗಾರಕನ ಪೂಜೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅದನ್ನು ನೀನು ಕಣ್ತುಂಬ ನೋಡಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಇಂತಹ ಸುಂದರವಾದ ರೂಪ ಬಂದಿತು. ವೈರಿಗಳ ಗುಂಪಿಗೆ ನೀನೊಂದು ಬರಸಿಡಿಲಾದೆ. ಅದರಿಂದ ನಿನಗೆ ವಿರೋಚನ ಎಂಬ ಹೆಸರನ್ನು ಇಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ನಿನ್ನ ಈ ಅಪೂರ್ವ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಅಂಗಾರಕನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ನೀನು ಕಣ್ಣಿಂದ ನೋಡಿದ್ದೇ ಕಾರಣ ಆಗಿದೆ. ಅಂಗಾರಕನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ನೋಡಿದವರಿಗೆ ಇಂತಹ ಫಲ, ಸೌಂದರ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಬಳಿಕ ಸ್ವಯಂ ಅಂಗಾರಕನ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದವನಿಗೆ ಎಂತಹ ಫಲ ಬರಬೇಡ ಎಂದು ನನಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯ ವಾಯಿತು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ನಾನು ಭಲೆ, ಭಲೆ ಎಂದು ನಿನ್ನನ್ನು ಕಂಡ ಕೂಡಲೇ ನುಡಿದೆನು.

ಶಂಕರ :- ಮಹಾತ್ಮರಾದ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ, ಪ್ರಲ್ಹಾದ ಪುತ್ರ ವಿರೋಚನನು ಮತ್ತೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದನು.

ವಿರೋಚನ :- ಪೂಜ್ಯ ಆಚಾರ್ಯರೆ, ಆ ವ್ರತವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಕೇಳಿ ತಿಳಿದು ಕೊಳ್ಳುವ ಇಚ್ಛೆಯಾಗಿದೆ. ನಾನು ಹಿಂದೆ, ಒಬ್ಬ ಶೂದ್ರನು ಆ ವ್ರತ ಮಾಡುವದನ್ನು, ದಾನ ನೀಡುವದನ್ನು ಕಣ್ಣಿಂದ ನೋಡಿದನೇನೋ ನಿಜ. ಆದರೆ ಆ ವ್ರತದ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾದ ವಿಧಿಯನ್ನು, ಮಹಿಮೆಯನ್ನು, ಸರಿಯಾಗಿ ತಮ್ಮ ಬಾಯಿಂದ ಈಗ ಕೇಳಬೇಕೆಂದಿದ್ದೇನೆ. ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ತಾವು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

ಶುಕ್ರ :- ಮಂಗಳವಾರ ಚತುರ್ಥಿ ದಿನ ಬಂದಾಗ ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಮೃತ್ತಿಕಾಸ್ನಾನಆಡಿ, ಪದ್ಮರಾಗ ಮಣಿಯಿಂದ ಅಲಂಕಾರಮಾಡಿ ಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ವ್ರತ ಮಾಡುವವನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಾಗಿದ್ದರೆ 'ಅಗ್ನಿರ್ಮೂರ್ದಾ ದಿವಃ' ಎಂಬ ವೇದ ಮಂತ್ರವನ್ನು

ಜಪಿಸಬೇಕು. ಆಗ ಮುಖ ಮಾತ್ರ ಉತ್ತರಕ್ಕಿರಬೇಕು. ಶೂದ್ರನಾಗಿದ್ದರೆ ಅಂಗಾರಕನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಬೇಕು. ಭೋಗ ವಿಲಾಸಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು. ಸೂರ್ಯನು ಅಸ್ತನಾದ ಕೂಡಲೇ, ಮನೆಯ ಅಂಗಳವನ್ನು ಗೋಮದಿಂದ ಸಾರಿಸಿ, ಹೂ, ಚಿಗುರು, ಅಕ್ಷತೆಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಬೇಕು. ಕುಂಕುಮದಿಂದ ಎಂಟು ದಳದ ಪದ್ಮ ಬರೆಯಬೇಕು. ಕುಂಕುಮ ವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ರಕ್ತಚಂದನದಿಂದ, ನಾಲ್ಕು ಕಲಶಗಳನ್ನು ಭಕ್ಷ್ಯ, ಭೋಜ್ಯಗಳೊಂದಿಗೆ ಇರಿಸಬೇಕು. ನಾಲ್ಕು ಮೂಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆ, ಫಲಗಳೊಂದಿಗೆ ಆ ಕಲಶಗಳನ್ನು ಇರಿಸಿ, ಗಂಧ ಹೂವುಗಳನ್ನು ಏರಿಸಬೇಕು. ಒಂದು ಅಂಗುಷ್ಠ ಪ್ರಮಾಣದ ನಾಲ್ಕು ತೋಳಿನ ಅಂಗಾರಕ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ತುಪ್ಪ ಸವರಿದ ತಾಮ್ರ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಬೆಲ್ಲದ ಪೆಂಟೆಯ ಮೇಲೆ ಇಡಬೇಕು. ಹಾಲು ಹಿಂಡುವ ಕಪಿಲಗೋ, ಕರೆಯುವ ಪಾತ್ರೆ, ಏಳು ಜತೆ ಬಟ್ಟೆ, ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಧಾನ್ಯ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ವೇದಶಾಸ್ತ್ರ ಪಂಡಿತನಾದ ಕುಟುಂಬಿ ದ್ವಿಜನಿಗೆ ದಾನ ಕೊಡಬೇಕು.

ಭೂಮಿಪುತ್ರ ಮಹಾಭಾಗ ದೇಹೋದ್ಭವ ಪಿನಾಕಿನಃ
ರೂಪಾರ್ಥೀತ್ವಾಂ ಪ್ರಪನ್ನೋಽಹಂ ಗೃಹಣಾರ್ಘ್ಯಂ ನಮೋಽಸ್ತುತೇ ॥

ಮಹಾಭಾಗನಾದ ಭೂಮಿಪುತ್ರನೇ, ಪಿನಾಕಿಯ ದೇಹದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವನೆ, ನಾನು ರೂಪಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ನಿನಗೆ ಶರಣು ಹೊಕ್ಕಿದ್ದೇನೆ. ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊ. ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ.

ಕುಜಾಯ ಲೋಹಿತಾಂಗಾಯ ಗ್ರಹಮಧ್ಯಸ್ಥಿತಾಯ ಚ ।
ಕಾರ್ತಿಕೇಯಾನುರೂಪಾಯ ಸುರೂಪಾಯ ನಮೋ ನಮಃ ॥

ಕುಜನಿಗೆ, ಕೆಂಪು ಮೈಯುಳ್ಳವನಿಗೆ, ಗ್ರಹಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವವನಿಗೆ, ಕುಮಾರ ಸ್ವಾಮಿಗೆ ಅನುರೂಪವಾದವನಿಗೆ ಸುರೂಪ ಉಳ್ಳವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು.

ಶಿವಲಲಾಟಸಂಭೂತ ಧರಣೀಗರ್ಭಸಂಭವ ।
ರೂಪಾರ್ಥೀತ್ವಾಂ ಪ್ರಪನ್ನೋಽಸ್ಮಿ ಗೃಹಾಣಾರ್ಘ್ಯಂ ನಮೋಽಸ್ತುತೇ ॥

ಶಿವನ ಹಣೆಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವನೆ, ಭೂಮಿಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನೆ, ನಾನು ರೂಪವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿ ನಿನಗೆ ಶರಣು ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಅರ್ಘ್ಯವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊ, ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು. ಈ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಅಂಗಾರಕನಿಗೆ ಅರ್ಘ್ಯಕೊಟ್ಟು, ದ್ವಿಜನನ್ನು ಕೆಂಪು ಹೂ, ಕೆಂಬಟ್ಟೆಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಿ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಬಂಗಾರದ ಅಂಗಾರಕ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ಎರಡು ಹಸುಗಳನ್ನು, ಉಪಕರಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನು ಆ ದ್ವಿಜನಿಗೆ ದಾನಕೊಡಬೇಕು. ಅಂದು ರಾತ್ರಿ ಉಪ್ಪು, ಕಾರಗಳಿಲ್ಲದೆ ಬಾಂಧವ ರೊಂದಿಗೆ ಭೋಜನ ಮಾಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಎಂಟು ಅಂಗಾರ ಚತುರ್ಥಿ ದಿನಗಳಂದು ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡಿದವನು ಏಳು ಕಲ್ಪಕಾಲ ರುದ್ರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸುಖದಿಂದ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ದೈತ್ಯರಾಜನೆ ನೀನೂ ಕೂಡ ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡು.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರು ಹೊರಟು ಹೋದರು. ಅನಂತರ ವಿರೋಚನನು ಅದರಂತೆ ಮಾಡಿದನು. ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಒಮ್ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೇಳಿದವರು ಸರ್ವಸಿದ್ಧಿ ಪಡೆಯುವರು.

ಆದಿತ್ಯಶಯನ ವ್ರತ

ಭೀಷ್ಮ :- ಉಪವಾಸ ಮಾಡಲು ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದವರು; ಅಥವಾ ಅಭ್ಯಾಸ ಇಲ್ಲದವರು ಹಾಗೂ ರೋಗಿಗಳು ಇಂತಹದೇ ಫಲವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕಾದರೆ ಎಂತಹ ವ್ರತ ಮಾಡಬೇಕು ? ತಿಳಿಸಿರಿ.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ಉಪೋಷಣಮಾಡಲು ಆಗದವರು ರಾತ್ರಿ ಫಲಾಹಾರವನ್ನು ಮಾಡಬಹುದೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಇಂತಹ ಒಂದು ಮಹತ್ತರವಾದ ವ್ರತವಿದೆ ಅದಕ್ಕೆ ಆದಿತ್ಯಶಯನವ್ರತವೆಂದು ಹೆಸರು. ಶಂಕರನ ಪೂಜೆಯೇ ಅದರಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯ. ಭಾನುವಾರ ಸಪ್ತಮಿ ದಿನ ಹಸ್ತಾನಕ್ಷತ್ರ ಕೂಡಿದಾಗ ಇಲ್ಲವೆ, ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಸಂಕ್ರಾಂತಿ ಕಾಲ ವಿದ್ದಾಗ, ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಸೂರ್ಯನ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಪಾರ್ವತೀ ಪರಮೇಶ್ವರರನ್ನು ಶಿವಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಶಿವನಿಗೂ ಸೂರ್ಯನಿಗೂ ಭೇದವೇ ಇಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಅಂದು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಹಸ್ತಾನಕ್ಷತ್ರದ ದಿನ ಸೂರ್ಯಾಯ ನಮಃ ಎಂದು ಪಾದಗಳನ್ನು ಚಿತ್ರಾ ನಕ್ಷತ್ರದ ದಿನ ಅರ್ಕಾಯನಮಃ ಎಂದು ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

ನಕ್ಷತ್ರ	ಸೂರ್ಯನ ಹೆಸರುಗಳು		ಅವಯವ	
ಚಿತ್ರಾ	ಅರ್ಕಾಯ ನಮಃ		ಹಿಮ್ಮಡಗಳನ್ನು	ಪೂಜಿಸಬೇಕು
ಸ್ವಾತಿ	ಪುರುಷೋತ್ತಮಾಯ ನಮಃ		ಮಂಡೆ	"
ವಿಶಾಖಾ	ಧಾತ್ರೆ	"	ಮೊಳಕಾಲು	"
ಅನುರಾಧಾ	ಸಹಸ್ರಭಾನವೇ	"	ತೊಡೆ	"
ಜ್ಯೇಷ್ಠಾ	ಅನಂಗಾಯ	"	ಗುಹ್ಯ	"
ಮೂಲಾ	ಇಂದ್ರಾಯ	"	ಸೊಂಟ	"
ಪೂ. ಆಷಾಡ				
ಉ. ಆಷಾಡ	ಭೀಮಾಯ	"	ನಾಭಿ	"
ಶ್ರವಣಾ	ತಿಕ್ಷ್ಣಾಂಶವೇ	"	ಕುಕ್ಷಿ	"
ಧನಿಷ್ಠಾ	ವಿಕರ್ತನಾಯ	"	ಎರಡೂ ಪಾರ್ಶ್ವ	"
ಶತಭಿಷ್ಠಾ	ಧ್ವಾಂತನಾಶನಾಯ	"	ಎದೆ	"
ಪೂರ್ವೋತ್ತರಾಭಾದ್ರ	ಚಂಡಕಾಯಾಯ	"	ಬಾಹು	"
ರೇವತೀ	ಸಾಮ್ನಾಮಧೀಶಾಯ	"	ಕೈಗಳು	"
ಅಶ್ವಿನೀ	ಸಪ್ತಾಶ್ವಧುರಂಧರಾಯ	"	ನಖ (ಉಗುರು)	"
ಭರಣೀ	ದಿವಾಕರಾಯ	"	ಕೊರಳು	"
ಕೃತ್ತಿಕಾ	ಕೃತ್ತಿವಾಸಾಯ	"	ಕುತ್ತಿಗೆ	"
ರೋಹಿಣೀ	ರುದ್ರಾಯ	"	ತುಟಿ	"
ಮೃಗಶಿರಾ	ಮೃಗಾಂಕಶೀರ್ಷಾಯ	"	ನಾಲಿಗೆ	"
ಆರ್ದ್ರಾ	ಹರಯೇ	"	ಹಲ್ಲು	"
ಪುನರ್ವಸು	ಸವಿತ್ರೆ	"	ಮೂಗು	"

ಪುಷ್ಯ	ಅಂಬೋಜವಲ್ಲಭಾಯ	"	ಹಣೆ	"
ಆಶ್ಲೇಷಾ	ಮೇಷಶರೀರಧಾರಿಣೇ	"	ಮುಂಗುರುಳು	"
ಮಘಾ	ವಿಬುಧಪ್ರಿಯಾಯ	"	ತಲೆ	"
ಪೂರ್ವಾ	ಗೋಬ್ರಾಹ್ಮಣನಂದಾಯ	"	ಕಿವಿ	"
ಉತ್ತರ ಫಾಲ್ಗುಣಿ	ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಾಯ	"	ಹುಬ್ಬು	"

ಹೀಗೆ ಆವಾಹನೆಮಾಡಿ ಶಂಕರನನ್ನು ಪೂಜೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಕೊನೆಗೆ -

ನಮೋಽಸ್ತು ಪಾಶಾಂಕುಶ ಪದ್ಮಶೂಲ ।
ಕಪಾಲಸರ್ಪೇಂದು ಧನುರ್ಧರಾಯ ॥
ಗಯಾಸುರಾನಂಗಪುರಾಂಧಕಾದಿ ।
ವಿನಾಶಮೂಲಾಯ ನಮಃಶಿವಾಯ ॥

ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಗೈದು, ಎಣ್ಣೆ, ಮಾಂಸ, ಉಪ್ಪು, ಖಾರಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಊಟ ಮಾಡಬೇಕು. ಪುನರ್ವಸು ನಕ್ಷತ್ರದಂದು ದ್ವಿಜರನ್ನು ಕರೆದು ಒಂದು ಕೊಳಗ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು, ತುಪ್ಪದ ಪಾತ್ರೆಯೊಂದಿಗೆ ದಾನ ಕೊಟ್ಟ ಮೇಲೆ ದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕು. ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡುವವನು ವರ್ಷದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಜೋಡುವಸ್ತ್ರ, ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ದ್ವಿಜರಿಗೆ ಅನ್ನಸಂತರ್ಪಣೆಯನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಮತ್ತು ಶುದ್ಧ ಚಿನ್ನದಿಂದ ಎಂಟು ಅಂಗುಲದ ಎಂಟು ದಳಗಳುಳ್ಳ ಪದ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಿ ಹಾಸಿಗೆಯೊಂದಿಗೆ ದಾನ ಕೊಡಬೇಕು. ಅದರೊಡನೆ ಆಸನ, ಕೊಡೆ, ಕನ್ನಡಿಗಳನ್ನು, ಹಿಂಡುವ ಪಾತ್ರೆ, ಬೆಳ್ಳಿಯ ಗೊರಸು, ಚಿನ್ನದ ಗೊಣಸುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಹಿಂಡುವ ಹಸುವನ್ನು ಮಂತ್ರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ದ್ವಿಜನಿಗೆ ದಾನ ನೀಡಬೇಕು. ಆದಿತ್ಯ ಶಯನವು ಅಶೂನ್ಯವಾಗಿರುವಂತೆ, ಕಾಂತಿ ಧೈರ್ಯ ಶ್ರೀ ಪುಷ್ಟಿಗಳಿಂದ ನನ್ನ ಜೀವನವು ಅಶೂನ್ಯವಾಗಿರಲಿ - ಅಂದರೆ ಇವುಗಳಿಂದ ಸದಾ ತುಂಬಿರಲಿ ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಕು. ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಮಾಡಿ, ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ದ್ವಿಜರನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟು, ಅವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಹಸು, ಹಾಸಿಗೆಗಳನ್ನು ಅವರ ಮನೆಯವರೆಗೆ ತಾನೇ ಮುಟ್ಟಿಸುವ ಏರ್ಪಾಟು ಮಾಡಬೇಕು. ಸ್ತ್ರೀಯರು ಇದನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮಾಡಿದರೆ, ಅವರಿಗೆ ಗಂಡನಿಂದಾಗಲಿ, ಮಕ್ಕಳಿಂದಾಗಲಿ, ಬಂಧುಗಳಿಂದಾಗಲಿ ವಿಯೋಗವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಪುರುಷರು ಮಾಡಿದರೆ ಪತ್ನೀ-ಪುತ್ರರಿಂದ ವಿಯೋಗವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ವಶಿಷ್ಠ, ಕಾರ್ತಿವೀರ್ಯ, ಕುಬೇರ, ಇಂದ್ರಾದಿಗಳು ಹಿಂದೆ ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡಿ ಶ್ರೇಯೋಭಾಗಿಗಳಾಗಿದ್ದಾರೆ. ಈ ಸೂರ್ಯ ವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡಿದವರು, ಓದಿದವರು ಕೇಳಿದವರು ನರಕದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವ ತಮ್ಮ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿ, ತಾವು ಕೂಡ ಸ್ವರ್ಗ ಪದವಿಯನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ.

ರೋಹಿಣೀಚಂದ್ರಶಯನ ವ್ರತ

ಭೀಷ್ಮ :- ದೀರ್ಘಾಯುಷ್ಯ, ಆರೋಗ್ಯ, ಕುಲವೃದ್ಧಿ, ರೂಪ, ಕುಲಸದ್ಬುದ್ಧಿ ಮುಂತಾದವುಗಳು ದೊರಕಬೇಕಾದರೆ, ಯಾವ ವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು ತಿಳಿಸಿರಿ.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ನೀನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದೆ. ಅಕ್ಷಯ ಸ್ವರ್ಗ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ರೋಹಿಣೀ ಚಂದ್ರಶಯನ ವ್ರತವನ್ನು ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ಅಂದು ಚಂದ್ರನ

ನಾಮಗಳಿಂದ ಚಂದ್ರಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ನಾರಾಯಣದೇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷ ಸೋಮವಾರ ಹುಣ್ಣಿಮೆ ತಿಥಿ ಬಂದರೆ ಅಥವಾ ಹುಣ್ಣಿಮೆ ದಿನ ರೋಹಿಣೀ ನಕ್ಷತ್ರ ಬಂದರೆ ಅಂದು ಈ ವ್ರತಮಾಡಬೇಕು. ಪಂಚಗವ್ಯದಿಂದ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ''ಅಪ್ಯಾಯಸ್ವ'' ಎಂಬ ಮಂತ್ರವನ್ನು ನೂರೆಂಟು ಸಲ ಜಪಿಸಬೇಕು. ಶೂದ್ರನಾಗಿದ್ದರೆ ದೇವರ ನಾಮಸ್ಮರಣೆ ಮಾಡುತ್ತ ಸ್ನಾನಮಾಡಬೇಕು. ನಾಸ್ತಿಕರೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಬಾರದು. ''ವಿಷ್ಣುವೇ ನಮಃ, ಸೋಮಾಯ ನಮಃ, ವರದಾಯ ನಮಃ, ಎಂದು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಶ್ರೀ ಹರಿಯನ್ನು ಚಂದ್ರನಾಮಗಳಿಂದ ಫಲಗಳನ್ನು ನಿವೇದಿಸಿ ಹೂಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

ಚಂದ್ರನ ಹೆಸರುಗಳು		**ಅವಯವ**	
ಸೋಮಾಯ	ನಮಃ	ಪಾದ	ಪೂಜಿಸಬೇಕು.
ಅನಂತಧಾಮ್ನೇ	''	ಮೊಳಕಾಲು ಮಂಡಿ	ಪೂಜಿಸಬೇಕು
ಜಲೋದರಾಯ	''	ಎರಡು ತೊಡೆ	''
ಅನಂತಬಾಹವೇ	''	ಗುಹ್ಯ	''
ಕಾಮಸುಖದಾಯ	''	ಸೊಂಟ	''
ಅಮೃತೋದರಾಯ	''	ಹೊಟ್ಟೆ	''
ಶಶಾಂಕಾಯ	''	ಹೊಕ್ಕಳು	''
ಚಂದ್ರಾಯ	''	ಮುಖ	''
ದ್ವಿಜಾಧಿಪಾಯ	''	ಹಲ್ಲು	''
ಚಂದ್ರಮಸೇ	''	ಬಾಯಿ	''
ಕುಮುದವನ ಪ್ರಿಯಾಯ	''	ತುಟಿ	''
ವನೌಷಧಿನಾಥಾಯ	''	ಮೂಗು	''
ಆನಂದ ಬೀಜಾಯ	''	ಹುಬ್ಬು	''
ಇಂದೀವರ ವಿಕಾಸಕರಾಯ	''	ಕಣ್ಣು	''
ಸುರಾಸುರ ವಂದ್ಯಾಯ	''	ಕಿವಿ	''
ದೈತ್ಯನಿಷೂದನಾಯ	''	ಹಣೆ	''
ಉದಧಿಪ್ರಿಯಾಯ	''	ಕೂದಲು	''
ಶಶಾಂಕಾಯ	''	ತಲೆ	''
ವಿಶ್ವೇಶ್ವರಾಯ	''	ಕಿರೀಟ	''

ರೋಹಿಣೀನಾಮ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಸೌಭಾಗ್ಯಪ್ರದಾಯ ನಮಃ ಸರ್ವಾಂಗಗಳನ್ನು''

ಸುಗಂಧಿ ಹೂಗಳಿಂದ, ಧೂಪ, ದೀಪಗಳಿಂದಲೂ ಚಂದ್ರಪತ್ನಿ ರೋಹಿಣಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಮರುದಿನ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎದ್ದು ಸ್ನಾನಮಾಡಿ, ಹೋಮ-ಹವನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ''ನಮಃಪಾಪವಿನಾಶನಾಯ'' ಎಂದು ಹೇಳಿ ದ್ವಿಜರಿಗೆ ಕಲಶ ದಕ್ಷಿಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಗೋಮೂತ್ರ ಪ್ರಾಶನಮಾಡಿ, ಮದ್ಯ, ಮಾಂಸ, ಉಪ್ಪು, ಖಾರಗಳನ್ನು ವರ್ಜಿಸಿ, ಮಿತಾಹಾರವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಎಂಟು ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಅಥವಾ ಇಪ್ಪತ್ತು ಚಿಕ್ಕ

ತುತ್ತುಗಳನ್ನು ತುಪ್ಪ ಬೆರೆಸಿ ಊಟ ಮಾಡಬೇಕು. ಭೋಜನಾನಂತರ ಸತ್ಕಥಾ ಶ್ರವಣ ಮಾಡಬೇಕು. ಸಂಪಿಗೆ, ಮಲ್ಲಿಗೆ, ಜಾಜಿ ಮುಂತಾದ ಹೂಗಳನ್ನು ಏರಿಸಿ, ಚಂದ್ರನ ಪೂಜೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಶ್ರಾವಣಮಾಸದಿಂದ ಆರಂಭಿಸಿ ಒಂದು ವರ್ಷದವರೆಗೆ ಪೂರ್ವೋಕ್ತ ತಿಥಿ, ನಕ್ಷತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ವ್ರತ ಸಮಾಪ್ತಿಯ ನಂತರ ಆರುಅಂಗುಲ ಚಿನ್ನದ ಚಂದ್ರನಮೂರ್ತಿಯನ್ನೂ ನಾಲ್ಕು ಅಂಗುಲ ರೋಹಿಣೀ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನೂ ಮಾಡಿಸಿ, ಎಂಟು ಮುತ್ತುಗಳನ್ನು ತೊಡಿಸಿ, ಶುಭ್ರವಸ್ತ್ರ ಧರಿಸಿ, ಹಾಲಿನ ಕಲಶದ ಮೇಲಿಟ್ಟು, ಅಕ್ಕಿ ತುಂಬಿದ ಕಂಚಿನಪಾತ್ರೆ, ಅಕ್ಷತೆಯ ಪಾತ್ರೆ, ಕಬ್ಬು, ಹಣ್ಣುಗಳೊಂದಿಗೆ ಪೂರ್ವಾಹ್ನದಲ್ಲಿ ದಾನಕೊಡಬೇಕು. ಅಲಂಕೃತವಾದ ಬಿಳಿ ಹಸುವನ್ನು, ಶಂಖ, ಹಿಂಡುವ ಪಾತ್ರೆ ಸಹಿತವಾಗಿ ದ್ವಿಜ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ದಾನಕೊಡಬೇಕು. ಚಂದ್ರನೇ ದ್ವಿಜರೂಪದಿಂದ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಭಾವಿಸಬೇಕು. 'ಚಂದ್ರಾಂತ ರ್ಗತನಾದ ಕೃಷ್ಣನೆ, ರೋಹಿಣಿಯು ನಿನ್ನ ಹಾಸಿಗೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೇಗೆ ಹೋಗುವದಿಲ್ಲವೋ ನೀನು ಹೇಗೆ ಆನಂದ, ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಕೊಡುವಿಯೊ ಹಾಗೆ ನನಗೂ ಆನಂದವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸು. ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ನೀಡು. ಇಷ್ಟ ಜನರಿಂದ ವಿಯೋಗ ಆಗದಂತೆ ಮಾಡು. ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ದೃಢವಾದ ಭಕ್ತಿ ಉಂಟಾಗುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸು'' ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಕು. ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡಿದವನು ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿ ಅನೇಕ ಕಲ್ಪಕಾಲ ತ್ರಿಲೋಕಾಧಿಪತಿಯಾಗಿ ಕೊನೆಗೆ ಚಂದ್ರಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಅಲ್ಲಿ ಮಿಂಚಾಗಿ ಇರುತ್ತಾನೆ. ಅನಂತರ ಮುಕ್ತಿ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಭೀಷ್ಮ :- ದ್ವಿಜೋತ್ತಮನೆ, ನೀರಿರುವ ಬಾವಿ, ಕೆರೆ,ಕೊಳ್ಳ, ಸರೋವರ ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಷ್ಣು ಹೇಗೆ ಇರುವನು ? ಪಾರ್ವತಿ ಹೇಗೆ ನೆಲೆಸಿರುವಳು ? ಅವಳು ಹೇಗೆ ಪೂಜೆಮಾಡುವಳು ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ. ಮತ್ತು ದೇವಾಲಯಗಳು ಹೇಗೆ ಇರಬೇಕು ? ದೇವಸ್ಥಾನಗಳು ವಿಧಿ ವಿಧಾನಗಳು ಏನು ? ಅಲ್ಲಿ ಅರ್ಚಕರು ಎಂಥವರು ಇರಬೇಕು ? ವೇದಿಕೆ ಪ್ರಮಾಣ ಏನು ? ಅದರ ಸ್ಥಾನವು ಯಾವುದು ? ಆಚಾರ್ಯನು ಎಂಥವನಿರಬೇಕು ? ಅವನ ಲಕ್ಷಣವೇನು ? ಅದರ ದ್ರವ್ಯಗಳು ಯಾವವು ? ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ದಯವಿಟ್ಟು ನನಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕು.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ಕೆರೆ, ದೇವಾಲಯ, ಸರೋವರ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸುವ ವಿಧಿವಿಧಾನಗಳನ್ನು, ಶಾಸ್ತ್ರ, ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತೇನೆ, ಕೇಳು. ಉತ್ತರಾಯಣವು ಬಂದ ಬಳಿಕ, ಶುಭಕರವಾದ ಶುಕ್ಲಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ದ್ವಿಜರು ಹೇಳಿದ ಶುಭ ತಿಥಿಯಂದು ಯಾಜ್ಞಿಕರನ್ನು ಕರೆಸಿ, ಪುಣ್ಯಾಹವಾಚನಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಕೆರೆಯ ಬಳಿ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಿರುವ ಜಾಗದಲ್ಲಿ ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿರುವ ನಾಲ್ಕು ಮೊಳದ ನಾಲ್ಕು ಮೂಲೆಗಳುಳ್ಳ ನಾಲ್ಕು ಕಡೆಗೂ ಮುಖವುಳ್ಳ ವೇದಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಮಂಟಪವನ್ನು ಹದಿನಾರು ಮೊಳಗಳಷ್ಟು ಹಾಕಿ ನಾಲ್ಕು ಕಡೆಗೂ ಮುಖಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಆ ವೇದಿಕೆಯ ಸುತ್ತಲೂ ಒಂದು ಮೊಳದಷ್ಟಿರುವ ಹಳ್ಳಗಳನ್ನು ಮಾಡಿರಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ಮೂರು ಜಗಲಿಯ ಕಟ್ಟೆಗಳಿರಬೇಕು. ಈ ಹಳ್ಳಗಳು ಒಂಬತ್ತಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಐದಾಗಲಿ ಇರಬೇಕು. ಇವು ಯೋನಿ ಮುಖವುಳ್ಳವಾಗಿರಬೇಕು. ಹನ್ನೆರಡು ಅಂಗುಲಕ್ಕೆ **ವಿತಸ್ತಿ** ಎಂದು ಹೆಸರು. ಆರು ಅಥವಾ ಏಳು ಅಂಗುಲ ವಿಸ್ತಾರವುಳ್ಳದ್ದಾಗಿರಬೇಕು. ಹನ್ನೆರಡು ಅಂಗಲು

ಅಳವಿರಬೇಕು. ಎಲ್ಲವೂ ಕೂಡಿ ಹೀಗೆ ಒಂದು ಮೊಳದುದ್ದವಿದ್ದು ಮೂರು ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಕೆಳಗೆ ಸಣ್ಣವಾಗಿ ಅದಕ್ಕೆ ಮೇಲಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತ ದೊಡ್ಡದಾಗಿರುವಂತೆ ಮೂರು ಅಂತಸ್ತುಗಳುಳ್ಳವಾಗಿರಬೇಕು. ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಿರಬೇಕು. ಪತಾಕೆ, ಧ್ವಜಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಸಿಂಗರಿಸಬೇಕು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಯಜಮಾನ ಹಾಗೂ ಋತ್ವಿಜರು ಶುದ್ಧಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಈ ಎಲ್ಲ ತಯಾರಿಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಸಿಟ್ಟುಮಾಡಬಾರದು. ಸುಳ್ಳಾಡಬಾರದು. ಯಜ್ಞ ನಡೆದಾಗ ಯಾರು ಏನೇ ಕೇಳಿದರೂ ಇಲ್ಲ ಎನ್ನಬಾರದು. ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗಾಗಿ ಇದನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು.

ಅರಳಿ, ಅತ್ತಿ, ಬಸರಿ, ಆಲ ಇವುಗಳ ಕೊಂಬೆಗಳಿಂದ ಆ ಮಂಟಪದ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಗಳಲ್ಲೂ ಬಾಗಿಲುಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅಲ್ಲಿ ಎಂಟು ಜನ ಹೋಮಮಾಡುವವರೂ ಇರಬೇಕು. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ವೇದಪಾರಂಗತರಾಗಿರಬೇಕು. ಅವರು ಎಲ್ಲ ಲಕ್ಷಣದಿಂದ ಕೂಡಿರಬೇಕು. ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲವರಾಗಿರಬೇಕು. ಜಿತೇಂದ್ರಿಯರಾಗಿರಬೇಕು. ಕುಲಶೀಲವುಳ್ಳವರಾಗಿರಬೇಕು. ಇಂತಹ ದ್ವಿಜರನ್ನು ಇಟ್ಟಿರಬೇಕು. ಎಲ್ಲ ಹಳ್ಳಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಯಾಗದ ಸಾಮಾನುಗಳು, ಆಸನಗಳು, ತಾಮ್ರದ ಪಾತ್ರೆಗಳೂ ಇರಬೇಕು. ಅನಂತರ ಪ್ರತಿ ದೇವರಿಗೂ ಅನೇಕ ಬಣ್ಣದ ಬಲಿಗಳನ್ನು ಹಾಕಬೇಕು. ಆಚಾರ್ಯನು ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆಯಿಂದ ಮಂತ್ರಿಸಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಆ ಬಲಿಯನ್ನು ಹಾಕಬೇಕು. ಯೂಪದ ಕಂಬವು ಮೂರು ಮೊಳದಷ್ಟು ಇರಬೇಕು. ಇಲ್ಲವೆ ಯಜಮಾನನು ಇರುವಷ್ಟು ಉದ್ದವಿರಬೇಕು. ಅದನ್ನು ಹಾಲು ಬರುವ ಮರದಿಂದ ಮಾಡಿರಬೇಕು. ಇಂತಹದನ್ನು ನೆಟ್ಟಿರಬೇಕು.

ಆ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಜನ ಋತ್ವಿಜರುಗಳಿಗೂ ಚಿನ್ನದ ಕುಂಡಲ, ಕೇಯೂರ, ಕಟಕಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಅಲ್ಲದೆ ಪವಿತ್ರದ ಉಂಗುರಗಳನ್ನು, ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಪಂಚೆಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಒಂದೇ ಸಮನಾಗಿ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಆಚಾರ್ಯನಿಗೆ ಎರಡರಷ್ಟು ಕೊಡಬೇಕು. ಅಲ್ಲದೆ ಹಾಸಿಗೆಗಳನ್ನು, ತಮಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದುದನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಚಿನ್ನದ ಆಮೆ, ಮೊಸಳೆ, ಬೆಳ್ಳಿಯ ಮೀನು, ದೊಡ್ಡ ಮೀನು, ತಾಮ್ರದ ಏಡಿ, ಕಪ್ಪೆ, ಕಬ್ಬಿಣದ ಶಿಂಶುಮಾರಕವೆಂಬ ಜಲಜಂತುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ, ಅವನ್ನು ಚಿನ್ನದ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸಿದ್ಧವಾಗಬೇಕು. ಎಲ್ಲ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದ್ದು ಆ ನೀರಿನಿಂದ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ, ಅನಂತರ ವೇದ ಪಾರಂಗತರಿಂದಲೂ ಸ್ನಾನಮಾಡಿಸಿಕೊಂಡು ಯಜಮಾನನು ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳೊಡನೆ ಪಶ್ಚಿಮ ದ್ವಾರದಿಂದ ಪೂರ್ವಮುಖವಾಗಿ ಮಂಟಪದೊಳಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕು.

ಅನಂತರ ಭೇರಿ ಮುಂತಾದವುಗಳ ಶಬ್ದದೊಡನೆ ಪುಡಿಮಣ್ಣನ್ನು ಮತ್ತು ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಪುಡಿಗಳನ್ನು ತಂದು, ಐದು ವರ್ಣದಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಮಂಡಲವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಹದಿನಾರು ಹಾರಯಕಾಲುಗಳುಳ್ಳ ಚಕ್ರವನ್ನುಮಾಡಬೇಕು. ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಪದ್ಮವಿರಬೇಕು. ಅದರ ಸುತ್ತಲೂ ನಾಲ್ಕು ಮೂಲೆಗಳಿರುವಂತೆ ವೇದಿಕೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಆ ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಎಲ್ಲವನ್ನು ಮಾಡಿ ನವಗ್ರಹಗಳನ್ನು, ಇಂದ್ರಾದಿ ಲೋಕಪಾಲಕರನ್ನು ಆಯಾ ಹಳ್ಳಗಳಲ್ಲಿ ಆವಾಹನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಅದರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಲಶವನ್ನಿಟ್ಟು ವರುಣನ ಮಂತ್ರದಿಂದ ವರುಣನನ್ನು, ಬ್ರಹ್ಮನ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು

ಮಹೇಶ ವಿಷ್ಣುಗಳನ್ನು ಅವರವರ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಆ ಕಲಶದಲ್ಲಿ ಆವಾಹಿಸಬೇಕು. ವಿನಾಯಕ, ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಅಂಬಿಕೆಯರನ್ನು ಅವರವರ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಆಹ್ವಾನಿಸಬೇಕು. ಎಲ್ಲಾ ಲೋಕಗಳ ಶಾಂತಿಗೋಸುಗ ಇವರೆಲ್ಲರನ್ನು ಈ ರೀತಿ ಇಡಬೇಕು. ಆ ಕಲಶಗಳೆಲ್ಲವನ್ನು ಗಂಧ, ಪುಷ್ಪಾದಿಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ, ಕುಂಭಕ್ಕೆ ಸುವಾಸನೆಯ ಹೊಗೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ರತ್ನಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಹೊದಿಸಿ ಹೂಗಂಧಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಿ, ದ್ವಾರಪಾಲಕರನ್ನೂ ಅಲಂಕರಿಸಿ ಆಚಾರ್ಯನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ, ಪಾಠಕರನ್ನು ಮಂತ್ರ ಪಠನ ಮಾಡಲುಹೇಳಬೇಕು. ಋಗ್ವೇದಿಗಳನ್ನು ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿಯೂ, ಯಜುರ್ವೇದಿಗಳನ್ನು ದಕ್ಷಿಣದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿಯೂ, ಸಾಮವೇದಿಗಳನ್ನು ಪಶ್ಚಿಮದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿಯೂ, ಅಥರ್ವಣಿಕರನ್ನು ಉತ್ತರದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡಿಸಿ ಯಜಮಾನನು ಉತ್ತರಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ದಕ್ಷಿಣದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಪಾಠಕರನ್ನು ಪಾರಾಯಣಮಾಡಿದರೆಂದು ಯಾಜ್ಞಿಕರನ್ನು ಯಾಗಮಾಡಿರೆಂದು ಹೇಳಬೇಕು. ಪಠನಮಾಡುವವರನ್ನು, ಒಳ್ಳೆಯಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಹೇಳಿರಿ ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕು. ಆ ಮೇಲೆ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಬೇಕು. ತಾನು ಋತ್ವಿಕ್ಕುಗಳೊಡನೆ ಆಯಾಮಂತ್ರಗಳಿಂದಲೂ ವರುಣಮಂತ್ರಗಳಿಂದಲೂ ಹೋಮಮಾಡಬೇಕು. ಗ್ರಹಗಳಿಗೂ, ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ, ಈಶ್ವರನಿಗೂ ಮರುತ್ತುಗಳಿಗೂ, ಲೋಕಪಾಲಕರಿಗೂ, ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಹೋಮಮಾಡಬೇಕು. ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಋಗ್ವೇದಿಗಳು ಶಾಂತಿಸೂಕ್ತವನ್ನು, ರಾತ್ರಿಸೂಕ್ತವನ್ನು, ಪವಮಾನವನ್ನು, ಪುರುಷಸೂಕ್ತವನ್ನು ಜಪಿಸಬೇಕು. ಇಂದ್ರಸೂಕ್ತ, ರುದ್ರ, ಸೋಮ, ಕೂಷ್ಮಾಂಡಸೂಕ್ತ, ಅಗ್ನೇಯ ಸೂಕ್ತ, ಸೌರಸೂಕ್ತ ಇವುಗಳ್ನ ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಯಜುರ್ವೇದಿಗಳು ಪಠನ ಮಾಡಬೇಕು. ವೈರಾಜಸೂಕ್ತ, ಪುರುಷಸೂಕ್ತ, ಸೌಪರ್ಣ, ರುದ್ರ ಸಂಹಿತ, ಶೈಶವ, ಪಂಚಧನ ಮುಂತಾದ ಸಾಮಗಳನ್ನು ಸಾಮಗರು ಪಶ್ಚಿಮ ದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ಗಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಅಥರ್ವಣವೇದದವರು ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು ಶಾಂತಿ, ಪುಷ್ಟಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ರೀತಿ ಹಿಂದಿನಂತೆ ತಂತ್ರ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಅಧಿವಾಸಮಾಡಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಕುದುರೆಲಾಯದ ಮಣ್ಣು, ನಾಲ್ಕು ಬೀದಿಗಳು ಕೂಡಿರುವ ಚೌಕದ ಮಣ್ಣು ಹಾವಿನ ಹುತ್ತದ ಮಣ್ಣು, ಗೋವಿನ ಕೊಟ್ಟಿಗೆಯ ಮಣ್ಣು, ಇವುಗಳನ್ನು ತಂದು ಆ ಕಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹಾಕಬೇಕು. ಮತ್ತು ಮೂಲಿಕೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಬೇಕು. ಗೋರೋಚನ, ಬಿಳಿಯ ಸಾಸಿವೆ, ಗಂಧ, ಗುಗ್ಗುಳ ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ಹಾಕಬೇಕು. ಪಂಚಗವ್ಯದಿಂದ ಸ್ನಾನಮಾಡಬೇಕು. ಈ ರೀತಿ ಮಾಡಿದ ಕಲಶೋದಕದಿಂದ ಮೊದಲು ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಮಹಾಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಯಜಮಾನನಿಗೆ ಸ್ನಾನಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಈ ರೀತಿ ವಿಧ್ಯುಕ್ತವಾಗಿ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಆ ರಾತ್ರೆಯನ್ನು ಕಳೆಯಬೇಕು.

ಬೆಳಗಾಗುತ್ತಲೂ ಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ನೂರು ಹಸುಗಳನ್ನಾಗಲಿ, ಐವತ್ತನ್ನಾಗಲಿ ಕೊನೆಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತನ್ನಾಗಲಿ ದಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಹೋಮವಾದ ಮೇಲೆ ಬೇಕಾದರೂ ಮಾಡಬಹುದು. ಒಂದು ವರ್ಷ ಪೂರ್ತಿಯಾಗಲು ಶುದ್ಧವಾದ ದಿನದಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೆಯ ಲಗ್ನದಲ್ಲಿ ವೇದಘೋಷದಿಂದ, ವಾದ್ಯನೃತ್ಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿಕೊಂಡು, ಒಂದು ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಚಿನ್ನದ ಒಡವೆಗಳಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಇಳಿಸಬೇಕು. ಅನಂತರ ಅದನ್ನು ಸಾಮವೇದದ ಋತ್ವಿಜನಿಗೆ ದಾನಮಾಡಬೇಕು. ಒಂದು ಚಿನ್ನದ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಅದರಲ್ಲಿ

ಪಂಚರತ್ನಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಅದರೊಳಗೆ ಆ ಮೀನು, ಮೊಸಳೆ, ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಹಾಕಿ ಆ ಪಾತ್ರೆಯನ್ನು ವೇದಪಾರಂಗತರಾದ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಋತ್ವಿಜರು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು, ಆ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಾನದಿಯ ನೀರು, ಮೊಸರು, ಅಕ್ಷತೆಹಾಕಿ, ನೀರಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ನಿಂತು ನೀರಿನ ಮಧ್ಯ ಬಗ್ಗಿಕೊಂಡು ಹಳ್ಳಕ್ಕೆ ಬಿಡಬೇಕು. ಅಥರ್ವಣಿಕ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಈಚೆಗೆ ಬಿದ್ದರೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಎತ್ತಿ ಹಿಡಿದು 'ಅಪೋಹಿಷ್ಠ' ಎಂಬ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಪ್ರೋಕ್ಷಣೆಮಾಡಿ ಮತ್ತೆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬಿಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ಪೂಜೆಮಾಡಿ ವೈಶ್ವದೇವ ಮುಗಿಸಿ ಭೂತಬಲಿಯನ್ನು ಹಾಕಬೇಕು. ನಾಲ್ಕನೆಯ ದಿನ ಅವಭೃಥಸ್ನಾನದ ಕರ್ಮಮಾಡಬೇಕು. ಆಗಲೂ ಶಕ್ತ್ಯಾನುಸಾರ ದಾನಮಾಡಬೇಕು. ಯಜ್ಞಪಾತ್ರೆ, ಯಜ್ಞೋಪಕರಣಗಳನ್ನು ಋತ್ವಿಜರಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕು. ಮಂಟಪವನ್ನು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಭಾಗಮಾಡಬೇಕು. ಚಿನ್ನದ ಪಾತ್ರೆಗಳನ್ನು, ಹಾಸಿಗೆಗಳನ್ನು ಒಬ್ಬ ಜ್ಞಾನಿ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಸಾವಿರ ಜನ ದ್ವಿಜರಿಗೆ, ಇಲ್ಲವೆ ಎಂಟನೂರು ಜನಕ್ಕೆ, ಅದಕ್ಕೂ ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಐವತ್ತು ಜನರಿಗೆ, ಅದೂ ಆಗದಿದ್ದರೆ ಇಪ್ಪತ್ತು ಜನರಿಗೆ ಊಟ ಹಾಕಬೇಕು.

ಕೆರೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟುವದಕ್ಕೆ ಪುರಾಣಗಳಲ್ಲಿ ಇದೇ ವಿಧಿಯು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಭಾವಿ, ಕೊಳ, ಕೆರೆ, ಯಾವದನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದರೂ ಇವುಗಳ ವಿಧಿ ಇದೇ. ಆದರೂ ಮಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸ ಇರುತ್ತದೆ. ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಧವನ್ನಾದರೂ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಬ್ರಹ್ಮನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಮಿಕ್ಕ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಏಕಾಗ್ನಿಕಾಂಡದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಲೋಭಿತನ ಮಾಡಬಾರದು.

ಮಳೆಗಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನೀರಿರುವ ಕೆರೆ ಕಟ್ಟಿಸಿರುವ ಮೂರು ಅಗ್ನಿಷ್ಟೋಮಗಳ ಫಲ ಬರುತ್ತದೆ. ಶರದೃತುವಿನಲ್ಲಿ ನೀರಿರುವಂತಿದ್ದರೆ ಅವನಿಗೂ ಮೂರು ಅಗ್ನಿಷ್ಟೋಮಗಳ ಫಲಬರುತ್ತದೆ. ಹೇಮಂತ ಋತುವಿನಲ್ಲಿ ನೀರು ಇಲ್ಲವದಾದರೆ ವಾಜಸನೇಯ ಅತಿರಾತ್ರಗಳ ಫಲ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ವಸಂತದಲ್ಲಿ ನೀರಿರುವದಾದರೆ ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗದ ಫಲ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಗ್ರೀಷ್ಮಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೀರಿರುವದಾದರೆ ರಾಜಸೂಯಯಾಗದಫಲ ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಎಲೈ ದೊರೆಯೆ, ಶುದ್ಧ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳ ಯಾವನು ಈ ವಿಶೇಷ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಾನೆಯೋ ಅವನು ಸಿದ್ಧನಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಅನೇಕ ಕಲ್ಪಗಳವರೆಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಸಖಿಯಾಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಸ್ವರ್ಗವೇ ಮುಂತಾದ ಅನೇಕ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಮಿನಿಯರೊಡನೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತ ಪರಾರ್ಧ ಸಂಜ್ಞೆಯ ಕಾಲಗಳವರೆಗೂ ಇದ್ದು ತನ್ನ ಯೋಗಬಲದಿಂದ ಮತ್ತೆ ವಿಷ್ಣುಪಾದವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

ಭೀಷ್ಮ :- ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಗಳೆ, ಮರಗಳನ್ನು ನೆಡುವುದಾದರೆ, ಯಾವ ವಿಧಿಯಿಂದ ನೆಡಬೇಕು ? ಸರಿಯಾಗಿ ಗಿಡ ಹಚ್ಚಿದವರಿಗೆ ಯಾವ ಪುಣ್ಯ ಲೋಕಗಳು ದೊರಕುವವು ? ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಳಿರಿ.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ಉದ್ಯಾನ ಉಪವನಗಳಲ್ಲಿ ಮರಗಳನ್ನು ನೆಡುವ ವಿಧಿ, ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಸರೋವರ, ಕೆರೆ, ತಟಾಕಗಳ ವಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಋತ್ವಿಜರು, ಮಂಟಪ, ಸಲಕರಣೆ ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸಿಕೊಂಡು,

ಆಚಾರ್ಯನನ್ನು ಮತ್ತು ಋತ್ವಿಜರು ಆಚಾರ್ಯನನ್ನು ಮತ್ತು ಋತ್ವಿಜರಾದ ದ್ವಿಜರನ್ನು ಬಟ್ಟೆ, ಬಂಗಾರ, ಗಂಧ, ಹೂ, ಹಾರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಔಷಧಿ ಮಿಶ್ರಿತವಾದ ನೀರುಗಳಿಂದ ತಾವು ನೆಡಲಿರುವ ಮರಗಳಿಗೆ ಪ್ರೋಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಅಕ್ಷತೆಗಳನ್ನು ಹಾಕಬೇಕು. ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನು ಸುತ್ತಬೇಕು. ಹೂವಿನ ಹಾರಗಳನ್ನು ತೂಗ ಬಿಡಬೇಕು. ಬಂಗಾರದ ಸೂಜಿಯಿಂದ ಕಿವಿ ಚುಚ್ಚಿ, ಕಾಡಿಗೆ ಹಚ್ಚಿ, ಚಿನ್ನದ ಏಳೆಂಟು ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನುಮಾಡಿ, ವೃಕ್ಷದ ಕೆಳಗೆ ವೇದಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಇಡಬೇಕು. ಪಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ತುಂಬಿ, ಧೂಪ ಹಾಕಿ ಪತ್ರೆ, ಗಂಧಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಎಲ್ಲ ಗಿಡಗಳಲ್ಲಿ ಕೊಡಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ಸಾಯಂಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪೂಜೆಮಾಡಿ ಬಲಿ ಕೊಡಬೇಕು. ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಬೇಕು. ಆ ವೃಕ್ಷಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಅಧಿವಾಸವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಒಂದು ಹಿಂಡುವ ಹಸುವಿಗೆ ಬಿಳಿ ಬಟ್ಟೆ ಹೊದಿಸಿ, ಚಿನ್ನದ ಒಡವೆಯನ್ನು ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಮಂಡಿಸಿ, ಬಂಗಾರದ ಎರಡು ಕೋಡು, ಕವಚಮಾಡಿಸಿ, ಕಂಚಿನ ಹಿಂಡುವ ಪಾತ್ರೆ ಸಹಿತವಾಗಿ ಅದನ್ನು ಉತ್ತರಾಭಿಮುಖವಾಗಿ, ಗಿಡಗಳ ನಡುವೆ ಹಾಯ್ದು ಹೋಗುವಂತೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಅನೇಕ ಮಂಗಳ ವಾದ್ಯಗಳನ್ನು ಮೊಳಗಿಸಬೇಕು. ಅಭಿಷೇಕ ಮಂತ್ರ, ವರುಣ ಸೂಕ್ತ ಹಾಗೂ ಮೂರು ವೇದ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಆ ಕುಂಭಗಳಲ್ಲಿರುವ ನೀರಿನಿಂದಲೇ ದ್ವಿಜರು ಸ್ನಾನಮಾಡಬೇಕು. ಯಜಮಾನನು ಕೂಡ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ, ಬಿಳಿ ಬಟ್ಟೆ ಧರಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿ ನೆರೆದ ಋತ್ವಿಜರನ್ನೆಲ್ಲ ತನ್ನ ಶಕ್ತ್ಯಾನುಸಾರ ಗೋವುಗಳನ್ನು ದಾನ ಕೊಟ್ಟು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಚಿನ್ನದ ಜನಿವಾರ, ಬಂಗಾರದ ಬಳೆ, ಪವಿತ್ರದ ಉಂಗುರ, ಬಟ್ಟೆ, ಹಾಸಿಗೆ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ನಾಲ್ಕು ದಿನ ಮರಗಳಿಗೆ ಹಾಲು ಎರೆಯಬೇಕು. ತುಪ್ಪ, ಯವ, ಮುತ್ತುಗದ ಕಡ್ಡಿ ಇವುಗಳಿಂದ ಹೋಮ ಮಾಡಬೇಕು. ಮಾರನೆಯ ದಿನ ಉತ್ಸವಮಾಡಿ ತನ್ನ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ದಕ್ಷಿಣೆ ಕೊಡಬೇಕು. ತನಗೆ ಇಷ್ಟವಾದುದನ್ನು ದಾನಕೊಡಬೇಕು. ಆಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಎರಡು ಪಟ್ಟುದಾನ. ಹೀಗೆ ವೃಕ್ಷಾಪರೋಪಣ ಮಾಡಿದವನು ಅರ್ಥಾತ್ ಗಿಡ ಹಚ್ಚಿದವನು ತನ್ನ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸುವದಲ್ಲದೆ ಒಂದು ಸಾವಿರ ಇಂದ್ರರ ಶಾಸನ ಕಾಲದ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿರುವನು.

ಅಪುತ್ರಸ್ಯ ಚ ಪುತ್ರತ್ವಂ ಪಾದಪಾ ಇಹ ಕುರ್ವತೇ ।
ತೀರ್ಥೇಷು ಪಿಂಡದಾನಾದೀನ್ರೋಪಕಾಣಾಂ ದದಂತಿ ತೇ ॥

ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ಮಕ್ಕಳ ಫಲವನ್ನು ಮರಗಳು ಕೊಡುತ್ತವೆ. ಅವು ಮರಗಳನ್ನು ನೆಟ್ಟು ಬೆಳೆಸಿದವರಿಗೆ ಪಿಂಡದಾನವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ.

ಯತ್ನೇನಾಪಿ ಚ ರಾಜೇಂದ್ರ ಅಶ್ವತ್ಥಾ ರೋಪಣಂ ಕುರು ।
ಸ ತೇ ಪುತ್ರ ಸಹಸ್ರಾಣಾಮೇಷ ಏಕಃ ಕರಿಷ್ಯತಿ ॥

ಎಲೈ ದೊರೆಯೆ, ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟು ಅರಳಿಯ ಮರವನ್ನು ನೆಟ್ಟು ಬೆಳೆಸು. ಆ ಮರವು ನಿನಗೆ ಸಾವಿರ ಮಕ್ಕಳು ಮಾಡುವ ಕೆಲಸವನ್ನು ಮಾಡುವದು.

ಧನೀ ಚಾಶ್ವತ್ಥ ವೃಕ್ಷೇಣ ಅಶೋಕಃ ಶೋಕನಾಶನಃ ।
ಪ್ಲಕ್ಷೋ ಯಜ್ಞಪದಃ ಪ್ರೋಕ್ತೋ ನಿಂಬ ಆಯುಷ್ಪ್ರದಃ ಸ್ಮೃತಃ ॥

ಜಂಬುಕೀ ಕನ್ಯದಾ ಪ್ರೋಕ್ತಾ ಭಾರ್ಯಾದಾ ದಾಡಿಮೀ ತಥಾ ।
ಅಶ್ವತ್ಥೋ ರೋಗನಾಶಾಯ ಪಲಾಶೋ ಬ್ರಹ್ಮದಸ್ತಥಾ ॥

ಅರಳಿಮರವನ್ನು ಬೆಳೆಸುವದರಿಂದ ಧನಉಳ್ಳವನೂ, ಅಶೋಕ ಮರ ಬೆಳೆಸುವದರಿಂದ ಶೋಕರಹಿತನೂ ಆಗುತ್ತಾನೆ. ಬಸರಿಯ ಮರವು ಯಜ್ಞದ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಬೇವಿನಮರವು ಆಯುಷ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ದಾಳಿಂಬೆಯು ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಅಶ್ವತ್ಥವು ರೋಗವನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಮುತ್ತುಗವು ಬ್ರಹ್ಮವರ್ಚಸ್ಸನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ.

ಪ್ರೇತತ್ವಂ ಜಾಯತೇ ಪುಂಸೋ ರೋಪಯೇದ್ಯೋ ವಿಧೀತಕಂ ।
ಅಂಕೋಲೇ ಕುಲವೃದ್ಧಿಸ್ತು ಖಾದಿರೇ ಚಾಪ್ಯರೋಗತಾ ॥

ಗೇರಲಮರವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದರೆ ಅವನಿಗೆ ಪ್ರೇತತ್ವವು ಬರುತ್ತದೆ. ಅಂಕೋಲೆಯು ಕುಲವನ್ನು ಬೆಳೆಸುತ್ತದೆ. ಕಗ್ಗಲಿಯು ರೋಗನಾಶಕವು.

ನಿಂಬ ಪ್ರರೋಹಕಾಣಾಂ ತು ತೇಷಾಂ ತುಷ್ಯೇದ್ದಿವಾಕರಃ ।
ಶ್ರೀ ವೃಕ್ಷೇ ಶಂಕರೋ ದೇವಃ ಪಾಟಲಾಯಾಂ ತು ಪಾರ್ವತೀ ॥

ಬೇವಿನ ಮರವನ್ನು ಬೆಳೆಸುವದರಿಂದ ಸೂರ್ಯನೂ, ಬಿಲ್ವಪತ್ರವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದರೆ ಶಂಕರನೂ, ಪಾದರಿಯನ್ನು ಹಬ್ಬಿಸಿದರೆ ಪಾರ್ವತಿಯೂ ಪ್ರಸನ್ನರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಶಿಂಶುಪಾಯಾಮಪ್ಸರಸಃ ಕುಂದೇ ಗಂಧರ್ವಸತ್ತಮಾಃ ।
ತಿಂತಿಣೀಕೇ ದಾಸವರ್ಗಾ ವಂಜುಲೋ ದಸ್ಯುದಸ್ತಥಾ ॥

ಅಶೋಕದಿಂದ ಅಪ್ಸರೆ ಸ್ತ್ರೀಯರೂ, ಮಲ್ಲಿಗೆ ಗಿಡವನ್ನು ಹಬ್ಬಿಸುವದರಿಂದ ಗಂಧರ್ವರೂ, ಹುಣಸೇಮರವನ್ನು ನೆಡುವದರಿಂದ ಹರಿದಾಸರಗುಂಪೂ, ತೃಪ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಪುಣ್ಯಪ್ರದಃ ಶ್ರೀಪ್ರದಶ್ಚ ಚಂದನಃ ಪನಸಸ್ತಥಾ ।
ಸೌಭಾಗ್ಯದಶ್ಚಂಪಕಸ್ತು ಕರೀರಃ ಪಾರದಾರಿಕಃ ॥

ಹಿಪ್ಪೆಗಿಡವು ಕಳ್ಳತನವನ್ನು, ಚಂದನವು ಪುಣ್ಯವನ್ನು, ಹಲಸು ಸಂಪತ್ತನ್ನೂ, ಸಂಪಿಗೆಯು ಸೌಭಾಗ್ಯವನ್ನು, ಕರೀರವು ದಾಂಪತ್ಯ ಸುಖವನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡುತ್ತದೆ.

ಅಪತ್ಯದಾಯಕಸ್ತಾಲೋ ಬಕುಲಃ ಕುಲವರ್ಧನಃ ।
ಬಹುಭಾರ್ಯಾ ನಾರಿಕೇಲೀ ದ್ರಾಕ್ಷಾ ಸರ್ವಾಂಗಸುಂದರೀ ॥

ತಾಳೆಯ ಮರವು ಮಕ್ಕಳ ಭಾಗ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಪಗಡೆಯ ಮರವು ಕುಲವನ್ನು ವರ್ಧಿಸುತ್ತದೆ. ತೆಂಗಿನ ಮರವು ಭಾರ್ಯೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ದ್ರಾಕ್ಷೆಯು ಸರ್ವಾಂಗಸುಂದರಿಯರನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ.

ರತಿಪ್ರದಾ ತಥಾ ಕೋಲೀ ಕೇತಕೀ ಶತ್ರುನಾಶಿನೀ ।
ಏವಮಾದಿನಗಾಶ್ಚಾನ್ಯೇ ಯೇ ನೋಕ್ತಾಸ್ತೇಽಪಿ ದಾಯಕಾಃ ।
ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಂ ತೇ ಗಮಿಷ್ಯಂತಿ ಯೇ ನರಾ ವೃಕ್ಷರೋಪಕಾಃ ॥

ಯುಗಚೀಗಿಡವು ರತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಕೇದಿಗೆಯು ಶತ್ರು ನಾಶ

ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಈ ರೀತಿ; ಗಿಡಗಳನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದವರು ಆ ಆ ವಿಶಿಷ್ಟ ಫಲಗಳನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ನಾವು ಹೇಳದಿರುವ ಉಳಿದ ಗಿಡಗಳೂ ಕೂಡ ಹಚ್ಚಿದವರಿಗೆ ಪುಣ್ಯ ಫಲಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ.

ಸೌಭಾಗ್ಯಶಯನ ವ್ರತ

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ಎಲ್ಲ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡುವ ಬೇರೆ ಒಂದು ವ್ರತವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಪುರಾಣ ಪ್ರವೀಣರು ಸೌಭಾಗ್ಯಶಯನ ವ್ರತ ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ ಇದನ್ನು.

ಹಿಂದೆ ಭೂ, ಭುವ, ಸ್ವ-ಮಹಾಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಸೌಭಾಗ್ಯಗಳು ಒಂದೆಡೆ ನೆರೆದವು. ಏಕೀಕೃತವಾದ ಆ ಸೌಭಾಗ್ಯರಾಶಿಯು ವೈಕುಂಠಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ವಿಷ್ಣುವಿನ ವಕ್ಷಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಯಪಡೆಯಿತು. ಪ್ರಕೃತಿ ಪುರುಷರಲೀಲೆಯಿಂದ ಪ್ರಪಂಚವು ಸೃಷ್ಟವಾಯಿತು. ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮ-ವಿಷ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ಪರ್ಧೆ ಉಂಟಾಯಿತು. ಅದರಿಂದ ಒಂದು ಬೆಂಕಿಯಜ್ವಾಲೆ ಮೇಲೆದ್ದಿತು. ಆ ಅಗ್ನಿಯತಾಪದಿಂದ ಹರಿಯ ವಕ್ಷಸ್ಥಳವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದ ಸೌಭಾಗ್ಯವು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದಿತು. ಆ ಸೌಭಾಗ್ಯವನ್ನು ದಕ್ಷನು ಕುಡಿದುಬಿಟ್ಟನು. ಅದರಿಂದ ದಕ್ಷನಬಲವು ಅಧಿಕಗೊಂಡಿತು. ತೇಜಸ್ಸು ಉಕ್ಕತೊಡಗಿತು. ದಕ್ಷನು ಕುಡಿದುಬಿಟ್ಟ ಸೌಭಾಗ್ಯವು ಮಿಕ್ಕಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಎಂಟು ಭಾಗವಾಯಿತು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಏಳು ಸೌಭಾಗ್ಯ ನೀಡುವ ಔಷಧಿಗಳಾದವು. ಕಬ್ಬು, ಅಶ್ವತ್ಥ, ಅವರೆ, ಕೊತ್ತಂಬರಿ, ಗೋಕ್ಷೀರ, ಕುಸುಂಭ, ಲವಂಗ ಎಂಟನೆಯ ಭಾಗವು ಉಪ್ಪಾಗಿ ಜನಿಸಿತು. ಇವೇ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದ, ಸೌಭಾಗ್ಯದ ಎಂಟು ತುಣುಕುಗಳು. ದಕ್ಷನು ಕುಡಿದ ಸೌಭಾಗ್ಯವು ಅವನ ಮಗಳ ರೂಪದಿಂದ ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಮೈದಾಳಿತು. ಅವಳೇ 'ಸತೀ', ಎಂದು ಹೆಸರಿನಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧಳಾದಳು. ಕನ್ನೈದಿಲೆಯಂತಿದೆ ಅವಳ ಕಾಯಕಾಂತಿ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಇವಳಿಗೆ ಲಲಿತೆ ಎಂದು ಹೆಸರು. ಆ ತ್ರಿಲೋಕಸುಂದರಿಯನ್ನು ಪರಮೇಶ್ವರನು ಮದುವೆಯಾದನು. ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಅವಳು ಅತ್ಯಂತ ಚೆಲುವೆ ಜನರಿಗೆ ಭಕ್ತಿಯನ್ನೂ, ಮುಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಕೊಡಲು ಅವಳು ಸಮರ್ಥಳು, ಅವಳನ್ನು ಆರಾಧಿಸಿದ ಗಂಡು-ಹೆಣ್ಣು ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾನೆ.

ಭೀಷ್ಮ :- ಆ ಜಗನ್ಮಾತೆಯನ್ನು ಪೂಜಿಸುವದು ಹೇಗೆ ? ಅದರಿಂದ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಶಾಂತಿಯು ಹೇಗೆ ದೊರಕುವದು ? ಇದನ್ನು ಹೇಳು - ನನಗೆ.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ಚೈತ್ರ, ಶುಕ್ಲ ತದಿಗೆಯ ದಿನ ಎಳ್ಳು ಹಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ಆ ದಿನವೇ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಮಂತ್ರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಸತೀದೇವಿಯನ್ನು ಕೈಹಿಡಿದಿದ್ದಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಪಾರ್ವತಿಯೊಡನೆ ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನೂ ಆ ತೃತೀಯಾ ದಿನದಂದು ಧೂಪದೀಪ, ನೈವೇದ್ಯಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಶಿವ-ಪಾರ್ವತಿಯರ ಮೂರ್ತಿಗಳಿಗೆ ಪಂಚಾಮೃತ ಗಂಧೋದಕಗಳಿಂದ ಸ್ನಾನಮಾಡಿಸಿ, ಅನಂತರ ಎರಡೂ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಆವಾಹಿಸಿ, ಪೂಜೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ಪಾರ್ವತೀ ಪರಮೇಶ್ವರರರ ಆಹ್ವಾನ ಮತ್ತು ಪೂಜಾವಿಧಾನ

ನಮೋಸ್ತು ಪಾರ್ವತೀದೇವ್ಯೈ	ನಮಃ	ಶಿವಾಯ	ನಮಃ	ಎಂದು ಇಬ್ಬರ	ಪಾದಗಳನ್ನು	ಪೂಜಿಸಬೇಕು
ಜಯಾಯೈ	”	ಜಗದೀಶ್ವರಾಯ	”	”	ಹಿಮ್ಮಡಗಳನ್ನು	”
ಭವಾನ್ಯೈ	”	ತ್ರ್ಯಂಬಕಾಯ	”	”	ಮಂಡೆಗಳನ್ನು	”
ವಿಜಯಾಯೈ	”	ಭದ್ರೇಶ್ವರಾಯ	”	”	ತಲೆಗಳನ್ನು	”
ವರದಾಯೈ	”	ಹರಿಕೇಶಾಯ	”	”	ಮುಡಿಗಳನ್ನು	”
ರತ್ಯೈ	”	ಈಶಾಯ	”	”	ಸೊಂಟಗಳನ್ನು	”
ಶಂಕರ್ಯೈ	”	ಶಂಕರಾಯ	”	”	ಹೊಟ್ಟೆಯ ಎಡಬಲಬದಿ	”
ಕೌಟಿಲ್ಯೈ	”	ಶೂಲಿನೇ	”	”	ಹೊಟ್ಟೆಗಳನ್ನು	”
ಮಂಗಳಾಯೈ	”	ಶೂಲಪಾಣಿಯೇ	”	”	ಎದೆಯ ಕೆಳಭಾಗಗಳನ್ನು	”
ಈಶಾನ್ಯೈ	”	ಸರ್ವಾತ್ಮನೇ	”	”	ಸ್ತನಗಳನ್ನು	”
ರುದ್ರಾಣ್ಯೈ	”	ಚಿರಾತ್ಮನೇ	”	”	ಕೊರಳುಗಳನ್ನು	”
ಅನಂತಾಯೈ	”	ತ್ರಿಪುರನಾಶನಾಯ	”	”	ಎರಡೂ ಕೈಗಳನ್ನು	”
ಕಾಲಾನಲಪ್ರಿಯಾಯೈ	”	ತ್ರಿಲೋಚನಾಯ	”	”	ತೋಳುಗಳನ್ನು	”
ಸೌಭಾಗ್ಯದಾಯಿನ್ಯೈ	”	ಸೌಭಾಗ್ಯಭವನಾಯ	”	”	ಆಭರಣಗಳನ್ನು	”
ಸ್ವಾಹಾಸ್ವಧಾಯೈ	”	ಈಶ್ವರಾಯ	”	”	ಮುಖಗಳನ್ನು	”
ಅಶೋಕವನವಾಸಿನ್ಯೈ	”	ವಿಭೂತಿದಾಯಿನೇ	”	”	ತುಟಿಗಳನ್ನು	”

ಚಂದ್ರಚೂಡ ಪ್ರಿಯಾಯೈ	"	ಸ್ಥಾಣವೇ	"	"	ಬಾಯಿಗಳನ್ನು	"
ಅಸಿತಾಂಗ್ಯೈ	"	ಅರ್ಧನಾರೀಶ್ವರಾಯ	"	"	ಮೂಗುಗಳನ್ನು	"
ಲಲಿತಾಯೈ	"	ಉಗ್ರಾಯ	"	"	ಹುಬ್ಬುಗಳನ್ನು	"
ವಾಸುದೇವ್ಯೈ	"	ಶರ್ವಾಯ	"	"	ಮುಂಗುರುಳನ್ನು	"
ಶ್ರೀಕಂಠಪ್ರಿಯಾಯೈ	"	ಶ್ರೀಕಂಠನಾಥಾಯ	"	"	ಕೂದಲುಗಳನ್ನು	"
ಉಗ್ರರೂಪಿಣ್ಯೈ	"	ಸರ್ವಾತ್ಮನೇ	"	"	ತಲೆಗಳನ್ನು	"

ಹೀಗೆ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ, ಅವರೆ ಕುಸುಬೆ, ಹಾಲು, ಜೀರಿಗೆ, ಅರಳೆ, ಕಬ್ಬು, ಉಪ್ಪು, ಕೊತ್ತುಂಬರಿ ಈ ಎಂಟು ಸೌಭಾಗ್ಯ ಅಷ್ಟಕಗಳನ್ನು ಮುಂದೆ ಇರಿಸಬೇಕು.

ಇನ್ನು ಪ್ರಾಶನ, ದಾನಮಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ತುಸು ವಿಶೇಷ ಉಂಟು. ಅದನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ಚೈತ್ರದಲ್ಲಿ ಗೋಶೃಂಗದ ನೀರನ್ನು ವೈಶಾಖದಲ್ಲಿ ಗೋಮಯವನ್ನು ಪ್ರಾಶನಮಾಡಬೇಕು. ಜ್ಯೇಷ್ಠದಲ್ಲಿ ಮಂದಾರ ಕುಸುಮ, ಆಷಾಢದಲ್ಲಿ ಬಿಲ್ವಪತ್ರೆ ಶ್ರಾವಣದಲ್ಲಿ ಮೊಸರು, ಭಾದ್ರಪದಲ್ಲಿ ಕುಶೋದಕ, ಅಶ್ವಯುಜದಲ್ಲಿ ಹಾಲು, ಕಾರ್ತೀಕದಲ್ಲಿ ತುಪ್ಪ, ಮಾರ್ಗಶೀರ್ಷದಲ್ಲಿ ಗೋಮೂತ್ರ, ಪುಷ್ಯದಲ್ಲಿ ತುಪ್ಪ, ಮಾಘದಲ್ಲಿ ಕರಿ ಎಳ್ಳು, ಫಾಲ್ಗುಣದಲ್ಲಿ ಪಂಚಗವ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಾಶನ ಮಾಡಬೇಕು.

ಇನ್ನು ದಾನ ಕೊಡುವಾಗಲೂ ಚೈತ್ರದಲ್ಲಿ 'ಲಲಿತಾ ಪ್ರೀಯತಾಂ' ಎಂದು ಹೇಳಬೇಕು. ವೈಶಾಖದಲ್ಲಿ 'ವಿಜಯಾ ಪ್ರೀಯತಾಂ' ಜ್ಯೇಷ್ಠಾದಲ್ಲಿ 'ಭದ್ರಾ...', ಆಷಾಢದಲ್ಲಿ 'ಭವಾನೀ....' ಶ್ರಾವಣದಲ್ಲಿ 'ಕುಮುದಾ...', ಭಾದ್ರಪದದಲ್ಲಿ 'ಶಿವಾ...', ಅಶ್ವಿನದಲ್ಲಿ 'ವಾಸುದೇವ...', ಕಾರ್ತೀಕದಲ್ಲಿ 'ಗೌರೀ....', ಮಾರ್ಗಶೀರ್ಷದಲ್ಲಿ 'ಮಂಗಳಾ....', ಪುಷ್ಯದಲ್ಲಿ 'ಕಮಲಾ....', ಮಾಘದಲ್ಲಿ 'ಸತೀ....' ಫಾಲ್ಗುಣದಲ್ಲಿ 'ಉಮಾ ಪ್ರೀಯತಾಂ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ದಾನ ನೀಡಬೇಕು. ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ದ್ವಾದಶಿಯ ದಿನ ಲಕ್ಷ್ಮೀಸಹಿತನಾದ ನಾರಾಯಣನ ಪೂಜೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಹುಣ್ಣಿಮೆಯ ದಿನ ಸರಸ್ವತೀ ಸಹಿತನಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಮತ್ತು ಸೌಭಾಗ್ಯ ಅಷ್ಟಕಗಳನ್ನು ದಾನ ಕೊಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಆಯಾ ಮಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಮಾಸ ಕುಸುಮಗಳನ್ನು ದಾನ ನೀಡಬೇಕು. ಚೈತ್ರದಲ್ಲಿ ಮಲ್ಲಿಗೆ, ವೈಶಾಖದಲ್ಲಿ ಅಶೋಕ, ಜ್ಯೇಷ್ಠದಲ್ಲಿ ಕಮಲ, ಆಷಾಢದಲ್ಲಿ ಕದಂಬ, ಶ್ರಾವಣದಲ್ಲಿ ಕನ್ನೈದಿಲೆ, ಭಾದ್ರಪದದಲ್ಲಿ ಸಂಪಿಗೆ, ಅಶ್ವಯುಜದಲ್ಲಿ, ಕಬ್ಬು, ಕಾರ್ತಿಕದಲ್ಲಿ ಕಣಿಗಲೆ, ಮಾರ್ಗಶೀಷದಲ್ಲಿ ಗೋರಂಟಿ, ಪುಷ್ಯದಲ್ಲಿ

ಹೆಗ್ಗೋರಂಟೆ, ಮಾಘದಲ್ಲಿ ತಾವರೆ, ಫಾಲ್ಗುಣದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಕಿಹೂ ಇವು ಆಯಾ ಮಾಸದ ಕುಸುಮಗಳು. ಇವುಗಳನ್ನು ಆಯಾ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ದೇವರಿಗೆ ಏರಿಸಬೇಕು. ದಾಸವಾಳ ಹೂ, ಕುಸಂಭ, ಕಮಲ ಇವು ಯಾವಾಗ ದೊರೆತರೂ ಪೂಜೆಗೆ ಪ್ರಶಸ್ತ. ಕಣಗಲಹೂವಂತೂ ಯಾವಾಗಲೂ ದೇವರಪೂಜೆಗೆ ಪ್ರಶಸ್ತವಾಗಿವೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ಮಾಸಗಳಲ್ಲಿ ಏಕಾದಶಿ ಉಪವಾಸ ಮಾಡಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ದೇವರನ್ನು ಪೂಜೆಮಾಡಬೇಕು. ನರನಾಗಲಿ, ನಾರಿಯಾಗಲಿ, ಕುಮಾರಿಯಾಗಲಿ ಏಕಾದಶಿ ಉಪವಾಸ ಬಿಡಬಾರದು. ಮರುದಿನ ದ್ವಾದಶಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣರನ್ನು ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ, ಅವರ ಚಿನ್ನದ ಪ್ರತಿಮೆ ಮಾಡಿಸಿ ದ್ವಿಜರ್ಗಿಗೆ ದಾನಕೊಡಬೇಕು. ಇದರಂತೆ ಉಮಾಮಹೇಶ್ವರರನ್ನು ತದಿಗೆ ಉಪವಾಸಮಾಡಿ, (ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಉಪಹಾರಮಾಡಿ) ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಒಂದು ವರ್ಷದವರೆಗೆ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಪೂಜೆಮಾಡಿ ವ್ರತಮುಗಿದ ಬಳಿಕ ಉಮಾಮಹೇಶ್ವರರ ಚಿನ್ನದ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಸುಸಜ್ಜಿತವಾದ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲಿಟ್ಟು ದ್ವಿಜರಿಗೆ ಒಂದು ಆಕಳು, ಹಾಗೂ ಎತ್ತುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ದಾನ ಕೊಡಬೇಕು. ಇದೇ ರೀತಿ ಬ್ರಹ್ಮ, ಸಾವಿತ್ರಿ, ಶಶಿ, ಪುರಂದರರನ್ನು ಒಂದು ವರ್ಷ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ, ವ್ರತ ಸಮಾಪ್ತಿ ಮಾಡಿ, ಯಥಾಶಕ್ತಿ ದಂಪತಿ ಪೂಜೆಮಾಡಿ, ಧಾನ್ಯ, ಅಲಂಕಾರ, ಗೋದಾನ ದಕ್ಷಿಣೆಗಳೊಂದಿಗೆ ದಾನ ಕೊಡಬೇಕು. ಈ ಸೌಭಾಗ್ಯಶಯನ ವ್ರತಮಾಡಿದ ಹೆಣ್ಣು ಮಗಳು ಇಷ್ಟಾರ್ಥ ಹೊಂದಿ ಉತ್ತಮ ಗತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯುವಳು. ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಬಿಡಬಾರದು. ಭಗವತ್ಪ್ರೀತಿಯೇ ಅದರ ಫಲವೆಂದು ತಿಳಿದು, ಅದರಿಂದ ಬರುವ ಪುಣ್ಯಫಲವನ್ನು ಕೂಡ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿ ತಿಂಗಳೂ ಮಾಡುತ್ತಹೋದರೆ ನರನಿಗೆ ಸೌಂದರ್ಯ, ಸೌಭಾಗ್ಯ, ಆರೋಗ್ಯ, ವಸ್ತ್ರ, ಅಲಂಕಾರ, ಐಶ್ವರ್ಯಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿರುವವು. ಎಂಟು ಅಥವಾ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ಈ ಸೌಭಾಗ್ಯಶಯನವ್ರತ ಮಾಡಿದವನು ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಾವಿರ ಕಲ್ಪ ಇದ್ದು, ಮುಂದೆ ಶಿವ, ವಿಷ್ಣು ಲೋಕಗಳಿಗೆ ತೆರಳುವನು. ಇದನ್ನು ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಾಮ, ಸತಧನು, ವರುಣ, ಸೂರ್ಯ, ಕುಬೇರ ಮುಂತಾದವರು ಆಚರಿಸಿ ಪ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನೂ, ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನೂ ಪಡೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಇತಿ ಪದ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣ ಭಾಗ-೧ರ ಸೃಷ್ಟಿಖಂಡದಲ್ಲಿನ
ವ್ರತ ಕಥನ ಎಂಬ ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ವಾಮನಾವತಾರ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೨೫

ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ

ಶ್ರುತಮೇತತ್ತ್ವತ್ಪ್ರಸಾದಾದ್ವಿಪ್ರವರ್ಯ ಪುರಾತನಂ ।
ಯಜ್ಞಾತ್ವಾ ಮುಚ್ಯತೇ ಪಾಪೈಃ ಶ್ರವಣೇನ ತು ಪುಣ್ಯಭಾಕ್ ॥

ಯಾವದನ್ನು ತಿಳಿದರೆ, ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತವೆಯೋ ಕೇಳಿದರೆ ಪುಣ್ಯ ಬರುತ್ತದೆಯೊ ಅಂತಹ ಮಂಗಳಕರವಾದ ವ್ರತಗಳ ವಿಧಾನವನ್ನು ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ, ದ್ವಿಜೋತ್ತಮರೆ, ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಈಗ ಅತ್ಯದ್ಭುತವಾದ ತೀರ್ಥ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕೇಳಬೇಕೆಂದು ನನಗೆ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಆಗಿದೆ. ಪೂಜ್ಯರಾದ ತಾವು ಅದನ್ನು ಬಿತ್ತರಿಸಬೇಕು.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ:- ತೀರ್ಥಗಳು ಅನೇಕಾನೇಕ ಇರುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳ ನಾಮೋಚ್ಚಾರ ದಿಂದಲೇ ಪಾಪನಾಶವಾಗುವದು.

ತೀರ್ಥಾಣಾಂ ದರ್ಶನಂ ಸ್ನಾನಂ ಪುನಸ್ತತ್ರಾವಗಾಹನಂ ।
ಸ್ಮರಣಂ ಸರ್ವತೀರ್ಥಾಣಾಂ ವಾಂಛಿತಾರ್ಥಫಲಪ್ರದಂ ॥

ತೀರ್ಥಗಳ ದರ್ಶನಮಾಡುವದು ಎಂದರೆ ನೋಡುವದು, ಸ್ನಾನಮಾಡುವದು, ಮತ್ತು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಳುಗು ಹಾಕುವದು, ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಗಳ ಸ್ಮರಣ ಮಾಡುವದು. ಇವು ಒಂದೊಂದೂ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತವೆ. ತೀರ್ಥ ಯಾತ್ರೆಯ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಪ್ರಯಣಮಾಡುವ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೂ ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗದ ಫಲವು ದೊರಕುವದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ, ನೀನು ಯಾವುದನ್ನು ಕೇಳಬೇಕೆಂದು ಬಯಸುವಿ ಹೇಳು.

ಭೀಷ್ಮ:- ದ್ವಿಜಶ್ರೇಷ್ಠರೆ, ಈಗ ಮೊದಲು ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಮುಖದಿಂದ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಚರಿತ್ರವನ್ನು ಕೇಳಲು ಇಚ್ಛಿಸುತ್ತೇನೆ. ಸರ್ವಸಮರ್ಥನಾದ ಆ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಯಜ್ಞ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಬಂದು ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟನಷ್ಟೇ! ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ದೇವನಾದ ಅವನು ಹೀಗೇಕೆ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನು ಇರಿಸಿದನು? ಯಾವ ದೈತ್ಯನನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ಈ ಪಾದವಿನ್ಯಾಸ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದನು? ವೈಕುಂಠದಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಇರುವ ಹರಿಯು ಮನುಷ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬಂದು ಆ ರೀತಿಯಾಗಿ ಪರಿಮಿತ ಪಾದನ್ಯಾಸ ಮಾಡಲು ಕಾರಣವೇನು? ದೇವಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ಮಹತ್ತರವಾದ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ ಅತ್ಯಂತ ಭಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾರೆ. ಭಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಅವನನ್ನು ಯಾರೂ ಕಾಣಲಾರರು. ವರಾಹ ದೇವರು ಮಹರ್ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದನಂತೆ. ನರಸಿಂಹ ದೇವರು ಜನಲೋಕದಲ್ಲಿ, ತ್ರಿವಿಕ್ರಮನು ತಪೋಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತಾನೆಂದು ದೊಡ್ಡವರ ಹೇಳಿಕೆ. ಆ ಎಲ್ಲ ಪುಣ್ಯ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಈ ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಬ್ರಹ್ಮ ದೇವರು ಯಜ್ಞಮಾಡಿದ ಈ ಪುಷ್ಕರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯ ಯಜ್ಞ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿ ಇಲ್ಲಿ ಎಣಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಟ್ಟಿದ್ದು ಹೇಗೆ? ಮತ್ತು ಏಕೆ? ಇದೆಲ್ಲವನ್ನು ಬಿತ್ತರಿಸಿ ಹೇಳಿರಿ. ಇದರ ಶ್ರವಣ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಪಾಪಲೋಪವಾಗುವದು ಮಾತ್ರ ನಿಶ್ಚಿತ.

ಪುಲಸ್ಯ:- ವತ್ಸ, ನಿನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆ ಸಮರ್ಪಕವಾಗಿದೆ. ಹಿಂದೆ, ವಿಷ್ಣುವು ಪಾದ ವಿನ್ಯಾಸ ಮಾಡಿದ್ದರ ಕಾರಣವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಚಿತ್ತವಿರಿಸಿ, ಕೇಳು.

ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ದೇವಕಾರ್ಯಸಿದ್ಧಿಗಾಗಿ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಶಿವಪರ್ವತದ ಕೆಳಗಡೆ ಇರುವ ಯಜ್ಞ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಪಾದಕ್ಷೇಪ ಮಾಡಿದನು. ದಾನವರಿಂದ ಆಕ್ರಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಭೂಮಿಯನ್ನು ತಿರುಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಅವನ ಉದ್ದೇಶವಾಗಿತ್ತು. ಬಲಿಷ್ಠರಾದ ದೈತ್ಯರು ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸೋಲಿಸಿ ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಆಕ್ರಮಿಸಿದ್ದರು. ಸ್ವರ್ಗವುಕೂಡ ಅವರ ಪಾದಾಕ್ರಾಂತವಾಗಿತ್ತು. ತಮ್ಮ ಬಾಹುಬಲದಿಂದ ದೇವತೆಗಳ ಯಜ್ಞಾಹುತಿಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಕಸಿದುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಅತ್ಯಂತ ಪರಾಕ್ರಮಿಯಾದ ಬಾಷ್ಕಲಿಯು (ಬಲಿ) ದೈತ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಭಾಗೀದಾರರಾಗುವಂತೆ ಏರ್ಪಡಿಸಿದ್ದನು. ಇದರಿಂದ ದೇವೇಂದ್ರನಿಗೆ ಬಹಳ ದುಃಖವಾಯಿತು. ಅವನಿಗೆ ಬದುಕಿನಲ್ಲಿ ಬೇಸರ. ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಜಿಗುಪ್ಸೆ. ಆ ದುರ್ಧರ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ದೇವರಾಜನು ಹೀಗೆ ಆಲೋಚಿಸಿದನು.

''ದಾನವರ ದೊರೆಯಾದ ಬಾಷ್ಕಲಿಯು ಬಲಿಷ್ಠ. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ನನ್ನಿಂದ ಕೊಲ್ಲಲಿಕ್ಕೆ ಆಗುವದಿಲ್ಲ. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಂದ ಅವಧ್ಯತ್ವ ವರ ಪಡೆದಿದ್ದಾನೆ ಆತ. ನಾನೊಬ್ಬನೇ ಏಕೆ ಯಾವ ದೇವತೆಗಳೂ ಅವನನ್ನು ಗೆಲ್ಲಲಾರರು. ಕೊಲ್ಲಲಾರರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನನಗೆ ಬೇರೆ ಉಪಾಯವೇ ಇಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಸ್ವರ್ಗವಾಸಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಸತ್ಯಲೋಕಕ್ಕೆ ನಾನು ಹೋಗಿಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಮೊರೆ ಹೋಗಬೇಕು. ಬೇರೆ ಗತಿಯಿಲ್ಲ.''- ಹೀಗೆ ಆಲೋಚಿಸಿ, ಇಂದ್ರನು ಸುರವೃಂದದೊಂದಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮನ ಭವನಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಮತ್ತು ತನ್ನ ದುಃಖವನ್ನು ತೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ನುಡಿದನು.

ಇಂದ್ರ:- ಪ್ರಭು, ನಾವು ಬಾಳಲಾರದ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯು ಉಂಟಾಗಿದೆ. ಇದು ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲವೆ? ನಿನ್ನ ವರದಾನದ ಬಲದಿಂದಲೇ ದೈತ್ಯರು ನಮ್ಮದೆಲ್ಲವನ್ನು ಕಸಿದಿದ್ದಾರೆ. ಬಾಷ್ಕಲಿಯು ಮಹಾ ದುಷ್ಟ. ಅವನು ಮಾಡಿದ ಕರಾಳ ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನಿನಗೆ ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ನೀನು ನಮ್ಮ ಅಜ್ಜನಲ್ಲವೆ? ಆದುದರಿಂದ ಜಗತ್ತಿನ ಶಾಂತಿಗಾಗಿ ಬೇಗನೇ ನೀನು ಏನಾದರೂ ಉಪಾಯವನ್ನು ಮಾಡು. ನಮ್ಮ ಮೊದಲಿನ ವೈಭವವು ಮತ್ತೆ ನಮಗೆ ದೊರಕುವಂತೆ, ಕ್ಷೀಣವಾದ ತೇಜಸ್ಸು ಬೆಳಗುವಂತೆ ಉಪಾಯವನ್ನು ಹೇಳು. ಈಗ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ವೇದಾಧ್ಯಯನವು ಇಲ್ಲ. ಯಜ್ಞ-ಯಾಗಾದಿಗಳಿಲ್ಲ. ಧರ್ಮ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಯಾರೂ ಆಚರಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ದಂಡ ನೀತಿಯನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವೂ ಅತ್ಯಂತ ಕಷ್ಟ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ಲೇಶ ಪಡುತ್ತಲಿದೆ.

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಬಾಷ್ಕಲಿಯ್ನನು ನಾನು ಬಲ್ಲೆ. ಅವನು ಅತ್ಯಂತ ಯೋಗ್ಯ, ಆದರೆ ವರದಾನದಿಂದ ಅವನು ಕೊಬ್ಬಿದ್ದಾನೆ. ಆದುದರಿಂದ ನೀವು ಅವನನ್ನು ಗೆಲ್ಲಲಾರಿರಿ ನನ್ನ ವರವೇ ಅವನಿಗೆ ವಜ್ರ ಕವಚವಾಗಿದೆ. ಆದರೆ ವಿಷ್ಣುವು ಅವನನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಬಲ್ಲ.

ಅಗಸ್ತ್ಯ:- ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ, ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಸಮಾಧಿ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದರು. ಭಕ್ತಿ ಭಾವದಿಂದ ಪರಮಸತ್ವರೂಪಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಚಿಂತಿಸಿದರು. ಬ್ರಹ್ಮನು ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಿದ್ದೇ ತಡ. ಅರೆಗಳಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳು ನೋಡನೋಡುತ್ತಲೇ ವಿಷ್ಣುವು ಅಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದುರ್ಭೂತನಾದನು. ಮತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮ ದೇವರಿಗೆ

''ಬ್ರಹ್ಮನೆ, ನಿನ್ನ ಧ್ಯಾನವನ್ನು ಸಾಕು ಮಾಡು. ನನ್ನ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತಲಿರುವೆಯಷ್ಟೇ ! ಆ ನಾನೇ ನಿನ್ನ ಎದುರು ಬಂದು ನಿಂತಿದ್ದೇನೆ. ಕಣ್ಣು ತೆರೆ, ನನ್ನನ್ನು ನೋಡು. ಬಯಸಿದ್ದನ್ನು ಬೇಡು.'' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು.

ಬ್ರಹ್ಮ :- ಭಗವನ್, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ನೀನು ಈಗ ನನಗೆ ದರ್ಶನ ಕೊಟ್ಟದ್ದು ಮಹಾ ಪ್ರಸಾದವೇ ಸರಿ. ನಿನ್ನ ಹೊರತು ಜಗತ್ತಿನ ಕಾಳಜಿಯಾರಿಗಿದೆ? ಜಗದ ನಿರ್ಮಾಣಕ್ಕಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ನೀನೇ ಹುಟ್ಟಿಸಿರುವೆಯಷ್ಟೇ! ನಿನ್ನ ಆದೇಶದಂತೆ ನಾನು ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ್ದೇನೆ.ಸೃಷ್ಟಿಯಾದ ಈ ಪ್ರಪಂಚದ ಪಾಲನವು ನಿನ್ನ ಕಾರ್ಯ. ಇದರ ಸಂಹಾರವು ರುದ್ರನ ಕಾರ್ಯ. ಇಂತಹ ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಇಂದ್ರನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಬಾಷ್ಕಲಿಯು ಅಪಹರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಮೂರು ಲೋಕಗಳು ಆ ದಾನವನಿಂದ ಆಕ್ರಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಈ ಇಂದ್ರನು ನಿನ್ನ ಭಕ್ತ ಮೇಲೆ ಮಹಾತ್ಮ. ಇವನಿಗೆ ಸಹಾಯ ಮಾಡುವುದು ನಿನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಸರಿಯಾದ ಉಪಾಯವನ್ನು ಹೇಳಿ ಕೊಡು.

ವಾಸುದೇವ:- ನೀನು ವರ ಕೊಟ್ಟದ್ದರಿಂದ ಈಗ ಆ ಬಾಷ್ಕಲಿಯನ್ನು ಕೊಲ್ಲಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಉಪಾಯದಿಂದ ಹೇಗಾದರೂ ಬುದ್ಧಿ ಓಡಿಸಿ ಆ ದಾನವನನ್ನು ನಾವು ಕಟ್ಟಿಹಾಕಬೇಕು. ನಾನು ವಾಮನನಾಗುವೆನು. ನನ್ನ ಕುಳ್ಳ ರೂಪವು ದಾನವರ ವಿನಾಶವನ್ನು ಮಾಡುವುದು. ಇಂದ್ರನು ನನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ಬಾಷ್ಕಲಿಯ ಮನೆಗೆ ಬರಲಿ. ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಇವನು ನನಗಾಗಿ ವರವನ್ನು ಕೇಳಲಿ. ''ರಾಜನೆ, ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ವಟು ವಾಮನನಿಗೆ ನೀನು ಮೂರು ಹೆಜ್ಜೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾನ ಕೊಡು. ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ನಿನ್ನನ್ನು ಇಷ್ಟೇ ಕೇಳುತ್ತಾನೆ. ನಾನು ಅವನಿಗಾಗಿ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಯಾಚನೆ ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದೇನೆ'' ಎಂದು.

ಇಂದ್ರನು ಹೋಗಿ ಕೇಳಿದ ಬಳಿಕ ಆ ದಾನವ ದೊರೆಯು ತನ್ನ ಜೀವವನ್ನೇ ಕೊಡಲು ಸಿದ್ಧನಾಗುವನು. ಮೂರು ಅಡಿ ನೆಲವನ್ನು ಕೊಡಲಿಕ್ಕಂತೂ ಅವನು ಎಂದೂ ಹಿಂಜರಿಯಲಾರನು. ಹೀಗೆ ಅವನಿಂದ ಮೂರಡಿ ನೆಲವನ್ನು ಬೇಡಿ, ಅವನನ್ನು ವಂಚಿಸಿ, ಬಂಧಿಸಬೇಕು. ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿ ಕೊನೆಗೆ ಅವನನ್ನು ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ತಳ್ಳಬೇಕು. ಅನಂತರ ವರಾಹ ರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿ, ಆ ಉಳಿದ ದುಷ್ಟರನ್ನು ನಾನು ನಿಗ್ರಹಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ:- ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ, ವಾಸುದೇವನು ಅಂತರ್ಧಾನ ಹೊಂದಿದನು. ಕೆಲವು ಕಾಲ ಕಳೆಯಿತು. ವಿಷ್ಣುವು ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ಅದಿತಿಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದನು. ಕಶ್ಯಪ ಕುಟುಂಬಿನಿಯಾದ ಆ ದೇವಮಾತೆಯು ಭಗವಂತನನ್ನು ತನ್ನ ಉದರದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದಳು. ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಶುಭ ಶಕುನಗಳು ಕಾಣತೊಡಗಿದವು. ಮಂದ ವಾಯುವು ಸುಗಂಧವನ್ನು ಹೊತ್ತು ಬೀಸಿತು. ದೇವತೆಗಳ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ದಯಾಸಿಂಧುವಾದ ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ತಾನು ಹೇಳಿದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅದಿತಿ ದೇವಿಯ ಮಗನಾಗಿ ಅವತರಿಸಲು, ಅವಳ ಒಡಲಿನಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾದನು.

ಅಥ ವಿಹಿತ ವಿಧಾನಂ ಕಾಲಮಾಸಾದ್ಯದೇವಃ ।
ತ್ರಿದಶಗಣಹಿತಾರ್ಥಂ ಸರ್ವಭೂತಾನುಕಂಪೀ ।
ವಿಮಲ ವಿರಳಕೇಶಶ್ಚಂದ್ರಖಂಡೋದಯಶ್ರೀ ।
ರದಿತಿ ತನಯ ಭಾವಂ ದೇವದೇವಶ್ಚಕಾರ ॥

ಅವತರತಿ ಚ ವಿಷ್ಣೌ ಸಿದ್ದದೇವಾಸುರಾಣಾ-
ಮನಿಮಿಷನಯನಾನಾಂ ವಿಪ್ರಸೇದುರ್ಮುಖಾನಿ ।
ಅತಿವಿಗತರಜೋಭಿರ್ವಾಯುಭಿಸ್ಸಂವಹದ್ಭಿ
ರ್ದಿನಮಪಿ ಚ ತದಾಸೀಜ್ಜನ್ಮವಿಷ್ಣೋಸ್ಸ ಗರ್ಭೇ ॥
ಪ್ರವಿಶತಿ ಖಲು ಗರ್ಭೇऽಸಾಪಿ ದೇವೀ ಶ್ರಮಾರ್ತಾ ।
ನತ ಜಘನಭರಾರ್ತಾ ಮಂದಸಂಚಾರರಮ್ಯಾ ।
ಅಲಸವದನಖೇದಂ ಪಾಂಡುಭಾವಂ ವಹತೀ ।
ಗುರುತರಮವಗಾಢಂ ಗರ್ಭಮೇವೋದ್ವಹಂತೀ ॥

ವಿಷ್ಣುವು ಅವತರಿಸಹೊರಟಾಗ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳ ಹಾಗೂ ಸಿದ್ಧರ ಮತ್ತು ಯೋಗ್ಯರ ಅಮರರ ಮುಖಗಳು ತಾವಾಗಿ ಅರಳಿದವು. ಗಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ರಜಸ್ಸು ಇಲ್ಲದೆ ಹಿತಮಿತವಾಗಿ ವಾಯು ಲಹರಿಗಳು ಬೀಸಿದವು. ಇಂತಹ ಶುಭದಿನದಂದು ವಿಷ್ಣುವು ಅದಿತಿಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿದನು. ಹರಿಯು ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮೂಡುವದೊಂದೇ ತಡ, ಅದಿತಿದೇವಿ ಗರ್ಭಭಾರದಿಂದ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಸಂಚರಿಸತೊಡಗಿದಳು. ಆಲಸ್ಯವು ತಲೆದೋರಿತು. ಮುಖವು ಬಳಲಿದಂತೆ ಎನಿಸಿತು. ದೇಹವು ಬಸವಳಿದಂತೆ ಕಂಡಿತು. ದೇಹದಲ್ಲಿ ಬಿಳಿ ಛಾಯೆ ಕಂಡುಬಂದಿತು. ಮುಖದ ಮೇಲೆ ವಿಲಕ್ಷಣ ಕಾಂತಿಯು ಸೂಸುತ್ತಲಿತ್ತು. ನಾರಾಯಣನ ಈ ಗರ್ಭಪ್ರವೇಶದಿಂದಲೇ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಸಂಕಷ್ಟಗಳು ದೂರವಾದವು. ದುಃಖಗಳು ಪರಿಹಾರವಾದವು. ಮನೋರಥಗಳು ಈಡೇರಿದವು. ಭಗವಂತನು ಉದರದಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾದಾಗ ಅದಿತಿದೇವಿಗೆ ಬಗೆಬಗೆಯ ಬಯಕೆಗಳು ಚಿತ್ರ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಆಗುತ್ತಿದ್ದವು. ''ಒಮ್ಮೆಲೆ ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ನೆಗೆಯಬೇಕು, ಬಲಿಯನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿ ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ಕಳಿಸಬೇಕು, ಇಂದ್ರನಿಗೆ ನಾನು ಕೊಟ್ಟ ಧನ, ಐಶ್ವರ್ಯ, ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅಪಹರಿಸಿದ ದಾನವರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಬೇಕು, ದೇವತೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿ, ದಾನವರನ್ನು ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ತಳ್ಳಬೇಕು.'' ಹೀಗೆ ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಅಪೇಕ್ಷೆಗಳು ಅವಳಲ್ಲಿ ಮೂಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಅವಳಿಗೆ ಇಂತಹ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಚಿಂತಿಸಿ, 'ನನಗೆ ಇಂತಹ ಆಲೋಚನೆ ಏಕೆ ಬರುತ್ತವೆ? ನನಗೆ ಏನಾದರೂ ಗಾಳಿ ಹಾಯ್ದಿದೆಯೆ? ಬುದ್ಧಿ ಭ್ರಮಣೆಯಾಗಿದೆಯೆ? ಹೀಗೆ ನಾನು ಎಂದೂ ಯೋಚಿಸಿಲ್ಲ. ನನ್ನಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಆವೇಶ ಬಂದಿದೆಯೆ?' ಎಂದು ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ವಿಮರ್ಶೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದಳು.

ಹೀಗೆ ಒಂದು ಸಾವಿರ ದಿವ್ಯ ವರ್ಷ, ಅವಳು ದೇವನನ್ನು ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದಳು. ಅನಂತರ ಒಂದು ಶುಭ ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತಿಗೆಲ್ಲ ಕ್ಷೇಮಂಕರನಾದ ವಾಮನನು ಅತಿದಿಯ ಉದರದಿಂದ ಅವತರಿಸಿದನು. ಅವನು ಹುಟ್ಟಿದ ಕೂಡಲೇ ದೈತ್ಯರ ಕಣ್ಣುಗಳು ಕುರುಡಾದಂತಾದವು. ಸುಗಂಧ ಗಾಳಿಯು ಎಲ್ಲೆಡೆಗೂ ಬೀಸಿತು ತಿಳಿನೀರು ನದಿ ನದಗಳಲ್ಲಿ ತುಳುಕಾಡಿದವು. ಪುತ್ರನ ಮುಖವನ್ನು ಕಂಡು, ತೇಜಃ ಪುಂಜವಾದ ಅವನ ದೇಹದೀಪ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಕಶ್ಯಪರಿಗೆ ಪರಮಾನಂದವಾಯಿತು ಮೂರು ಲೋಕದ ಎಲ್ಲ ಸಜ್ಜನರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ಉತ್ಸಾಹವು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಹೊರಹೊಮ್ಮಿತು. ದೇವದುಂದುಭಿಗಳು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮೊಳಗಿದವು. ಮೂರು ಲೋಕಗಳ

ಕಷ್ಟಾನಿಷ್ಟಗಳೆಲ್ಲ ಒಡನೆ ಪರಿಹೃತವಾದವು ಗಂಧರ್ವರ ಗುಂಪು ಉಚ್ಚ ಧ್ವನಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಡಿತು. ಸುರಸುಂದರಿಯರು ಮತ್ತು ಅಪ್ಸರಾಂಗನೆಯರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಪತಿ ಹಾಗೂ ಪ್ರಿಯಕರರೊಂದಿಗೆ ಆನಂದದಿಂದ ಕುಣಿದರು, ವಿದ್ಯಾಧರರು ಸಿದ್ಧರು, ಆನಂದದಿಂದ ವಿಮಾನಾರೂಢರಾಗಿ ಕಶ್ಯಪರ ಆಶ್ರಮದ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಿಳಿದು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಹೊಗಳಿ ಹಾಡಿ ಸ್ತುತಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಜೀವಲೋಕವೆಲ್ಲವೂ ವಿಷಾದವಿಮುಕ್ತವಾಗಿ ಸಂತಸಗೊಂಡಿತು. ಮುನಿಮಹರ್ಷಿಗಳು ಪರಮಾತ್ಮನ ಅವತಾರದಿಂದ ಪ್ರಹೃಷ್ಟರಾಗಿ ''ಜಯ ಜಯ, ಭಗವನ್ ಪರಮಾತ್ಮನೇ, ನಿನಗೆ ಗೆಲುವಾಗಲಿ'' ಎಂದು ಘೋಷಿಸಿದರು. ಹಲವು ಭಕ್ತರು ತಮ್ಮ ಜನನ ಮರಣದ ಭಯವೆಲ್ಲ ಪರಿಹಾರವಾಗಲಿ ಎಂದು ಅವನ ಧ್ಯಾನಮಾಡಿದರು. ಚರಾಚರ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಅವತಾರದಿಂದ ಸಂತೋಷಭರಿತವಾಯಿತು. ''ಪರಬ್ರಹ್ಮನಾದ ವಿಷ್ಣುವು ಲೋಕಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿತನಾಗಿ ವಾಮನ ರೂಪದಿಂದ ಅವತರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ವಾಮನನೇ ವಿಷ್ಣುವು, ಇವನೇ ಬ್ರಹ್ಮಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ 'ಬ್ರಹ್ಮ' ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಸರ್ವ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಪ್ರಬಲನಾದ ಇವನೇ ಮಹೇಶ್ವರ. ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳು ಇವನ ಭೃತ್ಯರು. ಯಜ್ಞಗಳು ಇವನ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಲೇ ಮಾಡಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳಿಗೆ ಫಲಪ್ರದ ಇವನೇ. ಒಂದೇ ಗಾರ್ಹಪತ್ಯಾಗ್ನಿಯು ಸ್ಥಾನಭೇದದಿಂದ ದಕ್ಷಿಣಾಗ್ನಿ, ಆಹವನೀಯಾಗ್ನಿ ಎಂದು ಹೆಸರುಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವಂತೆ ಸರ್ವಕರ್ತನಾದ, ಸರ್ವತಂತ್ರ ಸ್ವತಂತ್ರ ವಿಷ್ಣುವು ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಇದ್ದು, ಅವರ ಕಡೆಯಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿ ಸಂಹಾರಾದಿ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿಸಿ, ಬ್ರಹ್ಮ, ರುದ್ರರೆಂಬ ಹೆಸರು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಯಥಾಸೌ ಗಾರ್ಹಪತ್ಯೋಗ್ನಿರನ್ಯ ಸಂಜ್ಞಾಂ ಪುನರ್ವ್ರಜೇತ್ ।
ದಕ್ಷಿಣಾಹವನೀಯಾದಿ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಷು ತಥಾಹ್ಯಸೌ ॥

ಈ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ದೇವತಾ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಅವತರಿಸಿದ್ದಾನೆ,'' ಹೀಗೆ ದೇವತೆಗಳು ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಆ ವಾಮನನು ದೇವೇಂದ್ರನಿಂದ ಒಡಗೂಡಿ, ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ನಡೆದನು. ದೂರದಿಂದಲೇ ಬಲಿಪುರವು ರತ್ನ ಖಚಿತವಾದ ಗಗನಚುಂಬಿ ಭವನಗಳಿಂದ ಭವ್ಯ ದಿವ್ಯವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಅಲ್ಲಿಯ ಬೀದಿಗಳಲ್ಲಿ ಚಲಿಸುವ ಕರ್ಪೂರದ ಬೆಟ್ಟದಂತಿದ್ದ, ಐರಾವತ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಆನೆಗಳು ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಮನೋವೇಗದ ಉದ್ದಕೊರಳಿನ ಸುಂದರವಾದ ಕುದುರೆಗಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಓಡಾಡುತ್ತಿದ್ದವು. ಬಂಗಾರದ ಬಣ್ಣದ ಚೆಲೆವೆಣ್ಣುಗಳು ಮಿಂಚಿನ ಮೂರುತಿಯಂತೆ ಎಲ್ಲೆಡೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಬಲಿಪುರದಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ಸುಂದರವಾದ ಉದ್ಯಾನಗಳು. ಎಲ್ಲೆಡೆಗೂ ಕೊಳಲು, ತಂಬೂರಿ, ತಬಲ ಮುಂತಾದ ವಾದ್ಯಗಳ ಮಧುರ ಧ್ವನಿ, ದ್ವಿಜರ ವೇದ ಘೋಷ, ಯಜ್ಞ ಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಹೊತ್ತಿಸಿದ ಹೋಮಧೂಮಗಳು, ಸುಗಂಧ ವಾತಾವರಣವು ವಾಮನನನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸುತ್ತಿತ್ತು.

ಆ ನಗರದಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಸಿರುವ ಬಲಿರಾಜನು ಮೂರು ಲೋಕವನ್ನೇ ಅರ್ಥಾತ್ ಚರಾಚರ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೆಲ್ಲ ಆಳುತ್ತಲಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ದಾನವನಾದರೂ ದೇವತೆಗಳಂತೆ ಧರ್ಮಜ್ಞ, ಕೃತಜ್ಞ, ಸತ್ಯವಾದಿ, ಜಿತೇಂದ್ರಿಯ, ನೀತಿವಿಶಾರದ, ದ್ವಿಜರ ಮೇಲೆ ತುಂಬ

ಪ್ರೀತಿ. ಅವನಿಗೆ ದೀನರ ಮೇಲೆ ದಯೆ, ವೇದ ವೇದಾಂತಗಳ ತತ್ವವನ್ನು ಆ ಬಲಿರಾಜನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತಿದ್ದ. ಯಾವ ಪ್ರಾಣಿಯನ್ನೂ ಅವನು ಹಿಂಸಿಸುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಅನೇಕ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಗೈಯುತ್ತಿದ್ದ. ತಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ತೀವ್ರ ಆಸಕ್ತಿ. ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ವಿಚಾರ ಅವನು ಇದ್ದೆಡೆ ಸುಳಿಯದು, ಶೀಲ ಸಂಯಮ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅವನು ಭಾರೀ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟು. ಮಾನ್ಯರನ್ನು ಮನ್ನಿಸುವಲ್ಲಿ ಅವನು ಅಗ್ರೇಸರ. ಚಾರಿತ್ರ್ಯದಿಂದ ಪರಿಶುದ್ಧ. ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಏನನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆನ್ನುವುದು ತಿಳಿದವ. ನೋಡಲು ಸುಂದರ. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಅವನು ಧನ್ಯ. ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಅವನೊಬ್ಬ ಮಹಾಧನಿ. ಧನಿಯಾಗಿದ್ದಷ್ಟೇ ಮಹಾದಾನಿಯೂ ಆಗಿದ್ದನೆನ್ನುವದೇ ಅವನ ವಿಶೇಷ. ಧರ್ಮಾರ್ಥ ಕಾಮಗಳನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಾಧಿಸಿ ಕೊಂಡ ಆ ಬಲಿರಾಜನು ತನ್ನ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿದ್ದು ಕೊಂಡೇ ಮೂರು ಲೋಕ ಗೆದ್ದಿದ್ದ. ತನಗೆ ವಿರೋಧವಾಗಿ ನಿಂತ ದೇವ-ದೈತ್ಯರ ದರ್ಪವನ್ನೆಲ್ಲ ದಮನ ಮಾಡಿದ್ದ. ಸಾರ್ವಭೌಮ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಆಸೀನನಾಗಿ ಆ ಬಲಿರಾಜನು ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿರುವಾಗ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಅಧರ್ಮವು ತಲೆ ಎತ್ತಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರಜೆಗಳಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನೂ ದೀನನಿಲ್ಲ. ದರಿದ್ರನಿಲ್ಲ, ಯಾರಿಗೂ ಬೇನೆ ಬರುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಎಳೆ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಸಾಯುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಇನ್ನೊಂದು ವಿಶೇಷವೆಂದರೆ - ಬಲಿರಾಜನ ಸಮಗ್ರ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಹುಡುಕಿದರೂ ಒಬ್ಬ ಮೂರ್ಖನೂ, ಕುರೂಪಿಯೂ, ದುರ್ದೈವಿಯೂ ಸಿಗುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಯಾವನೂ ಎಲ್ಲಿಯೂ ತಿರಸ್ಕೃತನಾಗಿರಲಿಲ್ಲ.

ಒಂದೇ ಮಾನವ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ರಾಶಿ ರಾಶಿ ಗುಣಗಳು ಚಮತ್ಕಾರಿಕವಾಗಿ ಮೇಳವಿಸಿದ್ದು ಬ್ರಹ್ಮ ಸೃಷ್ಟಿಯ ಒಂದು ವೈಚಿತ್ರವೇ ಆಗಿದ್ದಿತು. ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿದು ಅವನ ವೈರಿಯಾದ ದೇವೇಂದ್ರನು ಅವನನ್ನು ಒಲಿಸಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಅವನ ಮನೆಗೆ ಬಂದನು. ಗುಣಲುಬ್ಧನಾಗಿ ಶತ್ರುವಿನ ಮನೆಗೆ ಬರಬೇಕಾದರೆ ದೇವೇಂದ್ರನೂ ಕೂಡ ಮಹಾತ್ಮನೇ ತಾನೇ! ಬಲಿ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯ ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಇಂದ್ರನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ಆ ಬಲಿರಾಜನನ್ನು ದೂರದಿಂದಲೇ ನೋಡಿದನು. ಮಧ್ಯಾಹ್ನ ಸೂರ್ಯನೇ ಈ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಂತಿತ್ತು ಅವನ ದಿವ್ಯ ದೀಪ್ತಿ. ಮೂರು ಲೋಕದ ಒಡೆಯನಾದ ದೇವೇಂದ್ರನು ಕೂಡ ಬೆರಗಾಗಿ ನಿಂತ- ಬಲಿರಾಜನ ಆ ತೇಜಃಪುಂಜವಾದ ಮುಖ ಮಂಡಲವನ್ನು ಕಂಡು.

ಸುರರಾಜನ ಈ ಆಕಸ್ಮಿಕ ಆಗಮನವನ್ನು ಕಂಡು, ಸಂಶಯ ಬಂದಿತು- ದೈತ್ಯ ಧುರೀಣರಿಗೆಲ್ಲ. ಅವರು ಮುಂಬಾಗಿಲದಿಂದ ಬಾರದೆ ಅಂತಃಪುರದ ಒಳದಾರಿಯಿಂದ ಓಡುತ್ತ ಬಂದು, ಪಿಸುಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಬಲಿರಾಜನನ್ನು ಕುರಿತು ಇಂತೆಂದರು.

ದಾನವ :- ದೈತ್ಯರಾಜ, ನಿನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಸ್ವತಃ ಸುರಪತಿಯು ನಡೆದು ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಇದೊಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯವಲ್ಲವೇ? ಪ್ರಭುವೆ, ಆ ಇಂದ್ರನ ಜೊತೆಗೆ ಒಬ್ಬ ತೇಜಸ್ವಿ ದ್ವಿಜನೂ ನಡೆದು ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ನೋಡಲಿಕ್ಕೆ ಅವನು ಬಹಳ ಕುಳ್ಳನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ನಾವು ಈಗ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು. ಕೂಡಲೇ ಹೇಳು.

ಬಲಿರಾಜ :- ಪಟ್ಟಣವನ್ನೆಲ್ಲ ಅಲಂಕರಿಸಿರಿ. ದೇವರಾಜನನ್ನು ವೈಭವದಿಂದ ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿ ಬರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಿರಿ. ನಮ್ಮ ನಗರಕ್ಕೆ ಬಂದ ಬಳಿಕ ಅವನು ನನಗೆ ಪೂಜ್ಯನೇ ಸರಿ.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ:- ತನ್ನ ಪರಿವಾರ ವರ್ಗಕ್ಕೆಲ್ಲ ಹಾಗೆ ಆದೇಶವಿತ್ತ ಆ ಬಲಿರಾಜ. ಆದರೂ ಕೆಲವರು ಶಕ್ರನ ಸ್ವಾಗತಕ್ಕೆ ನಿಷೇಧ ವ್ಯಕ್ತ ಪಡಿಸಿದರು. ಅವರನ್ನೆಲ್ಲ ದೂರ ಸರಿಸಿ ಬಲಿರಾಜನು ತಾನೇ ಸುರಸಾಮ್ರಾಟನನ್ನು ಎದುರುಗೊಳ್ಳಲು ತನ್ನ ಆಸನದಿಂದ ಎದ್ದು ಹೊರಟನು. ಏಳನೆಯ ಪ್ರಾಕಾರದ ತಮ್ಮ ಅರಮನೆಯ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ದೈತ್ಯ ಸಾರ್ವಭೌಮನು ವಾಮನ-ವಾಸವ ಇಬ್ಬರನ್ನೂ ಸಂದರ್ಶಿಸಿದನು. ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನು ಕಂಡು, ಬಲಿರಾಜನು ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ, ''ಜನ್ಮವೇ ಧನ್ಯವಾಯಿತು.'' ಎಂದುಕೊಂಡನು. ದೈತ್ಯ ಧುರಂಧರನಾದ ಬಲಿಯು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಯೋಚಿಸಿದನು :- 'ನನಗೆ ಸಮಾನನಾದ ಧನ್ಯ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಯಾರು? ದೇವರಾಜನಾದ ಇಂದ್ರನು ತಾನಾಗಿ, ಯಾಚಕನಾಗಿ ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡಲು ನನ್ನ ಮನೆಯವರೆಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಅರ್ಥಿಯಾಗಿ ನನ್ನ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬಂದ ಈ ಸುರಪತಿಗೆ ನಾನು ಬೇಡಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಡಬಲ್ಲೆ- ಮಡದಿ, ಮಕ್ಕಳು, ಮನೆ, ಬೇಕೆಂದರೆ ನನ್ನ ಪಂಚಪ್ರಾಣ ಕೇಳಿದರೂ ಕೊಡಲು ಸಿದ್ಧನಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನೇ ಕೊಡುವಾಗ ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದು ಯಾವ ದೊಡ್ಡ ಕಾರ್ಯ? '

ಹೀಗೆ ವಿಚಾರಿಸಿ, ದೇವೇಂದ್ರನನ್ನು ಅತ್ಯಾದರದಿಂದ ಎದುರುಗೊಂಡು, ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಆಲಿಂಗಿಸಿದನು. ಆನಂದದಿಂದ ಅಭಿನಂದಿಸಿದನು. ಕೈ ಹಿಡಿದು ತನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕರೆತಂದನು. ಆಸನದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸಿ ಅರ್ಘ್ಯ ನೀಡಿದನು. ಆಚಮನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಪಾದಗಳನ್ನು ತೊಳೆದು ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದನು. ಆನಂತರ ವಿನಯದಿಂದ ನುಡಿದನು.

ಬಲಿರಾಜ :- 'ಇಂದು ನನ್ನ ಜನ್ಮ ಸಫಲವಾಯಿತು. ನನ್ನ ಮನೋರಥಗಳು ಪೂರ್ಣವಾದವು. ಇಂದು ನೀನಾಗಿ ಬಂದದ್ದರಿಂದ ನಾನು ದಾನವರಲ್ಲಿ ಒಳ್ಳೇ ಹೆಸರುವಾಸಿ ಆದಂತಾಯಿತು. ಇಂದು ನಾನು ಮಹಾ ಪುಣ್ಯಶಾಲಿ. ಯಜ್ಞ ಯಾಗಗಳನ್ನು ನಾನು ಇದುವರೆಗೆ ಮಾಡಿದ್ದು ನಿನ್ನ ಆಗಮನದಿಂದ ಸಫಲವಾಯಿತು. ಭೂದಾನ, ಗೋದಾನ ಮತ್ತು ರಾಜಸೂಯ ಯಾಗದಿಂದ ಬರುವ ಫಲಗಳು ನಿನ್ನ ದರ್ಶನದಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿವೆ. ಇದು ಸ್ವಲ್ಪ ತಪಸ್ಸಿನ ಪುಣ್ಯ ಫಲವಲ್ಲ. ನನ್ನ ಮನೆಯವರೆಗೆ ಬರಲು ಉದ್ದೇಶವೇನು ಹೇಳು? ನನ್ನಿಂದ ಆಗ ಬೇಕಾದುದೇನು ತಿಳಿಸು. ನಿನಗೆ ಪ್ರಿಯವಾದ ಯಾವ ಕಾರ್ಯವನ್ನಾದರೂ ಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧ. ನೀನು ಸಂದೇಹ ಪಡುವುದೇ ಬೇಡ. ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನೀನು ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಯೋಚಿಸಬೇಡ. ನೀನು ಹೇಳಿದ್ದು ಎಷ್ಟೇ ಕಷ್ಟವಾದರೂ ನಾನು ಅದನ್ನು ಮಾಡಿಯೇ ತೀರುತ್ತೇನೆ. ದೇವಗಣದ ಧುರೀಣರೆಲ್ಲರೂ ನಮಿಸುವ ನಿನ್ನ ಚರಣಗಳನ್ನು ವಂದಿಸುವ ಸೌಭಾಗ್ಯವು ಇಂದು ನನಗೆ ಬಂದದ್ದು ನನ್ನ ಮಹಾಪುಣ್ಯವೇ ಸರಿ. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ಬಂದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಹೇಳು.

ಇಂದ್ರ :- ಬಾಷ್ಕಲಿಯೆ, ದೈತ್ಯಸಮಾಜದ ಮುಖ್ಯ ಜನರಿಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ನೀನು ಪ್ರಧಾನನು. ನಿನ್ನನ್ನೇ ನಾನು ದಾನವಶ್ರೇಷ್ಠನೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ಇಂತಹ ನೀನು ನಮ್ಮ ಆಗಮನದಿಂದ ಹಿಗ್ಗಿ ಹೂವಾದದ್ದು ಆಶ್ಚರ್ಯವೇನಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಯಾವ ಯಾಚಕರೂ ಇಂದಿನವರೆಗೆ ವಿಮುಖರಾಗಿ ಹೋಗಿಲ್ಲ. ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ನೀನೊಂದು ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷವೇ ಆಗಿರುವಿ. ನಿನ್ನಂತಹ ದಾನಿಯು ಬೇರೆ ಯಾರಿದ್ದಾರೆ ! ಕಾಂತಿಯಲ್ಲಿ

ನೀನೊಬ್ಬ ಸೂರ್ಯ, ಗಾಂಭೀರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಗರ, ಕ್ಷಮೆಯಲ್ಲಿ ಭೂಮಿ, ಐಶ್ವರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಶ್ರೀಪತಿಯಾದ ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ಸಮಾನನಾಗಿರುವಿ, ಈಗ ನನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ಬಂದ ಈ ದ್ವಿಜನು ಕಶ್ಯಪಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಇವನು ಆಕಾರದಿಂದ ಕುಳ್ಳನಿದ್ದಂತೆ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೂ ವಾಮನ. ಈ ದ್ವಿಜನು ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಯಜ್ಞ ಮಾಡಲಿಕ್ಕಾಗಿ ಯಜ್ಞ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗೋಸ್ಕರ ಮೂರು ಹೆಜ್ಜೆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದನು. ಆ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಯಾಚಕನಾಗಿ ಈಗ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಈ ದ್ವಿಜನು ಬೇಡಿದ ಮೂರು ಪಾದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ನಾನು ಎಲ್ಲಿಂದ ಕೊಡಲಿ ! ನನ್ನ ಒಡೆತನದ ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನು ನನ್ನನ್ನು ಸೋಲಿಸಿ ನೀನೇ ಗೆದ್ದು ಕೊಂಡಿರುವಿ. ನಾನೀಗ ನಿರ್ಗತಿಕ. ನನ್ನದೆನ್ನುವ ಭೂಮಿಯಾಗಲಿ, ಸ್ಥಳ, ಹೊಲವಾಗಲಿ ಯಾವುದೂ ಇಲ್ಲ. ನಾನು ಎಲ್ಲಿಂದ ಇವನಿಗೆ ಮೂರುಪಾದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕೊಡಲಿ ? ನನ್ನ ಬಳಿ ಹಣ, ಹೊಲ, ಯಾವದೂ ಇಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ನಾನು ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಯಾಚಕನಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಈ ದ್ವಿಜನಿಗೋಸ್ಕರ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಯಾಚಿಸುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ನನಗಾಗಿ ಏನನ್ನೂ ಕೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಪರರಿಗೋಸ್ಕರ ನಿನ್ನೆದುರು ಕೈಚಾಚಿದ್ದೇನೆ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಹೇಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ಯೋಗ್ಯವೆನಿಸುವದೋ ಹಾಗೆ ಮಾಡು. ಬಲಿರಾಜ, ನೀನೂ ಕೂಡ ಕಶ್ಯಪವಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿರುವೆಯಲ್ಲವೆ? ಕಶ್ಯಪ ಕುಟುಂಬಿನಿಯಾದ ದಿತಿದೇವಿಯ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ನೀನು ದೈತ್ಯಕುಲ ಭೂಷಣನಾಗಿರುವಿ. ಮೂರು ಲೋಕವೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದು. ನಿನ್ನ ಈ ಸತ್ಕುಲ ಪ್ರಸೂತಿ ಮತ್ತು ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಳಿದೇ ನಾನು ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಇಂದು ಭಿಕ್ಷುಕನಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ದ್ವಿಜನಿಗೆ ಯಜ್ಞ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗೆ ಇವನ ಪಾದ ಪರಿಮಿತವಾದ ಮೂರು ಪಾದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾನ ಕೊಡು. ಈ ವಾಮನ ವಟುವನ್ನು ನೀನು ನೋಡುತ್ತಿರುವೆಯಷ್ಟೆ? ಇವನ ಪಾದಗಳೂ ಬಹಳ ಮಾಟಾಗಿವೆ. ಈ ವಾಮನ ವಟುವಿನ ಕಿರಿದಾದ ಪಾದಗಳ ಪುಟ್ಟ ಪುಟ್ಟ ಮೂರು ಹೆಜ್ಜೆಗಳಷ್ಟು ಭೂಮಿಯನ್ನು ನೀನು ದಾನ ಕೊಡಲಾರೆಯಾ? ಮೂರು ಲೋಕಗಳೆಲ್ಲವೂ ಈಗ ನಿನ್ನದಾಗಿರುವದರಿಂದ ಪರರ ಸೊತ್ತನ್ನು ನಾನು ಹೇಗೆ ದಾನ ಕೊಡಲಿ? ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮೂರು ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಒಡೆಯನಾದ ನಿನ್ನನ್ನೇ ಬಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇವೆ. ನಿನ್ನ ಗುರುಗಳು ಸಮ್ಮತಿಸಿದರೆ, ಮಂತ್ರಿಗಳು ಒಪ್ಪಿದರೆ, ಸೋದರರು ಅನುಮತಿಯಿತ್ತರೆ, ಬಾಂಧವರು 'ಆಗಲಿ' ಎಂದರೆ, ಉಳಿದವರೆಲ್ಲರೂ ಅನುಮೋದಿಸಿದರೆ ಮೂರು ಪಾದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಈ ವಟುವಿಗೆ ದಾನ ನೀಡು. ನಿನ್ನ ಕುಲ ಎಂತಹದು ವಿಚಾರಿಸು, ಬೇಡ ಬಂದವನು ಯಾರು ಎಂಬುದನ್ನು ಆಲೋಚಿಸು, ನನ್ನಂತಹವನು ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಬಾಯಿ ತೆರದಾಗ, ನಿನ್ನಂತಹ ಅತ್ಯುಚ್ಚಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವ, ಸತ್ಕುಲ ಪ್ರಸೂತನಾದ ಮಹಾವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ಹೇಗಾದರೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗುವದೋ, ಏನುಮಾಡಿದರೆ ಉಚಿತವೆನಿಸುವದೋ ಅದರಂತೆ ಮಾಡು.

ಬಲಿ :- ದೇವೇಂದ್ರನೆ, ನಿನಗೆ ಸುಸ್ವಾಗತ. ನಿನಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಲಿ, ನೀನು ಕೂಡಲೇ ಕ್ಷೇಮವನ್ನು ಹೊಂದು. ನೀನು ನಿನ್ನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಆಶ್ರಯ ಭೂತನಾದ ನಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು, ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಆತ್ಮ ನಿರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಿಕೋ. ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ಭಾರವನ್ನು ಇಟ್ಟು, ಧ್ಯಾನಲೀನನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ದೈತ್ಯರೊಡನೆ ಅನೇಕ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿ ಖಿನ್ನನಾದ ನಾರಾಯಣನು

ಜನತ್ಪಾಲನದ ಭಾರವನ್ನು ನಿನ್ನ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊರಿಸಿ ಹಾಲಿನ ಕಡಲಿನಲ್ಲಿ ಹಾಯಾಗಿ ಪವಡಿಸಿದ್ದಾನೆ - ಲಕ್ಷ್ಮೀಲಲನೆಯೊಂದಿಗೆ. ಇದರಂತೆ ಹುಲಿದೊಗಲನ್ನು ಉಟ್ಟ ಉಮಾಪತಿಯೂ ಕೂಡ ತನ್ನ ಕಾರ್ಯದ ಭಾರವನ್ನು ಸಹ ನಿನ್ನ ಮೇಲೆ ಇಳುಹಿ ಕೈಲಾಸಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ರಮಣಿಯೊಂದಿಗೆ ರಮಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಾನೆ. ದೇವರಾಜನೆ, ಹನ್ನೆರಡು ಜನ ಆದಿತ್ಯರು. ಹನ್ನೊಂದು ಜನ ರುದ್ರರು, ಇಬ್ಬರು ಅಶ್ವಿನಿಗಳು, ಎಂಟು ವಸುಗಳು, ನಲವತ್ತೊಂಭತ್ತು ಮರುದ್ಗಣ ಹಾಗೂ ಸನಾತನ ಧರ್ಮನು ನಿನ್ನ ಬಾಹುಗಳ ಆಧಾರದಿಂದಲೇ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಭಾಗಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾರೆ. ನೂರು ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ನೀನು ನೆರವೇರಿಸಿರುವಿ. ವೃತ್ರ, ನಮುಚಿ, ಪಾಕ, ಮುಂತಾದ ದಾನವರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದವನು ನೀನೇ ಅಲ್ಲವೆ? ನಿನ್ನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದಲೇ ಸರ್ವಸಮರ್ಥನಾದ ವಿಷ್ಣುವು ಹಿರಣ್ಯ ಕಶಿಪುವನ್ನು ತನ್ನ ತೊಡೆಯ ಮೇಲೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ಕೊಂದು ಹಾಕಿದನು. ನೀನು ಐರಾವತವನ್ನು ಏರಿ ಕೈಯಲ್ಲಿ ವಜ್ರ ಹಿಡಿದು ಬಂದರೆ ತೀರಿತು. ಆಗ ರಣರಂಗದಲ್ಲಿದ್ದ ದಾನವರೆಲ್ಲರೂ ನಿನ್ನ ಆ ಭೈರವರೂಪವನ್ನು ಕಂಡೆ ಸತ್ತು ಹೋಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಹಿಂದೆ ನೀನು ಬಲಿಷ್ಠರಾದ ಎಷ್ಟೋ ದಾನವರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿರುವಿಯಲ್ಲವೆ? ಆ ಮಹಾವೀರರ ಮುಂದೆ ನಾನು ಏನೂ ಅಲ್ಲ. ಅವರ ಶಕ್ತಿಯ ಸಾವಿರದಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ಅಂಶವೂ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಸರ್ವಸಮರ್ಥನಾದ ನಿನ್ನ ಮುಂದೆ ನನ್ನಂತಹ ಅಲ್ಪನು ಯಾವ ಲೆಕ್ಕ? ಇಂದ್ರನೆ, ನೀನು ನಿಜವಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಲೆಂದೇ ನನ್ನ ಮನೆಯವರೆಗೆ ಬಂದಿರುವಿ. ನೀನು ಹೇಳಿದ್ದನ್ನು ಕೊಡುವೆನು. ನಿನ್ನ ಮನೋರಥವನ್ನು ಪೂರ್ಣಮಾಡುವೆ. ಬೇಕೆಂದರೆ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣವನ್ನೂ ಕೊಡಲು ಸಿದ್ಧ, ದೇವದೇವನೆ, ಬರಿ ಮೂರು ಪಾದ ಭೂಮಿ ಏಕೆ! ನನ್ನ ಈ ಮಡದಿ ಮಕ್ಕಳು, ಭೂಮಿ, ಐಶ್ವರ್ಯ, ಮೂರು ಲೋಕದ ರಾಜ್ಯ, ಇಷ್ಟೇ ಏಕೆ ನನ್ನದೆನ್ನುವ ಎಲ್ಲವನ್ನು ನೀನು ಹೇಳಿದರೆ ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟುಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಪರವಾಗಿ ನೀನೇ ಇವನಿಗೆ ನನ್ನ ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನೂ ನೀಡಿಬಿಡು. ನಾನು ಸರ್ವಾರ್ಪಣ ಮಾಡಿದರೆ ಅದನ್ನು ಇವನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದರೆ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಈ ಭೂಸುರನು ದೊಡ್ಡ ಕೃಪೆ ಮಾಡಿದಂತೆ, ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವ ಪುರುಷರ ಮೇಲೆಯೂ ಇದೊಂದು ಮಹದುಪಕಾರವೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಮನೆಯವರೆಗೆ ಬಂದ ಯಾವದೇ ಯಾಚಕನಿಗೂ ನಾನು ಬೇಡಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಬಂದ ಭಿಕ್ಷುಕರೆಲ್ಲ ನನಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಿಯತರರೇ. ಅದರಲ್ಲೂ ನೀನಂತೂ ನನಗೆ ಪ್ರಿಯತಮನೇ ಸರಿ. ನೀನು ಬಂದದ್ದು, ಭೂದಾನವನ್ನು ಬೇಡಿದ್ದು, ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯ, ಅದರಲ್ಲಿ ವಿಚಾರವೇ ಇಲ್ಲ. ಆದರೆ ಶಚೀಪತಿಯೆ, ಒಂದು ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಬಹಳ ನಾಚಿಕೆಯಾಗಿದೆ. ಅದೇನೆಂದರೆ- ನೀನು ಮೂರು ಪಾದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಈ ದ್ವಿಜನಿಗೆ ಕೇಳುತ್ತಿರುವಿ. ಇಷ್ಟು ಅಲ್ಪ ಭೂಮಿ ಕೊಡಲು ನನಗೆ ನಾಚಿಕೆ ಅನಿಸುವದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ಒಳ್ಳೇ ದ್ವಿಜನಿಗಾಗಿ ದಾನ ಕೇಳುತ್ತಿರುವಿ. ಇಂತಹ ಒಳ್ಳೇ ದ್ವಿಜನಿಗೆ ನಾನು ಒಳ್ಳೊಳ್ಳೆ ಗ್ರಾಮಗಳನ್ನೂ ರಾಜ್ಯಗಳನ್ನೂ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ನಿನಗೆ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕವನ್ನೇ ದಾನಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ಇದರ ಮೇಲೆ ನಿನಗೆ ಕುದುರೆಗಳನ್ನು, ಆನೆಗಳನ್ನು ಭೂಮಿ, ಧನ, ಬಂಗಾರ, ರತ್ನ, ಪ್ರಾಯದ ತರುಣಿಯರನ್ನು ದಾನ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ನೋಡಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಮುದುಕನೂ ಕೂಡ ಹರೆಯದವನಾಗುವಂತಹ ಸುಂದರ ತರುಣಿಯರನ್ನೇ ನಿನಗೆ ದಾನ ನೀಡುತ್ತೇನೆ. ಹೀಗೆ ನಿನಗೂ ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೂ

ನಾನು ದಾನ ಕೊಡಲು ಉತ್ಸುಕನಾಗಿದ್ದೇನೆ, ನೀವಿಬ್ಬರೂ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಅನುಗ್ರಹ ಮಾಡಿ ನಾನು ಕೊಡುವ ದಾನ ಸ್ವೀಕರಿಸಿರಿ.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ:- ಬಲಿರಾಜನು ಇಷ್ಟು ಮಾತನಾಡಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿ, ಅವನ ಪುರೋಹಿತರಾದ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರು ಮುಂದೆ ಬಂದರು. ತಮ್ಮ ಶಿಷ್ಯ ಬಲಿರಾಜನನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡಿದರು.

ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯ :- 'ರಾಜನೆ, ನೀನು ಸರ್ವತಂತ್ರ ಸ್ವತಂತ್ರನಾದ ಸಾರ್ವಭೌಮ ಅಷ್ಟವಿಧ ಐಶ್ವರ್ಯವೆಲ್ಲವೂ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ತುಂಬಿ ತುಳುಕಾಡುತ್ತಿದೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಯಾರಿಗೆ, ಏನನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಎಷ್ಟು ಕೊಡಬೇಕೆಂಬುದು ನಿನಗೆ ಯುಕ್ತಾಯುಕ್ತ ವಿಚಾರವಿಲ್ಲ. ಮಂತ್ರಿ ಮಂಡಲದೊಡನೆ ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ, ಯೋಗ್ಯಾಯೋಗ್ಯ ಪರೀಕ್ಷಿಸಿ, ದಾನ ನೀಡು. ನಿನಗೆ ಈಗ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಮೂರು ಲೋಕದ ಆಧಿಪತ್ಯವು ಹಾಗೆಯೇ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಬಂದುದಲ್ಲ. ಇಂದ್ರಾದಿ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದು ಈ ತ್ರಿಲೋಕ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಪಡೆದಿದ್ದಿ. ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ಯಾವ ವಿಚಾರವಿಲ್ಲದೆ ದಾನ ನೀಡುವದು ಆತ್ಮ ಘಾತಕ. 'ಮೂರು ಪಾದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟೆ' ಎಂಬ ವಾಕ್ಯವು ಮುಗಿದ ಕೂಡಲೇ ನೀನು ಬಂಧನವನ್ನು ಹೊಂದ ಬೇಕಾಗುವುದು. ನಿನ್ನೆದುರು ನಿಂತಿರುವ ಈ ದ್ವಿಜನು ಬರಿ ದ್ವಿಜನಲ್ಲ. ಇವನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ವಿಷ್ಣುವೇ. ಇವನಿಗೆ ನೀನು ಏನನ್ನೂ ಕೊಡಕೂಡದು. ಇವನು ನಿನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ಕೊಂದಿದ್ದಾನೆ. ನಿನ್ನ ತಂದೆಯ ತಂದೆಯನ್ನು ಘಾತ ಮಾಡಿದವನು ನಿನ್ನ ತಾಯಿಯನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿದವನು, ನಿನ್ನ ಬಂಧುಗಳನ್ನು ಧ್ವಂಸಗೈದವನು ಇಂದು ಇಲ್ಲಿ ಬಂದು ನಿಂತಿದ್ದಾನೆ. ಮುಂದೆ ಇವನು ನಿನ್ನ ವಂಶ ಧ್ವಂಸ ಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಇವನು ಧರ್ಮಾಧರ್ಮ ವಿಚಾರಿಸುವವನೇ ಇಲ್ಲ. ಕೇವಲ ದೇವತೆಗಳ ಹಿತ ಮಾಡುವದೊಂದೇ ಇವನ ಗುರಿ. ಹಿಂದೆ ಮಾಯಾವಿಯಾದ ಈ ವಿಷ್ಣುವು ಮಾಯೆ ಮೋಸಗಳಿಂದಲೇ ದಾನವರನ್ನೆಲ್ಲ ಸಂಹರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅದೇ ವಿಷ್ಣುವು ಮತ್ತೆ ಮಾಯೆಯಿಂದ ದ್ವಿಜರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿ ವಾಮನನಾಗಿ ಕುಳ್ಳ ರೂಪವನ್ನು ನಿನ್ನ ಎದುರು ಪ್ರದರ್ಶನ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ಎಷ್ಟು ಹೇಳಿದರೂ ಅಷ್ಟೆ. ಒಟ್ಟಾರೆ ನೀನು ಅವನಿಗೆ ಏನೂ ಕೊಡಬೇಡ. ಇವನ ಮೂರು ಅಡಿಯಷ್ಟು ನೆಲದ ಮಾತು ಹಾಗಿರಲಿ. ಒಂದು ನೊಣದ ಹೆಜ್ಜೆಯಷ್ಟು ಕೂಡ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಇವನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾದರೆ ನೀನು ಸರ್ವ ನಾಶವನ್ನೇ ಹೊಂದುವಿ. ನಿನ್ನ ಸತ್ಯನಾಶಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಕಪಟ ವಿಷ್ಣುವು ಈ ನಾಟಕ ವೇಷದಿಂದ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಕೊಟ್ಟರೆ ಕೆಡುವಿ. 'ಹೂಂ' ಎಂದರೆ ಹಾಳಾಗುವೆ. ನಾನು ಹೇಳುವ ಮಾತು ಅಕ್ಷರಶಃ ಸತ್ಯ ಸತ್ಯ.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರು ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಹೇಳಿದರೂ ಬಲಿರಾಜ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ.

ಬಲಿ :- ಗುರುಗಳೆ, ನಾನು ಪುಣ್ಯ ಬರಲಿ ಎಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಈಗ 'ಕೊಡುತ್ತೇನೆ'. ಎಂದು ವಚನ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾಗಿದೆ. ಕೊಟ್ಟವಚನವನ್ನು ಪಾಲಿಸುವುದು ಸಜ್ಜನರ ಕರ್ತವ್ಯವಲ್ಲವೆ? ನೀವು ಹೇಳಿದಂತೆ ಒಂದು ವೇಳೆ ಇವನು ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುವೇ ಆಗಿದ್ದರೆ ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯಕ್ಕೆ ಎಣೆಯೇ ಇಲ್ಲ. ವಿಷ್ಣು ಬಂದು ನನ್ನಿಂದ ದಾನ ಕೊಂಡರೆ ನನಗಿಂತ ಧನ್ಯರು ಯಾರು ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ? ನನ್ನಿಂದ ದಾನವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಆ ಭಗವಂತನು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿದರೆ ನಾನು ಇನ್ನೂ ಧನ್ಯ. ಯಾವ ಭಗವಂತನನ್ನು ಯೋಗಿಗಳು

ನಿರಂತರ ಧ್ಯಾನ ಸಮಾಧಿಯಿಂದ ಭಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ ಯಾವನ ದರ್ಶನವನ್ನು ಹೊಂದಲಾರರೊ ಅಂತಹ ಮಹಾ ಪ್ರಭುವು ಇವತ್ತು ನನ್ನ ಕಣ್ಣೆದುರು ಮೂರ್ತಿಮಂತನಾಗಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕೃತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಧನ್ಯತೆಯ ಅಳತೆಗೋಲು ಬೇರೇನು ಬೇಕು? ದಾನ ಮಾಡುವಾಗ ಕೈಯಲ್ಲಿ ನೀರು, ದರ್ಭೆ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು **'ಪ್ರೀಯತಾಂ ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುಃ'** ಎಂದು ನುಡಿದು ಭಗವಂತನಾದ ವಿಷ್ಣುವು ಪ್ರೀತನಾಗಲಿ' ಎಂದು ನೀರು ಬಿಟ್ಟವರು ಮೋಕ್ಷವನ್ನೇ ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಅಂತಹ ಮಹಾಸ್ವಾಮಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ಅವನ ಕೈಯಲ್ಲಿಯೇ **'ವಿಷ್ಣುಃ ಪ್ರೀಯತಾಂ'** ಎಂದು ನಾನು ಸಂಕಲ್ಪಮಾಡಿ ನೀರು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಸಂತೋಷದಿಂದ ದಾನ ಕೊಟ್ಟರೆ ನನ್ನ ಜನ್ಮ ಉದ್ಧಾರವಾಗಲಾರದೆ? ಗುರುಗಳೆ, ನಾನು ಬಾಲಕನಾಗಿದ್ದಾಗ ನಿಮ್ಮ ಪಾಠಶಾಲೆಗೆ ಬರುವಾಗ ನೀವು ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದ ಒಂದು ಮಾತು ನನಗೆ ಇನ್ನೂ ನೆನಪಿದೆ. ನನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನೆಟ್ಟಿದೆ. 'ಶತ್ರಾವಪಿ ಗೃಹಾಯಾತೆ ನಾಸ್ಯದೇಯಂತು ಕಿಂಚನ।' ವೈರಿಯು ಮನೆಗೆ ಬಂದರೂ ಕೂಡ ದಾನ ಕೊಡುವವನಿಗೆ ಕೊಡಬಾರದು ಎನ್ನುವದೇ ಇಲ್ಲ. ಬೇಡ ಬಂದವರಿಗೆ ಬಯಸಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಟ್ಟು ಕೃತಾರ್ಥನಾಗಬೇಕು.' ಆಚಾರ್ಯರೆ, ಬಾಲ್ಯದಲ್ಲಿ ನೀವು ಅಂದು ಹೇಳಿದ ಮಾತು ನನಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಮನದಟ್ಟಾಗಿದೆ. ಆ ಗುರೂಪದೇಶವನ್ನು ಈಗ ಹೇಗೆ ಮೀರಲಿ? ಅದೇ ಮಾತನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ನಮ್ಮ ಮನೆ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಬೇಡ ಬಂದ ಭಗವಾನ್ ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನೂ ಸಂತೋಷದಿಂದ ನೀಡುತ್ತೇನೆ. ದೇಹಿ ಎಂದು ಯಾಚಕನಾಗಿ ಕೈ ಒಡ್ಡಿದ ದೇವೇಂದ್ರನಿಗೆ ಸ್ವರ್ಗಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ಕೂಡ ಕೊಟ್ಟುಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ಗುರುಗಳೆ, ದಾನದಲ್ಲಿ ಕೆಟ್ಟದ್ದಿಲ್ಲ. ಹೆರವರಿಗೆ ಪೀಡೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡದ ದಾನವು ಮಂಗಳಕರ ದಾನ ನಮ್ಮ ದಾನದಿಂದ ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ ತೊಂದರೆಯಾಗುವಂತಿದ್ದರೆ ಅಂತಹ ದಾನವು ಅಮಂಗಳಕರ ವೆನಿಸುತ್ತದೆ.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ:- ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಗುರುವಿಗೆ ತಿರುಗು ಮಂತ್ರ ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಾತನಾಡಿದ ಈ ವಚನ ಕೇಳಿ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ನಾಚಿಕೆ ಆಯಿತು. ಅವರು ಹಿಂದೆ ಕೊಟ್ಟ ಉಪದೇಶ ವಚನವನ್ನೇ ಶಿಷ್ಯನು ಅವರ ಕೊರಳಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ನಾಚಿಕೆಯಾಗಿ ತಲೆ ತಗ್ಗಿಸಿದರು.

ಬಲಿ :- ದೇವತೆಗಳ ದೊರೆಯೇ, ನೀನು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಅನುಗ್ರಹ ಮಾಡು. ಎಲ್ಲ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾನ ಕೊಡು ಎಂದು ಕೇಳು. ನನ್ನ ಅಧೀನದಲ್ಲಿರುವ ಸಮಸ್ತ ಭೂತಲವೆಲ್ಲವನ್ನು ದಾನ ಕೊಟ್ಟು ಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ಕೇಳಿದ ಮೂರುಪಾದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾನ ಕೊಡಲು ನನಗೇಕೋ ನಾಚಿಕೆ ಆಗುತ್ತದೆ.

ಇಂದ್ರ:- ದಾನವ ಸಾರ್ವಭೌಮನೆ, ನೀನು ಆಡಿದ ಮಾತೇನೋ ನಿಜ. ನಿನ್ನಂತಹ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಮೂರು ಅಡಿ ನೆಲ ಕೊಡುವದೆಂದರೆ ನಾಚಿಕೆಯೇ ಸರಿ. ಆದರೆ ಮಾಡುವುದೇನು! ಈ ದ್ವಿಜನು ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಅಗ್ನಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗೆಂದು ಮೂರು ಅಡಿ ನೆಲವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬೇಡಿದ್ದಾನೆ. ಅವನಿಗಾಗಿ ನಾನು ಕೂಡ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಪಾದತ್ರಯ ಪರಿಮಿತ ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬೇಡಿದ್ದೇನೆ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನಗೂ ಏನೂ ಮಾಡಲು ಬರುವಂತಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ದ್ವಿಜನು ಕೇಳಿದಷ್ಟೇ ಕೊಟ್ಟು ಕೃತಕೃತ್ಯನಾಗು.

ಬಲಿ :- ದೇವರಾಜನೆ, ನೀನು ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ ಆಗಲಿ. ಈ ದ್ವಿಜನು ತನ್ನ ಮೂರು ಪುಟ್ಟ ಪಾದಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟಷ್ಟು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅವನಿಗೆ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ನೀನು ಕೂಡ ಅಲ್ಲಿ

ಚಿರಕಾಲ ಸುಖದಿಂದ ಇರು. ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ, ಬಲಿರಾಜನು ವಟು ವಾಮನನಿಗೆ ಮೂರು ಪಾದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾನ ಕೊಡುತ್ತೇನೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹೇಳಿ **'ಪ್ರೀಯತಾಂ ಮೇ ಹರಿಃ ಸ್ವಯಂ'** ಎಂದು ಮೂರಡಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾನ ಕೊಟ್ಟು ನೀರು ಬಿಟ್ಟನು. ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ದಾನ ಸಂಕಲ್ಪ ಮಾಡಿದ್ದೊಂದೇ ತಡ, ಶ್ರೀ ಹರಿಯು ತನ್ನ ವಾಮನ ರೂಪ ಬಿಟ್ಟು, ವಿರಾಟ್‌ರೂಪದಿಂದ ಎಲ್ಲ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿದನು ಯಜ್ಞ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಉತ್ತರದಿಕ್ಕಿಗೆ ಮುಖಮಾಡಿ ನಿಂತು, ತನ್ನ ಎಡಗಾಲನ್ನು ಎತ್ತಿ ದಾನವರ ಪಟ್ಟಣದ ಮೇಲೆ ಮೊದಲ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಟ್ಟನು, ಅವನ ಆ ಹೆಜ್ಜೆಯು ಸೂರ್ಯಮಂಡಲವನ್ನೆಲ್ಲ ಆಕ್ರಮಿಸಿ ತುಂಬಿತು. ಎರಡನೇಯ ಹೆಜ್ಜೆಯಿಂದ ಎಲ್ಲ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನು ಅಳೆದುಕೊಂಡ ಅದೂಸಾಲದೆ, ಮೂರನೇಯ ಪಾದದ ಹೆಬ್ಬೆರಳಿನ ತುದಿ ತಾಕಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಮೇಲ್ಭಾಗವು ಒಡೆದು ಹೊಯಿತು. ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ವಿಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಾಮನ ಚರಣ ತುದಿಯಿಂದ ತಾಡಿತವಾದ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬಿರುಕು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗಿನ ಜಲವು ಒಳಗೆ ನುಗ್ಗಿತು, ಅದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕವೆಲ್ಲವೂ ತೋಯ್ದು ಹೋಯಿತು. ಅದರಂತೆ ಸೂರ್ಯಲೋಕ ಹಾಗೂ ಉಳಿದ ಲೋಕಗಳನ್ನು ನೆನೆಸಿ ಆ ನೀರು ಯಜ್ಞಪರ್ವತವನ್ನು ತೋಯಿಸಿ ಪುಷ್ಕರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸೇರಿತು. ಆ ಯಜ್ಞ ಪರ್ವತದ ಮೇಲೆ ನಿಂತ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪಾದಗಳ ಮೇಲೆ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಛಿದ್ರದಿಂದ ಒಳಗೆ ತೂರಿಬಂದ ನೀರು ಹರಿದು ಬಿದ್ದು, ಆ ವಿಷ್ಣುಪಾದವನ್ನು ತೊಳೆದು ತೀರ್ಥವಾಯಿತು. ಅದೇ ಭಾಗೀರಥಿ, ಎಂದು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಹೆಸರಾಯಿತು. ಅಂದು ವಾಮನರೂಪ ವಿಷ್ಣುವು ಬಲಿರಾಜನಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅಳೆದುಕೊಳ್ಳಲು ಯಜ್ಞಪರ್ವತದ ಮೇಲೆ ಇರಿಸಿದ ಹೆಜ್ಜೆಯೇ ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಇಂದಿಗೂ ವಿಷ್ಣುಪಾದವೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಆ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿರುವ ಕೊಳ್ಳದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದರೆ ಅಶ್ವಮೇಧ ಫಲವು ಲಭಿಸುವದು, ಅದರ ದರ್ಶನದಿಂದ ಅರ್ಥಾತ್ ಆ ವಿಷ್ಣುಪಾದದ ದರ್ಶನದಿಂದ ದರ್ಶಕನ ಇಪತ್ತೊಂದು ತಲೆಮಾರಿನವರು ಉದ್ಧೃತರಾಗಿ ವೈಕುಂಠದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತಾರೆ. ವಾಮನರೂಪಿ ಭಗವಂತನ ಅಂಗುಷ್ಠದ ತುದಿಯು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಮೇಲಿನ ಕವಚಕ್ಕೆ ತಾಕಿ ಅದು ಶೀಳಿ, ಒಳಗೆ ಹರಿದುಬಂದು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪಾದವನ್ನೆಲ್ಲ ತೋಯಿಸಿ ತೀರ್ಥವಾದ ಆ ನೀರೇ ಗಂಗಾ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತದೆ. ಅದೇ ನದಿಗೆ, ಭಾಗೀರಥೀ ಜಾಹ್ನವೀ, ತ್ರಿಪಥಗಾ ದೇವನದೀ ಮುಂತಾಗಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರುಗಳು, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಬಂದಿರುತ್ತವೆ. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ವಿಷ್ಣುಪಾದದಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸಿದ್ದರಿಂದಲೇ ವಿಷ್ಣುಪದೀ ಎಂಬುದೇ ಗಂಗೆಗೆ ಮೂಲ ಹೆಸರು. ದೇವತೆಗಳಿಗಾಗಿ ದೇವೋತ್ತಮನಿಂದ ಜನಿಸಿ, ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ದೇವಪದವನ್ನು ತಂದು ಕೊಡುವದರಿಂದ ಆ ನದಿಗೆ ದೇವನದಿ ಎಂತಲೂ ಹೆಸರುಬಂದಿದೆ, ಆ ದೇವ ನದಿಯು ಚರಾಚರ ಪ್ರಪಂಚದಿಂದ ಒಡಗೂಡಿದ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನೆಲ್ಲ ವ್ಯಾಪಿಸಿದೆ. ತನ್ನ ವಿಭೂತಿ ರೂಪಗಳಿಂದ ಎಲ್ಲ ಜನರಿಗೆ ಅನುಗ್ರಹಮಾಡಲು ವಿಷ್ಣುವು ಹೀಗೆ ಮಾಡಿದನು.

ಎರಡು ಪಾದಗಳಿಂದ ಭೂಮ್ಯಾಕಾಶಗಳನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸಿ, ಮೂರನೇಯ ಪಾದಕ್ಕೆ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವೇ ಸಾಲದೆ ಒಡೆದು ಹೋಗುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬಂದಾಗ ಭಗವಂತನು ಬಲಿರಾಜನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. 'ರಾಜನೆ, ಮೂರು ಪಾದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಕೊಡುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿದ್ದಿ. ಈ ನನ್ನ ಮೂರನೇಯ ಪಾದಕ್ಕೆ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವು ಸಾಲದಂತಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಕಾಲನ್ನು ಎಲ್ಲಿ

ಇರಿಸಲಿ.? ನೀನು ಮೂರು ಪಾದ ಭೂಮಿ ದಾನ ನೀಡುವನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಿ. ನನ್ನ ಈ ಮೂರನೇಯ ಪಾದಕ್ಕೆ ಸ್ಥಳ ತೋರಿಸು.'

ಆಗ ಬಲಿರಾಜನಿಗೆ ಏನು ಉತ್ತರಕೊಡಬೇಕೆಂಬುದು ತೋಚಲಿಲ್ಲ. ಅವನು ಮುಖಕೆಳಗೆ ಹಾಕಿಕೊಂಡು ನಿಂತನು. ಅವನಿಂದ ಯಾವ ಉತ್ತರವೂ ಬರಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರು ಮಾತನಾಡಿದರು. 'ಮಹಾಪ್ರಭುವೆ, ಈ ಬಲಿರಾಜನು, ತನ್ನ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕನುಸರಿಸಿ ತನ್ನ ಅಧೀನದಲ್ಲಿರುವ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದಾನ ಕೊಡುವದಾಗಿ ವಚನ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನ ವಶದಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟು ಭೂಮಿ ಇದ್ದಿತೊ ಅದೆಲ್ಲವನ್ನು ನಿನಗೆ ಈಗಲೇ ಕೊಟ್ಟುಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಹೊಸ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಲು ಅವನಿಗೆಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿಯಿದೆ?' ಆಗ ಬಲಿರಾಜನೆದ್ದು ''ಭಗವನ್ ನೀನು ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ವಸುಂಧರೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿರುವೆಯೋ ಅಷ್ಟೆಲ್ಲವನ್ನು ದಾನ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಅದರಲ್ಲಿ ಯಾವ ಭಾಗವನ್ನು ನಾನು ಮುಚ್ಚಿಟ್ಟು ಕೊಂಡಿಲ್ಲ. ಸ್ವಾಮಿ, ಈ ಭೂಮಿಯು ಅಲ್ಪವಾದುದು. ನೀನು ದೊಡ್ಡವನಾದೆ. ಈ ಪೃಥ್ವಿಯು ಪರಿಮಿತ. ನೀನು ಅಪರಿಮಿತ. ನನಗಂತೂ ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡುವ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯೇ ಸರ್ವತಂತ್ರ ಸ್ವತಂತ್ರವಾದುದು.''

ಆಗ ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಬಲಿರಾಜನ ಸತ್ಯನಿಷ್ಠೆಯು ಮನವರಿಕೆ ಆಯಿತು. ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಹರಿಯು ನುಡಿದನು. ''ದಾನವ ಶ್ರೇಷ್ಠನೆ, ನಿನಗೆ ಏನು ಬೇಕು? ನಿನ್ನ ಯಾವ ಅಪೇಕ್ಷೆಯನ್ನು ನಾನು ಪೂರೈಸಲಿ? ನೀನು ಸರ್ವಸ್ವವನ್ನು ದಾನ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟ ನೀರು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇರುತ್ತದೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಶ್ರೇಷ್ಠವಾದ ವರಗಳನ್ನು ಕೊಡಲು ಯೋಗ್ಯನಾಗಿರುತ್ತಿ. ಬೇಕಾದ ವರಕೇಳು, ಕೊಟ್ಟುಬಿಡುತ್ತೇನೆ.

ಬಲಿ :- ದೇವತೆಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಒಡೆಯನಾದ ವಾಮನನೆ, ನಾನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕೇಳಿ ಕೊಳ್ಳುವದೆಂದರೆ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಅವಿಚ್ಛನ್ನ ಭಕ್ತಿ. ಮತ್ತು ನಿನ್ನ ಕೈಯಿಂದಲೇ ನನಗೆ ಮರಣ ವಾಗಬೇಕು. ಮತ್ತು ತಪಸ್ವಿಗಳಿಗೂ, ದುರ್ಲಭವಾದ ಶ್ವೇತ ದ್ವೀಪವನ್ನು ನಾನು ಪಡೆಯಬೇಕು.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ:- ಬಲಿರಾಜನ ಈ ವಚನ ಕೇಳಿ ವಿಷ್ಣುವು ಹೇಳಿದನು- ಬಲಿಯೇ, ನೀನು ಇನ್ನೂ ಒಂದು ಯುಗದಷ್ಟು ಕಾಲ ಇದೇ ದೇಹದಿಂದ ಭೋಗೈಶ್ವರ್ಯಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತ ಬದುಕಿರು. ಯುಗಾಂತರದಲ್ಲಿ ನಾನು ವರಾಹರೂಪದಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬಗೆದು ಪಾತಾಳದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುವೆನು. ಆಗ ನಿನ್ನ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂತೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವೆನು. ಆಗ ನೀನು ನನ್ನ ದೇಹದಲ್ಲಿಯೇ ಲಯವನ್ನು ಹೊಂದುವಿ.''

ದೇವೇಶನ ಈ ಉಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ದೈತ್ಯೇಂದ್ರನಾದ ಬಲಿರಾಜನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋದನು. ಅವನ ಬೆಂಬಲಿಗರಾದ ದೈತ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ತಾವು ಆಕ್ರಮಿಸಿದ ಎಲ್ಲ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಸ್ವರ್ಗ, ಭೂಲೋಕಗಳನ್ನು ತೊರೆದು ಪಾತಾಳ ಲೋಕವನ್ನು ಸೇರಿದರು. ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನು ವಾಮನನು ಆಕ್ರಮಿಸಿ ತ್ರಿಲೋಕಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ಮತ್ತೆ ದೇವೇಂದ್ರನಿಗೆ ದಯಪಾಲಿಸಿದನು. ಬಲಿಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಹರಿಮೇಧ ಮುಂತಾದ ತನ್ನ ಹತ್ತು ಜನ ಅಸುರ ಅನುಚರರು ಮತ್ತು ಉಳಿದೆಲ್ಲ ತನ್ನ ಪರಿವಾರದವರಿಂದ ಒಡಗೂಡಿ ಪಾತಾಳ ಲೋಕವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿದನು. ಭಗವಂತನ ಆದೇಶದಂತೆ ಈಗಲೂ ಅವನು ಆ ಅಧೋಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸುಖದಿಂದ ವಾಸ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ.

ದೇವೇಂದ್ರನಾದರೂ ಕೂಡ ದೇವದೇವನಿಂದ ದತ್ತವಾದ ತ್ರಿಲೋಕ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಗಂಗಾವತರಣಕ್ಕೆ ಮೂಲಕಾರಣನಾದ ಜಗದ್ಗುರು ಶ್ರೀ ಹರಿಯ ತ್ರೈವಿಕ್ರಮ ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವ ಎಂಬ ಈ ವಾಮನಾವತಾರ ಚರಿತ್ರವು ಸರ್ವಪಾಪ ಪರಿಹಾರಕವಾಗಿದೆ. ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಪಾದಗಳು ಮೂಡಿದ ಬಗೆ ಹೇಗೆ ಎಂಬ ಕ್ರಮವನ್ನು ನಿನಗೆ ತಿಳಿಸಿ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಚರಿತ್ರವನ್ನು ಕೇಳಿದವರು ವಾಸನೆಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತರಾಗುತ್ತಾರೆ. ದುಷ್ಟ ವಿಚಾರ, ಕೆಟ್ಟ ಕನಸು, ಘೋರ ಅಪತ್ತುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಈ ವಾಮನ ಚರಿತ್ರ ಶ್ರವಣದಿಂದ ದೂರವಾಗುತ್ತವೆ. ಪುಷ್ಕರ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಅಗ್ನಿ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಮೂಡಿದ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪಾದಗಳನ್ನು ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪುಷ್ಕರಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಿದವರು ಅಶ್ವಮೇಧ ಫಲವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಕೊನೆಗೆ ವಿಷ್ಣು ಪದವನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ

ಇತಿ ಪದ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣ ಭಾಗ-೧ರ ಸೃಷ್ಟಿಖಂಡದಲ್ಲಿನ
ವಾಮನಾವತಾರ ಎಂಬ ಇಪ್ಪತ್ತೈದನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

—o—

ಶ್ರಾವಣ ಪಂಚಮಿ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೨೬

॥ಬ್ರಹ್ಮೋವಾಚ॥

ಭಗವನ್ಮಹದಾಶ್ಚರ್ಯಂ ಬಾಷ್ಕಲೇರ್ಬಂಧನಂ ಹಿ ಯತ್ ।
ಕೃತಂತ್ರೈವಿಕ್ರಮಂ ರೂಪಂ ಯದಾ ಸಂಯಮಿತೋ ಬಲಿಃ ॥

ಭೀಷ್ಮ:- ಪೂಜರೆ ಬಾಷ್ಕಲಿಯಾದ ಬಲಿರಾಜನನ್ನು ಶ್ರೀಹರಿಯು ಬಂಧನಗೊಳಿಸಿದ್ದು ಮತ್ತು ತ್ರಿವಿಕ್ರಮ ರೂಪ ಧರಿಸಿದ್ದು ಅತ್ಯಂತ ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾಗಿದೆ. ದ್ವಿಜೋತ್ತಮರಾದ ತಾವು ಇದೆಲ್ಲ ಹೇಳುವುದನ್ನು ನಾನು ಕೇಳಿದೆ ಈ ಪುಷ್ಕರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ **'ನಾಗತೀರ್ಥ'**ವು ಹೇಗೆ ಉಂಟಾಯಿತು? ಶಾಖೆಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಹೇಗಾಯಿತು? ಶಿವದೂತಿಯು ಇಲ್ಲಿ ಕ್ಷೇಮಂಕರಿಯು ಹೇಗಾದಳು? ಯಾರಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟಳು? ಪುಷ್ಕರವು ಅಂತರಿಕ್ಷಕ್ಕೆ ಯಾರಿಂದ ಒಯ್ಯಲ್ಪಟ್ಟಿತು? ಇದೆಲ್ಲವನ್ನು ತಾವು ನಿರೂಪಿಸಿರಿ.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ:- ಭೀಷ್ಮನೆ, ವಿಷ್ಣುವಿನ ಪಾದನ್ಯಾಸದ ಪ್ರಸಂಗದಿಂದ ಬಲಿ ಬಂಧನದ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ನಾನು ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದೆ.ಈಗ ನಾಗತೀರ್ಥದ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು

ಕಶ್ಯಪ ಮಹರ್ಷಿಗೆ ಅನಂತ, ವಾಸುಕಿ. ತಕ್ಷಕ, ಕರ್ಕೋಟಕಾದಿ ಸರ್ಪಗಳು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಇದರ ಪೀಳಿಗೆಯಿಂದ ಪ್ರಪಂಚವೇ ತುಂಬಿದೆ. ಇವರ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಸರ್ಪಗಳೆಲ್ಲ ಅತ್ಯಂತ ತೀಕ್ಷ್ಣ ವಿಷದವೂ ಕ್ರೂರವೂ ಆಗಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಉಲ್ಬಣ ಹಾವುಗಳು ನೋಡಿದರೂ ಸಾವು, ಕಚ್ಚಿದರೆ ಅರೆಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಸತ್ತು ಬೀಳುತ್ತವೆ. ಇವುಗಳ ಫೂತ್ಕಾರದಿಂದಲೂ ವಿಷವಾಯು ತಾಕಿ ಮಾನವರು ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿಯಾಗುವದುಂಟು. ಈ ಸರ್ಪಕುಲ ದಿಂದ ಕ್ಷಣಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಜೀವಿಗಳು ಮರಣಕ್ಕೆ ತುತ್ತಾಗುತ್ತಿದ್ದವು. ಈ ಭಯಂಕರವಾದ ಪ್ರಾಣಿ ಪ್ರಣಾಶವನ್ನು ಕಂಡು ಎಲ್ಲ ಜನರು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಮೊರೆಯಿಟ್ಟರು.

ಪ್ರಜೆಗಳು :- ದೇವದೇವನೆ, ನಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲ ಈ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೆಲ್ಲ ನೀನೇ ಹುಟ್ಟಿಸಿರುವೆ. ಆದರೆ ನೀನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಜೀವಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತೀಕ್ಷ್ಣ ವಿಷದ ಹಲ್ಲುಗಳುಳ್ಳ ಈ ಹಾವುಗಳು ಕಚ್ಚಿ ಹಾಕುತ್ತವೆ; ಮತ್ತು ಕೊಂದುಬಿಡುತ್ತವೆ ಇದರಿಂದ ನೀನೇ ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ಈ ಸರ್ಪಗಳು ಮಾನವರನ್ನು ಪಶು ಪಕ್ಷಿಗಳನ್ನು ಕಚ್ಚುತ್ತವೆ. ತಿಂದು ಹಾಕುತ್ತವೆ. ದಿನದಿನವೂ ಈ ಉರಗಗಳಿಂದ ಜೀವ ಕೋಟಿಗೆ ಭಯವು ತಪ್ಪಿದ್ದಲ್ಲ. ಇವುಗಳು ಮುಟ್ಟಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಸುಟ್ಟು ಬೂದಿ ಆಗುವವು. ನೀನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ ದವರನ್ನೆಲ್ಲ ಈ ಹಾವುಗಳು ಕೊಂದು ಹಾಕಿ ನಿನ್ನ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನೇ ವ್ಯರ್ಥಗೈಯುತ್ತಿವೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಿನಗೆ ಹೇಗೆ ಸರಿಕಾಣುತ್ತದಯೋ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿರಿ.

ಬ್ರಹ್ಮ :- ನಿಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲ ನಾನು ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಸಂಶಯಬೇಡ. ನೀವೆಲ್ಲ ಚಿಂತೆಬಿಡಿರಿ ಹೆದರಬೇಡಿರಿ ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿರಿ.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ:- ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಆಶ್ವಾಸನೆಯಿಂದ ನೆಮ್ಮದಿಗೊಂಡು ಪ್ರಜೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ಹೊರಟುಹೋದರು. ಅನಂತರ ಸರ್ಪಕುಲದ ಮುಂದಾಳುಗಳನ್ನು ಕರೆಸಿದನು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವ, ವಾಸುಕಿಯೇ ಮುಂದಾಳು ಆ ಹಾವುಗಳಿಗೆ ಅವರನ್ನೆಲ್ಲ ಕರೆಸಿ ಶಾಪಕೊಟ್ಟನು. ಬಹಳ ಸಿಟ್ಟು ಬಂದಿತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ.

ಬ್ರಹ್ಮ :- ನಾನು ಅಸಂಖ್ಯ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನು ನೀವು ಕೊಂದು ಬಿಡುತ್ತೀರಿ. ಮಾನವರನ್ನು ಕೂಡ ನೀವು ಕಚ್ಚದೇ ಬಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ಕೊಲ್ಲದೆ ಇರುವುದಿಲ್ಲ, ಆದುದರಿಂದ ಮುಂದಿನ ವೈವಸ್ವತ ಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರ ಸಾಮೂಹಿಕ ಕಗ್ಗೊಲೆಯಾಗಲಿ. ಚಂದ್ರವಂಶದಲ್ಲಿ ಜನಮೇಜಯನೆಂಬ ದೊರೆ ಜನಿಸುವನು. ಅವನು ಸರ್ಪಸತ್ರವನ್ನು ಮಾಡಿ ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನು ಉರಿಯುವ ಹೋಮಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಹಾಕಿ ನಿಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲ ಸುಟ್ಟು ಹಾಕುವನು. ಗರುಡನು ಕೂಡ ಆ ಹಾವುಗಳ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮ ವಿನತಾದೇವಿಯ ಮಾತಿನಂತೆ ತಿಂದು ಬಿಡುವನು. ದುಷ್ಟ ಮನಸ್ಸಿನ ನಿಮ್ಮೆಲ್ಲ ಸರ್ಪಗಳ ಪೀಳಿಗೆಗಳು ನಾಶವಾಗುವವು. ಒಂದು ಸಾವಿರ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಈಗಿರುವ ನಿಮ್ಮ ಹಾವಿನ ವಂಶಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕುಲಮಾತ್ರ ಉಳಿದು ಉಳಿದವರೆಲ್ಲರೂ ಅಳಿದುಹೋಗುವಿರಿ.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ:- ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಆ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ನಡುಗಿಹೋದವು- ಆ ಹಾವಿನ ಬಳಗದ ಹಿರಿಯರು ಅಡಿದಾವರೆಯ ಮೇಲೆ ಉರುಳಿದವು. ಅಳುತ್ತ ನುಡಿದವು- ಪೂಜ್ಯನೇ ಈ ನಮ್ಮ ಸರ್ಪಗಳ ದುಷ್ಟ ಜಾತಿಯನ್ನು ನೀನೇ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿಲ್ಲವೆ? ನಮಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ಹಲ್ಲು ಕೊಟ್ಟವ ನೀನು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ವಿಷ ಇಟ್ಟವ ನೀನು ಕಡಿಯಲು ಹಚ್ಚಿದವ ನೀನು, ಕ್ರೂರತನವನ್ನು ನಮಗೆ ನೀಡಿದವನೂ ನೀನೇ ನಮ್ಮನ್ನು ಇಷ್ಟು ದುಷ್ಟರನ್ನಾಗಿ ನಿರ್ಮಿಸಿ ಈಗ ಶಾಪ ಕೊಟ್ಟರೆ ಏನು ಗತಿ?

ಬ್ರಹ್ಮ :- ನಾನು ನಿಮಗೆ ವಿಷದ ಹಲ್ಲು ಕೊಟ್ಟ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ನೀವು ನಿತ್ಯವೂ ಕಂಡ ವರನ್ನೆಲ್ಲ ಕಚ್ಚುತ್ತ ಹೋಗುವುದೆ ? ಕಚ್ಚಿದ್ದನ್ನೆಲ್ಲ ತಿನ್ನುತ್ತ ಹೋಗುವದೆ ? ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಮರಣ ಹೊಂದುವದನ್ನು ನೋಡಿ ನಿಮಗೆ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ದುಃಖವೂ ಆಗುವುದಿಲ್ಲವಲ್ಲ!

ಸರ್ಪಗಳು :- ದಿನೇಶ್ವರ, ಹಾಗಾದರೆ ಮಾನವರಿಗೂ ಸರ್ಪಗಳಿಗೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಗಡಿ ಅಥವಾ ಎಲ್ಲೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಮಾಡು. ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು

ಗುರುತುಪಡಿಸು, ಮನುಷ್ಯ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಜನಮೇಜಯನು ಸರ್ಪಯಾಗ ಮಾಡಿ ನಮ್ಮನ್ನೆಲ್ಲ ಕೊಂದು ಹಾಕುವನೆಂದು ನೀನು ಶಪಿಸಿರುವೆ ಅಷ್ಟೆ! ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ನಮಗೆ ಬಹಳ ದುಃಖವಾಗಿದೆ. ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಆ ಸಂಹಾರ ಸತ್ರದಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು.

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಜರತ್ಕಾರು ಎಂಬ ದ್ವಿಜನು ಹುಟ್ಟುವನು. ಬ್ರಹ್ಮ ಬಲ್ಲವರಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಆ ವಿಪ್ರ. ಅವನಿಗೆ ಜರತ್ಕರು ಎಂಬ ಕುಮಾರಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮದುವೆ ಯಾಗುವುದು. ಅವರಿಂದ ಒಬ್ಬ ಮಗನು ಜನಿಸುವನು. ಆ ದ್ವಿಜನು ನಿಮ್ಮ ಕುಲವನ್ನೆಲ್ಲ ರಕ್ಷಿಸುವನು. ನಿಮ್ಮ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ನಾನು ಎಲ್ಲ ಏರ್ಪಾಡು ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ನಿಮಗೂ ಮನುಷ್ಯರಿಗೂ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಬೇರೆ ಬೇರೆಯಾಗಿಯೇ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಸುತಳ, ವಿತಳ, ತಳಾತಳ- ಎಂಬ ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನು ನಿಮಗಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ನೀವು ಈ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಮನೆಮಾಡಿ ಕೊಂಡಿದ್ದು ನನ್ನಆದೇಶದಂತೆ ಬೇಕು ಬೇಕಾದ ಸುಖಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿರಿ. ಏಳನೆಯ ಮನ್ವಂತರ-ವೈವಸ್ವತ ಮನ್ವಂತರದವರೆಗೂ ನೀವು ಅಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರಿ. ವೈವಸ್ವತ ಮನ್ವಂತರದ ಆದಿ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಕಶ್ಯಪರಿಗೆ ಒಬ್ಬ ಮಗ ಹುಟ್ಟುವನು. ಅವನು ದೇವತೆಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಬಂಧು. ಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಅಧೀಶ್ವರ. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮ ಎಲ್ಲ ಸರ್ಪಕುಲಗಳು ಹೋಮಾಗ್ನಿಯಿಂದ ದಗ್ಧವಾಗುವವು. ಕ್ರೂರರೂ, ಅವಿವೇಕಿ ಗಳೂ, ಹಿಂಸಕರೂ ಆದ ಹಾವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಾಯಲೇಬೇಕು. ಇದು ವಿಧಿಯ ಶಾಸನ. ಯಾರಾದರೂ ಮನುಷ್ಯರು ನಿಮಗೆ ಅಪಕಾರ ಮಾಡಿದರೆ ಅದೇ ನಿಮಗೆ ಕಾಲಪ್ರಾಪ್ತ ಭಕ್ಷ್ಯವೆಂದು ಕೊಲ್ಲಲು ಅಡ್ಡಿಯಿಲ್ಲ. ನಿರಪರಾಧಿಗಳನ್ನು ಕಚ್ಚಬೇಡಿರಿ. ಮಂತ್ರ, ಔಷಧ, ಗರುಡ ವಿದ್ಯೆ, ಬಂಧ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲ ಮಾನವರಿಗೆಲ್ಲ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆದರಿ ನಡೆಯಿರಿ. ಇದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿ ಉನ್ಮಾದ ದಿಂದ ನಡೆದರೆ ನೀವು ನಾಶ ಹೊಂದುವಿರಿ.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ:- ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಈ ನುಡಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಹಾವುಗಳೆಲ್ಲ ಪಾತಾಳಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಹೋದವು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಂದ ಶಾಪವನ್ನೂ ಅದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿ ಉಪಾಯವನ್ನೂ ಕೇಳಿಕೊಂಡು, ಪಾತಾಳಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಿವಿಧ ಭೋಗಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತ ಲೀಲೆಯಿಂದ ವಾಸಮಾಡಿದವು.

ಮುಂದೆ ದೀರ್ಘ ಕಾಲದ ನಂತರ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಪುಷ್ಕರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞಮಾಡುವ ವಿಚಾರವು ನಾಗ ಧುರೀಣರಿಗೆಲ್ಲ ತಿಳಿದು ಬಂದಿತು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಶಾಪ ಕೊಟ್ಟರೂ, ಅವನ ಹೊರತು ನಮಗೆ ಬೇರೆ ಗತಿಯಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಪುಷ್ಕರ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅವನ ಸೇವೆ ಮಾಡಿ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕು. ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿ, ಆ ಸರ್ಪಗಳೆಲ್ಲ ಯಜ್ಞ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಬಂದವು. ಆ ಪರ್ವತದ ಬೆನ್ನು ಗೋಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡವು. ಅಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ಜಲಧಾರೆಗಳಿಂದ ಆ ಕ್ರೂರ ಹಾವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ತಣ್ಣಗಾಗಿ ಶಾಂತವಾದವು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಉತ್ತರಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಹರಿಯುವ ಒಂದು ನದಿಗುಂಟ ಎಲ್ಲ ಹಾವುಗಳು ಪರ್ವತದ ಪೃಷ್ಠ ಭಾಗದಿಂದ ಹರಿದು ಬಂದು ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಮಡುವಿನಲ್ಲಿ ಒಂದುಗೂಡಿದವು. ಅದೇ ನಾಗತೀರ್ಥವಾಯಿತು. ಅದನ್ನು ನಾಗಕುಂಡ, ನಾಗನದಿ ನಾಗತೀರ್ಥವೆಂದು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯತಮವಾದ ಈ ನಾಗತೀರ್ಥವು ಹಾವುಗಳ ವಿಷವನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಶ್ರಾವಣ ಪಂಚಮಿ ದಿನ ಇಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವವರ ಎಲ್ಲ ಕುಟುಂಬಿಗಳಿಗೆ

ಹಾವು ಕಚ್ಚುವುದಿಲ್ಲ ವಿಷ ಬಾಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಈ ನಾಗಕುಂಡದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಕುಳಿತ ಅವುಗಳ ಬಳಗಕ್ಕೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಮಾತನ್ನೇ ಹೇಳಿದನು. ''ನಿಮ್ಮನ್ನು ಹೊಡೆಯದಿದ್ದವರನ್ನು ಕಡಿಯಬೇಡಿರಿ. ಮುಟ್ಟದಿದ್ದವರನ್ನು ಕಚ್ಚಬೇಡಿರಿ.

'ಯಸ್ತು ಶ್ರಾವಣ ಪಂಚಮ್ಯಾಂ ಕಟ್ವಮ್ಲಂ ಪರಿವರ್ಜಯೇತ್ ।
ಕ್ಷೀರೇಣ ತರ್ಪಯೇನ್ನಾಗಾಂಸ್ತಸ್ಯ ಯಾಸ್ಯಂತು ಮಿತ್ರಾತಾಂ ॥

ಶ್ರಾವಣ ಶುದ್ಧ ಪಂಚಮಿ ನಾಗಪಂಚಮಿ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಅಂದು ಕಾರ, ಹುಳಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡಬೇಕು. ಹಾಲು ಹಾಕಿ ನಾಗಗಳಿಗೆ ಪ್ರೀತಿ ಪಡಿಸಿದವರು, ಅವುಗಳಿಗೆ ಮಿತ್ರರಾಗುವರು.''

ಭೀಷ್ಮ:- ಶಿವದೂತಿಯು ಹೇಗೆ ಹುಟ್ಟಿದಳು ? ಯಾರು ಅವಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದರು! ಇದೆಲ್ಲವನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳಿರಿ.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ:- ಪಾರ್ವತಿಯು ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸು ಮಾಡಿದಳು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವಳು ಬಂದದ್ದು ನೀಲಗಿರಿಯ ಬೆಟ್ಟಕ್ಕೆ. ತಪೋನಿರತಳಾದ ಆ ಶಂಕರಿಯ ಜಡೆಯಿಂದ ರೌದ್ರೀ ಶಕ್ತಿಯು ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತು. ಅದರ ವ್ರತವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ಬಹುಕಾಲ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿ, ಜಗತ್ತನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದು ಭವಾನಿಯು ತಪ ಕೈಕೊಂಡಿದ್ದಳು. ಬೇಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಐದು ಬೆಂಕಿಗಳ ನಡುವೆ ನಿಂತು ಸಾಗಿತ್ತು ಅವಳ ಉಗ್ರ ತಪಸ್ಸು. ಹೀಗೆ ನೀಲಗಿರಿ ಬೆಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಮಹಾದೇವಿಯು ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲಿರುವಾಗ ರುರು ಎಂಬ ದೊಡ್ಡ ದೈತ್ಯನು ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಕುರಿತು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದನು. ಅವನ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂತೆ ವರ ನೀಡಿದ ಬ್ರಹ್ಮ. ಸಮುದ್ರದ ನಡುಮಧ್ಯೆ ರಕ್ತಪುರ ಎಂಬ ಒಂದು ಪಟ್ಟಣ. ಅಲ್ಲಿ ಕೋಟಿ ಕೋಟಿ ದೈತ್ಯರೊಂದಿಗೆ ನೆಲೆಸಿದ್ದಾನೆ ಆ ದೈತ್ಯರ ದೊರೆ. ಅವನನ್ನು ಕಂಡರೆ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ನಡುಗು. ಅವನೊಬ್ಬ ಎರಡನೆಯ ನಮುಚಿ ಎನಿಸಿದ್ದ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಹೀಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಕಾಲ ಉರುಳಿತು. ಲೋಕಪಾಲಕರ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ನುಗ್ಗಿದ ಆ ರುರು ರಾಕ್ಷಸ. ದೇವತೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಗೆಲ್ಲುವ ಹಂಬಲವು ಅವನ ಮೇಲೆ ಸವಾರಿ ಮಾಡಿತ್ತು. ಅವನು ಸಾಗರದ ಮಧ್ಯದಿಂದ ದೇವತಾ ದಿಗ್ವಜಯಕ್ಕಾಗಿ ದಿಗ್ಗನೆ ಎದ್ದಾಗ, ಮೀನು, ಮೊಸಳೆ ತುಂಬಿದ ಸಮುದ್ರದ ನೀರೆಲ್ಲ ಉಕ್ಕಿ ಮೇಲೆ ಬಂದು ಬೆಟ್ಟ ಬಯಲುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತೋಯಿಸಿತು. ರುರು ರಕ್ಕಸರ ಆ ಸಮರ ಸನ್ನಾಹ ಕಂಡೇ ಭಯಭ್ರಾಂತರಾದರು ಸುರೋತ್ತಮರು. ಹೆದರಿ ಶರಣು ಬಂದರು ತಾಯಿಯ ಚರಣ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ''ಅಮ್ಮಾ ನೀನೇ ನಮ್ಮನ್ನು ಈ ದುರುಳ ದಾನವನಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಮೊರೆಯಿಟ್ಟರು.''

ಪುಲಸ್ತ್ಯ:- ದೇವತೆಗಳ ಈ ಬಿನ್ನಹವನ್ನು ಕೇಳಿ, ಆ ರೌದ್ರೀ ಶಕ್ತಿಯು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ನಕ್ಕಳು. ಅವಳ ಮುಖದಿಂದ ಪಾಶಾಂಕುಶಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಶೂಲ ಧಾರಿಣಿಯರಾದ ಕೆಲವು ಘೋರ ನಾರಿಯರು ಹೊರಬಂದರು. ಸಿಟ್ಟಿನಿಂದ ದವಡೆ ಕಚ್ಚಿ, ಫೂತ್ಕರಿಸುತ್ತ, ಬಣ್ಣ ಬಣ್ಣದ ಬಟ್ಟೆ ಧರಿಸಿ, ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಪಾನ ಮಾಡುತ್ತ ಆ ನಾರಿ ರೂಪಗಳು ''ದೇವತೆಗಳೆ, ಹೆದರಬೇಡಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ಶತ್ರುವಾದ ಆ ರುರು ರಕ್ಕಸನು ಎಲ್ಲಿ ಇರುವನು?'' ಎಂದು ಕೇಳಿದರು. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ರುರು ದೈತ್ಯನು ತನ್ನ ಚತುರಂಗ ಸೇನೆಯೊಂದಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು. ಮಹಾಕಾಳಿಯ ಸೇನೆಗೂ ರುರುವಿನ ಸೇನೆಗೂ ಭಯಂಕರವಾದ ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯಿತು.

ರೌದ್ರೀ ಶಕ್ತಿಯ ಅನುಚರಿಯರು ಭೀಕರ ಗರ್ಜನೆ ಮಾಡುತ್ತ ದೈತ್ಯರ ದೇಹಗಳನ್ನು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಕತ್ತರಿಸದರು. ಶಕ್ತ್ಯಾಯುಧಗಳಿಂದ ಹೊಡೆದರು. ಗದೆಗಳಿಂದ ಜಜ್ಜಿದರು ವನಕೆಗಳಿಂದ ಥಳಿಸಿದರು. ತ್ರಿಶೂಲದಿಂದ ಇರಿದರು. ಖಡ್ಗಗಳಿಂದ ದೈತ್ಯರ ತಲೆಗಳನ್ನು ತರಿದರು. ರುರುವಿನ ಆನೆ, ಕುದುರೆ, ರಥ ಕಾಲಾಳುಗಳೆಲ್ಲವೂ ದೇವಿಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದ ನಷ್ಟವಾಗಿ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಶವಸಮೂಹವಾಗಿ ಬಿದ್ದಿತು. ರುರು ಒಬ್ಬನು ಮಾತ್ರ ಉಳಿದುಕೊಂಡನು. ರೌದ್ರೀ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ತನ್ನ ಸೈನ್ಯವೆಲ್ಲವೂ ಪುಡಿಪುಡಿಯಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಆ ದೈತ್ಯನು ಮಾಯೆಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿದನು. ದೈತ್ಯನ ಮಾಯೆಯಿಂದ ದೇವ ಸೈನ್ಯವೂ ರೌದ್ರೀ ಶಕ್ತಿಯು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಸ್ತ್ರೀ ಸೈನ್ಯವೂ ಮೋಹಗೊಂಡಿತು. ಆಗ ಮಹಾದೇವಿಯೂ ತನ್ನ ಮಹಾಶಕ್ತಿಯಿಂದ ರುರುವನ್ನು ಹೊಡೆದಳು. ಯುದ್ಧರಂಗದಲ್ಲಿಯ ರಾಕ್ಷಸ ಮಾಯೆಯಲ್ಲವೂ ತಾನಾಗಿಯೇ ಕರಗಿಹೋಯಿತು. ಆಗ ದುಷ್ಟ ರಕ್ಕಸನಾದ ರುರುವು ಹೆದರಿ ಓಡಿ ಹೋಗಿ ಪಾತಾಳವನ್ನು ಸೇರಿದನು. ಮಹಾದೇವಿಯು ಅಲ್ಲಿಯೂ ಅವನನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಎದುರಿದಳು. ಭಯದಿಂದ ನಡುಗುವ ಆ ರುರು ದೈತ್ಯನನ್ನು ತನ್ನ ಉಗುರಿನ ತುದಿಯಿಂದ ಸೀಳಿ ಹಾಕಿದಳು. ಅವನ ತಲೆಯನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿ ಒಗೆದು ರುರುವಿನ ಚರ್ಮವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಪಾತಾಳದಿಂದ ಪುಷ್ಕರ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಎದ್ದು ಬಂದಳು. ಅವಳು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿದ ಕನ್ಯಾ ಸೈನ್ಯವೆಲ್ಲವೂ ತಮ್ಮ ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಬಟ್ಟೆಗಳಿಂದ ಒಡಗೂಡಿಕೊಂಡು ಕುಣಿಯುತ್ತ ಆಕೆಯನ್ನು ಸುತ್ತುವರಿಯಿತು. ಸುತ್ತುಮುತ್ತಲೂ ಭಿನ್ನಭಿನ್ನ ರೂಪ, ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಬಣ್ಣ, ವಿಚಿತ್ರವಾದ ವೇಷಗಳುಳ್ಳ ಘೋರ ರೂಪಿಣಿಯರಾದ ಕನ್ಯೆಯರ ಕುಣಿತ, ನಟ್ಟ ನಡುವೆ ರುರು ರಕ್ಕಸನ ರುಂಡವನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಮಾದೇವಿ. ಉಳಿದ ಅನೇಕ ದೇವಿಯರ ಅವಳನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಎಡಬಲಗಳಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಆ ಎಲ್ಲ ಉಪದೇವಿಯರು ''ವರನೀಡುವ ಮಹಾದೇವಿಯೆ, ನಮಗೆಲ್ಲ ಹಸಿವೆಯಾಗಿದೆ ಏನಾದರೂ ಆಹಾರವನ್ನು ನೀಡು,'' ಎಂದು ಕೇಳಿಕೊಂಡರು.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ:- ಹಸಿದು ನಿಂತ ಆ ಕುಮಾರಿಯರಿಗೆಲ್ಲ ಏನು ಆಹಾರ ಕೊಡಬೇಕೆಂಬುದೇ ದೇವಿಗೆ ಸಮಸ್ಯೆ ಆಯಿತು. ಆಗ ಪತಿ ಪರಮೇಶ್ವರನ ಧ್ಯಾನ ಮಾಡಿದಳು. ಆಗ ಆ ರೌದ್ರೀ ಶಕ್ತಿಯ (ಶಿವದೂತಿಯ) ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನನಾದ ಪರಮೇಶ್ವರನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು. ಮತ್ತು ದೇವಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ನುಡಿದನು.

ರುದ್ರ:- ಸುಂದರಿ, ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಏನಿದೆ? ಯಾವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದಿರುವಿ? ಅದನ್ನು ಹೇಳು.

ರೌದ್ರಿಶಕ್ತಿ:-ದೇವದೊರೆಯೇ, ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಹಸಿದು ನಿಂತಿದ್ದಾರೆ. ನಿನ್ನ ಮೈಯಿಂದ ಆಡಿನ ವಾಸನೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಆಡಿನಂತೆಯೆ ನಿನ್ನ ರೂಪವೂ ಕೂಡ ತೋರು ತ್ತಲಿದೆ. ಹಸಿವೆಯಿಂದ ಕಂಗಾಲಾದ ಇವರು ನಿನ್ನನ್ನೇ ಭಕ್ಷಿಸಿಬಿಡಬಹುದು ಆದುದರಿಂದ ಇವರಿಗೆ ತಿನ್ನಲು ಏನಾದರೂ ಮಾಂಸ ಕೊಡು ಅಥವಾ ಮತ್ತೆ ಬೇರೆ ಏನಾದರೂ ತಿಂಡಿಯನ್ನು ನೀಡು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, ಕ್ಷುಧೆಯಿಂದ ಬಳಲಿದ ಇವರು ನನ್ನನ್ನು ಬಹಳ ಪೀಡಿಸು ತ್ತಾರೆ. ಅವರಿಗೆ ಏನೂ ಕೊಡದಿದ್ದರೆ ನನ್ನನ್ನೇ ಇವರು ತಿಂದು ಬಿಡಬಹುದು. ಅಷ್ಟು ಬಲಿಷ್ಠರೂ ಆಗಿದ್ದಾರೆ- ಈ ಕುಮಾರಿಯರು. ನನ್ನ ಈ ಅಸಹಾಯ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಯಾದರೂ ಅವರಿಗೆ ಈಗಲೇ ತಿನ್ನಲು ಏನಾದರೂ ಆಹಾರದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮಾಡು

ರುದ್ರ :- ಶಿವರೂಪಿಯಾದ ರುದ್ರಶಕ್ತಿಗೆ ಯುಗಾಂತರದಯೆ, ನಡೆದ ಒಂದು ಘಟನೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ಕೇಳು. ಹಿಂದೆ ಗಂಗಾ ತಟಾಕದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷ ಪ್ರಜಾಪತಿಯು ಒಂದು ಯಜ್ಞ ಕೈ ಕೊಂಡಿದ್ದ. ಅದನ್ನು ನಾನು ಗಣಾಧೀಶರಿಗೆ ಹೇಳಿ ಹಾಳು ಮಾಡಿಸಿದೆ. ಆಗ ಆ ದಕ್ಷನ ಯಜ್ಞವು ಜಿಂಕೆಯ ರೂಪದಿಂದ ಓಡಿತು. ಹೊರಗಿನಿಂದ ಓಡುವ ಆ ಯಜ್ಞಮೃಗನನ್ನು ನಾನು ಬಾಣದಿಂದ ಹೊಡೆದೆ. ಅದರ ಮೈಯಿಂದ ನೆತ್ತರು ಚಿಮ್ಮಿತು. ಅದು ನನ್ನ ಮೈಗೆ ಸಿಡಿದು, ನನ್ನ ಮೈಗೆ ಆಡಿನ ಗಂಧ ಬಂದಿತು. ಅಂದಿನಿಂದ ದೇವತೆಗಳು ನನಗೆ **ಅಜಗಂಧ** ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟರು. ಇದು ನನ್ನ ಮೈಗೆ ಆಡಿನ ವಾಸನೆ ಬರುವದರ ರಹಸ್ಯವಾಗಿದೆ. ಅದಿರಲಿ, ಈ ನಿನ್ನ ಪರಿವಾರ ವರ್ಗಕ್ಕೆಲ್ಲ ನಾನು ಬೇರೆ ಒಂದು ಭೋಜನವನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸುತ್ತೇನೆ.

ಕಾಳರಾತ್ರಿಯಾದ ರೌದ್ರೀ ಶಕ್ತಿಯೆ. ನಿನ್ನ ಬಳಗಕ್ಕೆ ಆಹಾರವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ಗರ್ಭಿಣಿಯಾಗಿರುವ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು ಬೇರೆ ನಾರಿಯ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಉಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ ಅಥವಾ ತೊಟ್ಟುಕೊಂಡರೆ ಅಥವಾ ಮುಟ್ಟಿದರೆ ಅದರಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪರಪುರುಷರ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಮುಟ್ಟದರೆ ನಿನ್ನ ಅನುಚರಿಯರಿಗೆ ಆಹಾರವಾಗಲಿ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರಿಗೆ ಚಿಕ್ಕ ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳು. ಆಯುಷ್ಯ ತೀರಿದ್ದರೆ ಇವರಿಗೆ ಆಹಾರವಾಗಲಿ. ಉಳಿದ ಹಲವರು ಹೆರಿಗೆಮನೆಯ ಛಿದ್ರವನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತ ಆಯುಷ್ಯ ತುಂಬಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿರುವ ಎಳೆ ಮಗುವನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಲಿ. ಮನೆ, ಬಯಲು, ಕೆರೆ, ಬಾವಿ, ಉದ್ಯಾನ ಮುಂತಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ಹೆಂಗಸು ಪ್ರತಿ ದಿನವೂ ಅಳುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವಳೋ ಅಂತವರ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಈ ನಿನ್ನ ಪರಿವಾರದ ಕನ್ನಿಕೆಯರು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಲಿ.

ರೌದ್ರಿಶಕ್ತಿ :- ಶಂಕರನೆ, ನಿನಗೆ ಬುದ್ಧಿಯೇ ಇದ್ದಂತೆ ಕಾಣುವದಿಲ್ಲ. ನನ್ನ ಪರಿಚಾರಿಕೆಯರಿಗೆ ನೀನೆ ಆಹಾರವನ್ನೇನೊ ಕೊಟ್ಟೆ, ಆದರೆ ಅದರಿಂದ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಪೀಡೆ ಆಗುವದೆಂಬುದನ್ನು ನೀನು ಆಲೋಚಿಸಿಲ್ಲ. ಜನರಿಗೆ ಕಷ್ಟ ಕೊಡುವ ಪೀಡಾಕಾರಕವಾದ ಇಂತಹ ಆಹಾರವನ್ನು ಈ ಕ್ರೂರ ನಾರಿಯರಿಗೆ ಕೊಡಲು ನಿನಗೆ ನಾಚಿಕೆ ಬರುವದಿಲ್ಲವೆ? ಛೀ! ಇಂತಹ ಆಹಾರವನ್ನು ಸರ್ವಥಾ ಕೊಡತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ.

ರುದ್ರ :- ಅವಂತೀ ನಗರದಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ನಾನು ನನ್ನ ಮಗನಾದ ಸ್ಕಂದನ ಚಾವಳ-ಚೂಡಾಕರ್ಮವನ್ನು ಮಾಡಿದೆನು. ಆಗ ಸಪ್ತ ಮಾತೆಯರು ಬಂದು ದಿವ್ಯವಾದ ಅಡಿಗೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಮಾತೆಯರ ಕೈಯಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾದ ಆ ರಸ ಸಾರವನ್ನು ಉಣ್ಣಲು ದೇವತೆಗಳ ಗುಂಪೇ ಬಂದಿತು. ಅದರಂತೆ ಉಳಿದ ಮಾತೆಯರು, ಗಂಧರ್ವ, ಅಪ್ಸರ, ಯಕ್ಷರು, ಮೇರು ಮುಂತಾದ ಗಿರಿಗಳು ಗಂಗೆಯೇ ಮೊದಲಾದ ನದಿಗಳು ಸೌರ, ಸಿದ್ಧ, ಡಾಕಿನಿ, ಭೂತ, ಪ್ರೇತ, ಪಿಶಾಚ ಗ್ರಹಗಳೂ ಉಳಿದೆಲ್ಲರೂ ಬಂದಿದ್ದರು. ಒಟ್ಟಾರೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಿದ ಜೀವಿಗಳೆಲರೂ ಅಲ್ಲಿ ಸಪ್ತಮಾತೆಯರ ಕರಕಮಲದಿಂದ ಪಾಚಿತವಾದ ಅನ್ನವನ್ನು ಊಟ ಮಾಡಲು ಆಗಮಿಸಿದ್ದರು ಅವರೆಲ್ಲರೂ ತಾಯಂದಿರ ಸ್ವತಃ ತಮ್ಮ ಕೈಯಿಂದ ಬೇಯಿಸಿದ ಅಡಿಗೆಯನ್ನು ಯಥೇಚ್ಛ ಊಟಮಾಡಿ ಹೆಚ್ಚಾದುದನ್ನು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಊಟ ಮಾಡಿದ ಜಾಗಗಳಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಿರುವರು. ಅದನ್ನು ಈ ನಿನ್ನ ಅನುಚರಿಯರಾದ ದೇವಿಯರು ತಿನ್ನಲಿ.

ರೌದ್ರೀ ಶಕ್ತಿ:- ಪರಮೇಶ್ವರನೆ. ಇವರಿಗೆ ಉಳಿದವರು ತಿಂದು ಬಿಟ್ಟು ಆಹಾರವನ್ನು ಕೊಡುವದು ಬೇಡ. ಯಾರೂ ತಿನ್ನದ, ತಂಗಳಾಗದ ಮೀಸಲು ಮುರಿಯದ ಆಹಾರವನ್ನು ಕೊಡು. ಬೆಲ್ಲ ತುಪ್ಪ ಹಾಕಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪಕ್ವವಾದ ರುಚಿ ಕರವಾದ ಆಹಾರವನ್ನು ಇವರಿಗೆ ನೀಡು. ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ದುರ್ಲಭವಾದ ರಸಪಾಕವನ್ನು ಇವರಿಗೆ ಒದಗಿಸು.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ:- ರೌದ್ರೀಶಕ್ತಿಯ ಈ ನುಡಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ, ಶಿವನು ಪಾರ್ವತಿಯ ಎದುರು ಧರ್ಮದಿಂದ ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದನು.

ಮಹಾದೇವ:- ನಾನು ಕೂಡ, ಬಗೆಬಗೆಯ ಅನ್ನವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದೆ. ಅದೆಲ್ಲವೂ ಕೂಡ ವ್ಯಯವಾಗಿದೆ. ಈಗ ಏನೂ ಉಳಿದಿಲ್ಲ. ಈಗ ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿರುವಾಗ ನಾನು ನಿಮಗೆ ಏನು ಕೊಡಲಿ? ಏನು ಮಾಡಲಿ? ನಿಮ್ಮ ತೃಪ್ತಿಗಾಗಿ ನಾನು ನಿಮಗೆ ಏನನ್ನಾದರೂ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ದೇಹದ ಕೆಳಗೆ ದುಂಡಾಗಿ ಹಣ್ಣುಗಳಂತೆ ತುಸು ಉದ್ಧವಾದ ಬೀಜಗಳನ್ನು ನೀವು ಭಕ್ಷಿಸಿರಿ. ಇದರಿಂದ ನಿಮಗೆ ಅತ್ಯಂತ ತೃಪ್ತಿಯಾಗುವದು.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ:- ಮಹಾದೇವರು ಕೊಡಮಾಡಿದ ಈ ಮಹಾ ಪ್ರಸಾದದಿಂದ ಆ ದೇವಿಯರಿಗೆಲ್ಲ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಅವರು ಹರನನ್ನು ಹಾಡಿ ಹೊಗಳಿ ನಮಸ್ಕರ ಮಾಡಿ ನಿಂತುಕೊಂಡರು. ಅವರನ್ನು ಕುರಿತು ಶಿವನು ಈ ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದನು.

ರುದ್ರ:- ಯಾರು ಇನ್ನೊಬ್ಬರನ್ನು ಹಾಸ್ಯ ಮಾಡದೆ ಸದಾಚಾರವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡುತ್ತ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಉಚಿತ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡುವರೊ ಅವರಿಗೆ ನಾನು ಹಣವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆ, ಮಡದಿ. ಮನೆ, ಮಕ್ಕಳು ಪಶು ಸಂಪತ್ತು ಎಲ್ಲವನ್ನು ನೀಡುತ್ತೇನೆ. ಅವರ ಮನೋಭೀಷ್ಟಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಪೂರೈಸುತ್ತೇನೆ. ಅಂತಹ ಸಜ್ಜನರನ್ನು ಹಲ್ಲು ತೆಗೆದು ಹಾಸ್ಯಮಾಡುವವರು ಅಣಕಿಸುವವರು ನಿಂದೆ ಮಾಡುವವರು ದರಿದ್ರರಾಗುತ್ತಾರೆ.

'ಹಾಸ್ಯೇನ ದೀರ್ಘದಶನಾ ದರಿದ್ರಾಶ್ಚಾಪಿ ನಿಂದಿತಾಃ ।
ತಸ್ಮಾತ್‌ನ ನಿಂದಾ ಹಾಸ್ಯಂ ಚ ಕರ್ತವ್ಯಂತು ವಿಜಾನತಾ ॥'

ಹಲ್ಲು ತೋರಿಸಿ, ಪರರ ಉಪಹಾಸ ಮಾಡುವವರು ದರಿದ್ರರೂ, ನಿಂದಿತರೂ ಆಗುವದರಿಂದ ಬುದ್ಧಿವಂತ ಮನುಷ್ಯನು ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ನಿಂದೆ, ಉಪಹಾಸ ಮಾಡಬಾರದು. ನೀವೆಲ್ಲರೂ ಮಾತೆಯರೆಂದು ಹೆಸರುವಾಸಿಗಳಾಗಿ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿರಿ. ಪರನಿಂದೆ ಪರಹಾಸ್ಯ ಮಾಡುವವರನ್ನು ನೀವು ಭಕ್ಷಿಸಿರಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ನೈವೇದ್ಯ ಮಾಡಿ ಬೆಳದಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರಿ ಚಪಾತಿ ಹಾಗೂ ಭಕ್ಷ್ಯಭೋಜನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ ಇಷ್ಟ ಮಿತ್ರರಿಗೂ, ದ್ವಿಜ ಬಾಂಧವರಿಗೂ ಯಥೇಷ್ಟ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸುವವನು ಸಂತಾನ ಸಂಪತ್ತು ಸೌಂದರ್ಯಗಳನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ರೌದ್ರಿಶಕ್ತಿಯೇ, ಶಿವದೂತಿಯಾದ ನಿನ್ನ ಪರಿವಾರಕ್ಕೆಲ್ಲ ನಾನು ಇಂತಹ ಒಳ್ಳೇ ಆಹಾರ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ನಾಚಿಕೆ ಬರುವಂತಹದು ಏನಿದೆ ?

ದೇವಿಯೆ, ನಾನು ಈಗ ಹೇಳಲಿರುವ ನಿನ್ನ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಯಾರು ಪಠಿಸುವರೋ ಅವರಿಗೆಲ್ಲ ನೀನು ಬೇಡಿದ ವರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ಅನುಗ್ರಹಿಸು.

ದೇವಿ ಸ್ತೋತ್ರ

ಜಯಸ್ವ ದೇವಿ ಚಾಮುಂಡೇ ಜಯ ಭೂತಾಪಹಾರಿಣೆ ।
ಜಯ ಸರ್ವಗತೇ ದೇವಿ ಕಾಳರಾತ್ರಿ ನಮೋಸ್ತುತೇ ॥

ವಿಶ್ವಮೂರ್ತೇ ಶುಭೇ ಶುದ್ಧೇ ವಿರೂಪಾಕ್ಷಿ ತ್ರಿಲೋಚನೇ ।
ಭೀಮರೂಪೇ ಶಿವೇ ವಿದ್ಯೆ ಮಹಾಮಾಹೇ ಮಹೋದಯೆ ॥

ಮನೋಜಯೇ ಜಯೇ ಜಂಭೇ ಭೀಮಾಕ್ಷಿ ಕ್ಷುಭಿತ ಕ್ಷಯೆ ।
ಮಹಾಮಾರಿ ವಿಚಿತ್ರಾಂಗಿ ಗೇಯೇ ನೃತ್ಯ ಪ್ರಿಯೇ ಶುಭೆ ॥

ವಿಕರಾಳಿ ಮಹಾಕಾಳಿ ಕಾಳಿಕೇ ಪಾಪಹಾರಿಣೆ ।
ಪಾಶಹಸ್ತೇ ದಂಡಹಸ್ತೇ ಭೀಮರೂಪೇ ಭಯಾನಕೆ ॥

ಚಾಮುಂಡೇ ಜ್ವಲಮಾನಾಸ್ಯೇ ತೀಕ್ಷ್ಣದಂಷ್ಟ್ರಿ ಮಹಾಬಲೆ ।
ಸರ್ವಯಾನ ಸ್ಥಿತೇ ದೇವೀ ತ್ರೇತಾಸನಗತೇ ಶಿವೇ ॥

ಭೀಮಾಕ್ಷಿ ಭೀಷಣೇ ದೇವಿ ಸರ್ವಭೂತ ಭಯಂಕರಿ ।
ಕರಾಳಿ ವಿಕರಾಳಿ ಚ ಮಹಾಕಾಳಿ ಕರಾಳಿನಿ ॥

ಕಾಳಿ ಕರಾಳವಕ್ರಾಸ್ತ್ರೀ ಕಾಳರಾತ್ರಿ ನಮೋಸ್ತುತೇ ।
ಸರ್ವ ಶಸ್ತ್ರ ಭೃತೇ ದೇವಿ ಸರ್ವದೇವಿ ನಮೋಸ್ತು ತೇ ॥

ಈ ಸ್ತೋತ್ರದಿಂದ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಸುತ್ತಿಸಿದವರಿಗೆ ನೀನು ವರಪ್ರದಳಾಗು. ಈ ಪರ್ವತದ ಮೇಲೆ ಏರಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜೆ ಮಾಡುವವನು ಪುತ್ರ, ಪೌತ್ರ, ಸಮೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿ, ಭಾಗ್ಯವಂತನಾಗಿ ಬಾಳಲಿ. ರಾಜ್ಯ ಭ್ರಷ್ಟನಾದ ಅರಸನು ಅಷ್ಟಮಿ ನವಮಿ, ಚತುರ್ದಶಿ ದಿನಗಳಂದು ಉಪವಾಸ ಮಾಡಿ, ಈ ದೇವಿಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡಿದರೆ ಒಂದು ವರ್ಷದೊಳಗೆ ತಾನು ಕಳೆದು ಕೊಂಡ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಮರಳಿ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ಪುಷ್ಕರ ಜಲದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ. ಈ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಪಠಿಸಿದವನು ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಬರೆದು ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟರೆ, ಆ ಮನೆಗೆ ಬೆಂಕಿ, ಹಾವು ಹಾಗೂ ಕಳ್ಳರ ಭಯ ವಿರುವದಿಲ್ಲ. ಈ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಯಾವ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಬರೆಯುವನೋ ಆ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಧನ, ಧಾನ್ಯ, ಸಂತಾನ ಸಂಪತ್ತು ಒಳ್ಳೇ ಸ್ತ್ರೀಯರು, ರತ್ನ, ಆನೆ, ಕುದುರೆ ವೈಭವ, ಸಿದ್ಧಿ, ಸಮೃದ್ಧಿ ಎಲ್ಲವೂ ಸಂಪನ್ನವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದು ನಿಶ್ಚಯ.

ಇತಿ ಪದ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣ ಭಾಗ-೧ರ ಸೃಷ್ಟಿಖಂಡದಲ್ಲಿನ
ಶ್ರಾವಣ ಪಂಚಮಿ ಎಂಬ ಇಪ್ಪತ್ತಾರನೇಯ ಒಂದನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

—೦—

ಪ್ರೇತನಾಗಲು ನಿಮಿತ್ತವೇನು ?

ಅಧ್ಯಾಯ - ೨೭

॥ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ॥

ಕೇನ ಕರ್ಮವಿಪಾಕೇನ ಪ್ರೇತತ್ವಮುಪಜಾಯತೇ ।

ಕೇನ ಚಾತ್ರ ಪ್ರಮುಚ್ಯೇತ ತನ್ಮೇ ಶಂಸಿತುಮರ್ಹಸಿ ॥

ಭೀಷ್ಮ:- ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಯಾವ ಕರ್ಮದಿಂದ ಪ್ರೇತತ್ವ ಬರುತ್ತದೆ? ಏನು ಮಾಡಿದರೆ ಆ ಪ್ರೇತತ್ವವು ತೊಲಗುತ್ತದೆ? ಇದನ್ನು ನನಗೆ ತಿಳಿಸಿರಿ.

ಪುಲಸ್ಯ:- ನಿನಗೆ ಮತ್ತೆ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂಶಯ ಬಾರದಂತೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ಯಾವದರಿಂದ ಮಾನವನು ಪ್ರೇತನಾಗುವನು ಮತ್ತು ಯಾವುದರಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುವನು ಎಂಬುದನ್ನು ನಿನಗೆ ಈಗ ತಿಳಿಸುತ್ತೇನೆ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಪ್ರೇತಭಾವವೆಂದರೆ ಅದೊಂದು ನರಕವೇ ಸರಿ. ಸಾಮಾನ್ಯರಾದ ಸುರರು ಕೂಡ ಅದರಿಂದ ಪಾರಾಗಲಾರರು. ಅದಕ್ಕೆ ಒಳ್ಳೇ ಉಪಾಯವೆಂದರೆ ಸಜ್ಜನರ ಸಹವಾಸ. ಸತ್ಪುರುಷರ ಸಂಪರ್ಕ. ದೊಡ್ಡವರೊಂದಿಗೆ ಮಾತನಾಡಿದರೆ ಹಾಗೂ ಪುಣ್ಯಕರ ತೀರ್ಥ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳ ನಾಮೋಚ್ಚಾರ ಮಾಡಿದರೆ, ಪ್ರೇತ ಯೋನಿಯಿಂದ ಮಾನವರು ಬಿಡಗಡೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವರು.

ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪೃಥು ಎಂಬ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನು ಇದ್ದನು, ಅವನು ಒಳ್ಳೇ ನಿಯಮ ನಿಷ್ಠ. ಸರ್ವದಾ ಸಂತೃಪ್ತ. ವೇದಾಧ್ಯಯನ, ಹೋಮ, ಜಪ, ಮುಂತಾದ ಯಾವ ವಿಧಿಯನ್ನೂ ಅವನು ಬಿಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಶಮ, ದಮ, ಶಾಂತಿ ಕ್ಷಾಂತಿಗಳು, ಅವನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟು ಗುಣಗಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬಂದಿದ್ದವು. ಅಹಿಂಸೆ ಅವನ ಸ್ವಭಾವವೇ ಆಗಿತ್ತು. ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯ ವ್ರತವನ್ನು ಅನೂಚಾನವಾಗಿ ಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ದೇವ ಹಾಗೂ ಪಿತೃ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಸಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದ. ಬಂದ ಅತಿಥಿಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುವದು, ಸತ್ಯ ನುಡಿಯುವದು, ಮೃದು ಮಧುರವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವದು, ವಿಹಿತ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುವದು, ಅವನ ನಿತ್ಯ ಚರ್ಯೆ. ಅವನೊಬ್ಬ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮಹಾತಪಸ್ವಿಯಾಗಿದ್ದ ಮುನಿ ಎನಿಸಿದ್ದ.

ಈ ದ್ವಿಜನಿಗೆ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಬುದ್ಧಿ ಉಂಟಾಯಿತು. ಪುಣ್ಯ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುಹಾಕಿ ತನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ಪಾವನಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಹಿರಿಯಾಶೆ ಮೂಡಿತು. ಪುಷ್ಕರ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ, ಸೂರ್ಯೋದಯ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ, ಜಪ, ಸೂರ್ಯ ನಮಸ್ಕಾರ, ಪೂಜೆ ಮುಂತಾದ ತನ್ನ ಅಹ್ನಿಕವನ್ನೆಲ್ಲ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿದನು. ಅವನು ಒಂದು ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೋಗುವಾಗ ನೀರು, ನೆರಳಿಲ್ಲದ ಭಯಂಕರ ಕಾಡಿನ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಂದನು. ಎಲ್ಲೆಡೆಗೂ ಬರೀ ಮುಳ್ಳಿನ ಗಿಡಗಳೇ ತುಂಬಿದ್ದವು. ಅಂತಹ ನಿರ್ಜನ ಗೊಂಡಾರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಐದು ಭೀಕರಾಕಾರದ ಮನುಷ್ಯರು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದರು. ವಿಕಾರವಾದ ಅವರ ಆಕಾರ ಹಾಗೂ ಘೋರ ರೂಪಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೆ ತುಸು ಹೆದರಿಕೆ ಆಯಿತು. ಆದರೂ ಅಲುಗಾಡದೆ ನಿಂತಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತು ಕೊಂಡನು ಅವನು. ಅನಂತರ ತುಸು ಧೈರ್ಯ ತೆಗೆದುಕೊಂದು ಸವಿನುಡಿಯಲ್ಲಿ ಅವರನ್ನು ಕೇಳಿದನು.

ದ್ವಿಜ :- ಅಯ್ಯಾ ನೀವು ಯಾರು? ನಿಮ್ಮ ಮುಖಗಳು ಇಷ್ಟೇಕೆ ವಿಕಾರಗೊಂಡಿವೆ? ಇಂತಹ ಕೆಟ್ಟ ರೂಪವು ಬರಬೇಕಾದರೆ ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೊರಟಿರುವಿ?

ಪ್ರೇತಗಳು:- ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಹಸಿವೆಯಿಂದ ಕಂಗಾಲಾಗಿದ್ದೇವೆ. ಭಯಂಕರ ದುಃಖದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದೇವೆ. ನಮಗೆ ಜ್ಞಾನವೆಂಬುದೇ ಇಲ್ಲ. ಮನಸ್ಸು ಸ್ಥಿರವಾಗಿರುವದಿಲ್ಲ. ಆಗಾಗ ಎಚ್ಚರವೂ ತಪ್ಪುವದುಂಟು. ದಿಕ್ಕು, ದೇಶಗಳನ್ನು ನಾವು ಅರಿಯಲಾರೆವು. ನೆಲವಾವುದು ಮುಗಿಲು ಯಾವುದು ಎಂಬುದನ್ನು ಕೂಡ ನಾವು ತಿಳಿಯಲಾರೆವು. ನಮ್ಮ ದುಃಖವನ್ನು ಈಗ ನಿನ್ನೆದುರು ತೋಡಿಕೊಂಡದ್ದೇ ಸುಖವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಸೂರ್ಯನು ಉದಯ ವಾಗಿರುವದರಿಂದ ಬೆಳಗಾದಂತೆ ತೋರುತ್ತದೆ. ಐವರಲ್ಲಿ ನಾನು ಪ್ರತ್ಯುಷಿತ, ಇವನು ಸೂಚಿಮುಖ ಅವನು ಶೀಘ್ರಗ ನಾಲ್ಕನೆಯವನು ರೋಹಕ, ಐದನೆಯವನೇ ಲೇಖಕ.

ಪೃಥು ದ್ವಿಜ :- ದುಷ್ಕರ್ಮದಿಂದ ಪ್ರೇತಗಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದವರ ಹೆಸರುಗಳೇ ನಿಮಗಿರುತ್ತವೆ. ನಿಮಗೆ ಇಂತಹ ಹೆಸರು ಬರಲು ಕಾರಣವೇನು?

ಪ್ರೇತಗಳು :- ನಾನು ಮೊದಲು ಬದುಕಿದ್ದಾಗ ರುಚಿಕರವಾದ ಬಿಸಿ ಅನ್ನವನ್ನು ಊಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ. ದ್ವಿಜರಿಗೆ ತಂಗಳು, ಹಳಸಿದ ಅನ್ನ ಹಾಕುತ್ತಿದ್ದೆ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಾಗಿ ನನ್ನ ಹೆಸರು ಪ್ರತ್ಯುಷಿತ ಎಂದಾಗಿದೆ. ಈ ನನ್ನ ಜೊತೆಗಾರನು ಅನ್ನ ಬಯಸಿ ಬಂದ ದ್ವಿಜರನ್ನು ವ್ಯಂಗ್ಯ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಚುಚ್ಚುತ್ತಿದ್ದನು. ಬಿರುನುಡಿಗಳಿಂದ ಅವಮಾನ ಮಾಡಿ ತಿವಿಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಅದರಿಂದಾಗಿ ಇವನಿಗೆ ಸೂಚೀಮುಖನೆಂದು ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ. ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಮಿತ್ರನು ಹಸಿದು ಬಂದ ದ್ವಿಜರು ಅನ್ನ ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೇ ಅಲ್ಲಿಂದ ವೇಗದಿಂದ ಓಡಿಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಅನ್ನ ಸಮೃದ್ಧಿಯಿದ್ದರೂ ಯಾರಿಗೂ ಕೊಡದೆ, ಓಡಿಹೋದದ್ದರಿಂದ ಇವನಿಗೆ ಶೀಘ್ರಗ ಎಂದು ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ. ನಮ್ಮ ಈ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಸಹಚರನ್ನು ಮನಗೆ ಬಂದ ಅತಿಥಿಗಳ ಕಣ್ಣು ತಪ್ಪಿಸಿ, ಮನೆಯ ಅಟ್ಟದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಪಕ್ವಾನ್ನ ಊಟ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಅದರಿಂದ ಇವನಿಗೆ ರೋಹಕ ಎಂದು ಹೆಸರು ಬಂದಿತು. ಈ ಐದನೇಯವನಿಗೆ ಲೇಖಕ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ. ಕ್ಷುಧಿತ ದ್ವಿಜರು ಮನೆಗೆ ಬಂದು ಅನ್ನವನ್ನು ಬೇಡಿದಾಗ ಇವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸಾಕಷ್ಟು ಅನ್ನವಿದ್ದರೂ ಕೆಳಗೆ ಮುಖಮಾಡಿ ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ನೆಲ ಕೆದರುತ್ತ ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಆದುದರಿಂದ ಇವನಿಗೆ ಲೇಖಕ ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ. ನಾವು ಐವರಲ್ಲಿ ಲೇಖಕನಿಗೆ ನಡೆಯಬೇಕಾದರೆ ಬಹಳ ಕಷ್ಟವಾಗುವದು. ಎಡವುತ್ತ, ಬೀಳುತ್ತ ಇವನು ತೆವಳಿಕೊಂಡೇ ಹೋಗುವನು. ರೋಹಕನು ಯಾವಾಗಲೂ ತಲೆಕೆಳಗಾಗಿಯೇ ನಡೆಯಬೇಕಾಗುವದು. ಅನ್ನ ಕೊಡದೆ ಓಡಿಹೋದ ಶೀಘ್ರಗನು ಈಗ ಕುಂಟನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಸೂಚೀಮುಖನ ಬಾಯಿ ತುಂಬ ಸೂಜಿ ಚುಚ್ಚಿದಂತಾಗಿದೆ ಪುರ್ಯುಷಿತನು ಒಂಟೆಯಂತೆ ಉದ್ದಗೋಣು, ಜೋತಾಡುವ ಹೊಟ್ಟೆ, ಭಾರವಾದ ವೃಷಣ ವುಳ್ಳವನು ಆಗಿದ್ದಾನೆ ಆ ಮಹಾಪಾಪದಿಂದ.

ದ್ವಿಜ :- ಈ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮಾನವ ಜೀವಿಗಳು ಬದುಕುವದು ಆಹಾರದಿಂದ ತಾನೆ? ಈಗ ನಿಮ್ಮ ಆಹಾರವು ಯಾವದು? ನೀವು ಏನನ್ನು ತಿನ್ನುವಿರಿ ?

ಪ್ರೇತಗಳು :- ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೆ, ನಮ್ಮ ಆಹಾರವನ್ನು ಕೇಳುವಿಯಾ, ಕೇಳಿದರೆ ನೀನು ಅದನ್ನು ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ನಿಂದಿಸದೆ ಇರಲಾರಿ. ನಮ್ಮ ಆ ಹೊಲಸು ಆಹಾರದಲ್ಲಿ ಸತ್ವ ಎನ್ನುವದೇ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಶ್ಲೇಷ್ಮ, ಮಲ, ಮೂತ್ರ ಹಾಗೂ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳ ಅವಯವದ ಹೊಲಸು,

ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಕಸಕಡ್ಡಿ ಹಾಗೂ ಶೌಚ ಕೂಪಗಳಲ್ಲಿ ನಾವು ವಾಸ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳು ತಿಂದು ಎಸೆದ ಹೊತ್ತಿ ಕರಕಾದ ಕಸಕಡ್ಡಿ ಕೊಳೆತು ನಾರುವ ಅಮೇಧ್ಯಕ್ಕಿಂತ ಅಸಹ್ಯವಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಪ್ರೇತಗಳು ತಿನ್ನುತ್ತವೆ. ನೈವೇದ್ಯ, ವೈಶ್ವದೇವ ಇಲ್ಲದ, ವ್ರತಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸದ, ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಪಠಿಸದ, ಗುರುಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸದ, ಕೋಪ, ಲೋಭಗಳಿಗೆ ವಶರಾದ ಹಾಗೂ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಗಂಡಸು ಹೆಂಗಸಿನ ವಶವರ್ತಿಯಾಗಿ ನಡೆಯುವ ಸ್ತ್ರೀಪ್ರಧಾನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಂತಹ ಪ್ರೇತಗಳಿಗೆ ಆಹಾರವು ಇರುತ್ತದೆ. ನಮ್ಮ ಭೋಜನ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳಲು ನಮಗೇ ನಾಚಿಕೆ ಆಗುವದು. ಇದಕ್ಕೂ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ನಾವು ಹೇಳಲಾರೆವು, ಮನುಷ್ಯನು ಪ್ರೇತನಾಗದಂತೆ ಇರಬೇಕಾದರೆ. ಏನು ಮಾಡಬೇಕು ಎನ್ನುವದನ್ನು ಹೇಳು ?

ದ್ವಿಜ:- ಕೃಚ್ಛ್ರ, ಚಾಂದ್ರಾಯಣ, ಮುಂತಾದ ವ್ರತಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ತನ್ನ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ವಿಹಿತವಾದ ನಿತ್ಯಾಚಾರವನ್ನು ಮಾಡುವವನು ಪ್ರೇತನಾಗುವದಿಲ್ಲ.

'ತುಲ್ಯೋ ಮಾನಾಪಮಾನೇ ಚ ತುಲ್ಯಃ ಕಾಂಚನಲೋಷ್ಠಯೋಃ ।
ತುಲ್ಯಶ್ಶತ್ರೌಚ ಮಿತ್ರೇ ಚ ನ ಪ್ರೇತೋ ಜಾಯತೇ ನರಃ ॥

ಮಾನಾಪಮಾನಗಳು ಸಮನಾಗಿ ಮಣ್ಣು, ಹೊನ್ನು, ಸಮನಾಗಿ ಶತ್ರುಮಿತ್ರರು ಸಮನಾಗಿ ಯಾರಿಗೆ ಇರುವದೋ ಅವರು ಪ್ರೇತರಾಗುವದಿಲ್ಲ.

'ದೇವತಾತಿಥಿ ಪೂಜಾಸು ಗುರು ಪೂಜಾಸು ನಿತ್ಯಶಃ ।
ರತೋ ವೈ ಪಿತೃ ಪೂಜಾಸು ನ ಪ್ರೇತೋ ಜಾಯತೇ ನರಃ ॥

ದೇವತೆಗಳು, ಅತಿಥಿಗಳು, ಗುರುಗಳು, ಪಿತೃಗಳು ಇವರ ಪೂಜೆಯಲ್ಲಿ ಅಸಕ್ತನಾದವನು ಪ್ರೇತನಾಗುವದಿಲ್ಲ

ಶುಕ್ಲಾಂಗಾರಕ ಸಂಯುಕ್ತಾ ಚತುರ್ಥೀ ಜಾಯತೇ ಯದಾ ।
ಶ್ರದ್ಧಯಾ ಶ್ರಾದ್ಧಕೃತ್‌ಯಃನ ಪ್ರೇತೋ ಜಾಯತೇ ನರಃ ॥

ಶುಕ್ಲ ಪಕ್ಷದ ಚತುರ್ಥಿಯು ಮಂಗಳವಾರ ಬಂದರೆ ಆ ದಿನ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡಿದವನು ಪ್ರೇತನಾಗುವದಿಲ್ಲ

ಜಿತ ಕ್ರೋಧೋ ನ ಮಾತ್ಸರೋ ತೃಷ್ಣಾ ಸಂಗವಿವರ್ಜಿತಃ ॥
ಕ್ಷಮಾವಾನ್ದಾನಶೀಲಶ್ಚ ನ ಪ್ರೇತೋ ಜಾಯತೇ ನರಃ ॥

ಕ್ರೋಧ, ಮತ್ಸರಗಳಿಲ್ಲದ, ಆಶೆ, ಸ್ನೇಹಗಳಿಲ್ಲದ ಕ್ಷಮಾವಂತನೂ, ದಾನಶೀಲನೂ ಆದವನು ಪ್ರೇತನಾಗುವದಿಲ್ಲ.

ಗೋಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಂಶ್ಚ ತೀರ್ಥಾನಿ ಪರ್ವತಾಂಶ್ಚ ನದೀಂಸ್ತಥಾ ।
ದೇವಾಂಶ್ಚೈವತು ಯೋ ವನ್ದ್ಯಾನ್ನ ಪ್ರೇತೋ ಜಾಯತೇ ನರಃ ॥

ಗೋ-ದ್ವಿಜರು, ತೀರ್ಥಗಳು, ಪರ್ವತಗಳು, ನದಿಗಳು, ದೇವತೆಗಳು ಇವರನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವವನು ನಮಸ್ಕರಿಸುವವನು ಪ್ರೇತವಾಗುವದಿಲ್ಲ.

॥ಪ್ರೇತಾ ಊವಾಚ॥

ಶ್ರುತಾಶ್ಚ ವಿವಿಧಾ ಧರ್ಮಾಃ ಪೃಚ್ಛಾವೋ ದುಃಖಿತಾ ಮುನೇ ।
ಯೇನ ವೈ ಜಾಯತೇ ಪ್ರೇತಸ್ತನ್ಮೇ ವದ ಮಹಾ ಮುನೇ ॥

ಪ್ರೇತಗಳು :- ಎಲೆ ಋಷಿಯೇ, ನಾನಾ ವಿಧವಾದ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದ್ದೀಯೆ, ಕೇಳಿದೆವು. ಪ್ರೇತವಾಗುವದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು? ಅದನ್ನು ಹೇಳು.

॥ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಉವಾಚ॥

ಪಾಪಾನ್ನೇನ ತು ಭುಕ್ತೇನ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ತು ವಿಶೇಷತಃ ॥
ಮ್ರಿಯತೇ ಹ್ಯುದರಸ್ಥೇನ ಸ ವೈ ಪ್ರೇತೋ ಭವೇನ್ನರಃ ॥

ದ್ವಿಜ :- ಪಾಪಾನ್ನವನ್ನು ತಿಂದು ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ದ್ವಿಜನಾಗಿ ಅತಿಶಯವಾಗಿ ಆ ಅನ್ನವು ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ಸತ್ತರೆ ಅವನು ಪ್ರೇತನಾಗುವನು.

ಅಯಾಜ್ಯಯಾಜನಾಚ್ಚೈವ ಯಾಜ್ಯಾನಾಂ ಚ ವಿಸರ್ಜನಾತ್ ।
ರತೋ ವೈ ಪಾಪಿಸೇವಾಸು ಪ ಪ್ರೇತೋ ಜಾಯತೇ ನರಃ ॥

ಭಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದವರಿಂದ ಯಾಗ ಮಾಡಿಸುವದು, ತಾನು ಯಾಗ ಮಾಡಿಸುತ್ತಿದ್ದವರನ್ನು ಬಿಡಿಸುವದು, ಪಾಪಿಗಳ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನಾಗಿರುವದು, ಇವುಗಳಿಂದ ಪ್ರೇತತ್ವವು ಬರುತ್ತದೆ.

ಧರ್ಮಾನಾಶ್ರಮಿಣಾಂ ತ್ಯಕ್ತ್ವಾ ಮದ್ಯಪಸ್ತ್ರೀನಿಷೇವಣಂ ।
ವೃಥಾ ಮಾಂಸರತೊ ನಿತ್ಯಂ ಸ ವೈ ಪ್ರೇತೋ ಭವೇನ್ನರಃ ॥

ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಆಶ್ರಮದ ಧರ್ಮವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮದ್ಯ ಕುಡಿಯುತ್ತಾ ಸ್ತ್ರೀಲೋಲ ನಾಗಿದ್ದರೂ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕಲ್ಲದೆ ತನಗೋಸ್ಕರ ಮಾಂಸವನ್ನು ತಿನ್ನುವದರಿಂದ ಪ್ರೇತತ್ವ ಬರುತ್ತದೆ.

ನ್ಯಾಸಾಪಹರ್ತಾ ಮಿತ್ರಸ್ಯ ಪಾಪಿಪಾಕರತಸ್ಸದಾ ।
ವಿಸ್ರಂಭಘಾತೀ ಕೂಟಸ್ಥಃ ಸ ವೈ ಪ್ರೇತೋ ಭವೇನ್ನರಃ ॥

ಮಿತ್ರನು ಕಾಪಾಡಲು ಇಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ಕದಿಯುವವನು, ಶೂದ್ರನ ಅನ್ನವನ್ನು ಯಾವಗಲೂ ತಿನ್ನುವವನು ನಂಬಿದವರಿಗೆ ದ್ರೋಹಮಾಡುವವನು, ಸುಳ್ಳು ಸಾಕ್ಷಿ ಹೇಳುವವನು ಪ್ರೇತಗಳಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಬ್ರಹ್ಮಹಾ ಗೋಘ್ನಕಸ್ತೇನಃ ಸುರಾಪೋ ಗುರುತಲ್ಪಗಃ ।
ಭೂಮಿಕನ್ಯಾಪಹಾರೀ ಚ ಸ ವೈ ಪ್ರೇತೋ ಭವೇನ್ನರಃ ॥

ದ್ವಿಜನನ್ನು ಕೊಂದವನು ಗೋವನ್ನು ಕೊಂದವನು, ಕಳ್ಳ, ಹೆಂಡಗುಡುಕ ಗುರುವಿನ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ರಮಿಸುವವನು, ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸುವವನು, ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸುವವನು ಇಂತಹವರು ಪ್ರೇತರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಸಾಮಾನ್ಯಾನಾಂ ದಕ್ಷಿಣಾಂ ಲಬ್ಧ್ವಾ ಗೃಹ್ಣೀತೇ ಏಕ ಏವತು ।
ನಾಸ್ತಿಕ್ಯಭಾವೇ ನಿರತಃ ಸ ವೈ ಪ್ರೇತೋಭಿಜಾಯತೇ ॥

ಅನೇಕ ಜನರಿಗೆ ಸೇರಬೇಕಾದ ದಕ್ಷಿಣೆಯನ್ನು ಒಬ್ಬನೇ ತೆಗೆದುಕೊಂಡವನು, ನಾಸ್ತಿಕ ನಾಗಿರುವವನು ಪ್ರೇತರಾಗುತ್ತಾರೆ.''

ಆ ದ್ವಿಜನು ಹೀಗೆ ನುಡಿಯುತ್ತಿರುವಾಗಲೆ. ಆಕಾಶದಿಂದ ನೆಲದಮೇಲೆ ಪುಷ್ಪವೃಷ್ಟಿ ಆಯಿತು. ಸ್ವರ್ಗವಾಸಿ ದೇವತೆಗಳು ಸಹಸ್ರಾರು ಜನರು, ಆ ದ್ವಿಜನ ಮೇಲೆ ಹೂವುಗಳನ್ನು ಎರಚಿದರು. ದೇವದುಂಧುಭಿಗಳು ಮೊಳಗಿದವು. ದೇವ ವಿಮಾನಗಳು ಸುರರನ್ನು ಹೊತ್ತು ಆ ಕಾಡಿನ ಮೇಲೆ ಹಾರಾಡಿದವು. ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಆ ದ್ವಿಜನ ಜೊತೆಗೆ ಮಾತನಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಮತ್ತು ಅವನ ಮುಖದಿಂದ ತತ್ವಾರ್ಥ ಶ್ರವಣಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಆ ಪ್ರೇತಗಳನ್ನು ಕರೆಯಲು ದೇವಲೋಕದಿಂದ ವಿಮಾನಗಳು ಬಂದವು ಅವೆಲ್ಲ ಪ್ರೇತಜನ್ಮದಿಂದ ಮುಕ್ತವಾಗಿ, ದೇವದೂತರು ತಂದ ವಿಮಾನ ಆರೋಹಣಮಾಡಿ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳಸಿದರು.

ಆದುದರಿಂದ ಏನಾದರೂ ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಿ, ದೊಡ್ಡವರ ಜೊತೆಗೆ ಸಂಭಾಷಣ ಮಾಡಬೇಕು. ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ಬಯಸುವವರು, ಜ್ಞಾನಿ ಪುರುಷರೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಲು ಬೇಸರಿಯಬಾರದು. ಈ ಪಂಚಪ್ರೇತಗಳ ಕಥೆಯು ಅತ್ಯಂತ ಪುಣ್ಯಕರ, ಇದನ್ನು ಪಠಿಸಿದವನ ಕುಲದಲ್ಲಿ ಯಾರೂ ಪ್ರೇತರಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಕೇಳಿದವನು ಇದರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆ ಇರಿಸದವನು ಪ್ರೇತನಾಗುವದಿಲ್ಲ

ಭೀಷ್ಮ:- ದ್ವಿಜೋತ್ತಮರೆ, ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಕರವು ಬರಲು ಕಾರಣವೇನು? ಧರ್ಮಶೀಲರಾದವರು ಅದನ್ನು ಹೊಂದುವದು ಹೇಗೆ? ಅದು ಯಾವುದರಿಂದ ದೊರಕುವದು. ಅದು ದೊರೆತಬಳಿಕ ಅದರಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಫಲವೇನು? ಇದೆಲ್ಲವನ್ನು ಕೇಳಲು ನನಗೆ ಕುತೂಹಲ. ಅದನ್ನು ದಯಮಾಡಿ ತಿಳಿಸಿರಿ.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ಹಿಂದೆ ದಕ್ಷಿಣಾಪಥದಲ್ಲಿರುವ ಋಷಿಗಳ ಒಂದು ಗುಂಪು ಪುಷ್ಕರತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದಿತು. ಆಗ ಪುಷ್ಕರವು ಅಂತರಿಕ್ಷಕ್ಕೆ ಹೋಯಿತು. ಆಗ ಆ ಮುನಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ ನಿಷ್ಠರಾಗಿ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಧ್ಯಾನ ಮಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತರು. ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು, ಮಹರ್ಷಿಗಳು, ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ಮರೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಕಠೋರವಾದ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದರು. ''ದ್ವಿಜರೆ, ಮಂತ್ರದಿಂದ ಪುಷ್ಕರ ತೀರ್ಥವನ್ನು ನೀವು ಅವಾಹನ ಮಾಡಿರಿ, ಅಪೋಹಿಷ್ಠಾ ಮುಂತಾದ ಮೂರ ಋಕ್ಕಿನ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಅದು ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ಅಘಮರ್ಷಣ ಮಂತ್ರ ಜಪಿಸುವದರಿಂದ ಫಲವು ಬರುವದು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ದ್ವಿಜರು ಅದರಂತೆಯೇ ಮಾಡಿದರು. ದಕ್ಷಿಣದೇಶದಿಂದ ಬಂದ ಆ ದ್ವಿಜರ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಮಹಾತಪಸ್ವಿಗಳಾಗಿದ್ದರು. ಅವರ ಆವಾಹನೆ ಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಪುಷ್ಕರ ತೀರ್ಥವು ಮತ್ತೆ ಆ ಪುಷ್ಕರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತವಾಯಿತು. ಅವರ ತಪೋಬಲದಿಂದ ಅಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಪುನೀತರಾದರು ಸ್ನಾನ ಪಾನಾದಿಗಳಿಂದ.

ದಕ್ಷಿಣಾಪಥದಿಂದ ಪುಷ್ಕರ ಸ್ನಾನಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದ ದ್ವಿಜರಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಾಡು ಜನಾಂಗದವರೂ ಇದ್ದರು. ಅವರು ಶ್ರಾದ್ಧಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗಾಗಲಿ, ದೇವತಾ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗಾಗಲಿ ಅರ್ಹರಾಗಿರಲಿಲ್ಲ. ಅಂಥವರು ದ್ವಿಜವೃಂದದಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡು ಸ್ನಾನ, ಶ್ರಾದ್ಧಕಾರ್ಯ ಮಾಡಲು ಬಂದದ್ದು ನೋಡಿ ಪುಷ್ಕರ ತೀರ್ಥವು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಅಂತರಿಕ್ಷಗಾಮಿ ಆಯಿತು. ಸತ್ವಶಾಲಿಗಳಾದ ದ್ವಿಜರು ವೇದ ಮಂತ್ರಗಳಿಂದ ಆವಾಹನ ಮಾಡಿದ ಕೂಡಲೇ ಅದು ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳ ವಚನದಂತೆ ಮತ್ತೆ ಮೊದಲಿನಂತೆ

ಸನ್ನಿಹಿತವಾಗುತ್ತದೆ. ದುಷ್ಟರು, ಪಾಪಿಗಳು, ಭ್ರಷ್ಟರು ಸ್ನಾನ, ಶ್ರಾದ್ಧಾದಿ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗಾಗಿ ಬಂದರೆ ಅಲ್ಲಿಯ ತೀರ್ಥಾಭಿಮಾನಿ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಊರ್ಧ್ವಗಾಮಿಗಳಾಗುವರು. ಯೋಗ್ಯರು ಆವಾಹನೆ ಮಾಡಿದಾಗ ಸನ್ನಿಹಿತರಾಗುವರು.

ಕಾರ್ತೀಕ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಕರದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಜಾತಿಯವರು ಪುಣ್ಯ ಪಡೆಯುವರು ಕಾರ್ತೀಕ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಕೃತ್ತಿಕಾ, ಭರಣಿ ರೋಹಿಣಿ ನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಚರ್ತುರ್ಥೀ ತಿಥಿಯು ಪುಷ್ಕರ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿದೆ. ಕಾರ್ತೀಕ ಮಾಸದ ಶನಿವಾರ ಕೃತಿಕಾ ನಕ್ಷತ್ರ, ಭಾನುವಾರ ಭರಣಿ ನಕ್ಷತ್ರ, ಗುರುವಾರ ರೋಹಿಣಿ ನಕ್ಷತ್ರ ಬಂದಾಗ ಸ್ನಾನ, ಪಿತೃತರ್ಪಣದಿಂದ ಅಶ್ವಮೇಧ ಪುಣ್ಯವಿದೆ. ಭಾನುವಾರ ವಿಶಾಖಾ ನಕ್ಷತ್ರ ಸೋಮವಾರ ಕೃತ್ತಿಕಾ ನಕ್ಷತ್ರ ಬಂದರೆ 'ಪದ್ಮಕ ರೋದಯ' ಎನ್ನುವರು. ಅಂದು ಪುಷ್ಕರ ಸ್ನಾನದಿಂದ ಪುಷ್ಕಳ ಪುಣ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದು. ಆಕಾಶದಿಂದ ಇಳಿದು ಹರಿದು ಬಂದ ಪುಷ್ಕರ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಪಿತಾಮಹತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದವರು ಪಾಪಿಗಳೇ ಇರಲಿ, ಪುಣ್ಯವಂತರೇ ಇರಲಿ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ದಿವ್ಯ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಔದುಂಬರ ವನದಿಂದ ಹರಿದು ಬಂದು ಸರಸ್ವತೀ ನದಿಯು ಈ ಪುಷ್ಕರ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ರಸಪೂರಣವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಲಿದೆ. ಬ್ರಹ್ಮಕುಮಾರಿಯಾದ ಈ ಸರಸ್ವತಿಯ ಉತ್ತರಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ಹೋಗಿ ಮತ್ತೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಬಂದು, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಗೋಚರಿಸುತ್ತದೆ. ಕನಕಾ ಸುಪ್ರಭಾ, ನಂದಾ, ಪ್ರಾಚೀ, ಸರಸ್ವತಿ ಎಂದು ಐದು ಉಪನದಿಯಾಗಿ ಹರಿದು ಪುಷ್ಕರದಲ್ಲಿ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಮೇಳವಿಸುತ್ತವೆ. ಈ ನದಿಗಳ ತೀರಗಳಲ್ಲಿ ಮುನಿ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ತಪಂಗೈಯುತ್ತಿರುವರು. ಹೀಗೆ ಪಂಚ ಪುಣ್ಯ ನದಿ ಸಂಗಮದ ರಂಗಸ್ಥಳವಾದ ಈ ಪುಷ್ಕರ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡುವದು, ಧ್ಯಾನ, ವಸ್ತ್ರ, ಸುವರ್ಣ, ಭೂಮಿ, ಧೇನು, ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ದಾನ ಮಾಡುವದು ಮತ್ತು ಶ್ರಾದ್ಧಾದಿಕರ್ಮ ಮಾಡುವದು ಅಕ್ಷಯ ಫಲಪ್ರದವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಉಪವಾಸ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಪುಂಡರೀಕ ಯಜ್ಞ ಮಾಡಿದ ಫಲ.

ಅಲ್ಲಿ ಗಂಗೋದ್ಭೇದ ಎಂಬ ಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಗಂಗಾದೇವಿ ಸರಸ್ವತಿಯ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದಿರುತ್ತಾಳೆ. ಗಂಗಾ-ಸರಸ್ವತಿಯರ ಸಂಗಮದ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಇತಿಹಾಸ ಉಂಟು. ಸರಸ್ವತಿಯು ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ನೋಡಿ, ಹಾ! ಗಂಗೆಯೇ, ಗೆಳತಿ, ನೀನು ನನ್ನೊಬ್ಬಳನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟಿರುವೆ. ಒಂಟಿಯಾಗಿ ನಾನು ಎಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಲಿ. ನಿನ್ನ ಹೊರತು ನನಗಾರು ಬಾಂಧವರು?' ಎಂದು ರೋದಿಸಿದಳು. ಅದನ್ನು ತಿಳಿದು ಗಂಗಾದೇವಿಗೆ ಬಹಳ ದುಃಖವಾಯಿತು. ಸೋದರಿ ಸ್ನೇಹದಿಂದ ಅವಳು ಪೂರ್ವದೇಶದಿಂದ ದೀನ ದುಃಖಿತಳಾದ ಸರಸ್ವತಿ ನದಿಯನ್ನು ನೋಡಲು ಧಾವಿಸಿ ಬಂದಳು. ಅಪ್ಪಿಕೊಂಡಳು ಅವಳ ಕಣ್ಣೀರು ಬರೆಸಿದಳು.

ಗಂಗಾ:- ಮಹಾನುಭಾವಳಾದ ಸರಸ್ವತೀಯೇ ನೀನು ಅಳಬೇಡ, ಗೆಳತಿ, ನೀನು ಮಾಡಿದ ಕಾರ್ಯವು ಅತ್ಯಂತ ಕಠಿಣವು. ಇದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ದೇವಕಾರ್ಯ, ನಿನ್ನ ಹೊರತು ಬೇರೆ ಯಾರು ಮಾಡಲಾರರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಲು ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಬಂದಿರುವರು. ತ್ರಿಕರಣ ಶುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನೀನು ಅವರನ್ನು ಪೂಜೆ ಮಾಡು.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ:- ಗಂಗೆಯ ಮಾತಿನಿಂದ ಸರಸ್ವತಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವಾಯಿತು. ಅವಳು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಕಾಣಬಂದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದಳು.

ಅನಂತರ ತನ್ನ ಸಖಿಯರನ್ನು ಕೂಡಿಕೊಂಡಳು. ತನ್ನನ್ನು ಕಾಣಲು ಬಂದ ಗಂಗಾದೇವಿಯೊಂದಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೊಂಡು, ಕೆಲವು ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಕ್ರಮಿಸಿದಳು. ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಪುಷ್ಕರಿಣಿ, ಮಾಧ್ಯಮ ಪುಷ್ಕರಿಣಿ ತೀರ್ಥಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಈ ಗಂಗಾ ಸರಸ್ವತಿಯರ ಸಂಗಮ ಆದದ್ದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಅನಂತರ ಸರಸ್ವತಿಯು ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೂ ಗಂಗೆಯು ಉತ್ತರಕ್ಕೂ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ದಾರಿಹಿಡಿದು ನಡೆದರು. ನೀರಿನ ಪಥದಲ್ಲಿ ಹರಿದರು. ಅನಂತರ ಪುಷ್ಕರ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನು ಕಾಣಬಂದ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಅವಳು ಮಾಡಿದ ಪೂಜೆ ಸತ್ಕಾರಗಳಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟವಾಗಿ ಆ ಸರಸ್ವತಿ ನದಿಯನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದನು.

ದೇವತೆಗಳು: 'ನಮೋಸ್ತುತೇ ಪುಣ್ಯಜಲೇ ನಮಸ್ಸಾಗರಗಾಮಿನಿ ।
ನಮಸ್ತೇ ಪಾಪನಿರ್ಮೋಕೇ ನಮೋ ದೇವಿ ವರಾಂಗನೇ ॥

ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ದೇವತೆಗಳು ಪೂರ್ವವಾಹಿನಿಯಾದ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದರು. ಅನಂತರ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ವಚನದಂತೆ ಈ ಸರಸ್ವತಿ ನದಿಯು ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿದ್ದಾಳೆ. ಸರಸ್ವತಿಯು ಪಶ್ಚಿಮಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಹರಿದಾಗ ಅನೇಕ ತೀರ್ಥಗಳು ಅವಳಲ್ಲಿ ಸಮಾವೇಶಗೊಂಡಿವೆ. ಶುದ್ಧಾವಟವೆಂಬ ಒಂದು ಪಿತಾಮಹ ತೀರ್ಥವಿದೆ. ಆ ಪಶ್ಚಿಮವಾಹಿನಿ ಸರಸ್ವತಿಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಅಲ್ಪ ದಾನದಿಂದ ಮೂರು ಜನ್ಮ ಫಲವು ದೊರಕುವದು, ರಾಮನು ಹಿಂದೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಾಗ, ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಮುನಿಗಳ ಮಾತಿನಂತೆ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡಿ, ತಂದೆ ದಶರಥನಿಗಾಗಿ ಪಿಂಡಪ್ರದಾನ ಮಾಡಿದನು. ಅದರ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಮೂಲೆಯ ಒಂದು ಬಾವಿ ಇದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಪಿಂಡಪ್ರದಾನ ಮಾಡಿದವರು ಹಂಸಯಾನದಿಂದ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೇರುತ್ತಾರೆ. ಆ ಬಾವಿಯ ಮೇಲ್ಗಡೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಪಿತೃಮೇಧ ಎಂಬ ಯಜ್ಞ ಮಾಡಿದನು. ವಸುಗಳೇ ಪಿತೃಗಳು, ರುದ್ರರೇ ಪಿತಾಮಹರು ಆದಿತ್ಯರೇ ಪ್ರಪಿತಾಮಹರು ಹೀಗೆ ಕಲ್ಪನೆ. ಆ ಮೂವರನ್ನು ಆಹ್ವಾನ ಮಾಡಿ 'ನೀವಿಲ್ಲಿದ್ದುಕೊಂಡು, ಜನರು ಕೊಟ್ಟ ಪಿಂಡವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು' ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದರು. ಇಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಪಿತೃಕಾರ್ಯಗಳು, ತರ್ಪಣ, ಪಿಂಡಪ್ರದಾನ, ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಮಾಡಿದವರು ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಅದರ ಮುಂದೆ ಪ್ರಾಚೀನೇಶ್ವರ ದೇವಸ್ಥಾನವಿದೆ. ಆ ದೇವಸ್ಥಾನದ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಆದಿತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರೆ, ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಸೇವಕನಾಗುವ ಭಾಗ್ಯವು ದೊರೆಯುವದು. ಇದೇ ರೀತಿಯಾಗಿ ಸರಸ್ವತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದರೂ ಪುಣ್ಯಫಲ ಉಂಟು. ಮೂಡಣ ನಿಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ ಈ ಪುಣ್ಯ ಪಯಸ್ವಿನಿಯ ಪಯಃಪಾನ ಮಾಡಿದ ಮಾನವರೆಲ್ಲರೂ ದೇವತೆಗಳಾಗುವರೆಂದು ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಮುನಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದವರು ಹಗಲಾಗಲಿ, ರಾತ್ರಿಯಾಗಲಿ, ಊಟಮಾಡಿರಲಿ, ಉಪವಾಸವಿರಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಬಹುದು. ಬೇರೆ ಕಡೆ ಸ್ನಾನ ವಿಧಿಗಳಿಗಿದ್ದ ನಿಯಮ ನಿಷೇಧಗಳು ಪೂರ್ವವಾಹಿನಿ ಸರಸ್ವತಿ ನದಿಗೆ ಇಲ್ಲ. ಸರಸ್ವತಿಯು ಪೂರ್ವವಾಹಿನಿ ಇದ್ದಾಗಲೇ, ಗಂಗೆಯೊಡನೆ ಸಂಗಮ ಹೊಂದುವದರಿಂದ ಇದು ಪರ್ವತತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯುತ್ತಮ ಎಂದು ಸ್ವಾಯಂಭವಮನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಮಹಾನದಿಗಳೆರಡರ ಸ್ನೇಹದ ಅಪ್ಪುಗೆಯನ್ನು ಕಂಡೇ ಹರಿಯು ರೋಹಿಣಿ ಎಂಬ ನದಿಯನ್ನು ಇಂದ್ರನು ವಜ್ರಣೀ ತರಂಗಿಣಿಯನ್ನು ಈಶ್ವರನು ವೃಂಕು ನದಿಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿಗೆ

ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸರಸ್ವತಿಗೆ ಗೆಳತಿಯರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದರು. ಅದನ್ನು ಕಂಡು ಸರಸ್ವತಿಗೆ ಅನೇಕ ಸಖಿಯರ ಲಾಭದಿಂದ ಪರಮಾನಂದವಾಗಿ ಅವರನ್ನೆಲ್ಲ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ಮುಂದೆ ಹೊರಟಳು, ಅನೇಕ ನದೀ ಸಂಗಮದಿಂದ ಪಾವನವಾದ ಪೂರ್ವವಾಹಿನಿಯಾದ ಸರಸ್ವತಿ ನದಿ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿದ ಮೃಗಗಳೂ ಕೂಡ ಯಜ್ಞ ಮಾಡಿದ ದ್ವಿಜರಂತೆ ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಹೊಂದುವವು. ಪೂರ್ವಾಭಿಮುಖ ಸರಸ್ವತಿ ಎಂದರೆ ಒಂದು ಚಿಂತಾಮಣಿ. ಕೇಳಿದ ಕಾಮಿತಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೊಡಲು ಸಮರ್ಥವಾಗಿದೆ ಈ ಪುಣ್ಯವಾಹಿನಿ. ಇಲ್ಲಿಂದ ಆ ಸರಸ್ವತಿ ನದಿಯು ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಅನಂತರ ಪಶ್ಚಿಮಕ್ಕೆ ಹರಿದಿದ್ದಾಳೆ. ಗಂಗಾನದಿಗೂ ಕೂಡ 'ನೀನು ಬಂದ ಮಾರ್ಗದಂದಲೇ ಮತ್ತೆ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ಹೋಗು, ನನ್ನನ್ನು ಎಂದು ಮರೆಯಬೇಡ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟಳು.

ಇತಿ ಪದ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣ ಭಾಗ-೧ರ ಸೃಷ್ಟಿಖಂಡದಲ್ಲಿನ
ಇಪ್ಪತ್ತೇಳನೇಯ ಪ್ರೇತನಾಗಲು ನಿಮಿತ್ತವೇನು ? ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

—o—

ಚಿರಂಜೀವಿಯಾದ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೨೮

॥ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ॥

ಮಾರ್ಕಂಡೇಯೇನ ವೈ ರಾಮಃ ಕಥಮತ್ರ ಪ್ರಬೋಧಿತಃ ।
ಕಥಂ ಸಮಾಗಮೋ ಭೂತಃ ಕಸ್ಮಿನ್ಕಾಲೇ ಕದಾ ಮುನೇ ॥

ಭೀಷ್ಮ:- ಮಾರ್ಕಂಡೇಯರು ಶ್ರೀ ರಾಮಚಂದ್ರನಿಗೆ ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದರಂತೆ ಅದು ಹೇಗೆ? ಯಾವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವರಿಬ್ಬರ ಸಮಾಗಮವು ಆಯಿತು? ಹೇಗೆ ಆಯಿತು? ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಮುನಿಗಳಾದ ತಾವು ನನಗೆ ಹೇಳಿರಿ? ಮತ್ತು ಮಹಾತಪಸ್ವಿಯಾದ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯನು ಯಾರ ಮಗ? ಮತ್ತು ಮಾರ್ಕಂಡೇಯನೆಂಬ ಹೆಸರು ಹೇಗೆ ಬಂದಿತು! ಇದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನನಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಕು?

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ಪೂರ್ವಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಮೃಕಂಡು ಎಂಬ ಒಬ್ಬ ಮುನಿಯು ಇದ್ದನು ಅವನು ಭೃಗುಋಷಿಯ ಚಿರಂಜೀವ. ಆ ಮೃಕಂಡುವಿನ ಮಡದಿಯೂ ಮಹಾ ತಪಸ್ವಿನಿ, ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿಯೇ ಉಗ್ರ ತಪೋನುಷ್ಠಾನ ಕೈಕೊಂಡರು. ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿದ್ದಾಗಲೆ. ಪುತ್ರೋತ್ಪತ್ತಿ ಆಯಿತು ಆ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ, ಅವರ ಪುತ್ರನಿಗೆ ಐದು ವರ್ಷ ತುಂಬಿದಾಗ ಅವರ ಮನೆಗೆ ಓರ್ವ ಜ್ಞಾನಿ ಪುರುಷರ ಶುಭಾಗಮನವಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಆಡುತ್ತಿದ್ದ ಮೃಕಂಡುಕುಮಾರನು ಆ ಯೋಗಿಯ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದ. ಅವನನ್ನು ನೋಡಿದಕೂಡಲೇ ಆ ಜ್ಞಾನಿಯು ಅಂತರ್ಮುಖಿಯಾಗಿ ಏನೋ ವಿಚಾರಿಸಿದ. ಆ ಮಗುವಿನ ಭವಿಷ್ಯ ಜೀವನವನ್ನೆಲ್ಲ ದಿವ್ಯ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪರಕಿ ನೋಡಿದ ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಿಂತ ಮೃಕಂಡು ಋಷಿಯು 'ಈ ನನ್ನ ಚಿರಂಜೀವನ ಆಯುಷ್ಯವು ಎಷ್ಟಿದೆ ನನಗೆ ತಿಳಿಸು' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು. ಆ ಸಿದ್ಧ ಪುರುಷನು 'ಈ ನಿನ್ನ ಮಗುವಿಗೆ ಇನ್ನು ಆರುತಿಂಗಳು ಮಾತ್ರ ಆಯಸ್ಸು, ಹೇಳಿದಕ್ಕಾಗಿ ದುಃಖ ಪಡಬೇಡ. ಬ್ರಹ್ಮನು ನಿನ್ನ ಮಗುವಿಗೆ ಇಷ್ಟು ಆಯಸ್ಸು ಹಾಕಿದ್ದಾನೆ.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಸಿದ್ಧ ಪುರುಷನ ವಚನವನ್ನು ಕೇಳಿ ಮೃಕಂಡು ಮುನಿಯು ಆ ಮಗುವಿನ ಉಪನಯನವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಮುಂಜಿ ಆದ ಬಳಿಕ ತಂದೆಯು ಆ ವಟುವಿಗೆ, 'ನೀನು ಋಷಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡು' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ತಂದೆಯ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಆ ಋಷಿ ಕುಮಾರನು ಕಂಡ ಕಂಡ ಮುನಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಕೈ ಮುಗಿಯುತ್ತಿದ್ದ. ತನಗೆ ಕಂಡ ಮಹಾತ್ಮರ ಪಾದ ಹಿಡಿದು ವಂದಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ದೊಡ್ಡವರನ್ನು ಕಂಡ ಕೂಡಲೇ ಅವರ ಮುಂದೆ ಅಡ್ಡ ಬೀಳುವದು ಅವನ ಸ್ವಭಾವವೇ ಆಯಿತು. ಹೀಗೆ ಐದು ತಿಂಗಳ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ದಿನ ಕಳೆದವು. ಇನ್ನು ಐದು ದಿನಗಳು ಮಾತ್ರ ಅವನ ಜೀವಿತದ ಅವಧಿ. ಈ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಪೂತಾತ್ಮರಾದ ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳು ಆ ದಾರಿಯಿಂದ ಬರುವಾಗ ಆ ವಟುವಿನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಂಡರು. ಅವರನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೇ ಆ ಮೃಕಂಡು ಕುಮಾರನು ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳ ಬಳಿಗೆ ಓಡಿ ಹೋಗಿ, ಚರಣಗಳಿಗೆ ಬಾಗಿ ದೀರ್ಘದಂಡ ನಮಸ್ಕಾರ ಹಾಕಿದನು. ದಂಡ ಕಮಂಡಲು, ಮೌಂಜಿಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಆ ಮುಂಜಿವೆ ಮಣಿ ಮೃಕಂಡು ಕುಮಾರನನ್ನು ಕಂಡು ಹಾಗೂ ಆ ಚಿಕ್ಕ ಮಗುವಿನ ವಿನಯಪೂರ್ವಕ ವಂದನೆ ನೋಡಿ ಆ ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳು 'ಆಯುಷ್ಮಾನ್ ಭವ' ಆಯುಷ್ಯವಂತನಾಗು ಎಂದು ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡಿದರು. ಹೀಗೆ ಬಾಯಿತುಂಬ ಹರಸಿ, ನುಡಿದ ಬಳಿಕ ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿದು ಬಂದಿತು- ಆ ಕೂಸಿನ ಆಯುಷ್ಯ ಮುಗಿದು ಹೋಗಿದೆ ಎಂದು. ಅವರು ಮತ್ತೆ ಆಯುಷ್ಯವೆಲ್ಲ ಕ್ಷೀಣವಾದ ಆ ಮಗುವನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ನೋಡಿದರು. ಇನ್ನು ಐದು ದಿನ ಮಾತ್ರ ಈ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅವನು ಇರಬಲ್ಲ ಎಂಬುದನ್ನು ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ ಅರಿತರು. ಅದನ್ನು ತಿಳಿದು ಆ ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳಿಗೂ ಭಯವಾಯಿತು. ಆಗ ಆ ಏಳೂ ಋಷಿಗಳೂ ಆ ಮೃಕಂಡು ಪುತ್ರನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡೇ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಅಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದರು. ಆ ಹುಡುಗನೂ ಕೂಡ ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳ ಆದೇಶದಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದನು. ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಆ ಮಗುವಿಗೆ 'ದೀರ್ಘಾಯುಃ ಭವ' ಎಂದು ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡಿದರು. ಆ ಬ್ರಹ್ಮವಚನವನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಹಿಗ್ಗಾಯಿತು. ಆನಂದದಿಂದ ಅವರ ಮುಖ ಕಮಲಗಳು ಅರಳಿದವು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಗೆ ಅಚ್ಚರಿ ಎನಿಸಿತು. ಅವರು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದರು.

ಬ್ರಹ್ಮ :- ಈ ಬಾಲಕನು ಯಾರು? ಯಾವ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ?

ಋಷಿಗಳು :- ಪಿತಾಮಹನೆ, ಇವನು ಮೃಕಂಡು ಋಷಿಯ ಮಗ. ಇವನ ಆಯುಷ್ಯವೆಲ್ಲವೂ ಕ್ಷೀಣವಾಗಿದೆ. ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ ಇವನನ್ನು ಆಯುಷ್ಮಂತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡು. ಈ ಪುತ್ರನು ಅಲ್ಪಾಯುಷಿ ಎಂದು ಇವನ ತಂದೆಗೆ ಮೊದಲೇ ತಿಳಿದು ಬಂದಿತು. ಕೂಡಲೇ ಆ ಮುನಿಯು ಇವನಿಗೆ ಮೇಖಲೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿಬಿಟ್ಟ. ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಜನಿವಾರ ಹಾಕಿದ. ಕೈಯಲ್ಲಿ ದಂಡ ಕಮಂಡಲ ಕೊಟ್ಟ. ಮಗನಿಗೆ ಹೇಳಿದ.

'ವತ್ಸ, ಈ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾರೇ ದೊಡ್ಡವರು ಬರಲಿ. ದ್ವಿಜರು ಬರಲಿ, ನೀನು ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡು.' ತಂದೆಯ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಈ ಕೂಸು ಅಕ್ಷರಶಃ ಪಾಲಿಸಿತು. ದೇಶ ದೇಶ ಸುತ್ತಾಡಿ ದೊಡ್ಡವರು ಇದ್ದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಈ ಮಗು ನಮಸ್ಕರಿಸಿತು. ನಾವು ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗೆ ಹೊರಟಾಗ ದೈವಯೋಗದಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ನೋಡಿತು. ನಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಅಡ್ಡ ಬಿದ್ದು ನಮಸ್ಕಾರ ಹಾಕಿತು. ಆಗ ನಾವು ನಿಮ್ಮಂತೆ ಹರಿಸಿದೆವು. 'ಚಿರಾಯುರ್ಭವ ಪುತ್ರ' ಮುಂದೆ ದೀರ್ಘಾಯುಷಿಯಾಗು ಎಂದು ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡಿದೆವು. ಆದರೆ ಈ ಮಗುವಿನ ಆಯುಷ್ಯ ಪೂರ್ತಿ ತೀರಿಹೋಗಿದೆ.

ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಕಂದನನ್ನು ನಿಮ್ಮ ಬಳಿಗೆ ಕರೆ ತಂದಿದ್ದೇವೆ. ಅವನು ನಿಮಗೆ ವಂದನೆ ಗೈದ. ತಾವು ಕೂಡ ಅವನಿಗೆ 'ಚಿರಾಯುಷಿಯಾಗು' ಎಂದು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿದಿರಿ. ಸ್ವಾಮಿ, ನಮ್ಮ ಮಾತು ಸುಳ್ಳಾಗದಂತೆ ಮಾಡಿರಿ. ತಮ್ಮ ಮಾತು ಸತ್ಯವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿರಿ.''

ಬ್ರಹ್ಮ :- ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳ ಬಾಯಿಮಾತಿನ ಬಿನ್ನಹವನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಕೇಳಿಕೊಂಡರು. ಅಕ್ಕರೆದುಂಬಿ ಇಂತು ನುಡಿದರು. ''ಮಹರ್ಷಿಗಳೆ, ಈ ಭೂಮಿಯು ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ನಿಂತದ್ದು ಸತ್ಯದ ಮೇಲೆ ಅಲ್ಲವೆ?'' ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲ ಸತ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ. ನೀವು ಹೆದರಬೇಡಿರಿ ಈ ಬಾಲಕನು ನನಗೆ ಸಮಾನವಾದ ಆಯುಷ್ಯ ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ. ನನ್ನಂತೆಯೇ ಕಲ್ಪಜೀವಿ ಆಗುತ್ತಾನೆ. ಋಷಿಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯನೆನಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕಲ್ಪದ ಆರಂಭ, ಅಂತ್ಯದಲ್ಲಿ, ಮುನಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ನನಗೆ ಸಹಾಯಕನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಮತ್ತು ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಖ್ಯಾತಿ ಕೀರ್ತಿಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುತ್ತಾನೆ.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ಹೀಗೆ ಋಷಿಗಳು ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರನ್ನು ಒಲಿಸಿ ತಮ್ಮ ನುಡಿಯನ್ನು ನಿಜವನ್ನಾಗಿಮಾಡಿ, ಆಯುಷ್ಯ ಸವೆದುಹೋದ ಆ ಬಾಲಕನನ್ನು ಚಿರಂಜೀವಿ ಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದರು ಮತ್ತು ಮೃತ್ಯು ಮುಖದಲ್ಲಿ ಕಾಲಿರಿಸಿದ ಮಗುವನ್ನು ಮೃತ್ಯುಂಜಯನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದ ಮೃಕಂಡು ಮುನಿಯ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಇಳಿಸಿದರು. ಮತ್ತು ತಾವು ತಮ್ಮ ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗೆ ತೆರಳಿದರು. ಮಾರ್ಕಂಡೇಯನು ತನ್ನ ಮನೆಯ ಒಳಗೆ ಬಂದ ತಂದೆಗೆ ವಂದಿಸಿ, ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನುಡಿದನು.

ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ :- ಅಪ್ಪಾ ನನ್ನ ವಿಷಯವಾಗಿ ನೀನು ಬಹಳಷ್ಟು ಚಿಂತೆಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ ಅಲ್ಲವೆ? ದೇವರೆ, ಇಂದು ಆ ನಿನ್ನ ಚಿಂತೆಯನ್ನು ಪರಿಹಾರ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ನನಗೆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಗಳಾದ ಸಪ್ತರ್ಷಿಗಳ ದರ್ಶನವಾಯಿತು. ಅವರಿಗೆ ನಿನ್ನ ಆದೇಶದಂತೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದೆ. ಅವರು ನನ್ನನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಂದ ಆಶೀರ್ವಾದಮಾಡಿಸಿ 'ದೀರ್ಘಾಯುಷಿ ಆಗು' ಎಂದು ವರ ಕೊಡಿಸಿ, ನಮ್ಮ ಆಶ್ರಮದವರೆಗೆ 'ತಂದು ಬಿಟ್ಟುಹೋದರು. ಇದಲ್ಲದೆ ನನಗೆ ಇನ್ನೂ ಬೇರೆ ವರಗಳನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ದಯಪಾಲಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಪ್ರಪಂಚದ ಕರ್ತಾರನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನ ಅನುಗ್ರಹ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಕಲ್ಪದ ಆರಂಭದಲ್ಲಿಯೂ ನಾನು ಇರುತ್ತೇನೆ. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ನಾನಿರುತ್ತೇನೆ. ಇದೆಲ್ಲವೂ ಬ್ರಹ್ಮಪ್ರಸಾದ. ತಂದೆ ಈಗ ನಾನು ಪುಷ್ಕರ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ. ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಆ ಪುಷ್ಕರ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಕ್ಕೆ ಸಮಾನವೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದಾರೆ. ಅಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ನಾನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಸೇವೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಅಪ್ಪಾ, ಆ ಪಿತಾಮಹನು ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಆಶ್ರಯನಾಗಿದ್ದು ಸರ್ವರಿಗೂ ಸೌಖ್ಯಪ್ರದನಷ್ಟೇ.! ಎಲ್ಲ ಅಭೀಷ್ಟಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣಮಾಡುವ ಎಲ್ಲ ಲೋಕ ಪಿತಾಮಹನಾದ ಆ ಚತುರ್ಮುಖ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ನಾನು ಪುಷ್ಕರದಲ್ಲಿದ್ದು ಕೊಂಡು ಉಪಾಸನೆಮಾಡಿ; ಪೂಜಿಸುವೆನು.'

ಪುಲಸ್ತ್ಯ:- ಮಗನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ, ಮೃಕಂಡುಮುನಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಆನಂದವಾಯಿತು. ಅದರ ಜೊತೆಗೆ ಈಗಲೇ ತನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವನಲ್ಲ ಎಂದು ದುಃಖವೂ ಆಯಿತು. ಒಂದು ಕ್ಷಣ ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಟ್ಟು ಧೈರ್ಯ ತಂದು ಕೊಂಡು ಇಂತು ನುಡಿದನು.

ಮೃಕಂಡಮುನಿ :- 'ವತ್ಸ ಇಂದು ನನ್ನ ಜನ್ಮವು ಸಫಲವಾಯಿತು, ನಾನು ಬದುಕಿದ್ದು ಸಾರ್ಥಕ ವಾಯಿತು. ನನ್ನ ಮಗನಾದ ನೀನು ಸರ್ವಜಗತ್ತನ್ನು ರೂಪಿಸಿದ ಪಿತಾಮಹನನ್ನೇ ಕಂಡುಬಂದಿರುವಿ. ಇಂದು ನಾನು ಪುತ್ರವಂತರಲ್ಲಿ ಧನ್ಯನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನೀನು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಪುಷ್ಕರ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗು, ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರನ್ನು ಕುರಿತು ತಪಸ್ಸುಮಾಡು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ ಮಾಡಿಕೊ. ಜಗತ್ತಿನ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನಾದ ಆ ಚತುರ್ಮುಖನನ್ನು ಕಂಡಬಳಿಕ, ಮುಪ್ಪು, ಸಾವು ಯಾವುದರ ಭಯವೂ ಇಲ್ಲ. ಜನರಿಗೆ ಸೌಖ್ಯಗಳು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವವು, ತಪಸ್ಸಿನ ಫಲವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯ, ಆಯುಷ್ಯ, ಸೌಖ್ಯ ಮೂರು ಅಪ್ರಾರ್ಥಿತವಾಗಿಯೇ ಲಭಿಸುವವು. ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ರುದ್ರ- ಈ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳು ಪುಷ್ಕರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯವೂ ಸನ್ನಿಹಿತರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಇದಕ್ಕಿಂತ ಪಾವನತರ ಕ್ಷೇತ್ರವು ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಬೇರೊಂದಿಲ್ಲ. ಮೂರು ವರ್ಷ ಅಗ್ನಿ ಹೋತ್ರ ಮಾಡುವದೂ ಪುಷ್ಕರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ತೀಕ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವದೂ ಒಂದೇ. ಯಾವುದು ನನಗೆ ಎಷ್ಟು ಕರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನದಿಂದಲೂ ಸಾಧ್ಯವಿರಲಿಲ್ಲವೊ ಅಂತಹ ಮೃತ್ಯುವಿನ ಮೇಲೆ ವಿಜಯ ಸಂಪಾದನೆ ಮಾಡಿರುವಿ. ಬ್ರಹ್ಮದೇವನನ್ನು ಅವನ ಮನೆಯವರೆಗೆ ಹೋಗಿ ಇದೇ ಚರ್ಮಚಕ್ಷುವಿನಿಂದ ನೋಡಿರುವಿ. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಸಮಾನನಾದ ಮಾನವನೇ ಇಲ್ಲ. ಪುತ್ರನೆ, ನೀನು ನನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಐದು ವರ್ಷ ಮಾತ್ರ ಇದ್ದರೂ, ನನಗೆ ಬದುಕಿ ಇರುವವರೆಗೂ ಶಾಶ್ವತ ಆನಂದವಾಗುವಂತೆ ಮಾಡಿರುವಿ. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ಚಿರಂಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಸಮಾನನಾಗಿ ಇರು' ಎಂದು ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಇನ್ನು ನೀನು ನಿನ್ನ ಇಷ್ಟ ಬಂದ ಲೋಕಗಳಿಗೆ ಹೋಗು.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ಹೀಗೆ ತಂದೆಯ ಆಶೀರ್ವಾದವನ್ನು ಪಡೆದು ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಋಷಿಯು ಪುಷ್ಕರ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದು ತನ್ನದೇ ಆದ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯಾಶ್ರಮ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಇದ್ದು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರನ್ನು ಕುರಿತು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದನು. ಈ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯಾಶ್ರಮದ ಮುಂದಿನ ತೀರ್ಥಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಎಲ್ಲ ಪಾಪಗಳು ಪರಿಹಾರವಾಗಿ ಮಾನವನು ದೀರ್ಘಾಯುಷಿ ಆಗುವನು ಮತ್ತು ಅಶ್ವಮೇಧ ಮಾಡಿದ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವನು. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ರಾಮನು ಈ ಪುಷ್ಕರ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಬಂದ ಬಗೆಯನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ, ಕೇಳು. ಹಿಂದೆ ತ್ರೇತ್ರಾಯುಗದಲ್ಲಿ ರಾಮನು ತಂದೆಯ ಮಾತಿನಂತೆ ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷ ವನವಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರಟ್ಟಿದ್ದನು. ಲಕ್ಷ್ಮಣನೂ, ಸೀತೆಯೂ ಅವನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದ್ದರು. ಚಿತ್ರಕೂಟ ಪರ್ವತದಿಂದ ಮೂವರು ಅತ್ರಿಮುನಿಗಳ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಅಲ್ಲಿ ಆ ಮುನಿಪುಂಗವನನ್ನು ಕೇಳಿದರು.

ರಾಮ :- ಮುನಿವರ್ಯರೆ, ಪುಣ್ಯ ತೀರ್ಥಗಳು ಯಾವುವು? ಮತ್ತು ಪುಣ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ಯಾವವು? ಯಾವ ತೀರ್ಥ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಹೋಗುವದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಬಂಧುಗಳೊಂದಿಗೆ ವಿಯೋಗ ಉಂಟಾಗುವುದಿಲ್ಲ? ಅದನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ. ನನಗೋ ಆಕಸ್ಮಿಕವಾಗಿ ಅಡವಿಗೆ ಹೋಗುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬಂದಿತು. ನಾನು ಇತ್ತ ಬಂದಾಗ ನನ್ನ ತಂದೆ ದಶರಥರು ಮರಣಹೊಂದಿದರು. ನನ್ನ ನೆಚ್ಚಿನ ಬಂಧುವಾದ ಭರತನಿಂದ ನಾನು ಬಹುಕಾಲ ಅಗಲಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕುದಿಯುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಹೀಗೆ ಅಪ್ತೇಷ್ಟರ ವಿಯೋಗವು ಆಗಬಾರದಂತಿದ್ದರೆ ಯಾವ ತೀರ್ಥ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಬೇಕು?

ಪುಲಸ್ತ್ಯ:- ರಾಮನ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಅತ್ರಿ ಮಹರ್ಷಿ ತುಸು ಹೊತ್ತು ಕಣ್ಣು ಮುಚ್ಚಿ ಕುಳಿತರು. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆಲೋಚನೆಗೈದರು ಅನಂತರ ಹೀಗೆ ನುಡಿದರು.

ಅತ್ರಿ :- ವತ್ಸರಾಮ, ರಘುಕುಲದ ಅಲಂಕಾರನಾದ ನೀನು ಒಳ್ಳೇ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿದೆ. ನನ್ನ ತಂದೆಯಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಒಂದು ದಿವ್ಯವಾದ ತೀರ್ಥಮಾಡಿದ್ದಾರೆ. ಪುಷ್ಕರ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಅದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಮರ್ಯಾದಾ ಪರ್ವತ, ಅಗ್ನಿಪರ್ವತಗಳೆಂಬ ಎರಡು ಗುಡ್ಡಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳ ನಡುವೆ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಪುಷ್ಕರ, ಮಧ್ಯ ಪುಷ್ಕರ, ಕನಿಷ್ಠ ಪುಷ್ಕರಗಳೆಂದು ಮೂರು ತೀರ್ಥಗಳಿವೆ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ನೀನು ನಿನ್ನ ತಂದೆ ದಶರಥನನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಪಿಂಡದಾನ ಮಾಡು, ತಿಲತರ್ಪಣ ಕೊಡು. ಸುರಾಸುರರಲ್ಲಿ, ಲೋಕಪಿತಾಮಹನಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಶ್ರೇಷ್ಠನಷ್ಟೇ! ಅಂತಹ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಆ ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ, ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ, ದೇವಕಾರ್ಯ ಪಿತೃಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿದ ಮಾನವರು ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಆ ಎರಡು ಪರ್ವತಗಳ ಮಧ್ಯವಿರುವ ಜೇಷ್ಠ ಮಧ್ಯ ಕನಿಷ್ಠ ಕುಂಡಗಳಲ್ಲಿ ಪಿಂಡದಾನದಿಂದ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಮೊಕ್ಷಲಾಭವಾಗುವದೆಂದು ಬ್ರಹ್ಮನೇ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ, ಆದುದರಿಂದ ರಾಮ ನೀನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗು, ಪಿತೃಕಾರ್ಯನೆರವೇರಿಸು ಮತ್ತೆ ಮರಳಿ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಾ.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ:- ಅತ್ರಿ ಋಷಿಯ ಆದೇಶದಂತೆ ರಾಮನು, ಪುಷ್ಕರ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೊರಟನು. ಋಷ್ಯವಂತ ಪರ್ವತವನ್ನು ದಾಟಿ ವೈದಿಶಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಅಲ್ಲಿಂದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಚರ್ಮಣ್ವತೀನದಿಯನ್ನು ದಾಟಿ ಯಜ್ಞಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಅದನ್ನು ಬಳಸಿ ಕೊಂಡು ಬಂದು, ವೇಗದಿಂದ ಮಧ್ಯ ಪುಷ್ಕರಣಿಗೆ ಬಂದು ತಲುಪಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ತರ್ಪಣಕೊಟ್ಟನು. ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿದನು. ಹೀಗೆ ಸ್ನಾನಾಹ್ನಿಕ ಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ರಾಮಚಂದ್ರನು ಮುಗಿಸಿ ನಿಂತಾಗ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಮುನಿಗಳು ಶಿಷ್ಯರೊಂದಿಗೆ ಬರುವದು ಅವನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಲೋಕಾಚಾರವನ್ನೆಲ್ಲ ಬಲ್ಲ ದಶರಥ ಕುಮಾರನು ಅವರನ್ನು ಎದುರುಗೊಂಡು ಆದರದಿಂದ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದನು, ಮತ್ತು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನು.

ರಾಮ :- ಪೂಜ್ಯರೆ, ನಾನು ದಶರಥರಾಜನ ಮಗ, ರಾಮ ಎಂದು ಜನರು ನನ್ನನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಇಲ್ಲಿ 'ಅವಿಯೋಗ ಕೂಪವು' ಯಾವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿದೆ ? ಸೌಭಾಗ್ಯವಾಪಿ ಎಲ್ಲಿದೆ? ಅತ್ರಿಋಷಿಗಳ ಆದೇಶದ ಮೇರೆಗೆ ಅವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಹೋಗಲು ನಾನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ತಾವು ದಯಮಾಡಿ ನನಗೆ ತೋರಿಸಬೇಕು. ರಾಮ ದೇವರ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಮುನಿಗಳು ಉತ್ತರಕೊಟ್ಟರು.

ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ :- ರಘುಕುಲ ಲಲಾಮನೆ ನಿನಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಲಿ ನೀನು ಬಹಳ ಪುಣ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿರುವೆ. ನೀನು ತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆ ಪ್ರಸಂಗದಿಂದ ನೀನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದದ್ದು ಬಹಳ ಒಳ್ಳೆಯದಾಯಿತು. ನೀನು ಹೀಗೇ ಕಾಲುನಡಿಗೆಯಿಂದ ಹೋದರೆ ಅವಿಯೋಗ ವಾಪಿಯು ಬರುವದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರೆ. ಎಲ್ಲರದೂ ಅವಿಯೋಗವಾಗುವದು, ಬದುಕಿರಲಿ ಸತ್ತಿರಲಿ ಇಲ್ಲಿಯ ಸ್ನಾನ ಮಾತ್ರದಿಂದ ಮತ್ತೆ ಎಲ್ಲರ ಬೇಟಿಯಾಗುವದು.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ:- ಮುನಿ ಪುಂಗವರಾದ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯರ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಅಣ್ಣನಾದ ರಾಮನಿಗೆ ಸತ್ತ ತಂದೆಯ ನೆನಪಾಯಿತು. ಇದ್ದ ಭರತನ ನೆನಪಾಯಿತು.

ಅದರಂತೆ ಶತ್ರುಘ್ನ, ಕೈಕೇಯಿ, ಕೌಸಲ್ಯ, ಸುಮಿತ್ರರ ಹಾಗೂ ಅಯೋಧ್ಯಾ ಪಟ್ಟಣದ ಇತರ ನಾಗರಿಕರ ನೆನಹು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಉದ್ಬುದ್ಧವಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ರಾಮನು ತನ್ನ ಇಷ್ಟಬಂಧುಗಳನ್ನು ನೆನೆಯುತ್ತಿರುವಂತೆ ಸಂಜೆ ಆಯಿತು. ಅವನು ಸಾಯಂ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯನ್ನು ಮುನಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಮಾಡಿ ಸೀತೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣರೊಂದಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಮುನಿಗಳ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಕೊಂಡನು.

ರಾತ್ರಿಯ ಕೊನೆಯ ಯಾಮದಲ್ಲಿ ರಾಮನಿಗೆ ಒಂದು ಕನಸು ಬಿದ್ದಿತು. ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ತಂದೆ ದಶರಥ ಹಾಗೂ ವಶಿಷ್ಠರಿಂದ ಕೂಡಿಕೊಂಡು ರಾಮನು ತನ್ನ ಮದುವೆಯ ಮಂಗಳ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವಿವಾಹ ಸನ್ನದ್ಧನಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಎಲ್ಲ ಬಾಂಧವರೂ ಅವನ ಸುತ್ತು ನಿಂತಿದ್ದರು. ನವ ವಧುವಾದ ಸೀತೆಯ ತನ್ನೊಡನೆ ಹಸೆಯ ಮಣೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಗಳು ನಿಂತುಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಇದರಂತೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗಾದರೂ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ತಾನು ಅಗಲಿದ ಎಲ್ಲ ಬಂಧು ಬಾಂಧವರ ದರ್ಶನವಾಯಿತು. ವಿವಾಹದ ಶುಭ ಸಂದರ್ಭವು ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಟ್ಟಿದಂತಾಗಿತ್ತು. ಸೀತಾದೇವಿಗಾದರೂ ಅಂದು ರಾತ್ರಿ ಶುಭ ಸ್ವಪ್ನ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಮುನಿಯೊಂದಿಗೆ, ಶ್ರೀ ರಾಮನು ತಂದೆಯ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಂದಿದ್ದಾನೆ. ಮಹರ್ಷಿಯ ಆದೇಶದಂತೆ ಆ ತರುಣ ರಾಜಕುಮಾರನು ಶಿವಧನುಸ್ಸನ್ನು ಲೀಲಾ ಜಾಲವಾಗಿ ಎತ್ತಿ, ಮುರಿದು ಇಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ತನ್ನೆಡೆಗೆ ಕುಡಿನೋಟ ಬೀರುತ್ತಲಿದ್ದಾನೆ. ತಾನು ನಾಚುತ್ತ ಹೋಗಿ ಅವನ ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಸ್ವಯಂವರ ಮಾಲೆಯನ್ನು ಹಾಕಿದಳು. ಮಂಗಳ ವಾದ್ಯಗಳು ಮೊಳಗಿದವು. ರಾಜರೂ, ಋಷಿಗಳೂ ತಮ್ಮಿಬ್ಬರ ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಮಂತ್ರಾಕ್ಷತೆ ಹಾಕಿದರು. ತನ್ನ ತಂದೆ ಜನಕರಾಜನು ತನ್ನ ಕೈಯನ್ನು ರಾಮನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ರಾಮನು ತನ್ನ ಕೊರಳಲ್ಲಿ ಮಂಗಳಸೂತ್ರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಆ ಸ್ವಾಮಿಯೊಂದಿಗೆ ತಾನು ನಸು ನಾಚುತ್ತ ಸಪ್ತಪದಿಯನ್ನು ಇರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ತನ್ನ ಜೀವನದ ಈ ಸುವರ್ಣ ಸಂದರ್ಭವನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಹಾಗೂ ತನ್ನ ತಂದೆ, ಬಂಧು ಬಳಗದವರನ್ನೆಲ್ಲ ಪುನರಪಿ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ನೋಡಿ ಸೀತೆಗೆ ಮೈಯೆಲ್ಲ ರೋಮಾಂಚನವಾಯಿತು. ಆಶ್ರಮ ವಟುಗಳ ವೇದಘೋಷದಿಂದ ಮೂವರಿಗೂ ಎಚ್ಚರವಾಯಿತು. ಮೂವರು ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕನಸುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದರು. ಆಗ ಆತ್ರಿಋಷಿಗಳು ನುಡಿದರು.

ಶ್ರೀರಾಮ ಮಾಡಿದ ಶ್ರಾದ್ಧ

ಅತ್ರಿ:-

ಋಷಿಭಿಶ್ಚ ತಥೇತ್ಯುಕ್ತಃ ಸತ್ಯಮೇತದ್ರಘೊತ್ತಮ ।
ಮೃತಸ್ಯದರ್ಶನೇ ಶ್ರಾದ್ಧಂ ಕಾರ್ಯಮಾವಶ್ಯಕಂ ಸ್ಮೃತಂ ।
ವೃದ್ಧಿಕಾಮಾಸ್ತು ಪಿತರಸ್ತಥಾಚೈವಾನ್ನಕಾಂಕ್ಷಿಣಃ ।
ದದಂತಿ ದರ್ಶನಂ ಸ್ವಪ್ನೇ ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತಸ್ಯ ರಾಘವ ॥

ಋಷಿಗಳು ಅದು ಹಾಗೆಯೇ ಸರಿ, ಸತ್ತವರನ್ನು ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಕಂಡರೆ ಖಂಡಿತ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು ಎಂದು ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿದೆ. ವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ ಪಿತೃಗಳು, ಅನ್ನವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿ, ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತನಾದವನಿಗೆ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ದರ್ಶನ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ.

ರಾಮನೆ, ನಿನಗೆ ತಾಯಿ, ತಂದೆ ಹಾಗೂ ಭರತನಿಂದ ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷ ವಿಯೋಗವು ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ ಆಗುವದು. ದಶರಥ ರಾಜನನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ, ಇಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡು. ಇಲ್ಲಿ ಇರುವ ನಾನು, ಜಮದಗ್ನಿ, ಭರದ್ವಾಜ, ಲೋಮಶ ಶಮೀಕ ಎಂಬ ಆರು ಜನ ದ್ವಿಜ-ಶ್ರೇಷ್ಠರು ಇಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತೇವೆ. ನಾವೆಲ್ಲರೂ ನಿನ್ನ ಭಕ್ತರು. ನಿನ್ನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ನಮಗೆಲ್ಲರಿಗೂ ಅತ್ಯಂತ ಉತ್ಸಾಹ, ಶ್ರಾದ್ಧಕ್ಕಾಗಿ ಬೇಕಾಗುವ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ನೀನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ. ಮುಖ್ಯ ವಸ್ತುಗಳೆಂದರೆ- ನೆಲ್ಲಿ, ಬೋರೆ, ಯುಗಚಿ, ಇಂಗಳದ ಹಿಂಡಿ, ಇದಲ್ಲದೆ ಬಗೆ ಬಗೆಯ ತರಕಾರಿ, ಗೆಡ್ಡೆ-ಗೆಣಸು ಮತ್ತು ಹಲವಾರು ತರಹದ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ನೀನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ. ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡಿ ದಾನ ದಕ್ಷಿಣೆಯಿತ್ತು ದ್ವಿಜರನ್ನು ತೃಪ್ತಿ ಪಡಿಸು. ಪುಷ್ಕರ ವನಕ್ಕೆ ಬಂದು ನಿಯತಾಹಾರರಾಗಿ, ನಿಯಮಬದ್ಧವಾಗಿ ಪಿತೃಗಳ ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡಿದವನು ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗದ ಪುಣ್ಯ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ, ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಸ್ನಾನಕ್ಕಾಗಿ ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಪುಷ್ಕರಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತೇವೆ'' ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಋಷಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಸ್ನಾನಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಆಗ ರಾಮನು ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೆ ಎಲ್ಲ ವಿಧವಾದ ಶ್ರಾದ್ಧಕ್ಕೆ ಉಪಯುಕ್ತ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತರಲು ಆದೇಶವಿತ್ತನು. ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತಂದು ಕೊಟ್ಟ ಬಳಿಕ ಸೀತೆಯು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಅಡಿಗೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದಳು. ರಾಮನು ಅಯೋಗವಾಪಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಋಷಿಗಳ ದಾರಿ ಕಾಯುತ್ತ ಕುಳಿತನು. ಸೂರ್ಯನು ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ಬಳಿಕ ಪಡುವಣ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಹೊರಳಿದಾಗ ಕುತುಪ ಕಾಲವು ಬಂದಿತು. ಎಲ್ಲ ಋಷಿಗಳು ತಮ್ಮ ಆಹ್ನಿಕ ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಿಗೆ ದಯಮಾಡಿದರು. ರಾಮಚಂದ್ರನು ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನು ಆದರದಿಂದ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಋಷಿಗಳು ಆಗಮಿಸಿದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಸೀತೆಯು ಅಲ್ಲಿಂದ ದೂರ ಸರಿದಳು. ಆಶ್ರಮದ ಹತ್ತಿರದಲ್ಲಿರುವ ಗಿಡ ಬಳ್ಳಿಗಳ ಮರೆಯಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡಳು. ಹೀಗೆ ಒಮ್ಮೆಲೆ ಜಾನಕಿಯು ಹೊರಟು ಹೋದದ್ದು ನೋಡಿ ರಾಮನಿಗೆ ದಿಗಿಲಾಯಿತು. ಸೀತೆಯು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಇಲ್ಲಿಂದ ಏಕೆ ಎದ್ದು ಹೋದಳು ? ಅಪರಿಚಿತರಾದ ಮುನಿಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಬಹುಶಃ ಅವಳಿಗೆ ನಾಚಿಕೆ ಯಾಗಿರಬಹುದೆ? ಆದರೆ ಈಗ ದ್ವಿಜರಿಗೆ ಭೋಜನವನ್ನು ನಾನೊಬ್ಬನೆ ಹೇಗೆ ಬಡಿಸಲಿ ? ಈಗ ಸೀತೆಯನ್ನು ಹುಡುಕಲೆ ? ಅಥವಾ ನಾನೇ ಇವರಿಗೆ ಬಡಿಸಲೆ? ಹೀಗೆಲ್ಲ ವಿಚಾರ ಮಾಡುತ್ತ ಒಂದು ಕ್ಷಣ ದಿಗ್ಭ್ರಾಂತನಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡನು. ಮುನಿಗಳು ರಾಮನ ಕಡೆಯಿಂದ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದರು. ಅನಂತರ ಎಲ್ಲ ದ್ವಿಜರು ಭೋಜನಕ್ಕೆ ಕುಳಿತರು. ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಎಲ್ಲ ದ್ವಿಜರಿಗೆ ಮಣೆಯಿಟ್ಟು, ನೀರು ಕೊಟ್ಟು, ಎಲೆ ಹಾಕಿ ಗಂಧ ಅಕ್ಷತೆ, ತೀರ್ಥ, ಫಲಮಾಲ್ಯ ಕೊಟ್ಟು ಸತ್ಕರಿಸಿ ಎಲೆಯ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸಿದನು. ಸ್ವಯಂ ರಾಮನೇ ದ್ವಿಜರಿಗೆಲ್ಲ ಬಡಿಸಿದನು ನೈವೇದ್ಯ, ವೈಶ್ವದೇವ, ದ್ವಿಜರ ಭೋಜನ ಮುಂತಾದ ಶ್ರುತಿ, ಸ್ಮೃತಿ ಪುರಾಣೋಕ್ತ ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಶ್ರಾದ್ಧ ಕಾರ್ಯವೆಲ್ಲ ಯಥಾಸಾಂಗ ನೆರವೇರಿತು. ಪಿಂಡ ಪ್ರದಾನಾದಿ ವಿಧಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ವಿಧ್ಯುಕ್ತವಾಗಿ ನೆರವೇರಿಸಿ, ದ್ವಿಜ ಭೋಜನವಾದ ಬಳಿಕ ಯಥಾಶಕ್ತಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ದಾನ-ದಕ್ಷಿಣೆ ಕೊಡಲಾಯಿತು. ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನು ರಾಮನು ಆದರದಿಂದ ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟನು ಎಲ್ಲ ದ್ವಿಜರು ಹೊರಟು ಹೋದ ಬಳಿಕ ಸೀತೆಯು ಒಳಗೆ ಬಂದಳು. ಆಗ ರಾಮನು ಅವಳನ್ನು ಕೇಳಿದನು.

ರಾಮ :- ಪ್ರಿಯೆ, ಮುನಿಗಳು ಇಲ್ಲಿ ಬಂದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೇ ನೀನು ಒಮ್ಮೆಲೆ ಎಲ್ಲಿ ಕಣ್ಮರೆಯಾದೆ, ಅದಕ್ಕೇನು ಕಾರಣ ಬೇಗ ಹೇಳು? ಇದಕ್ಕೆ ಏನಾದರೂ ಕಾರಣ ಇರಲೇಬೇಕು, ದೊಡ್ಡವರು ಮನೆಗೆ ಬಂದಾಗ ನೀನು ಕೂಡಲೇ ದೂರ ಹೋಗಲು ಅಂತಹದೇನು ಕಾರಣವಿದ್ದಿತು. ಇದನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಡಬೇಡ ನನ್ನ ಆಣೆ ಆಗಿದೆ ಹಾಗೂ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಆಣೆ.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ:- ರಾಮನ ಈ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಸೀತೆ ನಾಚಿ ಮುಖವನ್ನು ಕೆಳಗೆ ಮಾಡಿದಳು. ಅವಳ ಕಣ್ಣಿಂದ ಕಂಬನಿಗಳು ಹರಿಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಅವಳು ರಾಮನನ್ನು ಕುರಿತು ಇಂತೆಂದಳು.

ಸೀತೆ :- ನಾಥ, ಇಲ್ಲಿ ನಾನು ನೋಡಿದ್ದನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕೇಳು, ಇದೊಂದು ಅತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯ ಸಂಗತಿ. ಶ್ರಾದ್ಧದಲ್ಲಿ ದಶರಥರಾಜರ ಹೆಸರನ್ನು ತೆಗೆದು ಕೊಂಡಿರಷ್ಟೇ! ನೀವು ಹೆಸರು ಹೇಳಿದ ಕೂಡಲೆ ನಮ್ಮ ಮಾವಂದಿರಾದ ಮಹಾರಾಜರು ಬಂದುಬಿಟ್ಟರು. ಅವರಂತೆ ಇವರು ಇನ್ನೂ ಇಬ್ಬರು ಪುರುಷರು ಆಗಮಿಸಿದರು. ಅವರು ಬಂಗಾರದ ಆಭರಣಗಳನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು. ಇಲ್ಲಿ ಬಂದ ದ್ವಿಜರ ದೇಹದಲ್ಲಿಯೇ ಕಂಡುಬಂದರು. ದ್ವಿಜರ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತುಕೊಂಡ ಮಾವ, ಅವರ ತಂದೆ ಹಾಗೂ ಅವರ ತಂದೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಕಂಡು ನನಗೆ ನಾಚಿಕೆ ಆಯಿತು. ಆ ಹಿರಿಯರ ಮುಂದೆ ನಿಲ್ಲುವದು ಹೇಗೆ ಎಂದು ನಾನು ಅಲ್ಲಿಂದ ಮರೆಯಾದೆನು. ನಾನು ಹೋದದ್ದರಿಂದ ದ್ವಿಜರಿಗೆಲ್ಲ ನೀವೇ ಬಡಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಶ್ರಾದ್ಧ ಕಾರ್ಯವೇನೋ ಯಥಾಸಾಂಗವಾಗಿ ಮುಗಿಯಿತು. ಆದರೆ ಎಂದಾದರೂ ಒಂದು ದಿನ ಬಂದ ಮಾವಂದಿರ ಎದುರು ಹಾಗೂ ತಾತಮುತ್ತಾರ ಎದುರು ನಾನು ಈ ತುಂಡು ನಾರು ಬಟ್ಟೆ ಉಟ್ಟು ನಿಲ್ಲುವದು ಹೇಗೆ? ಆ ರಾಜಶ್ರೇಷ್ಠರ ಎದುರು ಓಡಾಡುವದು ಹೇಗೆ ಎಂದು ಸಂಕೋಚವಾಗಿ ಇಲ್ಲಿಂದ ಕಾಲ್ದೆಗೆದೆ. ನಾನು ಇದನ್ನು ನಿಮ್ಮೆದುರು ನಿಜವನ್ನೇ ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ರೇಶಿಮೆಯ ಬಟ್ಟೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕೈಕೇಯಿಯು ಕಿತ್ತುಕೊಂಡಳು. ಅಂದಿನಿಂದ ನಾನು ಈ ರಾಜೈಶ್ವರ್ಯಕ್ಕೆ ಧಿಕ್ಕಾರವಿರಲಿ. ಭಾಗ್ಯಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಅತ್ಯಂತ ಚಂಚಲವೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ಆದರೆ ನಿಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ಆಡುವದಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ನಿಮಗೆ ದುಃಖವಾಗುವದೆಂದು ಬಗೆದು ನನ್ನ ದುಃಖವನ್ನು ನೆನೆದು ಮೌನದಿಂದ ಇರುತ್ತೇನೆ.

ನಾನು ನಿನ್ನ ಪಾದಗಳ ಆಣೆಮಾಡಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ತಾಯಿಯನ್ನಾಗಲಿ, ತಂದೆಯನ್ನಾಗಿ ನೆನೆಸುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ವನವಾಸವು ಎಂದು ಮುಗಿದೀತು ಎಂದು ಹಗಲಿರುಳೂ ಚಿಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಯಾರ ದಾಸರ ದಾಸರೂ ಕೂಡ ಉಣ್ಣಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲವೊ ಅಂತಹ ಕೆಟ್ಟ ಆಹಾರವನ್ನು ನಾನು ನನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ನಿನಗೆ ಹೇಗೆ ಕೊಡಲಿ ? ಸ್ವರ್ಗವಾಸಿಗಳಾದ ದಶರಥ ಮಹಾರಾಜರ ವಚನವನ್ನು ಪರಿಪಾಲನಮಾಡಿ, ನೀನು ಅವರನ್ನು ಅಸತ್ಯದಿಂದ ಪಾರುಮಾಡಿರುವೆ. ಇಂತಹ ಪುಣ್ಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಯೋಗ್ಯರಾದ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಹಾಕಿ ಅವರನ್ನು ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡಿರುವೆ. ದಿವ್ಯ ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ಅವರಿಗೆ ಸರ್ವಾಲಂಕಾರಭೂಷಿತಗಳಾಗಿ ಅರಮನೆಯಲ್ಲಿರ ಬೇಕಾದ ಸೊಸೆಯು ಇಂದು ಬೆವರು ಹತ್ತಿ ಕೊಳಕಾದ, ನಾರುಬಟ್ಟೆ ಉಟ್ಟುಕೊಂಡು, ದರಿದ್ರ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ನಿಂತದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಬಹಳ ದುಃಖವಾಗುಬಹುದು. ಒಂದು ದಿನ ಮಾತ್ರ ಅವರು ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ

ಬಂದಾಗ, ನನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ಪೂರ್ತಿ ಮುಚ್ಚಲಾಗದ, ಮೈಯನ್ನು ಚುಚ್ಚುವ ಈ ನಾರು ಬಟ್ಟೆ ಉಟ್ಟು ದರಿದ್ರ ವೇಷದಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು ಸಲ ಅವರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದು ವನವಾಸದಿಂದ ಬಾಡಿ ಕಂಗಾಲಾದ ನನ್ನ ಮುಖವನ್ನು ತೋರಿಸಿ, ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಇದನ್ನು ನೆನೆದು, ದುಃಖಪಡುವಂತಾಗಬಾರದೆಂದು ವಿಚಾರಿಸಿ ನಾನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿ ದೂರ ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಇದು ಸತ್ಯ, ನಾನು ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಣಕ್ಕಿಂತ ಪ್ರಿಯನಾದ ನಾಥ. ನಿನ್ನ ಮುಂದೆ ನಾನು ಯಾವುದನ್ನೂ ಬಚ್ಚಿಡುವುದಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನೆದುರು ನಾನು ನಿಜವನ್ನೇ ನುಡಿದಿದ್ದೇನೆ.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ:- ಸೀತೆಯ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ, ರಾಮನಿಗೆ ಅವಳ ಮೇಲೆ ಪ್ರೀತಿಯೇ ಉಂಟಾಯಿತು. ಅವಳು ಹೇಳಿದ್ದೆಲ್ಲ ನಿಜವೆಂದು ಅನಿಸಿತು. ಅವನು ಅವಳನ್ನು ಆಲಿಂಗಿಸಿ ಸಂತೈಸಿದನು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣಶೇಷವನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮಣನೂ ತಾನೂ ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಡಿ ಊಟ ಮಾಡಿದರು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರಿಗೆ ಬಡಿಸಿ ಊಟ ಹಾಕಿದನಂತರ ಸೀತೆಯೂ ತಾನೂ ಭೋಜನ ಮಾಡಿದಳು. ಅಂದು ರಾತ್ರಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ತಂಗಿದ್ದರು. ಮರುದಿನ ಬೆಳಗಾಯಿತು, ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಡ ಬೇಕೆಂದು ಅವರೆಲ್ಲರೂ ನಿಶ್ಚಯ ಮಾಡಿದರು. ಪಶ್ಚಿಮಾಭಿಮುಖರಾಗಿ ಎಂಟು ಕ್ರೋಶ ನಡೆದರು. ಪುಷ್ಕರ ತೀರ್ಥದ ಪೂರ್ವಭಾಗದಲ್ಲಿ ರಾಮನಿದ್ದನು. ಆಗ ದೇವದೂತ ಒಂದು ಮಾತನ್ನು ಹೇಳಿದನು.

ದೇವದೂತ:- ರಾಮನೆ, ನಿನಗೆ ಕಲ್ಯಾಣವಾಗಲಿ, ಈ ತೀರ್ಥವು ಅತ್ಯಂತ ದುರ್ಲಭ. ನೀನು ಇಲ್ಲಿದ್ದು ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯ ಮಾಡು, ದೇವಕಾರ್ಯ ನೆರವೇರಿಸು ದೇವತೆಗಳ ವೈರಿಗಳನ್ನು ಸಂಹರಿಸು' ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ರಾಮನಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೆ ನುಡಿದನು

ರಾಮ:- ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ದೇವತೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯನಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಇಂದು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ನಾವು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಆಶ್ರಮ ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಇರೋಣ. ಇಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಕಾಯ ಶೋಧನ ವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸಲು ನನಗೆ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಆಗಿದೆ.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ:- ರಾಮನ ಈ ಸೂಚನೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಒಪ್ಪಿಗೆ ಇತ್ತನು. ಅದರಂತೆ ಅವರು ಒಂದು ತಿಂಗಳ ಕಾಲವಿದ್ದರು.ಪಿಂಡಪ್ರದಾನ, ಶ್ರಾದ್ಧಾದಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ದಾನ ದಕ್ಷಿಣೆಗಳನ್ನಿತ್ತು, ಮೂರು ಪುಷ್ಕರ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಪಿತೃಗಳನ್ನು ಕುರಿತು ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ತರ್ಪಣ ಮಾಡಿದರು. ಕನಕಾ, ಸುಪ್ರಭಾ ನಂದಾ, ಪ್ರಾಚೀ, ಸರಸ್ವತಿ- ಈ ಐದು ಉಪನದಿಗಳಿಂದ ಒಡಗೂಡಿದ ಸರಸ್ವತಿಯ ಪಿತೃಗಳಿಗೆಲ್ಲ ತೃಪ್ತಿಯನ್ನು ಉಂಟು ಮಾಡುವಳು. ದೈನಂದಿನ ತರ್ಪಣ ಹಾಗೂ ಪಿತೃ ತರ್ಪಣಗಳನ್ನು ದೇವತರ್ಪಣ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಡಿ, ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿ ರಾಮನು ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು ಕುರಿತು ಇಂತು ನುಡಿದನು.

ರಾಮ:- ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಬೇಗ ಬಾ. ಪುಷ್ಕರ ತೀರ್ಥದಿಂದ ನೀರನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬಾ. ಕಾಲು ತೊಳೆದುಕೊಂಡು ಬೇಗನೇ ಮಲಗಿಕೊ ಬೆಳಗಾದ ಕೂಡಲೇ ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡೋಣ.

ಲಕ್ಷ್ಮಣ :- ರಾಮನೆ ನಾನು ನೀರು ತರುವದಿಲ್ಲ. ಬೇಕಾದರೆ ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯಾದ ಸೀತೆಯು ನೀರನ್ನು ತರಲಿ. ನಾನು ಸರ್ವಕಾಲವು ನಿನ್ನ ದಾಸನಾಗಿ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಿರುವೆ. ಈ ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿಗೆ ಏನಾಗಿದೆ? ಅವಳು ನನಗಿಂತಲೂ ಅತ್ಯಂತ ಪುಷ್ಟಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಇಷ್ಟು ಕೆಲಸಮಾಡದಿದ್ದರೆ, ನೀನು ಅವಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡದ್ದೇಕೆ? ನೀನು

ಸತ್ತ ಬಳಿಕ ಇವಳೇನ ನಿನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ಬರುವಳೇ? ನೀನು ಯಾವಾಗಲು ಪತ್ನೀ ಪಕ್ಷಪಾತಿ. ಅವಳಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾಗುವಂತೆ ಅವಳನ್ನು ರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುವೆ. ಕಷ್ಟದ ಕೆಲಸ ಬಂದಾಗ ಮಾತ್ರ ನನ್ನನ್ನು ದುಡಿಸುವೆ. ನನ್ನನ್ನು ಹೀಗೆ ಒಂದೇ ಸಮನೆ ದುಃಖ ಪಡಿಸಿದರೆ ನಿನಗೆ ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸುಖವಾಗಲಾರದು. ನಿನ್ನ ಸಲುವಾಗಿ ನಾನು ಯಾವಾಗಲೂ ಹಸಿವೆ ನೀರಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಸಹನ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಅಣ್ಣ, ನಿನಗೆ ಇನ್ನೊಂದು ವಿಷಯ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು. ಮರಣ ಹೊಂದಿದವರನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಯಾರೂ ಹೋಗುವದಿಲ್ಲ. ಮಡದಿ, ಮಕ್ಕಳು ಐಶ್ವರ್ಯ ಎಲ್ಲವೂ ಇಲ್ಲೇ ಉಳಿಯುವದು. ನಿನ್ನ ತಂದೆಯಾದ ದಶರಥನು ಕೈಕೇಯಿಯನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸಲು ನನ್ನನ್ನು ನಿನ್ನನ್ನು ವನಕ್ಕೆ ಅಟ್ಟಿ ಸತ್ತುಹೋದನು. ಆದರೆ ನೆಚ್ಚಿನ ಮಡದಿ ಕೈಕೇಯಿ ಅಥವಾ ಆ ರಾಜೈಶ್ವರ್ಯವು ಅವನ ಸಂಗಡ ಹೋಯಿತೆ? ಪರಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋದವನು ಅವನೊಬ್ಬನೇ, ಆ ಕೈಕೇಯಿಯು ಉಳಿದ ಬಾಂಧವರು. ರಾಜ್ಯವು ಎಲ್ಲವೂ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಉಳಿದಿದೆ. ನೀನು ಸಾಯುವಾಗ ನನ್ನನ್ನೂ ಕೂಡ ಸೆಳೆದೊಯ್ಯುವ ಲಕ್ಷಣ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಯಾರೂ ಸಂಗಡ ಬರುವದಿಲ್ಲ ಎನ್ನುವದನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊ ಈ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಏನು ಮಾಡುವೆ?''

ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ರಾಮನಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು ಅವನು ಹೀಗೆ ಎಂದೂ ವರಟಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದ್ದನ್ನು ಕೇಳಿರಲಿಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ರಾಮನಿಗೆ ಬಹಳ ದುಃಖವಾಯಿತು. ಸೀತೆಯ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತುಂಬ ನೋವಾಯಿತು. ಸೀತೆ ಅಂದು ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಹೇಳಿದ್ದೆಲ್ಲವನ್ನು ಕೇಳಿದಳು, ಎಲ್ಲರೂ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಪುಷ್ಕರ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಆಹ್ನಿಕಮುಗಿಸಿ, ಭೋಜನ ಮಾಡಿದರು. ರಾತ್ರಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಮಲಗಿ ಮರುದಿನ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಡಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದರು. ಮರುದಿನ ಬೆಳಗಾಯಿತು ರಾಮನು ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು ಎಬ್ಬಿಸಿದನು.

ರಾಮ:- ಸುಮಿತ್ರೆಯ ಪುತ್ರನೆ,ಏಳು, ಇತ್ತ ಬಾ, ಇಲ್ಲಿಂದ ನಾವು ದಕ್ಷಿಣದಿಕ್ಕಿಗೆ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡೋಣ.

ಲಕ್ಷ್ಮಣ:- ನಾನು ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ಏನಾದರೂ ಬರುವದಿಲ್ಲ. ನೀನು ಈ ನಿನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯೊಂದಿಗೆ ಬೇಕಾದಲ್ಲಿಹೋಗು ನಾನು ಬೇರೆ ಒಂದು ವನಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತೇನೆ ಅಯೋಧ್ಯೆಗೂ ಬರುವದಿಲ್ಲ. ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷ ಇಲ್ಲಿಯೇ ವನದಲ್ಲಿಯೇ ನಾನು ಇರುತ್ತೇನೆ. ವನವಾಸದ ಅವಧಿ ಮುಗಿದಬಳಿದ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅಯೋಧ್ಯೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಬಾರದು ಎಂದು ನಿನ್ನ ಇಚ್ಛೆ ಇದ್ದರೆ. ನೀನು ಮತ್ತೇ ಇದೆ ದಾರಿಯಿಂದ ಬಾ. ನಾನು ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಬದುಕಿ ಇದ್ದರೆ. ತಂದೆಯ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಮರಳಿ ಬರುವೆನು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ತಪಸ್ವಿಯಾಗಿಯಾದರೂ ಇರುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನಿನಗೇನಾಗಬೇಕಾಗಿದೆ? ನೀನು ಮುಂದೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡು. ನಿನ್ನ ಮಾರ್ಗವು ಸುಗಮ ವಾಗಲಿ. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವ ಎದುರಾಳಿಗಳಿಗೂ ನಿನಗೆ ಎದುರಾಗದಿರಲಿ. ನೀನು ಮಡದಿ ಯೊಂದಿಗೆ ಮರಳಿ ಬಂದದ್ದನ್ನು ನಾನು ನೋಡುವಂತಾಗಲಿ. ನೀನು ತಿರುಗಿ ಹೋದಬಳಿಕ ಹೇಗೂ ಭರತ ಶತ್ರುಘ್ನರು ಅಯೋಧ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಆಜ್ಞಾಪಾಲನೆಗೆ ಸಿದ್ಧರಾಗಿ ಇದ್ದಾರೆ. ಅವರ ಸಹಾಯದಿಂದ ವಂಶ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಬಂದ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯವಾಳು. ನಾನು ಮಾತ್ರ ನಿನಗೆ ಪ್ರತಿಕೂಲನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನೀನು ಹೇಳಿದಂತೆ ನಾನು ಕೇಳಲಾರೆ, ಅದರಲ್ಲೂ

ಈ ವನವಾಸದಲ್ಲಿ ಹಗಲಿರುಳು ನಿನ್ನ ಚಾಕರಿಮಾಡಲು ನನ್ನಿಂದಾಗದು. ನಿನ್ನ ಸೇವೆಯನ್ನು ನಾನು ಮಾಡಲಾರೆ. ನಿಮ್ಮ ಇಷ್ಟಬಂದಂತೆ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿರಿ

ರಾಮ:- ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ನೀನು ಒಮ್ಮೆಲೇ ಹೀಗೆ ಏಕೆ ಬದಲಿಸಿರುವೆ? ಅಯೋಧ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ಹದಿನಾಲ್ಕುವರ್ಷ ವನವಾಸ ಅನುಭವಿಸುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಸ್ವಸಂತೋಷದಿಂದ ಹೊರಟು ಬಂದಿರುವೆಯಷ್ಟೇ? ನೀನು ಕಾಡಿಗೆ ಬರುವದು ಬೇಡವೆಂದು ನಾನು ಹೇಳಿದಾಗ ನೀನು ಎಷ್ಟು ಚಂಡಿಹಿಡಿದು ಬಂದೆಯಲ್ಲ! ಅಂದು ನೀನು ಆಡಿದ ಮಾತು ನಿನಗೆ ನೆನಪಿದೆಯೆ? ಪುರುಷ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಅಣ್ಣ, ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ನಾನು ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿಯೂ ಇರಲಾರೆ, ನಿನಗಾದ ಗತಿಯೇ ನನಗೂ ಆಗಲಿ. ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಅನುಗ್ರಹಮಾಡು. ಹೇಗಾದರೂಮಾಡಿ ನನ್ನನ್ನು ನಿನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ಕಾಡಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು. ನನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬೇಡ? ಎಂದು ಮುಂತಾಗಿ ಹೇಳಿಕೊಂಡು, ಬೇಡವೆಂದರೂ ಕೇಳದೆ, ನನ್ನೊಡನೆ ಕಾಡಿಗೆ ಬಂದಿರುವಿ ಈಗ ಅರ್ಧ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಮುಂದೆ ಬರುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಹಟಹಿಡಿದು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಏಕೆ ಉಳಿದುಕೊಳ್ಳುವಿ? ಒಬ್ಬನೇ ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹೇಗಿರುವೆ?

ಲಕ್ಷ್ಮಣ :- ಏನಾದರೂ ನಾನು ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನಿನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ವನ ವನ ತಿರುಗಲಾರೆ.

ರಾಮ:- ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ನಾನು ಒಬ್ಬನೆ ಹೇಗೆ ಹೋಗಲಿ? ಮೇಲೆ ಹೆಂಗಸಾದ ಈ ಸೀತೆಯೊಬ್ಬಳು ನನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ಇರುವಳು ಆದ್ದರಿಂದ ನೀನೂ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಬಾರಪ್ಪಾ.

ರಾಮನ ಈ ದೀನ ವಚನವನ್ನು ಕೇಳಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಒಪ್ಪಿ ಅವನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದನು. ಅವರು ಮೂರು ಮರ್ಯಾದಾ ಪರ್ವತದವರೆಗೆ ಬಂದರು. ಅಲ್ಲಿ ಅಜಗಂಧ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಮಹಾದೇವರ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದನು, ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೈಮುಗಿದು, ಮಹಾದೇವನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದನು.

॥ ಶ್ರೀ ರಾಮ ಉವಾಚ ॥

ಯಂ ಯೋಗಿನೋ ವಿಗತ ಮೋಹ ತಮೋರಜಸ್ಕಾ
ಭಕ್ತ್ಯೈಕತಾನ ಮನಸೋ ವಿನವೃತ್ತಕಾಮಾಃ ।
ಧ್ಯಾಯಂತಿ ನಿಶ್ಚಲಧೀಯೋಽಮಿತ ದಿವ್ಯ ಭಾವಂ
ತಂ ಶಂಕರಂ ಶರಣದಂ ಶರಣಂ ವ್ರಜಾಮಿ ॥

ತಮಸ್ಸು ಮೋಹ ರಜಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರುವ ಯೋಗಿಗಳು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿ ಆಸೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಿಶ್ಚಲ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಯಾವ ಉತ್ತಮವಾದ ಪ್ರಭುವನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುತ್ತಾರೋ ಅಂತಹ ಶಂಕರನನ್ನು ಮೊರೆಹೋಗುತ್ತೇನೆ

ಯಶ್ಚೇಂದು ಖಂಡಮಮಲಂ ವಿಲಸನ್ಮಯೂಖಂ
ಬುಧ್ವಾ ಸದಾ ಪ್ರಿಯತಮಂ ಶಿರಸಾ ಬಿಭರ್ತಿ ।
ಯಶ್ಚಾರ್ಧ ದೇಹಮದದಾದ್ಗಿರಿರಾಜ ಪುತ್ರ್ಯೈ
ತಂ ಶಂಕರಂ ಶರಣದಂ ಶರಣಂ ವ್ರಜಾಮಿ ॥

ಕೊಳೆಯಿಲ್ಲದ ಕಾಂತಿಮತ್ತಾದ ಚಂದ್ರನ ಕಲೆಯನ್ನು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿರುವ ಅರ್ಧ ದೇಹವನ್ನೇ ಗೌರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಆ ಶಂಕರನನ್ನು ಶರಣು ಹೊಂದುತ್ತೇನೆ.

ಯೋಽಯಂ ಸಕೃದ್ವಿಮಲಚಾರುವಿಲೋಲತೋಯಾಂ ।
ಗಂಗಾ ಮಹೋರ್ಮಿವಿಷಮಾಂ ಗಗನಾತ್ಪತಂತೀಂ ।
ಮೂರ್ಧ್ನಾಽಽದದೇ ಸ್ರಜಮಿವ ಪ್ರತಿಲೋಲ ಪುಷ್ಪಾಂ
ತಂ ಶಂಕರಂ ಶರಣದಂ ಶರಣಂ ವ್ರಜಾಮಿ ॥

ಮನೋಹರವಾಗಿಯೂ, ನಿರ್ಮಲವಾಗಿಯೂ, ಚಂಚಲವಾದ ನೀರುಳ್ಳ ದ್ದಾಗಿಯೂ ದೊಡ್ಡ ದೊಡ್ಡ ಅಲೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿಯೂ ಇರುವ ಆಕಾಶದಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಬೀಳುತ್ತಿರುವ ಗಂಗೆಯನ್ನು ಯಾವ ಸ್ವಾಮಿಯು ಚಂಚಲವಾದ ಹೂವುಳ್ಳ ಮಾಲೆಯಂತೆ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದನೋ ಅಂತಹ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಶರಣು ಹೊಂದುತ್ತೇನೆ.

ಕೈಲಾಸ ಶೈಲ ಶಿಖರಂ ಪ್ರತಿಕಂಪಮಾನಂ
ಕೈಲಾಸ ಶೃಂಗಸದೃಶೇನ ದಶಾನನೇನ ।
ಯಃ ಪಾದಪದ್ಮ ಪರಿವಾದನ ಮಾದಧಾನ
ಸ್ತಂ ಶಂಕರಂ ಶರಣದಂ ಶರಣಂ ವ್ರಜಾಮಿ ॥

ಕೈಲಾಸ ಪರ್ವತದ ಶಿಖರದಂತೆ ಇರುವ ದಶಾನನಾದ ರಾವಣನು ಕೈಲಾಸ ಪರ್ವತದ ಶಿಖರವನ್ನು ಅಲ್ಲಾಡಿಸುತ್ತಿರಲು ಆ ಶಿಖರವನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ತುಳಿದು ಕೊಂಡಿದ್ದ ಶಂಕರನನ್ನು ಶರಣು ಹೊಂದುತ್ತೇನೆ.

ಯೇನಾಸಕೃದ್ದಿತಿ ಸುತಾಃ ಸಮರೇ ನಿರಸ್ತಾ
ವಿದ್ಯಾಧರೋರಗಗಣಾಶ್ಚ ವರೈಸ್ಸಮಗ್ರಾಃ
ಸಂಯೋಜಿತಾ ಮುನಿವರಾಃ ಫಲ ಮೂಲ ಭಕ್ಷಾ
ಸ್ತಂ ಶಂಕರಂ ಶರಣದಂ ಶರಣಂ ವ್ರಜಾಮಿ ॥

ದೈತ್ಯರೆಲ್ಲರನ್ನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಬಡಿದೋಡಿಸಿ, ವಿದ್ಯಾಧರರು, ಉರಗರು, ಮುನಿಗಳು ಇವರಿಗೆ ವರವನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ಶಂಕರನನ್ನು ಶರಣು ಹೊಂದುತ್ತೇನೆ

ದಗ್ಧ್ವಾಧ್ವರಂ ಚ ನಯನೇ ಚ ತಥಾ ಭಗಸ್ಯ
ಪೂಷ್ಣಸ್ತಥಾ ದಶನಪಙ್ತ್ತಿ ಮಪಾತಯಚ್ಚ ।
ತಸ್ತಂಭ ಯಃ ಕುಲಿಶಯುಕ್ತಮಹೇಂದ್ರ ಹಸ್ತಂ
ತಂ ಶಂಕರಂ ಶರಣದಂ ಶರಣಂ ವ್ರಜಾಮಿ ॥

ಯಾಗವನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿ ಭಗನ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು, ಪೂಷ್ಣನ ಹಲ್ಲುಗಳನ್ನು ನಾಶಮಾಡಿ, ಮಹೇಂದ್ರನು ವಜ್ರಾಯುಧವನ್ನು ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೊಡೆಯುವದಕ್ಕೆ ಬರಲು ಆ ಕೈಯನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ನಿಲ್ಲಿಸಿದ ಶಂಕರನನ್ನು ನಾನು ಶರಣು ಹೊಂದುತ್ತೇನೆ.

ಏನಸ್ಕೃತೋಽಪಿ ವಿಷಯೇಷ್ವಪಿ ಸಕ್ತಭಾವಾ
ಜ್ಞಾನಾನ್ವಯ ಶ್ರುತ ಗುಣೈರಪಿ ನೈವ ಯುಕ್ತಾಃ ।
ಯಂ ಸಂಶ್ರಿತಾಃ ಸುಖಭುಜಃ ಪುರುಷಾ ಭವಂತಿ
ತಂ ಶಂಕರಂ ಶರಣದಂ ಶರಣಂ ವ್ರಜಾಮಿ ।

ಪಾಪಿಗಳಾದರೂ, ವಿಷಯ ಸುಖದಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತರಾಗಿದ್ದರೂ, ಜ್ಞಾನ, ವಂಶ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿ, ಗುಣ, ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಯಾವ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿ ಮನುಷ್ಯರು ಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆಯೋ ಆ ಸ್ವಾಮಿಯನ್ನು ಶರಣು ಹೊಂದುತ್ತೇನೆ.

ಅತ್ರಿ ಪ್ರಸೂತಿ ರವಿ ಕೋಟಿ ಸಮಾನ ತೇಜಾಃ
ಸಂತ್ರಾಸನಂ ವಿಬುಧ ದಾನವ ಸತ್ತ ಮಾನಾಂ ।
ಯಃ ಕಾಲಕೂಟಮಪಿಬತ್ಸಮುದೀರ್ಣವೇಗಂ
ತಂ ಶಂಕರಂ ಶರಣದಂ ಶರಣಂ ವ್ರಜಾಮಿ ॥

ಚಂದ್ರ ಮತ್ತು ಸೂರ್ಯರ ತೇಜಸ್ಸುಳ್ಳ, ದೇವ ದೇವನಾದ ಯಾವ ಈಶ್ವರನು ದೇವದಾನವರಿಗೆ ಹೆದರಿಕೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿದ ಬಹು ವೇಗವುಳ್ಳ ಕಾಲಕೂಟ ವಿಷವನ್ನು ಕುಡಿದನಷ್ಟೆ? ಅಂತಹ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ, ಮೊರೆ ಹೊಕ್ಕವರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವ ಶಂಕರನನ್ನು ಶರಣು ಹೋಗುತ್ತೇನೆ.

ಬ್ರಹ್ಮೇಂದ್ರ ರುದ್ರಮರುತಾಂ ಚ ಸ ಷಣ್ಮುಖಾನಾಂ
ಯೋಽದಾದ್ವರಾಂಶ್ಚ ಬಹುಶೋ ಭಗವಾನ್ಮಹೇಶಃ
ನಂದಿಂ ಚ ಮೃತ್ಯುವದನಾತ್ಪುನರುಜ್ಜಹಾರ
ತಂ ಶಂಕರಂ ಶರಣದಂ ಶರಣಂ ವ್ರಜಾಮಿ

ಬ್ರಹ್ಮ, ಇಂದ್ರ, ರುದ್ರ, ದೇವತೆಗಳು ಇವರಿಗೆ ಅನೇಕ ವರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ನಂದಿಯನ್ನು ಮೃತ್ಯುವಿನಿಂದ ಪಾರುಮಾಡಿದ ಶಂಕರನನ್ನು ಶರಣುಹೋಗುತ್ತೇನೆ.

ಆರಾಧಿತಸ್ಸುತಪಸಾ ಹಿಮವನ್ನಿಕುಂಜೇ ।
ಧೂಮವ್ರತೇನ ಮನಸಾಪಿ ಪರೈರಗಮ್ಯಃ
ಸಂಜೀವಿನೀಂ ಸಮದದಾದ್ಭೃಗವೇ ಮಹಾತ್ಮಾ
ತಂ ಶಂಕರಂ ಶರಣದಂ ಶರಣಂ ವ್ರಜಾಮಿ

ಇತರರು ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ ಯೋಚಿಸಲಸಾಧ್ಯವಾದ ಧೂಮವ್ರತದ ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ಹಿಮತ್ಪರ್ವತದ ತಪ್ಪಲಿನಲ್ಲಿ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದ, ಶುಕ್ರನಿಗೆ ಸಂಜೀವಿನೀ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದ. ಶಂಕರನನ್ನು ಶರಣುಹೊಂದುತ್ತೇನೆ. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ರಾಘವನು ಸೋತ್ರಮಾಡಲು ಶಿವನು ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ ನುಡಿದನು.

ಶಿವ :- ರಾಮನೆ, ನಾನು ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನಿನಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಲಿ. ನೀವು ದೇವೋತ್ತಮನಾಗಿದ್ದರೂ ಮಾನವನಾಗಿ ಜನಿಸಿರುವಿ. ದೊಡ್ಡ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನನಾದ ನೀನು ಜಗದ್ವಂದ್ಯನಾಗಿರುವಿ. ನೀನು ದೇವತೆಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಅಧಿದೇವನಾಗಿ, ನಾಥನಾಗಿ, ಇದ್ದುದರಿಂದಲೇ ಅವರೆಲ್ಲರು ಶಾಶ್ವತ ಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ನೀನು ಹದಿನಾಲ್ಕು ವರ್ಷ ವನವಾಸ ಮುಗಿಸು ಅಯೋಧ್ಯೆಗೇ ಆಗಮಿಸಿದ ಬಳಿಕ ನಿನ್ನನ್ನು ಕಣ್ತುಂಬ ಕಾಣುವ ಮನುಜರು ಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಗಳು, ಅವರಿಗೆ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಸತ್ಕಾರ ಮುಕ್ತಿ ಮಂದಿರದಲ್ಲಿ ಸುಸ್ವಾಗತ. ನೀನು ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಮಹತ್ತರವಾದ ದೇವಕಾರ್ಯ ಸಾಧಿಸಿ ಪುನಃ ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ ಆಗಮಿಸು.''

ರಾಮನು ಮಹಾದೇವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟನು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರಮಾರ್ಗ ಎಂಬ ನದಿಯು ಬಂದಿತು. ಅಲ್ಲಿ ಜಡೆಯನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿಕೊಂಡು ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು ನೋಡಿ, 'ಲಕ್ಷ್ಮಣ' ನನಗೆ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಕೊಡು ಎಂದು ನುಡಿದನು. ರಾಮನ ಈ ವಚನವನ್ನು ಕೇಳಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಸೀತೆಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನು.

'ದೇವಿ ರಾಮನು ಕಾರಣವಿಲ್ಲದೆ ನನ್ನನ್ನು ಏಕೆ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ? ನನ್ನಿಂದ ಏನು ಅಪರಾಧವಾಗಿದೆ? ನನಗಂತೂ ಯಾವದೂ ನೆನಪಿಲ್ಲ. ರಾಮನು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಕೋಪಗೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ನಾನು ಏನಾದರೂ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿರಲೇಬೇಕು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ರಾಮನು ನನ್ನನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದ್ದಾನೆ. ನಮ್ಮ ಅಣ್ಣನಿಗೆ ಕೋಪಬರುವಂತಹ ಕುಕೃತ್ಯಮಾಡಿದ ನನಗೆ ಧಿಕ್ಕಾರವಿರಲಿ. ಕುಲಕಂಟಕನಾದ ನಾನು ಇನ್ನು ಬದುಕಿ ಮಾಡುವದೇನು? ಅಣ್ಣನ ಕ್ರೋಧಕ್ಕೆ ಈಡಾದ ಈ ಪಾಪಿ ದೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡುತ್ತೇನೆ. ರಾಮನು ನನ್ನನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದರೆ ನಾನು ಎಂತಹ ನರಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವೆನೊ!'

ಹೀಗೆ ನುಡಿದು ತನ್ನ ಎರಡೂ ಕೈಗಳಿಂದ ಮುಖ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಅಳತೊಡಗಿದನು ಮತ್ತು ಸೀತಾದೇವಿಯನ್ನು ಅಂಗಲಾಚಿ ಬೇಡಿಕೊಂಡನು.

''ಅಮ್ಮಾ ನಿನ್ನ ಪಾದಮುಟ್ಟಿ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ. ಕೃತಿಯಿಂದಾಗಲಿ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಾಗಲಿ, ಮಾತಿನಿಂದಾಗಲಿ, ನಾನು ರಾಮನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಡಲಾರೆ. ಅವನು ನನ್ನ ಕೈಬಿಟ್ಟರೆ ನನಗೆ ಗತಿಯಾರು? ಈ ದೀನ ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೆ ಗತಿ ಯಾರು ಸೀತೆಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣನ ನುಡಿಯನ್ನು ಆಲಿಸಿ ಕರುಳು ಕರಗಿತು. ರಾಮನನ್ನು ನೇರವಾಗಿ ಕೇಳಿದಳು. 'ನೀವು ಈ ನಿರಪರಾಧಿ ಸೋದರನನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿದ್ದೇಕೆ? ಅವನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿಮಗೆ ಅನ್ಯಥಾ ಭಾವನೆ ಇದ್ದೆ ಬಿಟ್ಟುಬಿಡಿರಿ. ಈ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಚಿಕ್ಕವನಲ್ಲವೆ?

ರಾಮ :- ಸೀತೆ, ಲಕ್ಷ್ಮಣನೆಂದರೆ ನನಗೆ ಬಹಳ ಪ್ರೀತಿ. ಕನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಅವನನ್ನು ತೊರೆಯಲಾರೆ. ಆದರೆ, ಅವನೇ ಈ ಮೊದಲು ಏನೇನೋ ಒರಟಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದ್ದು. ಇದು ಅವನ ಬುದ್ಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಬಂದ ಮಾತಲ್ಲ. ಅದೆಲ್ಲವೂ ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದ ಚೇಷ್ಟೆ. ಈ ನೆಲದಲ್ಲಿ ನಿಂತರೆ, ಸೋದರರಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹ ಉಳಿಯುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರೀತಿ ಬೆಳೆಯುವುದಿಲ್ಲ, ಈ ನೆಲದ ಗುಣವೇ ಅಂತಹದು. ಈ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಪ್ರಾಣಿಗಳೆಲ್ಲರೂ, ಕೇವಲ ಸ್ವಾರ್ಥ ತತ್ಪರರು. ಮಕ್ಕಳು ತಂದೆಯ ಮಾತು, ತಂದೆ ಮಕ್ಕಳ ಮಾತು ಕೇಳುವದಿಲ್ಲ. ಶಿಷ್ಯ ಗುರುವಿನ ವಚನ ನಡೆಸುವದಿಲ್ಲ, ಶಿಷ್ಯನಿಗೆ ಹಿತವಾಗುವಂತೆ ಗುರು ನುಡಿಯುವದಿಲ್ಲ. ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಯಾರಿಗೂ ಯಾರೂ ಮಿತ್ರರಲ್ಲ ಯಾರಿಗೂ ಯಾರ ಮೇಲೂ ಪ್ರೀತಿ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಯೋಜನವಿದ್ದರೆ ಮಾತ್ರ ಪ್ರೀತಿ ಪ್ರದರ್ಶನವಾಗುವದು.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ:- ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತ ರಾಮನು ರೇವಾ ನದಿಗೆ ಬಂದನು. ಅಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಹಾಗೂ ಸೀತೆಯರೊಂದಿಗೆ ರಾಘವನು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದನು. ಅಲ್ಲಿಯ ನೀರಿನಿಂದ ದೇವ, ಪಿತೃತರ್ಪಣಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಸೂರ್ಯನಮಸ್ಕಾರ ಹಾಕಿದನು. ದೇವತೆಗಳು ಪೂಜೆಮಾಡಿದರು. ಈ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಶ್ರೀರಾಮನು ಸೀತೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಣರೊಂದಿಗೆ ಶೋಭಿಸಿದನು. ಪರಮೇಶ್ವರನು ಗುಹ ಹಾಗೂ ಪಾರ್ವತಿಯೊಂದಿಗೆ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುತ್ತ ಕುಳಿತಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು.

ಇತಿ ಪದ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣ ಭಾಗ-೧ರ ಸೃಷ್ಟಿಖಂಡದಲ್ಲಿನ
ಚಿರಂಜೀವಿಯಾದ ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ ಇಪ್ಪತ್ತೆಂಟನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

—o—

ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಆಚರಿಸಿದ ಯಜ್ಞ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೨೯

॥ ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ ॥

ಕಸ್ಮಿನ್ಕಾಲೇ ಭಗವತಾ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ಲೋಕಕರ್ತೃಣಾ ।
ಯಜ್ಞೈಶ್ಚಯಷ್ಟುಮಾರಬ್ಧಂ ತದ್ಭವಾನ್ವಕ್ತುಮರ್ಹತಿ ॥

ಭೀಷ್ಮ :- ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞ ಮಾಡಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು? ಅದನ್ನು ತಿಳಿಸಿರಿ ಆ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಯಾರು ಯಾರನ್ನು ಋತ್ವಿಜರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ? ಆ ದ್ವಿಜರ ಹೆಸರೇನು? ಅವರಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಎಷ್ಟು ದಕ್ಷಿಣೆ ಕೊಟ್ಟರು? ಆ ಯಜ್ಞವು ಹೇಗೆ ನಡೆಯಿತು? ಆಗ ನಡೆದ ಘಟನೆಗಳೇನು? ಇವೆಲ್ಲವುಗಳನ್ನು ನನಗೆ ತಿಳಿಸಿರಿ. ಪಿತಾಮಹನ ಯಜ್ಞದ ಸಮಾಚಾರ ತಿಳಿಯಲು ನನಗೆ ಕುತೂಹಲವಾಗಿದೆ.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ:- ಈ ಬ್ರಹ್ಮ ಯಜ್ಞವು ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿ ನೆರವೇರಿ ಸಲ್ಪಟ್ಟಿತೆಂದು ಈ ಮೊದಲೇ ನಾನು ತಿಳಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಅವನು ಪ್ರಜಾಪತಿಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ 'ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಬೆಳೆಸಿರಿ' ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆಯಿತ್ತನು. ಸ್ವಯಂ ತಾನು ಪುಷ್ಕರ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಯಜ್ಞ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಬೇಕಾಗುವ ಸಾಧನ ಸಲಕರಣೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಹೊಂದಿಸಿ ಕೊಂಡು, ಅಲ್ಲಿಯ ಒಂದು ವನ್ಯಗೃಹದಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡನು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ದೇವತೆಗಳನ್ನು, ಅಪ್ಸರೆಯರನ್ನು, ಗಂಧರ್ವರನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ, ಬ್ರಹ್ಮಾ,, ಉದ್ಗಾತಾ, ಹೋತಾ, ಅಧ್ವರ್ಯ ಎಂಬ ಯಜ್ಞದ ನಾಲ್ವರು ನಿರ್ವಾಹಕರನ್ನು ಗೊತ್ತು ಪಡಿಸಿದನು. ಇದರಲ್ಲಿ ನಾರದನನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಾನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದನು. ಅಂಗಿರಸನು ಉದ್ಗಾತಾ, ಪುಲಹ ಪ್ರತ್ಯುದ್ಗಾತಾ, ನಾರಾಯಣ ಪ್ರತಿಹರ್ತಾ, ಪುಲಸ್ತ್ಯರು ಅಧ್ವರ್ಯು, ಬ್ರಹ್ಮಾ ಆದವನಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಣಾಶಂಸಿ, ಪ್ರೋತಾ ಅಗ್ನೀಧ್ರ ಎಂದು ಮೂರು ಸಹಾಯಕ ಪರಿವಾರದವರನ್ನು ಗೊತ್ತುಪಡಿಸಿದನು. ಬ್ರಹ್ಮನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತ ನಾರದನಿಗೆ ಗೌತುಮನಮನಿಯು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಚ್ಛಂಸಿ. ದೇವರಾತನೇ ಪೋತಾ. ದೇವಲನು ಅಗ್ನಿಧ್ರ ಆಗಿ ಸಹಾಯಕರಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡರು. ಉದ್ಗಾತಾನಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯುದ್ಗಾತಾ, ಪ್ರತಿಹರ್ತಾ, ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯ ಎಂದು ಮೂವರು ಸಹಾಯಕ ಪರಿವಾರದವರು. ಇವರಲ್ಲಿ ಉದ್ಗಾತನಾದ ಅಂಗಿರಸನಿಗೆ ಪುಲಹಮುನಿಯು ಪ್ರತ್ಯುದ್ಗಾತ, ನಾರಾಯಣ ಪ್ರತಿಹರ್ತ, ಅತ್ರಿಮುನಿ ಸುಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯರೆಂದು ಸಹಾಯಕರಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡರು. ಹೋತಾನಿಗೆ ಸಹಾಯಕರಾದ ಮೈತ್ರಾವರುಣಿ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ವಶಿಷ್ಠ ಹಾಗೂ ಮೈತ್ರರನ್ನೂ, ಅಚ್ಛಾವಾಕನ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಕ್ರತು ಮುನಿಯನ್ನೂ ಕಾರ್ವಸ್ತು ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಚ್ಯವನಮುನಿಗಳನ್ನೂ ನಿಯಮಿಸಲಾಯಿತು. ಅಧ್ವರ್ಯುವಾದ ಪುಲಸ್ತ್ಯಮುನಿಗೂ, ಪ್ರತಿಪ್ರಸ್ಥಾತಾ, ನೇಷ್ಟಾ, ಪುಣ್ಯೇತಾ ಎಂದು ಮೂವರು ಸಾಹಾಯಕರನ್ನಾಗಿ ಶಿಬಿ, ಬೃಹಸ್ಪತಿ ಸಾಂಶಪಾಯರನ್ನು ನಿಯಮಿಸಲಾಯಿತು. ಧರ್ಮಮುನಿಯು ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳು, ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗೆ ಸದಸ್ಯನಾದನು ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ಜನ ಚಮಸಾಧ್ವರ್ಯುಗಳು ಇರಬೇಕಷ್ಟೆ? ಆ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಭಾರದ್ವಾಜ, ಶಮೀಕ, ಪುರುಕುತ್ಸ, ಯುಗಂಧರ, ಏಣಕ, ತಾಂಡಿಕ, ಕೋಣ, ಕುತಪ, ಗಾರ್ಗ್ಯ, ವೇದಶಿರ ಇವರನ್ನು ನಿಯಮಿಸಲಾಯ್ತು. ಕಣ್ವ, ಮಾರ್ಕಂಡೇಯ, ಇಧ್ಮವಾಹ ಹಾಗೂ ಅವರ ಮಕ್ಕಳು, ಶಿಷ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ಹಗಲಿರುಳೂ ಬೇಸರವಿಲ್ಲದೆ ದುಡಿದರು. ಒಟ್ಟು ಆ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಉದ್ಗಾತ ಹೋತಾ ಅಧ್ವರ್ಯ ಈ ನಾಲ್ಕು ಮುಖ್ಯ ಯಜ್ಞ ನಿರ್ವಾಹಕರು. ಈ ನಾಲ್ವರಿಗೂ ಮೂರು

ಮೂರು ಪರಿಚಾರಕರು ಸೇರಿ ಒಟ್ಟು ಹದಿನಾರು ಜನ ಋತ್ವಿಜರು, ಹತ್ತು ಚಮಸಾಧ್ವರ್ಯುಗಳು ಹಾಗೂ ಸಹಾಯಕರು, ಎಲ್ಲರೂ ಕೂಡಿ ದೊಡ್ಡದಾದ ಒಂದು ಋಷಿಗಳ ಗುಂಪೇ ಆ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ಮಾಡಲಿಕ್ಕೆ ಆಹೋ ರಾತ್ರಿ ನಿರ್ಲಿಪ್ತರಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರು. ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮನ್ವಂತರವು ಪೂರ್ತಿಯಾದ ನಂತರ ಆ ಯಜ್ಞವೂ ಪೂರ್ತಿಯಾಯಿತು. ಅದರ ಅವಭೃಥ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ಬ್ರಹ್ಮಾ ಆದ ನಾರದನಿಗೆ ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕನ್ನು ದಕ್ಷಿಣೆಯಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ನೀಡಿದನು, ಹೋತಾ ಆದ ಭೃಗುವಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕನ್ನು ಉದ್ಗಾತೃವಾದ ಅಂಗಿರಸನಿಗೆ ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕನ್ನು ದಕ್ಷಿಣೆಯಾಗಿ ನೀಡಿದನು. ಇದರಂತೆ ಬ್ರಹ್ಮನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದ್ದವರಿಗೆ ನಲವತ್ತೆಂಟು ಗೋವುಗಳನ್ನು ದಾನ ಕೊಡಲಾಯಿತು. ಉದ್ಗಾತನಿಗೆ ಇಪ್ಪತ್ನಾಲ್ಕು ಹೊತ್ರವಿಗೆ ಹದಿನಾರು, ಅಧ್ವರ್ಯುವಿಗೆ ಹದಿನೈದು ಗೋವುಗಳನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮನು ದಾನ ನೀಡಿದನು. ಇದರಂತೆ ಗ್ರಾಮ, ದಾಸಿ, ಪಶು ಭತ್ಯರನ್ನು ಆಯಾ ವರ್ಗದವರಿಗೆ ಕೊಡಲಾಯಿತು. ಅವಭೃಥ ಸ್ನಾನಾನಂತರ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಮೃಷ್ಟಾನ್ನ ಭೋಜನ ಹಾಕಲಾಯಿತು. ಉಳಿದ ಸದಸ್ಯರಿಗೂ ಕೂಡ ವಿಪುಲವಾಗಿ ದಾನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಯಜ್ಞವೆಲ್ಲ ಪೂರ್ತಿ ಮುಗಿದ ಬಳಿಕ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಕರೆದು ನುಡಿದರು.

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಕೇಶವನೆ, ಯಜ್ಞವೆಲ್ಲವು ಯಶಸ್ವಿಯಾಗಿ ನೆರವೇರಿತು, ಸಂತೋಷ ಆದರೆ ನನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಪತ್ನಿಯಾದ ಸಾವಿತ್ರಿ ಮಾತ್ರ ಕುಪಿತಳಾಗಿ ಹೋದದ್ದು ನನಗೆ ವ್ಯಥೆ ಆಗಿದೆ. ನೀನು ಹೋಗಿ ಅವಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ. ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೇ ಅವಳ ಸಿಟ್ಟೆಲ್ಲವೂ ಕರಗಿ ಹೋಗುವದು. ಯಾಕೆಂದರೆ ನೀನು ಸವಿ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಆಡಿ ಮನಸ್ಸಿನ ಕಿಲಬನ್ನೆಲ್ಲ ಕಳೆದುಬಿಡುವಿ ನಿನ್ನ ಮಾತು ಮಧುರ, ಸಕಾರಣ, ನಿನ್ನ ಮಾತಿನ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಅಕ್ಷರದಲ್ಲಿಯೂ ಜೇನು ತಟ್ಟಿಕ್ಕುತ್ತದೆ. ಅದರಿಂದ ಕೇಳಲು ಇಂಪು, ಹೃದಯಕ್ಕೆ ತಂಪು, ಕೇಳುಗರಿಗೆ ಹಿತ. ಆದುದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳದವರು ಮೂರು ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೇ ಯಾರೂ ಇಲ್ಲ. ನೀನು ನನ್ನ ಪ್ರಿಯೆಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಹೇಗಾದರೂ ಮಾಡಿ, ಏನಾದರೂ ಮಾತನಾಡಿ, ಅವಳ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನಗೊಳಿಸು. ಬೇಕಾದರೆ ಜೊತೆಗೆ ಗಂಧರ್ವರನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗು, ನೀನು ಹೋಗಿ ಅವಳನ್ನು ಸಂತಯಿಸಿದರೆ ಅವಳು ನಿಶ್ಚಿತವಾಗಿ ಸಂತುಷ್ಟಳಾಗುವಳು. ಎಷ್ಟಾದರೂ ಸಾಧ್ವೀಮಣಿ ಅಲ್ಲವೆ ನನ್ನ ಆ ಸಾವಿತ್ರಿ? ನಿನ್ನ ಮಾತಿನಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನಳಾಗುವಳು. ನೀನು ತಡ ಮಾಡಬೇಡ. ಬೇಗ ಹೊರಡು. ನಿನಗಿಂತ ಮುಂದಾಗಿ ಸಾವಿತ್ರಿಯ ಮಂದಿರಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಮಡದಿ ಇಂದಿರೆಯು ಹೋಗಲಿ ಅವಳ ಬೆನ್ನ ಹಿಂದೆ ನೀನೂ ಹೋಗು. ನನ್ನ ಪ್ರಿಯತಮೆಯನ್ನು ಸವಿನುಡಿಗಳಿಂದ ಸಂತಯಿಸು. ಅವಳಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಹೇಳು. 'ನಿನ್ನ ಪತಿಯು ನಿನಗೆ ಬೇಡವಾದುದನ್ನು ಎಂದೂ ಮಾಡಬಯಸುವದಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನಿಂದ ಅವನೆಂದೂ ಅಗಲಿರಲಾರ ಅವನು ಯಾವಾಗಲೂ ನಿನ್ನ ಮುಖ ನೋಡುತ್ತ ಕುಳಿತಿದ್ದಾನೆ. ನಿನ್ನ ಮಾತಿಗಾಗಿ ಕಾದಿರುತ್ತಾನೆ.' ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಬಗೆಬಗೆಯ ಬಹಳ ಮಧುರ ನುಡಿಗಳನ್ನಾಡು, ಒಟ್ಟಾರೆ ಹೆಚ್ಚಿಗೆ ಹೇಳಲಾರೆ. ಹೇಗಾದರೆ ಅವಳು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಸನ್ನಳಾಗುವಳೋ ಹಾಗೆ ನುಡಿ, ಅದರಂತೆ ಮಾಡು.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ:- ಲೋಕಕರ್ತಾರನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನು ಹೇಳಿದ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ, ಹರಿಯು ತ್ವರೆಯಿಂದ ಹೊರಟನು- ಸಾವಿತ್ರಿಯಿದ್ದ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ. ಸತಿ ಸಾವಿತ್ರಿಯು ದೂರದಿಂದಲೇ

ನೋಡಿದಳು. ಕಾಂತೆಯೊಂದಿಗೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಕೇಶವ. ಕೂಡಲೇ ಎದ್ದು ನಿಂತಳು ಆಸನದಿಂದ ವಿಷ್ಣು ಬಂದವನೇ ಅಭಿನಂದಿಸಿದ. ಮತ್ತು ಹೃತ್ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅವಳನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ. ''ಬ್ರಹ್ಮನ ಪತ್ನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ದೇವಾಧಿದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಒಡತಿಯಾದ ಸಾವಿತ್ರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ಅಮ್ಮಾ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರೆ, ಜನರ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತವೆ ನೀನು ಮಹಾ ಪತಿವ್ರತೆ. ಬ್ರಹ್ಮನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿರುವಿ. ಹಗಲಿರುಳು ಬ್ರಹ್ಮನು ನಿನ್ನನ್ನು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ನಿನ್ನ ಪ್ರಸಾದಕ್ಕಾಗಿ ಕಾತರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ದುಃಖದಿಂದ ಸಂತಪ್ತನಾದ ಆ ನಿನ್ನ ಪತಿಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಸನ್ನಳಾಗು. ದುಃಖಿತ ಪತಿಯನ್ನು ಸಂತೈಯಿಸುವದು ಪತಿವ್ರತೆಯರ ಕರ್ತವ್ಯವಲ್ಲವೆ? ನಿನ್ನ ಭರ್ತಾರನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನು ನಿನ್ನ ವಿಯೋಗದಿಂದ ಎಷ್ಟು ವ್ಯಥಿತನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಎಂಬುದು ಭೃಗು ಕುಮಾರಿಯಾದ ಈ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯನ್ನು ಕೇಳು. ಇವಳು ನಿನ್ನ ಪ್ರೀತಿಯ ಗೆಳತಿಯಲ್ಲವೆ? ನನ್ನ ಹಾಗೂ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಮಾತನ್ನು ನೀನು ನಂಬು.'' ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ವಿಷ್ಣುವು ತನ್ನ ಎರಡೂ ಕೈಗಳಿಂದ ಸಾವಿತ್ರಿಯ ಎರಡೂ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಹಿಡಿದು ''ತಾಯಿ, ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಕ್ಷಮಿಸು. ನೀನು ಜಗನ್ಮಾತೆ ಅಲ್ಲವೆ?'' ಎಂದು ವಿನಯದಿಂದ ಹಣೆ ಮಣಿದು ನಿಂತನು. ಆಗ ಸಾವಿತ್ರಿಯು ತನ್ನೆರಡೂ ಕಾಲುಗಳನ್ನು ಹಿಂತೆಗೆದುಕೊಂಡು, ತನ್ನ ಕೈಗಳಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಕೈಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ನುಡಿದಳು.

ಸಾವಿತ್ರಿ:- ವತ್ಸ, ನಾನು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕ್ಷಮಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಯಾದರೂ ಯಾವಾಗಲೂ ನಿನ್ನ ಎದೆಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದಾಳೆ. ನಿನ್ನ ಹೊರತು ಇವಳಿಗೆ ಬೇರೆ ಎಲ್ಲಿಯೂ ಆಸಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ. ಭೃಗುಮುನಿಯಿಂದ ಖ್ಯಾತಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ ಈ ಇಂದಿರೆಯು ದೇವ ದಾನವರು ಕೂಡಿ, ಹೆಗ್ಗಡಲನ್ನು ಕಡೆದಾಗ ಶ್ರೀದೇವಿಯಾಗಿ ಮತ್ತೆ ಉದಿಸಿ ಬಂದು, ನಿನ್ನ ಕೊರಳಿಗೆ ಮಾಲೆ ಹಾಕಿದಳು. ನೀನು ಎಲ್ಲಿ ಅವತಾರ ಮಾಡಿರುವೆಯೋ ಅಲ್ಲಿ ಇವಳು ಅವತರಿಸಿ ನಿನ್ನ ಸೇವೆಗೆ ಸಿದ್ಧಳಾಗಿರುವಳು. ನೀನು ದೇವನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದರೆ ಇವಳು ಕೂಡ ದೇವೀ ದೇಹವನ್ನು ತೆಳೆಯುವಳು ನೀನು ಮಾನವನಾಗಿ ಮರ್ತ್ಯಲೋಕಕ್ಕೆ ಇಳಿದರೆ. ಇವಳು ಮಾನವಿಯಾಗಿ ಮೈತಳೆದು ನಿಲ್ಲುವಳು. ಏನೇ ಆಗಲಿ, ನೀನು ಎಲ್ಲಿಯೇ ಇರಲಿ, ಅಲ್ಲಿ ಇವಳು ನಿನ್ನ ನೆರಳಾಗಿ ನಿನಗೆ ಸಹಾಯಕಳಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಳ್ಳುವಳು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನೊಡನೆ ಇಂತು ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನ ದಾಂಪತ್ಯವ್ರತವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವ ಮಹಾತಾಯಿಯು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದದ್ದು ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯವೇ ಸರಿ ಮಹಾಪ್ರಭುವೇ ನೀವಿಬ್ಬರೂ ದಂಪತಿಗಳು ಹೇಳಿರಿ. ನಾನು ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಏನು ಮಾಡಬೇಕು. ನನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವೇನು?

ವಿಷ್ಣು:- ದೇವಿ, ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಕೈಕೊಂಡ ಯಜ್ಞವು ಪೂರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನನ್ನನ್ನು ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಕಳಿಸಿದ್ದಾನೆ. 'ಬೇಗನೆ ಸಾವಿತ್ರಿಯನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ. ಅವಳು ನನ್ನೊಡನೆ ಸ್ನಾನಮಾಡಲಿ' ಎಂದುಹೇಳಿದ. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಬೇಗ ನನ್ನೊಡನೆ ಬಂದುಬಿಡು. ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಒಡಗೂಡಿದ ನಿನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ಹೋಗಿ ನೋಡು.

ಲಕ್ಷ್ಮೀ:- ಆರ್ಯಳೇ, ಬೇಗ ಏಳು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವನಿದ್ದಲ್ಲಿಗೆ ನಡೆ, ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವದಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಕಾಲಿಗೆ ಬೀಳುವೆನು.'' ಆಗ ಸಾವಿತ್ರಿಯು ಲಕ್ಷ್ಮಿಯ ಎರಡೂ ಕೈಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮೇಲೆತ್ತಿ ತನ್ನ ಹತ್ತಿರ ಕೂಡಿಸಿಕೊಂಡಿಳು. ಹಾಗೆ ತನ್ನೆಡೆ ಬರಲು ಇನ್ನು ತಡ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ ಸಾವಿತ್ರಿ ಎಂದು ತಿಳಿದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ತನ್ನ ಬಲಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಶಿವನನ್ನು ಕರೆದು ಹೇಳಿದನು.

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಚಂದ್ರಭೂಷನೆ, ನೀನು ಗೌರಿಯೊಂದಿಗೆ ಸಾವಿತ್ರಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗು. ಅವಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಿಹೇಳು ಅವಳನ್ನು ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ:- ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಆದೇಶದಂತೆ ಶಿವಪಾರ್ವತಿಯರು ಸಾವಿತ್ರಿಯ ಸದನಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಬರುವದನ್ನು ಕಂಡು, ಸಾವಿತ್ರಿಯು ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಬಂದು ಎದುರುಗೊಂಡಳು. ರುದ್ರನು ಆ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಿಯನ್ನು ದೂರದಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ನುಡಿದನು.

ಶಿವ:- ತಾಯಿ, ಬ್ರಹ್ಮನು ನಿನ್ನ ದಾರಿ ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದಾನೆ ಶುಭಾಂಗಿಯೇ ಇನ್ನು ತಡಮಾಡಬೇಡ. ಪತಿವ್ರತೆಯೆ, ನೀನು ಅಲ್ಲಿ ಮಾಡತಕ್ಕ ಕಾರ್ಯ ಬಹಳವಿದೆ. ಬೇಕಾದರೆ ಪರ್ವತ ಪುತ್ರಿಯಾದ ಈ ಗೌರಿಯನ್ನು ಕೇಳು ಅಥವಾ ಲಕ್ಷ್ಮೀಯನ್ನು ಕೇಳು. ಇಲ್ಲವೆ ಶಚಿಯನ್ನಾದರೂ ಆಲೋಚಿಸು. ಇವರು ಮೂವರೂ ಬೇಡವಾದರೆ ನಿನಗೆ ವಿಶ್ವಾಸವಿದ್ದವರನ್ನು ಕೇಳಿನೋಡು.

ಸಾವಿತ್ರಿ:- ಶಂಕರನೆ, ಈ ಗೌರಿಯು ನಿನ್ನ ಅರ್ಧ ಶರೀರವನ್ನೇ ಬಳಸಿಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಈ ಅರ್ಧನಾರೀ ದೇವಿಯಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಒಪ್ಪುತ್ತೀ, ಮೂರು ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೇ ಗೌರಿಯೊಂದಿಗೆ ಒಂದಾಗಿ ನಿಂತಿರುವ ನಿನ್ನಂತಹ ಸುಂದರ ಪುರುಷನನ್ನು ನಾನು ಕಾಣೆ. ನೀನು ಒಡೆಯನಾಗಿದ್ದುದರಿಂದಲೇ ಈ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲ ಸುಖವಾಗಿದೆ.''- ಹೀಗೆ ಸಾವಿತ್ರಿಯು ನುಡಿದ ಬಳಿಕ ಪಾರ್ವತಿಯು ಬಂದು ಅವಳ ಎಡಗೈಹಿಡಿದಳು. ಲಕ್ಷ್ಮೀಯ ಬಲಗೈ ಹಿಡಿದಳು. ಆಗ ಶಂಕರನು ಅಭಿವಂದನಗೈದು ಸಾವಿತ್ರಿಗೆ ಇಂತು ನುಡಿದನು.

ಶಂಕರ :- ಮಹಾನುಭಾವಳೆ, ನಡೆ ಹೋಗೋಣ, ನಿನ್ನ ಪತಿ ಇದ್ದಲ್ಲಿ ನೀನು ಈಗ ಬರಲೇಬೇಕು. ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಪತಿಯೇ ಪರಗತಿ ಅಲ್ಲವೇ? ನಿನ್ನ ಸೋದರನ ಮಡದಿಯಾದ ಗೌರಿಯು, ವಿಷ್ಣುಪತ್ನಿಯಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಯು ನಿನ್ನ ಎದುರು ನಿಂತಿದ್ದಾರೆ. ಇವರಿಬ್ಬರ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿಯಾದರೂ ಬಾ. ಇವರಿಬ್ಬರ ಗಂಡಂದಿರಾದ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮನ್ನಿಸಿ ಬಾ.

ಗೌರಿ :- ಸಾವಿತ್ರಿಯೆ, ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡಾಗಲೆಲ್ಲ ''ನನ್ನ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರೀತಿಯ ಸಖಿ ಎಂದರೆ ನೀನೆ'' ಎಂದು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದೆ ಅಲ್ಲವೆ? ಆ ಮಾತು ನಿಜವಾದರೆ ಈಗ ನನ್ನೊಡನೆ ನಿನ್ನ ಪತಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಾ. ಮಂಗಳದೇವತೆಯಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಯು ನಿನ್ನ ಕೈ ಹಿಡಿದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದಾಳೆ. ನಾನು ಅಗ್ರಹ ಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆ, ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಕೈ ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ನೀನು ನಿನ್ನ ಪತಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಾ'' ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ಪಾರ್ವತಿಯರು ಕೈಹಿಡಿದು ಸಾವಿತ್ರಿಯನ್ನು ಮೆಲ್ಲನೆ ನಡೆಸುತ್ತ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಬಳಿಗೆ ನಡೆದರು ಅವರ ಮನೆಗೆ. ಶಿವ ಮತ್ತು ವಿಷ್ಣು ಹಾಗೂ ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳೂ, ಅವರ ಮುಂದೆ ಗಂಧರ್ವ ಅಪ್ಸರೆಯರೂ ನಡೆದಿದ್ದರು.

ಹೀಗೆ ಮೆರವಣಿಗೆಯಿಂದ ಬರುವ ಸಾವಿತ್ರಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಸರ್ವಲೋಕ ಪಿತಾಮಹನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನು ಗಾಯತ್ರಿ ದೇವಿಯೊಂದಿಗೆ ನಡೆದನು ಮತ್ತು ಅಂದನು.

ಬ್ರಹ್ಮ:- ಸುಂದರಿ ಈ ಗಾಯತ್ರಿಯು ನಿನ್ನ ಸೇವೆಮಾಡುವ ಕಿಂಕರಿ. ಸೇವಿಕೆ ಎಂದು ತಿಳಿ. ನಾನಂತೂ ನಿನ್ನ ಆಜ್ಞಾಧಾರಕನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ಏನು ಮಾಡಬೇಕು, ಅಪ್ಪಣೆಕೊಡು

ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಸಾವಿತ್ರಿಗೇ ನಾಚಿಕೆ ಆಯಿತು. ಅವಳು, ಮುಖ ಕೆಳಗೆ ಹಾಕಿದಳು, ಬಾಯಿಂದ ಮಾತೇ ಹೊರಡಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮನು ಗಾಯತ್ರಿಗೆ

ಸನ್ನೆಗೈದನು. ಅವಳು ಹೋಗಿ ಸಾವಿತ್ರಿಯ ಅಡಿದಾವರೆಗಳ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಎರಡೂ ಚರಣಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು ದೈನ್ಯಳಾಗಿ ಬೇಡಿಕೊಂಡಳು.

ಗಾಯತ್ರಿಕೃತವತ್ಯಪರಾಧಂ ತೇ ಕ್ಷಮಾಂ ದೇಹಿ ನಮೋಽಸ್ತು ತೇ ॥

ತಾಯಿ, ನಾನು ನಿನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತಪ್ಪು ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಕ್ಷಮಿಸು, ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಗಾಯತ್ರಿಯು ಹೀಗೆ ನುಡಿದಕೊಡಲೇ ಸಾವಿತ್ರಿಯ ದುಃಖ ಉಕ್ಕಿಬಂದು, ಅವಳನ್ನು ಗಟ್ಟಿಯಾಗಿ ಆಲಿಂಗಿಸಿದಳು. ಕಂಠವನ್ನು ಹಿಡಿದು ತಬ್ಬಿಕೊಂಡು ಅವಳನ್ನು ಸಂತೈಸಿದಳು.

ಸಾವಿತ್ರಿ :- ಈ ನನ್ನ ಪತಿಯು ನನಗೆ ಪರಮ ಮಾನನೀಯೇನೇ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಪತಿ ಎಂದರೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಈಶ್ವರ, ಅವನ ವಚನವನ್ನು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಪಾಲಿಸಲೇ ಬೇಕು.

ಉಕ್ತಂ ಭಗವತಾ ಪೂರ್ವಂ ಸೃಷ್ಟಿಕಾಲೇ ವಿರಿಂಚಿನಾ ।
ನ ಚ ಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಪೃಥಗ್ಯಜ್ಞೋ ನ ವ್ರತಂ ನಾಪ್ಯುಪೋಷಣಂ ॥

ಭರ್ತಾ ಯದ್ವದತೇ ವಾಕ್ಯಂ ತತ್ತತ್ಕುರ್ಯಾದಕುತ್ಸಯಾ ।
ಭರ್ತೃನಿಂದಾಂ ಯಾ ಕುರುತೇ ಶ್ವಶ್ರೂನಿಂದಾಂ ತಥೈವ ಚ ॥

ಪರಿವಾದಂ ಪ್ರಲಾಪಂ ವಾ ನರಕಂ ಸಾ ತು ಗಚ್ಛತಿ ।
ಪತೌ ಜೀವತಿ ಯಾ ನಾರೀ ಉಪವಾಸವ್ರತಂ ಚರೇತ್ ॥

ಆಯುಷ್ಯಂ ಹರತೇ ಭರ್ತುರ್ಮೃತಾ ನರಕಮೃಚ್ಛತಿ ।
ಏವಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ತಯಾ ಭದ್ರೇ ನ ಕಾರ್ಯಂ ವಿಪ್ರಿಯಂ ಪತೌ ॥

ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪೂಜ್ಯನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನೇ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಬೇರೆ ಯಜ್ಞವಿಲ್ಲ, ವ್ರತವಿಲ್ಲ, ಉಪವಾಸವೂ ಇಲ್ಲ. ಗಂಡನು ಹೇಳಿದುದನ್ನು ಬೇಸರ ಪಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಗಂಡನನ್ನು ಅತ್ತೆಯನ್ನು ನಿಂದಿಸುವವಳು, ತನ್ನನ್ನು ತಾನು ಬೈದುಕೊಳ್ಳುವಳು. ದುಃಖಪಡುವಳು, ಅವುಗಳನ್ನು ಮಾಡುವವಳು ನರಕವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾಳೆ. ಗಂಡನು ಬದುಕಿರುವಾಗ ಹೆಂಡತಿಯು ಉಪವಾಸ ವ್ರತವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ ಆಕೆಯು ಗಂಡನ ಆಯುಷ್ಯವನ್ನು ನಾಶ ಮಾಡುವವದಲ್ಲದೆ ನರಕವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾಳೆ, ಎಲೈ ಮಂಗಳೆಯೇ, ಇದನ್ನು ತಿಳಿದು ಗಂಡನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ವಿರೋಧವನ್ನು ಎಣಿಸಬೇಡ.

ಈ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಬಲ ಪಾರ್ಶ್ವವು ನನ್ನ ಸರ್ವಸ್ವ, ಆ ಭಾಗವನ್ನು ನೀನು ಮುಟ್ಟಬೇಡ, ನಾನು ಎಲ್ಲ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅವನ ಬಲಬದಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಅವನ ಧರ್ಮಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಭಾಗಿನಿ ಆಗಿದ್ದೇನೆ. ಎಡ ಭಾಗವನ್ನು ನೀನು ಅಲಂಕರಿಸು, ನಾರದ ಪುಷ್ಕರರು ಉಳಿದ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು ಕೈಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಸೇನೆಗಾಗಿ ಸಿದ್ಧರಾಗಿರುತ್ತಾರೆ. ಈ ಬ್ರಹ್ಮಸೃಷ್ಟಿ ಇರುವವರೆಗೂ ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಅಕ್ಕ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು ನಮ್ಮ ಪತಿಯ ಇರುವಿಕೆಗೆ ಶೋಭೆಯನ್ನು ತರೋಣ. ನಾವಿಬ್ಬರೂ ನಮ್ಮ ಪತಿಯಾದ ಪ್ರಜಾಪತಿಯ ಎಡಗೈ ಬಲಗೈಯಂತಿದ್ದು, ಅವರ ಮಹಾಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಕೂಲರಾಗಿ ಇರತಕ್ಕದ್ದು. ಈ ಪುಷ್ಕರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮ ದೇವರ

ಬಲಬದಿಗೆ ನಾನು ಎಡಬದಿಗೆ ನೀನು ಇರು. ನಾನು ಹೇಳಿದ ಈ ಉಪದೇಶದಂತೆ ನೀನು ನಡೆದು ನನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ಸುಖವಾಗಿ ಇರು.

ಗಾಯತ್ರಿ :- ಸಾವಿತ್ರಿ, ನೀನು ನನ್ನ ಹಿರಿಯ ಅಕ್ಕ, ನನ್ನ ಪ್ರಾಣದ ಒಡತಿ, ಪ್ರೀತಿಗೆಳತಿ ನೀನು ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ನಿನ್ನ ಅಜ್ಞಾದಾರಿಣಿ, ನೀನು ಎಲ್ಲಿ ಇರು ಎನ್ನುವಿಯೋ ಅಲ್ಲಿ ಇರುತ್ತೇನೆ. ಎಷ್ಟಾದರೂ ನಾನು ನಿನ್ನ ತಂಗಿ ಅಲ್ಲವೆ? ಯಾವಾಗಲೂ ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವದು ನಿನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವಾಗಿದೆ. ಗಾಯತ್ರಿಯ ಮಾತುಕೇಳಿ ಸಾವಿತ್ರಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಎಡ ಬಲಗಳನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದರು, ಅದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಹರ್ಷವಾಯಿತು. ಅನಂತರ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಜೊತೆಗೆ ಪುಷ್ಕರ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞದ ಸಮಾಪ್ತಿ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಅವಭೃತ ಸ್ನಾನಮಾಡಿದನು. ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಸ್ನಾನಾನಂತರ ಬ್ರಹ್ಮನು ವರಗಳನ್ನು ನೀಡಿದನು. ಒಂದೊಂದು ದೇವತೆಗೆ ಒಂದೊಂದು ವಿಶಿಷ್ಟಸ್ಥಾನ ಕೊಟ್ಟನು. ದೇವತೆಗಳಿಗೆಲ್ಲ ದೇವೇಂದ್ರನನ್ನು ದೊರೆಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದನು. ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಂಡಲಕ್ಕೆ ಸೂರ್ಯ, ನಕ್ಷತ್ರಗಳಿಗೆ ಚಂದ್ರ, ರಸಗಳಿಗೆ ವರುಣ, ಪ್ರಜಾಪತಿಗಳಿಗೆ ಯಕ್ಷ, ನದಿಗಳಿಗೆ ಸಮುದ್ರ, ಯಕ್ಷ, ರಾಕ್ಷಸರಿಗೂ, ಐಶ್ವರ್ಯಕ್ಕೂ ಕುಬೇರ. ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿ ಪ್ರಮಥಗಣಗಳಿಗೆ ಪರಮೇಶ್ವರ, ಮನುಷ್ಯರಿಗೆಲ್ಲ ಮನುರಾಜ, ಪಕ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಗರುಡ, ಋಷಿಗಳಿಗೆ ವಶಿಷ್ಠ, ಗ್ರಹ ಗಣಕ್ಕೆ ರವಿಯನ್ನು ಅಧಿಪತಿಯೆಂದು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ನಿಯಮಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಪಿತಾಮಹನು ಒಂದೊಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಸ್ಥಾನಗಳ ಅಧಿಪತ್ಯ ದಯಪಾಲಿಸಿ ಹರಿಹರರನ್ನು ಕುರಿತು ನುಡಿದನು.

''ಈ ಪೃಥ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲ ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಹರಿಹರರು ಪೂಜೆ ಹೊಂದಿರಿ. ನೀವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಯಾವ ತೀರ್ಥವೂ ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಎಲ್ಲಿಯೇ ಆಗಲಿ ಶಿವನ ಲಿಂಗ ಹರಿಯ ಮೂರ್ತಿ ಇದ್ದರೆ ಅದು ತೀರ್ಥವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಯಾರು ಹೂಗಳನ್ನು ಏರಿಸಿ, ಧೂಪ ದೀಪ ನೈವೇದ್ಯ ತೋರಿಸಿ, ನನ್ನನ್ನು, ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರನ್ನು ಪೂಜೆಮಾಡುವರೋ ಅವರಿಗೆ ರೋಗದ ಭಯವಿಲ್ಲ. ಹರಿಹರ, ಬ್ರಹ್ಮ ಈ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದವರಿಗೆ ಅಥವಾ ಯಾವ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸುವರೋ ಆ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಬೇನೆ. ಬೇಸರಿಕೆ, ಚಿಂತೆ, ರೋಗ, ಪಿಡುಗು, ಹಸಿವೆ, ವಿಯೋಗ, ಕಣ್ಣುಬೇನೆ, ತಲೆಶೂಲಿ, ಹೊಟ್ಟೆಶೂಲಿ, ಅತಿಸಾರ, ಹುಣ್ಣು, ಕಾಮಣೆ, ಮೂತ್ರಾಶ್ಮ ಪ್ಲೇಗು, ಕಾಲರಾ, ಮಂತಾದ ರೋಗಗಳು ಬರುವುದೇ ಇಲ್ಲ. ಎಲ್ಲ ಜನರಿಗೂ ಆಯುಷ್ಯ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಆಗುವದು. ಆಕಾಲ ಮೃತ್ಯು, ಅಕಾಲಫಲ, ನೈಸರ್ಗಿಕ ಅನಾಹುತ ಅತಿವೃಷ್ಟಿ, ಉಲ್ಕಾಪಾತ, ಭೂಕಂಪ, ಮುಂತಾದ ಉಪದ್ರವಗಳು ಎಂದೂ ಉಂಟಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದ ಬಳಿಕ, ವಿಷ್ಣುವು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದನು. ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಕೂಡ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದರು.

ಬ್ರಹ್ಮ:- ''ಸರ್ವಜ್ಞಸ್ತ್ವಂನ ಸಂದೇಹಃ ಜ್ಞಾನರಾಶಿಶ್ಚ ಕೇಶವ ।
ದೇವಾನಾಂ ಪ್ರಥಮಃ ಪೂಜ್ಯಃ ಸರ್ವದಾ ತ್ವಂ ಭವಿಷ್ಯಸಿ ॥

ಕೇಶವ, ಜ್ಞಾನರಾಶಿಯಾದ ನೀನು ಸರ್ವಜ್ಞ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು ಪೂಜೆಗೆ

ಯೋಗ್ಯನಾಗಿರುತ್ತಿ. ಅನಂತರ ಭಗವಾನ್ ನಾರಾಯಣನು ಕೂಡ ವಿಡಂಬನಾರ್ಥ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ್ದನ್ನು ಕಂಡು ರುದ್ರನೂ ಕೂಡ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದನು.

ನಮಸ್ತೇ ಸರ್ವ ದೇವೇಶ ನಮಸ್ತೇ ಸರ್ವನಾಶನ ।
ವಿಷ್ಣುನಾಭ್ಯುತ್ಥಿತವತೇ ಕಮಲಾಸನ ಜನ್ಮನೇ ॥

ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಒಡೆಯನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನೇ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ವಿಷ್ಣುವಿನ ನಾಭಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಕಮಲದಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸಿದ, ಮೋಹವನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ, ಜಗದ್ವಂದ್ಯನೆ, ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ. ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನನಗೆ ಬೇರೆ ರಕ್ಷಕರು ಇಲ್ಲ. ಸಾವಿತ್ರಿಯ ಶಾಪದಿಂದ ನಾನು ಕಂಗೆಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ನನ್ನ ಲಿಂಗವು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿದೆ. ನನಗೆ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ನೀಡು, ನನ್ನ ಪತ್ನಿ ಪಾರ್ವತಿಯೊಂದಿಗೆ ರಕ್ಷಿಸು.

ಶಿವನ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಕೇಳಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ ಹೇಳಿದನು. 'ನಿನಗೆ ಏನು ಬೇಕು? ನಿನ್ನ ಯಾವ ಇಷ್ಟಾರ್ಥ ಪೂರ್ತಿ ಮಾಡಲಿ ಹೇಳು? ಬಯಸಿದ ವರವನ್ನು ಕೇಳು.

ರುದ್ರ :- ಬ್ರಹ್ಮನೇ ನೀನು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿದ್ದರೆ ನೀನು ಇರುವದು ಎಲ್ಲಿ? ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಯಾವ ಯಾವ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು? ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತವಾದ ಸ್ಥಾನವು ಯಾವ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಶೋಭಿಸುತ್ತಲಿದೆ? ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಳು. ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮನು ರುದ್ರನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ತಾನಿರುವ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಹೇಳಿದನು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ.

ಪುಷ್ಕರೇಽಹಂ ಸುರಶ್ರೇಷ್ಠಃ ಗಯಾಯಾಂ ಚ ಚತುರ್ಮುಖ ।

ಪುಷ್ಕರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಾನು ಸುರಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿ ನೆಲೆಸಿರುವೆನು, ಗಯಾದಲ್ಲಿ ಚತುರ್ಮುಖನಾಗಿ ಇರುವೆನು. ಇದಲ್ಲದೆ, ಕಾನ್ಯಕುಜ್ಜ, ಭೃಗುಕ್ಷೇತ್ರ, ಕಾವೇರಿ, ಪ್ರಭಾಸ, ವಾರಣಾಸಿ, ಉಜ್ಜಯಿನಿ ಅಯೋಧ್ಯಾ, ಗಂಗಾದ್ವಾರ, ನೈಮಿಷ, ವೃಂದಾವನ, ಮುಂತಾದ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದವರು ಸತ್ಯಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾರೆ. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಪುಷ್ಕರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿರುವ ನನ್ನ ದರ್ಶನ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ವಿಧಿಪೂರ್ವಕಯಾತ್ರೆ, ಮಾಡಿದವರು ಮತ್ತು ಯೋಗ್ಯರಿಗೆ ಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಿಸಿದವನು ಸರ್ವ ಪಾಪಗಳಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗುತ್ತಾನೆ. ಈ ಪುಷ್ಕರದಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ, ಗಾಯತ್ರಿ ಜಪ ಮಾಡಿದರೆ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ ಮಾಡಿದ ಫಲ. ಸ್ನಾನದಿಂದ ಅಶ್ವಮೇದದ ಫಲ, ಉಪವಾಸದಿಂದ ಅನಂತ ಫಲ. ದಂಪತ್ತು ಭೋಜನದಿಂದ ಕೇಶವನಿಗೆ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಿದ ಫಲ ತದಿಗೆಯ ದಿನದ ದಂಪತ್ತು ಭೋಜನದಿಂದ ಪಾರ್ವತೀ ಪರಮೇಶ್ವರರಿಗೆ ಭೋಜನ ಮಾಡಿದ ಫಲಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವದು ಇಲ್ಲಿ. ಲಗ್ನವಾಗದ ಕನ್ಯೆಯರಿಗೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಹಾಕಿದರೆ ಅವರ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಬಂಜೆಯರೇ ಆಗುವದಿಲ್ಲ ಗಂಡು ಮಕ್ಕಳನ್ನೇ ಹೆರುತ್ತಾರೆ. ಗಂಡನಿಗೆ ಪ್ರೀತ್ಯಾಸ್ಪದರಾಗುತ್ತಾರೆ. ಸಾವಿತ್ರಿಯ ಮುಂದೆ ಕುಮಾರಿಯರಿಗೆ ಹುಳಿ, ಖಾರ, ಹಾಕದೆ ಐದು ಬಗೆಯ ಸಿಹಿ ಪಕ್ವಾನ್ನ ಮಾಡಿಸಿ ತುಪ್ಪದಲ್ಲಿ ಬೇಯಿಸಿ ಅಥವಾ ಹಾಲಿನಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದ ಪೂರಿ ಅಥವಾ ಬೆಲ್ಲ ತುಪ್ಪಮಿಶ್ರಿತ ಪಕ್ವಾನ್ನ ಇಲ್ಲವೆ, ಮೊಸರು ಹಾಲು ಕೂಡಿ ಸೀಕರಣೆ ಇವುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ

ಹಾಕಿದರೆ, ಹೋಳಿಗೆ, ಚಕ್ಕುಲಿ ಬಡಿಸಿದರೆ, ನಿರಂತರ ಐಶ್ವರ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿ, ಮಕ್ಕಳು, ಮೊಮ್ಮಕ್ಕಳು, ಬಂಧು, ಬಾಂಧವರಿಂದ ಕುಲವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದುವದು. ಕಡಬುಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸುವದರಿಂದ ಸರ್ವಸಮೃದ್ಧಿ ಆಗುವದು ಚಿಕ್ಕ ಹೆಣ್ಣು ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಗೌರಿ ಎಂದು ಕರೆಯುವರು. ಈ ಗೌರಿಯರ ಬಳಗ ಕರೆತಂದು ಊಟಕ್ಕೆ ಹಾಕಿದರೆ ಹೆಣ್ಣುಮಗಳು ಚಲುವೆ, ಪತಿವ್ರತೆಯಾಗಿ, ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ಸಹಸ್ರಾರು ಜನರಿಗೆ ಊಟಮಾಡಿಸುವಷ್ಟು ಭಾಗ್ಯವಂತಳಾಗಿ ಜನಿಸುವಳು.

ಈ ಪುಷ್ಕರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿಯ ಸರಸ್ವತಿ ನದಿಯ ನೀರಿನಿಂದ ಕಲ್ಲು ಸಕ್ಕರೆ ಹಾಕಿ ಪಾನಕಮಾಡಿ ಸುವಾಸಿನಿಯರಿಗೆ ಕುಡಿಯಲು ಕೊಡಬೇಕು. ಮತ್ತೈದೆಯರಿಗೆ ಸೀರೆ, ಬಳೆ, ಕುಂಕುಮ, ಹೂವಿನಹಾರ, ತೆಂಗಿನಕಾಯಿ, ಕಾಡಿಗೆ, ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಡಿಗೆ ಹಚ್ಚಿ, ಹಣೆಗೆ ತಿಲಕವಿಟ್ಟು, ಒಂದು ತಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ತಾಂಬೂಲವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಪ್ರೀತನಾಗಿ ಇಷ್ಟಾರ್ಥ ನೀಡುವನು.

ತೀರ್ಥ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಜನರಿಗೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಹಾಕುವ ಶಕ್ತಿ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ, 'ಮನೆಗೆ ಹೋಗಿ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸುತ್ತೇನೆ' ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಕು. ಮನೆಗೆ ಬಂದು, ವಿಧಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ, ಉತ್ಸವ ಮಾಡಬೇಕು. ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಬಂದು ಅಲ್ಲಿ ಸಂಕಲ್ಪಮಾಡಿ, ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧಮಾಡಿದರೆ ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದಕ್ಕಿಂತ ಎಂಟು ಪಟ್ಟು ಪುಣ್ಯ ಬರುವದು. **'ತೀರ್ಥಾದಷ್ಟಗುಣಂ ಪುಣ್ಯಂ ಸ್ವಗೃಹೇ ದದತಾಂ ಶಿವ'**

ನ ಚ ಪಶ್ಯಂತಿ ವೈ ನೀಚಾಃ ಶ್ರಾದ್ಧದತ್ತಂ ದ್ವಿಜಾತಿಭಿಃ ।
ಏಕಾಂತೇ ತು ಗೃಹೇ ಗುಪ್ತೇ ಪಿತೄಣಾಂ ಶ್ರಾದ್ಧಮಿಷ್ಯತೇ ॥
ನೀಚದೃಷ್ಟ್ಯಾಹಂತ ತಚ್ಚ ಪಿತೃಣಾಂ ನೋಪತಿಷ್ಠತೇ।
ತಸ್ಮಾತ್ಸರ್ವ ಪ್ರಯತ್ನೇನ ಶ್ರಾದ್ಧಂ ಗುಪ್ತಂ ಚ ಕಾರಯೇತ್ ॥

ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಗುಪ್ತವಾಗಿ ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿಯೇ ಮಾಡಬೇಕು. ನೀಚರ ದೃಷ್ಟಿಬಿದ್ದರೆ, ಪಿತೃಗಳು ಪಿಂಡವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬರುವದೇ ಇಲ್ಲ ಆದುದರಿಂದ ಶಕ್ಯವಿದ್ದಷ್ಟು ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಗುಪ್ತವಾಗಿಯೇ ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾಣ

ರಾಜಸೀ ಸಾ ಸಮಾಖ್ಯಾತಾ ಜನಾನಾಂ ಕೀರ್ತಿದಾಯಿನೀ ।
ಗುಪ್ತದಾನಂ ಸದಾ ದೇಯಮಾತ್ಮನೋ ಹಿತಮಿಚ್ಛತಾ ॥

ಪಿತೃಗಳಿಗೆ ಹೀಗೆ ಗುಟ್ಟಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಶ್ರಾದ್ಧ ಕರ್ಮದಿಂದಲೇ ಪ್ರೀತಿಯಾಗುವದೆಂದು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನೇ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ, ಗುಪ್ತದಾನವು ಸಾತ್ವಿಕದಾನ. ಕೀರ್ತಿ ಕಾಮನೆಯಿಂದ ಜನರೆದುರು ಮಾಡುವದು ರಾಜಸ ದಾನವೆಂದು.

ಪ್ರಾಚೀನರ ವಚನದಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ.

ಏಕಸ್ಮಿನ್ಭೋಜಿತೇ ವಿಪ್ರೇ ಕೋಟಿರ್ಭವತಿ ಭೋಜಿತಾ ।
ಭವನೇ ನಾತ್ರ ಸಂದೇಹೋ ಸತ್ಯಂ ಪೌರಾಣಿಕಂ ವಚಃ ॥

ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನೇ ದ್ವಿಜನಿಗೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಿದರೆ (ಆ ದ್ವಿಜನು ಅಂತಹ ಯೋಗ್ಯತೆಯವನಿದ್ದರೆ) ಕೋಟಿ ಜನ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಿದ ಪುಣ್ಯ ಬರುವದು ಎಂದು ಪುರಾಣದ ಮಾತು ಸತ್ಯವೇಸರಿ.

ತೀರ್ಥೇಷು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ ನೈವ ಪರೀಕ್ಷೇತ ಕಥಂಚನ।
ಅನ್ನಾರ್ಥಿನಮನುಪ್ರಾಪ್ತಂ ಭೋಜ್ಯಂ ತಂ ಮನುರಬ್ರವೀತ್ ॥

ತೀರ್ಥ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ದ್ವಿಜರನ್ನು ಹೇಗಿದ್ದಾನೆ ಎಂದು ಸರ್ವಥಾ ಪರೀಕ್ಷೆ ಮಾಡಬಾರದು. ಹಸಿದು ಅನ್ನ ಬೇಕೆಂದು ಬಂದವನಿಗೆ ಊಟಕ್ಕೆ ಹಾಕಬೇಕು, ಎಂದು ಮನುಮಹರ್ಷಿ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಶ್ರಾದ್ಧವನ್ನು ಹಿಟ್ಟಿನ ಉಂಡೆಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಪಿಂಡಗಳನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿ ಅಥವಾ ಅನ್ನದ ಪಿಂಡಮಾಡಿ ಇಲ್ಲವೆ. ಇಂಗಳದ, ಎಳ್ಳಿನ ಹಿಂಡಿಯ ಪಿಂಡಮಾಡಿ ಮಾಡಬಹುದು. ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ

ಶ್ರಾದ್ಧ ಮಾಡುವವರು ಅರ್ಘ್ಯ ಕೊಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ ಆವಾಹನೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿಲ್ಲ. ನಾಯಿ, ಹದ್ದು, ಕಾಗೆಗಳ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳುವಂತೆ ಮಾಡಬಾರದು. ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧಮಾಡಲು ಪಿತೃಗಳು ಮರಣ ಹೊಂದಿದ ತಿಥಿಯೇ ಆಗಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವಿಲ್ಲ. ತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಬಂದಕೂಡಲೇ ಸ್ನಾನ, ಪಿತೃ ತರ್ಪಣ ಮಾಡಬೇಕು. ವಿಲಂಬ ಮಾಡಬಾರದು. ಪಿತೃಗಳು ತಮ್ಮ ವಂಶದವರಿಂದ ತರ್ಪಣ ಪಿಂಡ ಪ್ರದಾನಗಳನ್ನು ಸರ್ವದಾ ಅಪೇಕ್ಷಿಸುತ್ತಲೇ ಇರುತ್ತಾರೆ. ತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರಾದ್ಧಮಾಡಿದರೆ, ಆಧಿವ್ಯಾಧಿಗಳು ಪರಿಹಾರವಾಗಿ, ಪಾಪಗಳು ದೂರವಾಗಿ ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸದ್ಗತಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುತ್ತದೆ. ಇವೆಲ್ಲವನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನೇ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಕರವನ್ನು, ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ನೈಮಿಷ ಕ್ಷೇತ್ರವನ್ನು, ದ್ವಾಪರದಲ್ಲಿ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಗಂಗೆಯನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಬೇಕು.

'ಕಲೌ ಗಂಗಾಂ ಸಮಾಶ್ರಯೇತ್'
ದುಷ್ಕರಃ ಪುಷ್ಕರೇ ವಾಸೋ ದುಷ್ಕರಂ ಪುಷ್ಕರೇ ತಪಃ
ದುಷ್ಕರಂ ಪುಷ್ಕರೇ ದಾನಂ ದುಷ್ಕರಃ ಪುಷ್ಕರೇ ಜಪಃ ॥

ಪುಷ್ಕರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ದಾನ ಮಾಡುವ ಅವಕಾಶ ಸಿಗುವದು ಕಷ್ಟ. ಅಲ್ಲಿ ವಾಸ ಮಾಡುವ ಹಾಗೂ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುವ ಮತ್ತು ಜಪ ಮಾಡುವ ಸುಸಂಧಿ ದೊರಕುವದು ಅಪರೂಪ.

ಯದನ್ಯತ್ರ ಕೃತಂ ಪಾಪಂ ತೀರ್ಥೇ ತದ್ಯಾತಿ ಲಾಘವಂ ।
ನ ತೀರ್ಥಕೃತಮನ್ಯತ್ರ ಕ್ವಚಿತ್ಪಾಪಂ ವ್ಯಪೋಹತಿ ॥

ಬೇರೆ ಕಡೆ ಮಾಡಿದ ಪಾಪವು ತೀರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಹೋಗುವದು. ಆದರೆ ತೀರ್ಥ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಗೈದ ಪಾಪವು ಮಾತ್ರ ಎಲ್ಲಿ ಹೋದರೂ ಏನು ಮಾಡಿದರೂ ಹೋಗಲಾರದು. ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಏಕ ಹಂಸವನ್ನು, ನೈಮಿಷದಲ್ಲಿ ಗಂಗಾಧರನನ್ನು ಪುಷ್ಕರದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರನ್ನು ದರ್ಶನ ಮಾಡಿಕೊಂಡರೆ ವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಮುಕ್ತಿಯು ದೊರಕುವದು.

ಇತಿ ಪದ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣ ಭಾಗ-೧ರ ಸೃಷ್ಟಿಖಂಡದಲ್ಲಿನ
ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಆಚರಿಸಿದ ಯಜ್ಞ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂಬತ್ತನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

—೦—

॥ ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ ॥

ಕ್ಷೇಮಂಕರೀ ತು ಯಾ ದೇವೀ ಸ್ಥಿತಾ ಪುಷ್ಕರಪರ್ವತೇ ।
ತಸ್ಯ ಉತ್ಪತ್ತಿಮಾಚಕ್ಷ್ವ ಪರಂ ಕೌತೂಹಲಂ ಹಿ ಮೇ ॥

ಭೀಷ್ಮ:- ಪುಷ್ಕರ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಕ್ಷೇಮಂಕರೀ ದೇವಿಯು ಇರುವಳಷ್ಟೇ! ಅವಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿರಿ. ಅದನ್ನು ಕೇಳಲು ನನಗೆ ಬಹಳ ಕುತೂಹಲ.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ:- ಸರ್ವ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಬಲಿಷ್ಠಳಾದ ಕ್ಷೇಮಂಕರೀ ದೇವಿಯು ಸಾತ್ವಿಕ ಸ್ವರೂಪದ ಪರಾಶಕ್ತಿ. ಯುದ್ಧ ಸಾಂದರ್ಭಿಕ ಕಾರಣ ಅವಳು ಪುಷ್ಕರಕ್ಕೆ ಬಂದಳು. ಆ ದೇವಿಯು ಬಹು ಕಾಲ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದಳು. ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಗ ಫಲ ದೊರಕಲಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಕೋಪ ಬಂದಿತು. ಅವಳ ಕೋಪದಿಂದ ಕಪ್ಪು ಕುರುಳಿನ, ತೊಂಡೆ ತುಟ್ಟಿಯ, ತಾವರೆ ಕಣ್ಣಿನ, ಶಾಂತ ದೃಷ್ಟಿಯ, ತೇಜಸ್ವಿನಿಯರಾದ ಕುಮಾರಿಯರು ಉದ್ಭವಿಸಿದರು. ಅನಂತರ ಅವಳ ಮನಸ್ಸು ಕೋಪದಿಂದ ಕಲಕಿದಂತಾಗಲು ಮತ್ತೆ ಸಾವಿರಾರು, ಕೋಟ್ಯಾವಧಿ ಕುಮಾರಿಯರು ಅವಳು ತಪಗೈಯುವ ಬೆಟ್ಟದ ಮೇಲೆಯೇ ಹುಟ್ಟಿನಿಂತರು. ಹೀಗೆ ಈ ಪುಷ್ಕರ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಕೋಟಿ, ಕೋಟಿ ಕನ್ಯೆಯರನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿ ಕ್ಷೇಮಂಕರಿ ದೇವಿಯು ತನ್ನ ತಪೋಬಲದಿಂದ ಗಗನಚಾರಿಯಾದ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಪಟ್ಟಣವನ್ನೇ ನಿರ್ಮಿಸಿದಳು. ಆ ಆಕಾಶನಗರವು ಅನೇಕ ಭವ್ಯ ಭವನ. ಕೋಟೆ, ಸರೋವರ, ಕೈ ತೋಟವುಳ್ಳದ್ದು ಮತ್ತು ರಥಗಳು ಓಡಾಡುವಷ್ಟು ವಿಶಾಲ ಬೀದಿಗಳುಳ್ಳದ್ದಾಗಿತ್ತು. ಆ ನಗರದಲ್ಲಿ ವಿದ್ಯುತ್ಪ್ರಭೆ, ಚಂದ್ರಕಾಂತಿ, ಚಾರುಕೇಶಿ, ಊರ್ವಶಿ, ವಿಶಾಲಾಕ್ಷಿ, ಸ್ವಯಂಪ್ರಭಾ, ವಿಭಾವರಿ, ಜಯಾ, ವಿಜಯಾ, ಅಪರಾಜಿತಾ ಎಂದು ಹೆಸರುಳ್ಳ ಆ ಕನ್ಯಾಮಣಿಗಳು ಸರ್ವಾಲಂಕಾರಭೂಷಿತರಾಗಿ ಆ ದೇವಿಯನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವಳು ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಾಗ ಛತ್ರ-ಚಾಮರಗಳ ಸೇವೆ ಗೈಯುತ್ತಿದ್ದರು. ಒಂದು ದಿನ ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರನಾದ ನಾರದನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು. ಅವನಿಗೆ ತನ್ನ ಪರಿಚಾರಿಕೆಯರಿಂದ ಅರ್ಘ್ಯ, ಪಾದ್ಯ, ಆಸನಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸತ್ಕರಿಸಿ, ದೇವಿಯು ಕುಶಲ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದಳು.

ದೇವಿ :- ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠನೆ, ನಿನಗೆ ಸ್ವಾಗತ. ನೀನು ಯಾವ ಲೋಕದಿಂದ ಬಂದೆ, ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಏನು ಕೆಲಸ? ಹೇಳು, ವ್ಯರ್ಥ ಕಾಲಹರಣ ಬೇಡ ಬೇಗ ಹೇಳು.

ನಾರದ :- ದೇವೀ, ನಾನು ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕದಿಂದ, ಇಂದ್ರಲೋಕ ಅಲ್ಲಿಂದ ರುದ್ರಲೋಕಗಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಇಲ್ಲಿರುವ ನಿನ್ನನ್ನು ಕಂಡು ಹೋಗಲು ಬಂದಿದ್ದೆ.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ಹೀಗೆ ನುಡಿದು ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ನಾರದನು ಆ ಕ್ಷೇಮಂಕರಿ ದೇವಿಯನ್ನು ಅಡಿಯಿಂದ ಮುಡಿಯವರೆಗೆ ನೋಡಿ ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ನುಡಿದನು.

ನಾರದ :- ಅಬ್ಬಾ! ಏನಿದು ಕಾಂತಿ! ಎಂತಹ ಸೌಂದರ್ಯ! ಎಷ್ಟು ಧೈರ್ಯ! ಎಂತಹ ನಿರ್ಭಯತೆ! ಇದೇನು ನವ ತಾರುಣ್ಯ! ಅಪೂರ್ವ ಲಾವಣ್ಯ! ಇಷ್ಟಿದ್ದರೂ ಈ ದೇವಿಗೆ ಕಾಮವೇ ಇಲ್ಲ. ಇವಳ ಸೌಂದರ್ಯವೆಲ್ಲವೂ ವ್ಯರ್ಥವೇ.

ಹೀಗೆ ನುಡಿದು ಖಿನ್ನನಾದನು. ದೇವ, ಗಂಧರ್ವ, ಸಿದ್ಧ, ಯಕ್ಷ, ಕಿನ್ನರ, ರಾಕ್ಷಸ ಯಾವ ಜಾತಿಯಲ್ಲಿಯೂ, ಯಾವ ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿಯೂ ಇಂತಹ ರೂಪ ಸಿರಿಯು ಇರುವದಿಲ್ಲ. ನಾನು

ಎಲ್ಲಿಯೂ ಇಂತಹ ಚಲುವಿಕೆಯನ್ನು ಕಂಡಿಲ್ಲ ಎಂದು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ನಾರದನು ಆಶ್ಚರ್ಯಚಕಿತನಾದನು. ಮತ್ತು ಆ ದೇವಿಗೆ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಮುಗಿಲಿಗೆ ಹಾರಿದನು. ಅಲ್ಲಿಂದ ಅತ್ಯಂತ ತ್ವರಿತ ಗತಿಯಿಂದ ಮಹಿಷಾಸುರನ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದನು. ಸಮುದ್ರದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮಹಿಷಾದಾನವನು ಆ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ಆಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಅಸಾಧಾರಣ ವರಗಳನ್ನು ಪಡೆದ ದೇವ ಸೇನೆಗೆ ಅಂತಕನಂತಾದ ಆ ದಾನವೇಂದ್ರನು ನಾರದ ಮುನಿಯನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪೂಜಿಸಿದನು. ಆಗ ನಾರದನು ಅವನು ಮಾಡಿದ ಅದರೋಪಚಾರಗಳಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದನು.

'ದೈತ್ಯ ದೊರೆಯೆ, ನಾನು ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕದಿಂದ ಪುಷ್ಕರಾರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋಗಿದ್ದೆ. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದು ದೇವಿಪುರ. ಆದರೆ ತುಂಬ ಲಕ್ಷಾವಧಿ ಸುಂದರಿಯರಾದ ಕನ್ಯೆಯರು. ಅವರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಕನಕಕಾಂತಿಯಿಂದ ಮಿಂಚುವ ಒಂದು ಕನ್ಯಾರತ್ನವಿದೆ. ಅವಳು ತಾಪಸ ವ್ರತವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡಿದ್ದಾಳೆ. ಆ ತಪಸ್ವಿನಿ ವೇಷದಲ್ಲಿಯೂ ಆ ಕನ್ಯೆಯ ಸೌಂದರ್ಯವು ನೋಡಿದವರ ಕಣ್ಣು ಕುಕ್ಕುವಂತಹದಿದೆ. ನಾನು ಸಮಗ್ರ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿರುವೆನು. ಆದರೆ ಅಂತಹ ಸುಂದರ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಅನೇಕಾನೇಕ ದೇವ, ಗಂಧರ್ವ ಕಿನ್ನರ ನಾಯಕರು ಅವಳ ಸೇವೆಗೆ ಕೈಕಟ್ಟಿಕೊಂಡು ನಿಂತಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವಳನ್ನು ನೋಡಿದ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ನಿನಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸಾಯಿತು. ಆದರೆ ನೀನು ಎಲ್ಲ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಗೆಲ್ಲದ ಹೊರತೂ ಆ ಕನ್ಯೆ ನಿನ್ನ ಕೈಗೆ ಹತ್ತಲಾರಳು.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ, ಅಲ್ಲಿ ಒಂದುಗಳಿಗೆ ಕುಳಿತು, ಅನಂತರ ನಾರದರು ಹಿಂತಿರುಗಿದರು. ಅರೆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಆ ದೈತ್ಯ ವೀರನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣದಂತಾದರು. ನಾರದರು ಹೋದ ಬಳಿಕ ಆ ದಾನವೇಶ್ವರನಿಗೆ ಆ ಕನ್ಯಾಮಣಿಯ ಚಿಂತೆ ಪ್ರಾರಂಭವಾಯಿತು. ಅವನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವೇ ಉಳಿಯಲಿಲ್ಲ. ಅನೇಕ ಉಪಾಯ ಹಾಗೂ ತಂತ್ರಗಳನ್ನು ಬಲ್ಲ ತನ್ನ ಮಂತ್ರಿ ಮುಖ್ಯಸ್ತರನ್ನೆಲ್ಲ ಕರೆಸಿದನು. ಪ್ರಘಸ, ವಿಘಸ, ವಿಭಾವಸು, ವಿದ್ಯುನ್ಮಾಲಿ ಸುಮಾಲಿ, ಪರ್ಜನ್ಯ, ಅಕ್ರೂರ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಅವನ ಅಷ್ಟಪ್ರಧಾನರು ಆ ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರನ ಹತ್ತಿರ ಬಂದು ತಮ್ಮನ್ನು ಕರೆಸಿದ ಕಾರಣ ಕೇಳಿದರು. ಆಗ ಮಹಿಷಾಸುರನು ಅವರಿಗೆ ಹೇಳಿದನು.

ಮಹಿಷಾಸುರ :- ಸಚಿವರೆ, ನಾರದನು ನನಗೆ ಓರ್ವ ಸರ್ವಾಂಗ ಸುಂದರಿಯಾದ ಕನ್ಯೆಯ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ನಾರದರ ಹೇಳಿಕೆಯಂತೆ ಅವಳ ಅಂಗಾಗಗಳಲ್ಲಿ ತುಂಬು ತಾರುಣ್ಯ, ಲಲಿತ ಲಾವಣ್ಯ ಉಕ್ಕುತ್ತಲಿವೆ. ಇಂತಹ ಆ ಸರ್ವಾಂಗ ಸುಂದರಿಯು ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಇಳಿದು ಬಂದ ಅಪ್ಸರೆಯಂತೆ ಇರುವಳಂತೆ. ನಿಜವಾಗಿಯೂ ನಾರದರು ಪರೋಪಕಾರಿಯಾದ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮ ಅವಳನ್ನು ಕಂಡ ಕೂಡಲೆ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಧಾವಿಸಿ ಬಂದು ನನಗೆ ಆ ಚೆಲುವೆಯ ಸಮಾಚಾರ ತಿಳಿಸಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಅವಳನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಹಾರಿಸಿಕೊಂಡು ಬರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ದೇವಾಧಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಗೆದ್ದು ಅವಳನ್ನು ನಾನು ದೊರಕಿಸಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕರೆಸಿದ್ದೇನೆ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಸಲಹೆ ಕೊಡಿರಿ. ಆ ಕನ್ಯಾಮಣಿಯನ್ನು ನಾನು ಪಡೆಯುವ ಬಗೆ ಹೇಗೆ? ಏನು ಮಾಡಿದರೆ ನಾವು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸೋಲಿಸಬಹುದು. ಇದೆಲ್ಲವನ್ನು ನೀವು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿರಿ ಹೇಳಿರಿ. ಆಗ ಅವನ ಎಂಟು ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದ ಪ್ರಘಸನು ದಾನವೇಶ್ವರನು ಕುರಿತು ನುಡಿದನು.

ಗುರುಪತ್ನೀಂ ಭೃತ್ಯಪತ್ನೀಂ ತಥಾ ಸಾಮಸ್ತಯೋಷಿತಃ ।
ಜಿಘೃಕ್ಷನ್ಮ್ರಿಯತೇ ರಾಜನ್ನಗಮ್ಯಾಗಮನೇನ ಚ ॥

ಪ್ರಘಸ :- ಗುರುವಿನ ಹೆಂಡತಿ, ಸೇವಕನ ಪತ್ನಿ ಮತ್ತು ಸಾಮಂತರಾಜರ ಮಡದಿಯರು ಇವರನ್ನೂ ಮತ್ತು ಬೇರೆ ಅಗಮ್ಯ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನೂ ಬಯಸಿದರೆ ಹಾಗೂ ಭೋಗ ಮಾಡಿದರೆ ಮನುಷ್ಯನು ಮರಣ ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ.

ಯಾ ಸಾ ತೇ ಕಥಿತಾ ದೈತ್ಯ ನಾರದೇನ ಮಹಾಸತಿ ।
ಸಾ ಶಕ್ತಿಃ ಪರಮಾ ದೇವೀ ವೈಷ್ಣವೀ ಲೋಕಧಾರಿಣೀ ॥
ಸಾಗ್ನಿ ಜ್ವಾಲಾ ತೃಣಂ ತ್ವಂ ಚ ಸಾ ಚ ತ್ವಾಂ ನಿರ್ದಕ್ಷ್ಯತಿ ।
ಏವಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾನ ಭಾವಂ ತ್ವಂಕರ್ತುಮರ್ಹಸಿ ದಾನವ ॥
ಸುರರ್ಷಿಣಾ ಸುರಕಾರ್ಯಂ ಕರ್ತುಕಾಮನೇ ಕೀರ್ತಿತಾ ॥

ಮಹಾಪ್ರಭುವೆ ನಾರದರು ನಿಮ್ಮ ಮುಂದೆ ಹೇಳಿದ ಆ ಕನ್ಯಾಮಣಿಯು ಸಾಮಾನ್ಯಳಲ್ಲ ಮಹಾಸತಿಯೂ ಲೋಕಧಾರಣಿಯೂ ಆದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ವೈಷ್ಣವೀ ಶಕ್ತಿಯೇ ಅವಳು. ನೀನು ಬಯಸಿದ ಪರಾಶಕ್ತಿ ರೂಪಳಾದ ಆ ದೇವಿಯು ಬೆಂಕಿಯ ಉರಿ. ನೀನು ಅವಳ ಮುಂದೆ ಒಂದು ಹುಲ್ಲು ಕಡ್ಡಿ. ಅವಳ ಹತ್ತಿರ ಹೋದರೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಸುಡುವಳು ಇದನ್ನೆಲ್ಲ ವಿಚಾರಿಸಿ ಅವಳನ್ನು ನೀನು ಕಾಮುಕ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡದಿರುವುದೇ ಕ್ಷೇಮ. ಅವಳ ವಿಷಯವನ್ನು ನಾರದರು ಬಂದು ಹೇಳಿದ್ದು. ನಿನ್ನ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿ ಅಲ್ಲ. ನಾರದರಿಗೆ ದೇವಕಾರ್ಯ ಸಾಧಿಸಬೇಕಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವರು ಬಂದು ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿ ಭೇದ ಮಾಡಿ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ಆ ದೇವಿಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನಿಯಾದ ಪ್ರಘಸನು ಹೀಗೆ ನುಡಿದ ಬಳಿಕ ವಿಘಸ ಎಂಬ ನೀತಿ ಶಾಸ್ತ್ರ ವಿಶಾರದ ಮಂತ್ರಿಯು ನುಡಿದನು ಆ ದೈತ್ಯ ರಾಜನನ್ನು ಕುರಿತು.

ಪ್ರಘಸ :- ವಿಜಯಗಳನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸುವ ರಾಜರು ಕನ್ಯಾಪಹರಣವನ್ನು ತಾವಾಗಿ ಮಾಡಬಾರದು ಯಾವುದಾದರೂ ಕನ್ಯೆಯ ಮೇಲೆ ಮನಸ್ಸಾದರೆ ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ಮುಖಾಂತರ ಉಪಾಯವಾಗಿ ಸೆಳೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ನನ್ನ ಮಾತು ನಿಮಗೆ ಸರಿಬಂದರೆ ನಾನೊಂದು ಸಲಹೆ ನೀಡುತ್ತೇನೆ. ನಮ್ಮ ರಾಕ್ಷಸ ಕುಲದಲ್ಲಿಯ ಯಾರಾದರೂ ಒಬ್ಬರು ಆ ದೇವಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ನಿನಗಾಗಿ ಅವಳನ್ನು ಯಾಚನೆ ಮಾಡಲಿ. ಇಲ್ಲವೆ ಆ ದೇವಿಯ ಬಂಧುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವನು ಮಹಾತ್ಮನು ಇರುವನೊ ಅವನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಮೊದಲು ಕೇಳೋಣ. ಒಳ್ಳೇ ಮಾತಿನಿಂದ ''ಆ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ನಮಗೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು'' ಯಾಚಿಸೋಣ. ಅದಕ್ಕೆ ಕೊಡದಿದ್ದರೆ ಅವರಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಕೇಳೋಣ. ಅದಕ್ಕೂ ಅವರು ಒಪ್ಪದಿದ್ದರೆ. ಭೇದೋಪಾಯದಿಂದ ಪ್ರಯತ್ನಿಸೋಣ. ಅದೂ ಸಾಧ್ಯವಾಗದಿದ್ದರೆ ದಂಡೋಪಾಯ ಇದ್ದೇ ಇದೆ. ಈ ನಾಲ್ಕು ಉಪಾಯ ಫಲಿಸದಿದ್ದರೆ ಕೊನಗೆ ಎಲ್ಲರೂ ಕೂಡಿ, ಏರಿ ಹೋಗಿ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿ ಹೊಡೆದು ಬಡಿದು, ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಆ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಎಳೆದು ತರೋಣ.

ಮಹಿಷಾಸುರ :- ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಪರಿಣತನೂ, ಸದಾಚಾರಿಯೂ ಸ್ವಯಂ ಪರಿಶುದ್ಧನೂ ಆದ ನಮ್ಮ ವಿಘಸ ಮಂತ್ರಿಯು ಹೇಳಿದ ಮಾತು ಸೂಕ್ತವಾಗಿದೆ. ಅವನು

ಹೇಳಿದಂತೆ ಮಾಡಿರಿ. ಆ ದೇವಿಯ ಬಳಿಗೆ ಒಬ್ಬ ದೂತನನ್ನು ಕಳಿಸಿಕೊಡಿರಿ. ಅವನು ಹೋಗಿ, ಆ ದೇವಿಯು ಬಣ್ಣ, ರೂಪ, ಗುಣ ಹೇಗಿವೆ? ಎಂತಿವೆ? ಎಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಬರಲಿ, ಮತ್ತು ಅವಳ ಶೌರ್ಯವೆಷ್ಟು? ಯಾವ ವಯಸ್ಸು ಅವಳದು? ಅವಳಿಗೆ ಸಹಾಯಕರಾದ ಬಂಧು ವರ್ಗದವರು ಯಾರು? ಯುದ್ಧದ ಸಲಕರಣೆಗಳು ಎಷ್ಟಿವೆ? ಎಂಬುದನ್ನೆಲ್ಲ ಅರಿತುಕೊಂಡು ಮುಂದಿನ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡೋಣ.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ:- ದಾನವೇಂದ್ರನ ಮಾತಿನಂತೆ, ಅವರೆಲ್ಲರೂ, ಯೋಗ್ಯ ಸಲಹೆ ನೀಡಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ವಿಘಸ ಮಂತ್ರಿಯನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸಿದರು ಹಾಗೂ ವಿದ್ಯುತ್ಪ್ರಭ ಎಂಬ ಮಂತ್ರಿಯನ್ನು ದೂತನನ್ನಾಗಿ ಗೊತ್ತುಪಡಿಸಿದರು. ಬಹುವಿಧ ಮಾಯೆ, ಯಂತ್ರಗಳನ್ನು ಅರಿತಿದ್ದ-ದೂತನಾದ ಆ ವಿದ್ಯುತ್ಪ್ರಭ ಅವನನ್ನು ದೇವಿಯ ಬಳಿಗೆ ಕಳಿಸಿ ವಿಘಸನು ಮಾತನಾಡಿದನು.

ವಿಘಸ :- ದಾನವರ ದೊರೆಯೆ, ನಿನ್ನ ಚತುರಂಗ ಸೈನ್ಯವನ್ನು ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸು. ಮೊದಲು ದೇವತೆಗಳ ಸೇನೆಯಲ್ಲ ಸೋಲಿಸು. ನಿನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ಭಯಭ್ರಾಂತರಾಗಿ ದೇವತೆಗಳು ಸೋತು ಓಡಿಹೋದ ಬಳಿಕ ನೀನು ಇಂದ್ರ ಸಿಂಹಾಸನ ಆರೋಹಣ ಮಾಡು. ನೀನೇ ಸುರಪತಿಯಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಸಿಂಹಾಸನ ಏರಿದ ಬಳಿಕ ಆ ಕನ್ಯಾಮಣಿಯು ಸಂತೋಷದಿಂದ ನಿನ್ನ ವಶಳಾಗುತ್ತಾಳೆ. ಎಲ್ಲ ಲೋಕಪಾಲಕರು, ಗಂಧರ್ವರು, ಮರುದ್ಗಣಗಳು ನಿನಗೆ ಸೋತು ಶರಣಾಗತರಾಗಿ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡತೊಡಗಿದಾಗ, ಅಷ್ಟವಸುಗಳು. ದ್ವಾದಶಾದಿತ್ಯರು, ಇಂದ್ರಪದಾಧಿಷ್ಠಿತನಾದ ನಿನ್ನ ಕೈಂಕರ್ಯಕ್ಕೆ ನಿಂತಾಗ ಎಲ್ಲ ಸುರಸುಂದರಿಯರು, ಗಂಧರ್ವ ಕನ್ಯೆಯರು ತಾವಾಗಿ ನಿನ್ನ ವಶದಲ್ಲಿ ಬರುವರು. ಅವರೊಡನೆ ಈ ಕನ್ಯೆಯು ಸ್ವಸಂತೋಷದಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ವರಿಸುವಳು. ಇಲ್ಲವೆ ಭಯದಿಂದಲಾದರೂ ನಿನ್ನ ಕೈವಶಳಾಗುವಳು.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ:- ವಿಘಸನ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ, ಮಹಿಷಾಸುರನು ತನ್ನ ಸೇನಾಪತಿಯಾದ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು.

ಮಹಿಷಾಸುರ :- ಸೇನಾಪತಿಯೆ, ಆನೆ, ಕುದುರೆ, ರಥ, ಕಾಲಾಳು ಈ ಎಲ್ಲ ಚತುರಂಗ ಸೇನೆಯನ್ನು ಅಣಿಗೊಳಿಸು. ದೇವ ಗಂಧರ್ವರ ಮೇಲೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಡಬೇಕು. ಮಹಿಷಾಸುರನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನು ಅವನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ, ಅವನ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಹೊತ್ತು, ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದನು.

ವಿರೂಪಾಕ್ಷ:- ರಾಜನೇ, ದೇವತೆಗಳ ವಿರೋಧ ಮಾಡಬೇಡ, ನೀನು. ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಎದುರು ಬೀಳದಿದ್ದರೆ ನೂರು ವರ್ಷ ಸುಖವಾಗಿ ಜೀವಿಸುವಿ, ಮನುಷ್ಯನು ಬದುಕಿ ಇದ್ದರೆ, ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಭೋಗ, ಸುಖಗಳನ್ನು ಹೊಂದಬಹುದು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಹೇಗೋ ನಿಮಗೆ ವರ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ- 'ಯಾವ ದೇವತೆಯೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಗೆಲ್ಲಲಾರ' ಎಂದು ಈ ವರದಿಂದ ನೀನು ನಿನ್ನ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸುಖವಾಗಿ ಇದ್ದುಬಿಡು. ಈಗ ನೀನಾಗಿ ಆ ಸುರೋತ್ತಮರನ್ನು ಕೆಣಕುವದು ಬೇಡ. ದಾನವೇಂದ್ರನೆ, ಈಗ ನಿನ್ನ ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲಿರುವ ಚಲುವೆಯರು ಯಾವ ದೇವ, ದಾನವ ಕನ್ಯೆಯರಿಗೆ ಕಡಿಮೆ ಆಗಿದ್ದಾರೆ. ಅತ್ಯಂತ ರೂಪವತಿಯರಾದ ನಾರಿಯರಿಗೆ ನೀನು ಪತಿಯಾಗಿದ್ದು. ಬೇರೆ ಕನ್ಯೆಯರನ್ನು ಏಕೆ ಆಶಿಸುವಿ ? ನಾರದನು ಹೇಳಿದ ಆ ಕನ್ಯೆಯಿಂದ ನಿನಗೇನು

ಪ್ರಯೋಜನ ? ತನ್ನಲ್ಲಿ ಇದ್ದುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇಲ್ಲದುದನ್ನು ಬಯಸಿ ಹೊರಾಡುವದು ಜನರ ಸ್ವಭಾವವಾಗಿದೆ. ಇದರಿಂದ ಇಲ್ಲದ ದುಃಖವನ್ನು ನಾವಾಗಿ ಕರೆದಂತಾಗುವದು. ಮಹಾಪ್ರಭುವೆ, ನೀನು ನಮಗೆಲ್ಲ ಒಡೆಯ. ನಾನು ನಿಮ್ಮ ಸೇವಕ. ನಿನ್ನ ಮಾತಿನಂತೆ ನಡೆಯಲು ನಾನು ಸದಾ ಸಿದ್ದ. ಈಗ ನಿನ್ನ ವಿಚಾರವೇನು ತಿಳಿಸು.

ಆಗ ಮಹಿಷಾಸುರನು 'ಈಗ ನೀವೆಲ್ಲರೂ, ದೇವತೆಗಳ ಮೇಲೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಡಬೇಕು' ಎಂದು ಅಪ್ಪಣೆಯಿತ್ತನು. ಆಗ ಅವನ ಸೇನಾಪತಿ ವಿರೂಪಾಕ್ಷನು ಮಹಾಮೇಘನೆಂಬ ದಂಡನಾಯಕನೊಂದಿಗೆ ಒಡಗೂಡಿ ಹೋರಾಟಕ್ಕಾಗಿ ಸೈನ್ಯವನ್ನೆಲ್ಲ ಸಜ್ಜುಗೊಳಿಸಿದನು. ಕೋಟಿ, ಕೋಟಿ ಜನ ಯುದ್ಧದ ಸಿದ್ಧತೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರಟರು. ಮಹಿಷಾಸುರನು ಮೇರು ಪರ್ವತದ ಮೇಲೆ ದೇವ ಸೇನೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ತನ್ನ ಚತುರಂಗ ಸೇನೆಯೊಂದಿಗೆ ಐರಾವತದಂತಹ ಆನೆಯನ್ನು ಏರಿಕೊಂಡು ಹೊರಟನು. ಅಸುರ ವೀರರ ಈ ಸಮರ ಸನ್ನಾಹವನ್ನು ಕಂಡು, ಅಮರ ವೀರರಿಗೂ ಕೋಪ ಕೆರಳಿತು. ಅವರು ಕೂಡ ಯುದ್ಧ ಸನ್ನದ್ಧರಾಗಿ ಮೇರು ಗಿರಿಯ ಶೃಂಗಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ನಿಶಿತವಾದ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ದಾನವ ಸೇನೆಗೆ ನುಗಿದರು. ಹುಲಿ ಸಿಂಹಗಳಂತೆ ಪರಸ್ಪರ ಗುಡುಗಿ, ಗರ್ಜಿಸಿ, ಆರ್ಭಟಿಸುತ್ತಿರುವ ಆ ಉಭಯ ವೀರರ ತಂಡಗಳ ನಡುವೆ ನಿಕರದ ಹೋರಾಟ ಮೊದಲಾಯಿತು. ಅಂಜನ, ನೀಲಪಕ್ಷಿ, ಮೇಘವರ್ಣ, ಬಲಾಹಕ, ಉದರಾಕ್ಷ, ಲಲಾಟಕ್ಷ, ಮಹಾಕ್ಷ, ಭೀಮವಿಕ್ರಮ, ಸ್ವರ್ಭಾನು, ವಸು, ಅಷ್ಟೌಘ ಮುಂತಾದ ವೀರರು ದೇವಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಕದನಕೌಶಲದಿಂದ ಕೋಲಾಹಲ ಉಂಟುಮಾಡಿದರು. ದೇವತೆಗಳ ಸೇನಾ ದಳದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ, ಸಿದ್ಧರೂ, ಪ್ರಮುಖರೂ ಆದ ದ್ವಾದಶ ಆದಿತ್ಯರೂ ಗಜಕರ್ಣ, ಶುಂಭುಕರ್ಣ, ರಕ್ತಾಕ್ಷ, ಭೀಮದೌಂಷ್ಟ್ರ, ವಿದ್ಯುದ್ವ್ಯೂಹ ಅತಿಕಾಯ, ದೀರ್ಘಬಾಹು. ಕೃತಾಂತಕೃತ್, ಮಹಾಕಾಯ ಎಂಬ ಹನ್ನೆರಡು ಜನ ದೇವ ವೀರರು ಎದುರಿಸಿದರು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವು ದೈತ್ಯವೀರರು ತಮ್ಮ ಸೈನ್ಯಪಡೆಯೊಂದಿಗೆ ಹನ್ನೆರಡು ಜನ ರುದ್ರರನ್ನು ಹೊಡೆದು. ತಡೆದು ನಿಲ್ಲಿಸಿದರು. ಉಳಿದ ದೈತ್ಯರು, ಮಿಕ್ಕ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸಂಧಿಸಿ. ಕಲಿತನದಿಂದ ಹೋರಾಡಿದರು. ಮಹಿಷಾಸುರನು ಸ್ವಯಂ ತಾನೇ ದೇವೇಂದ್ರನೊಡನೆ ಹೋರಾಡಿದನು. ಬ್ರಹ್ಮ ದೇವರ ವರದ ಬಲದಿಂದ ಆ ದೈತ್ಯನು ಅಜೇಯನೂ, ಅವಧ್ಯನೂ ಆಗಿದ್ದನು. ಅವನು ಹುರಿದುಂಬಿಸಿ ಕೂಡಲೆ, ದೈತ್ಯ ಸೈನಿಕರಿಗೆ ಪರಮ ಉತ್ಸಾಹವಾಯಿತು. ಒಳ್ಳೇ ಶೌರ್ಯದಿಂದ ಹೋರಾಡಿದರು ಆ ದಾನವ ಧುರೀಣರು.ಅದರಿಂದ ಗೆಲುವು ದೈತ್ಯರದಾಯಿತು. ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ರಾಕ್ಷಸರ ರಣರಭಸವನ್ನು ತಾಳಲಾರದೆ, ಸಮರಾಂಗಣದಿಂದ ಕಾಲ್ದೆಗೆದರು. ದೇವೇಂದ್ರನು ದೂರ ಓಡಿದನು. ಶೂಲ, ಪಟ್ಟಸ, ಮುದ್ಗರಗಳಿಂದ ಪ್ರಹರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ದೇವತೆಗಳು ಬ್ರಹ್ಮಪುರಿಯವರೆಗೆ ಹೋದರು. ಅನಂತರ, ದೈತ್ಯರೆಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ, ವಿದ್ಯುತ್ಪ್ರಭು ಎಂಬ ದಾನವನನ್ನು ವೈಷ್ಣವೀಶಕ್ತಿ ಎನಿಸಿದ ಕ್ಷೇಮಂಕರಿಯ ಬಳಿಗೆ ಕಳಿಸಿಕೊಟ್ಟರು. ಅನೇಕ ಕುಮಾರಿಯರಿಂದ ಒಡಗೂಡಿ ತನ್ನ ಆಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಮಂಡಿಸಿದ್ದಳು. ಆ ಮಹಾದೇವಿ. ಅವಳಿಗೆ ನಮ್ರತೆಯಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ನುಡಿದ ದೈತ್ಯದೂತನಾದ ವಿದ್ಯುತ್ಪ್ರಭು.

ವಿದ್ಯುತ್ಪ್ರಭ :- ದೇವಿ, ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಆದಿ ಸೃಷ್ಟಿಯು ಪ್ರಾರಂಭವಾದ ನೂರು ವರ್ಷದ ಬಳಿಕ ಸುಪಾರ್ಶ್ವ ಎಂಬ ಮಹಾಮುನಿ ಹುಟ್ಟಿದ. ಆ ಮಹಾಮುನಿಗೆ ಸಿಂಧುದ್ವೀಪ ಎಂಬ ಮಗನು ಜನಿಸಿದನು. ಅವನು ಮಹಾಬಲಿಷ್ಠ. ಸಿಂಧುದ್ವೀಪನು ಮಹೇಶ್ವರಿ ನಗರದಲ್ಲಿ ಇದ್ದು, ಉಗ್ರವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಆಹಾರವನ್ನು ತೊರೆದನು, ಹೀಗೆ ಅವನು ಉಗ್ರ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಲಿರುವಾಗ ದೈತ್ಯ ರಾಜನಾದ ವಿಪ್ರಚಿತ್ತಿಯ ಮಗಳಾದ ಮಾಹಿಷ್ಮತಿ ಎಂಬ ಕನ್ಯೆಯು ಗೆಳತಿಯರೊಂದಿಗೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಳು. ಅವಳ ರೂಪವು ದೇವಕನ್ನಿಕೆಯರಿಗೆ ಸದೃಶವಾಗಿತ್ತು. ವನವಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಸಖಿಯರೊಂದಿಗೆ ಮಂದರ ಕೊಳ್ಳಕ್ಕೆ ಬಂದ ಆ ಸುಂದರಿಯು ಸಿಂಧುದ್ವೀಪನು ತಪಂಗೈಯುತ್ತಿರುವ ತಪೋವನವನ್ನು ನೋಡಿದಳು. ಬಕುಲ, ಮಾವು, ಚಂದನ, ಬೋರೆ, ಸಾಲ, ಸರಳ ಮೊದಲಾದ ಮರಗಳು ಮುಗಿಲು ಮುಟ್ಟುವಷ್ಟು ಎತ್ತರವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದವು. ಅಲ್ಲಿ ಗುತ್ತಾಗಿ ಬೆಳೆದ ಬಳ್ಳಿವಾಡಗಳ ಮೇಲೆ ಹೂವಿನ ಹಂದರ ಹಾಕಿದಂತಿತ್ತು. ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಮರ, ಬಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ನಿಬಿಡವಾಗಿ ಬೆಳೆದು, ಹಸಿರು ಹೂ ಹೂ, ಹುಲ್ಲುಗಳಿಂದ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಎಸೆದು ಪರಮ ರಮಣೀಯವಾಗಿ ತೋರಿತು. ತರುಣ ವಯಸ್ಸಿನ ರಾಜಕುಮಾರಿಗೆ. ಆ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ತಪೋನುಷ್ಠಾನ ಕೈಕೊಂಡಿರುವ ತಪಸ್ವಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೆದರಿಸಿ, ಓಡಿಸಿ, ತಾನೇ ಗೆಳತಿಯರಿಂದ ಸೇವೆಗೊಳ್ಳುತ್ತ ಆ ತಪೋವನದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸಬೇಕೆಂದು ಅವಳು ಬಯಸಿದಳು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವಳು ಒಂದು ಘೋರವಾದ ವಿಸ್ಮಯ ರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿದಳು. ಅವಳ ಸಖಿಯರು ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಮಹಿಷಿಯರ ಆಕಾರವನ್ನು ತಾಳಿದರು. ಈ ಎಮ್ಮೆಗಳ ಹಿಂಡು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅಂಡಲೆದು, ಕಂಡ ಕಂಡ ಋಷಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ತಿವಿದು ಓಡಿಸಿತು. ಆ ಎಲ್ಲ ಎಮ್ಮೆಗಳೂ ಬಹಳ ಚೂಪಾದ ಇರಿಯು ಕೊಂಬುಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದವು. ಅನೇಕ ಮಿಕ್ಕ ಎಮ್ಮೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ ಕೊಂಡ ಮಾಹಿಷ್ಮತಿ ಎಂಬ ರಾಜಕುಮಾರಿಯು ಹಿರಿಯ ಎಮ್ಮೆಯ ರೂಪ ಧರಿಸಿ, ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಿಂಧುದ್ವೀಪ ಮಹರ್ಷಿಯ ಬಳಿಗೆ ಹೋದವು. ಅವನನ್ನು ಹೆದರಿಸಿದವು. ಆ ತಪಸ್ವಿಯು ತನ್ನ ಜ್ಞಾನ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಆ ರಾಜಕುಮಾರಿಯ ಚೇಷ್ಟೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ತಿಳಿದು ಅವನಿಗೆ ಕೋಪ ಬಂದಿತು. ಅದು ರಾಕ್ಷಸರಿಗೆ ಬರುವಂತಹ ಉಗ್ರಕೋಪ.ಅದರಿಂದ ಅವನು ಶಪಿಸಿದನು. ಸಿಂಧುದ್ವೀಪನು ಅಂದನು- 'ನೀನು ಎಮ್ಮೆಯ ರೂಪ ತಳೆದು ನನ್ನನ್ನು ಹೆದರಿಸುವಿಯಷ್ಟೇ? ನಿನಗೆ ಈ ಮಹಿಷೀ ರೂಪವೇ ಚಿರಕಾಲವಿರಲಿ. ಒಂದು ನೂರು ವರ್ಷ ನೀನು ಎಮ್ಮೆಯಾಗಿಯೇ ಇರು' ಈ ಶಾಪವನ್ನು ಕೇಳಿ, ರಾಜಕುಮಾರಿ ಮಾಹಿಷ್ಮತಿ ನಡುಗಿದಳು. ಗೆಳತಿಯರೊಂದಿಗೆ ವಂದಿಸಿದಳು ಆ ಮುನಿಪುಂಗವನ ಪಾದಯುಗಳಕ್ಕೆ.

''ದಯೆದೋರಿ, ಈ ಶಾಪಕ್ಕೆ ಬೇಗನೆ ಕೊನೆಗಾಣಿಸಿರಿ''. ರಾಜಕುಮಾರಿಯ ಬಿನ್ನಹ ಕೇಳಿ ಮುನಿಯ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಕರುಣೆಯ ಸೆಲೆ ಒಡೆಯಿತು. ಅವನು ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದನು.

''ನೀನು ಇದೇ ಎಮ್ಮೆಯ ರೂಪದಿಂದ ಒಂದು ಗಂಡು ಮಗುವನ್ನು ಹಡೆಯುವೆ. ಅಲ್ಲಿಗೆ ನಿನ್ನ ಶಾಪದ ಕೊನೆ ಆಗುವದು ನನ್ನ ಮಾತು ಸುಳ್ಳಾಗುವದಿಲ್ಲ.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ತಪೋಧನನು ಹೀಗೆ ನುಡಿದ ಬಳಿಕ ಆ ರಾಜಕುಮಾರಿಯು ಸಿಂಧುದ್ವೀಪನು ತಪೋನುಷ್ಠಾನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ನರ್ಮದಾ ನದಿ ತೀರಕ್ಕೆ ಹೋದಳು. ಅಲ್ಲಿ

ವಿದ್ಯುನ್ಮತಿ ಎಂಬ ಓರ್ವ ದೈತ್ಯಕುಮಾರಿಯಾಗಿ. ಹುಟ್ಟಿದ ಮಹರ್ದೆಶೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನದಿಯ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮೈತೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಚೆಲುವಿನ ದೇಹವನ್ನು ಕಂಡು ಸಿಂಧುದ್ವೀಪನು ಮೋಹಗೊಂಡನು. ಅವನ ಶಕ್ತಿಪಾತವಾಯಿತು. ಅದನ್ನು ಒಂದು ಕಲ್ಲಿನ ದೋಣಿಯಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟನು. ಎಮ್ಮೆಯ ರೂಪದಿಂದ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದ ಮಹಿಷ್ಮತಿಯು ಅದನ್ನು ಪಾನ ಮಾಡಿದಳು. ಸಿಂಧುದ್ವೀಪ ಮುನಿಯ ವೀರ್ಯಪಾನಮಾಡಿದ್ದರಿಂದ ಅವಳು ಗರ್ಭ ಧರಿಸಿದಳು. ಒಂದು ವರ್ಷದವರೆಗೆ ಗರ್ಭ ಬೆಳೆದು ಒಂದು ಗಂಡು ಮಗು ಜನಿಸಿತು. ಅವನೇ ಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಯಾದ ಮಹಿಷ. ಸಿಂಧುದ್ವೀಪನ ವಂಶವು ಹೀಗೆ ಬೆಳೆಯಿತು. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅವನು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವನು, ಈಗ ನಡೆಯುವ ದೇವಾಸುರ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಗೆದ್ದು, ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನು ಗೆದ್ದು ತಂದು ನಿನಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುವನು. ಆ ಅಸುರೋತ್ತಮನು ಸರ್ವ ಸಮರ್ಥನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ನೀನು ಪ್ರೇಮ ಪ್ರಸಾದವನ್ನು ಕೊಡು ಅವನ ಕೈ ಹಿಡಿ, ಅಂತಹ ಸರ್ವಾಂಗ ಸುಂದರನೂ, ಅತ್ಯಂತ ಬಲಿಷ್ಠನೂ ಆದ ವೀರ ಪುರುಷನನ್ನು ವರಿಸದಿದ್ದರೆ ನಿನ್ನ ಯೌವನವೆಲ್ಲ ವ್ಯರ್ಥ. ಇಂದು ನಿನ್ನ ಮೈಯಲ್ಲಿ ಉಕ್ಕುವ ಪ್ರಾಯ, ಸೂಸಿ ಹರಿಯುವ ಲಾವಣ್ಯ, ಕಾಂತಿ ಎಲ್ಲವೂ ಅಂತಹ ಬಲಿಷ್ಠ ಪುರುಷನ ಅಂಗ ಸಂಗವಾದರೆ ಸಾರ್ಥಕವಾಗುವವು. ಹಾಳು ಮಾಡಬೇಡ. ಈ ಲಾವಣ್ಯವನ್ನು ನಿರರ್ಥಕಗೊಳಿಸಬೇಡ. ಆ ದೈತ್ಯನನ್ನು ಪತಿಯನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದಿ ನಿಜವಾದ ಸೌಭಾಗ್ಯವತಿಯಾಗು. ಅವನು, ಮುಖಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಮುಖವನ್ನು ಅರ್ಪಿಸದಿದ್ದರೆ ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನಂತಿರುವ ನಿನ್ನ ಮುಖದಿಂದೇನು ಪ್ರಯೋಜನ? ಸುಧಾ ರಸಕ್ಕಿಂತಲೂ ರುಚಿಯಾದ ರಸಾಸ್ವಾದನೆ ಆ ದೈತ್ಯನಿಂದ ಪಡೆ.'

ಮಹಿಷಾಸುರನ ದೂತನಾದ ವಿದ್ಯುತ್ಪ್ರಭನು ನುಡಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ. ದೇವಿ ಬರಿ ನಕ್ಕುಬಿಟ್ಟಳು. ಉತ್ತರವನ್ನೇ ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಅವಳು ಬಾಯಿ ತೆರೆದಾಗ, ಆ ದೂತನು ಚರಾಚರ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೆಲ್ಲ ನೋಡಿದನು ಆ ಮಹಾ ತಾಯಿಯ ವಿಶಾಲ ಉದರಾಂತರದಲ್ಲಿ. ಅನಂತರ ಅವಳ ದ್ವಾರಪಾಲಕೆಯಾದ ಜಯಾ ಎಂಬ ಸಖಿಯು ನುಡಿದಳು. ದೇವಿಯ ಅಂತರಂಗ ಮಾತು ಜಯಾಳ ಮುಖದಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದಿತು

ಜಯಾ :- ದೂತನೆ, ಕನ್ಯಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ನೀನು ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಮಾತನಾಡಿರುವಿಯಷ್ಟೆ? ಆದರೆ, ನಮ್ಮ ಈ ದೇವಿಯು ಚಿರಂತನ ಕೌಮಾರ್ಯ ವ್ರತವನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಇವಳು ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ಕನ್ಯೆಯಾಗಿಯೇ ಇರುವವಳು. ಅವಳ ಹೆಜ್ಜೆಯ ಮೇಲೆ ಹೆಜ್ಜೆ ಇಟ್ಟು ನಡೆಯುವ ಉಳಿದ ಎಲ್ಲ ಕನ್ನಿಕೆಯರೂ ಚಿರ ಕುಮಾರಿಯಾಗಿಯೇ ಇರುವರು. ಈ ಕುಮಾರಿಯ ಬಳಗದ ಒಬ್ಬಳೂ ಕೂಡ ನಿಮಗೆ ದೊರಕಲಾರಳು. ಸಾಕ್ಷಾತ್ ದೇವಿಯ ವಿಷಯವನ್ನಂತೂ ಕೇಳಲಿಕ್ಕೇ ಬೇಡ. ದೂತನೆ, ಈಗ ನೀನು ಇಲ್ಲಿಂದ ಜಾಗ್ರತೆಯಾಗಿ ಹೊರಟುಹೋಗು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ನಿನಗೆ ಏನಾದರೂ ಅನರ್ಥವಾದೀತು.'

ದಾನವ ದೂತನಿಗೆ ದೇವಿಯ ದ್ವಾರಪಾಲಿಕೆಯು ಇಷ್ಟು ಮಾತನ್ನು ಹೇಳುವಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಆಕಾಶದಿಂದ ನಾರದ ಮುನಿಯ ಸವಾರಿಯು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಚಿತ್ತೈಯಿಸಿತು. ನಾರದರು ಅವಸರದಿಂದ ಬಂದು ಹೇಳಿದರು.

ನಾರದ :- ''ದೇವಿಯೇ, ಮಹಿಷಾಸುರನು ದೇವತೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಗೆದ್ದಿದ್ದಾನೆ ಸೋತು ಹೋದ ಸುರರೆಲ್ಲರೂ ಮೇರುಗಿರಿಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿದ್ದಾರೆ.

ಆ ಎಲ್ಲ ಅಮರರು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಕಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಆ ದೈತ್ಯಾಧಮನು ನಿನ್ನನ್ನು ಹಿಡಿಯಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಲಿದ್ದಾನೆ. ಸುಂದರಿ, ನೀನು ಆ ದುಷ್ಟ ದೈತ್ಯನ ಜೊತೆಗೆ ಯುದ್ಧಮಾಡು. ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು, ಕಲಿತನದಿಂದ ಕಾದಾಡಿ, ಆ ದಾನವನನ್ನು ಸಂಹರಿಸು.''

ಹೀಗೆ ನುಡಿದ, ನಾರದರು ಯದೃಚ್ಛೆಯಿಂದ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಮಾಯವಾದರು. ಆಗ ಆ ದೇವಿಯು ಕೋಟಿ ಜನ ಕನ್ಯೆಯರೊಂದಿಗೆ, ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸನ್ನದ್ಧಳಾದಳು. ಆ ಎಲ್ಲ ಕುಮಾರಿಯರಿಗೆ ದೇವಿಯು, ಹೋರಾಡಲು ಅಪ್ಪಣೆ ನೀಡಿದಳು. ದೇವಿಯ ಆದೇಶದಂತೆ ಕೋಟಿ, ಕೋಟಿ ಕನ್ಯೆಯರು, ಬಿಲ್ಲು, ಬಾಣ, ಖಡ್ಗಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಅಸುರ ಸೇನೆಯನ್ನು ಎದುರಿಸಲು ಅಣಿಯಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡರು ರಾಕ್ಷಸರ ಸೇನೆಯೆಲ್ಲವೂ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧರಾಗಿ ನಿಂತುಕೊಂಡ ಕುಮಾರಿಯರ ದಂಡಿನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಆಗ ಎಲ್ಲ ಕುಮಾರಿಯರು ನಿಕರದಿಂದ ಹೋರಾಡಿದರು. ಚತುರಂಗ ಬಲ ಸಹಿತವಾದ ದೈತ್ಯ ಸೇನೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ಒಂದು ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ವಿಧ್ವಸ್ತಗೊಳಿಸಿದರು. ಕಂಡ ಕಂಡ ದೈತ್ಯರ ರುಂಡಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಚಂಡಾಡಿದರು. ದೇಹಗಳನ್ನು ಸೀಳಿದರು. ಅಂಗಾಗಗಳನ್ನು ಖಡ್ಗಗಳಿಂದ ಕತ್ತರಿಸಿ ಒಗೆದರು. ಕುಮಾರಿಯರು ಕಡಿದ ದಂಡ ರುಂಡಗಳು ರಣರಂಗದ ತುಂಬ ಹರಿದಿದವು. ಕುಮಾರಿ ಬಳಗದ ಘೋರಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಅಳಿದುಳಿದ ದೈತ್ಯರು ಮಹಿಷಾಸುರನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದರು. ಅವರನ್ನು ಕಂಡು ಮಹಿಷಾಸುರನು ನುಡಿದನು.

ಮಹಿಷಾಸುರ :- ಸೇನಾಪತಿಯೇ ಇದೇನು ಅನರ್ಥ? ನನ್ನ ಕಣ್ಣೆದುರೇ ನನ್ನ ಸೇನೆಯೆಲ್ಲ ನಷ್ಟವಾಗಿ ಹೋಯಿತಲ್ಲ? ಅನಂತರ ಆನೆಯ ರೂಪ ಧರಿಸಿದ ಯಜ್ಞಹತನೆಂಬ ದೈತ್ಯನು ತನ್ನ ದೊರೆಗೆ ನುಡಿದನು.

ಯಜ್ಞಹತ :- ಮಹಾರಾಜನೆ ಆ ಕುಮಾರಿ ಗಣವು ಲೀಲಾಜಾಲವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಸರ್ವ ಸೈನಿಕರನ್ನು ತರಿಯಿತು. ನಾರದನ ಮಾತು ಕೇಳಿ ನೀನು ಆ ಅಪೂರ್ವ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಕಾಮಿಸುತ್ತಲಿರುವಿ. ಅದರಿಂದಲೇ ಇಂತಹ ಸರ್ವನಾಶವನ್ನು ನಾವು ಹೊಂದಬೇಕಾಯಿತು. ಇನ್ನು ಕೆಲವೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಕೂಡ ಆ ದೇವಿಯು ಸಂಹರಿಸುವಳು.'' ಸೇನಾಪತಿಯ ಈ ವಚನವನ್ನು ಕೇಳಿ, ಮಹಿಷಾಸುರನಿಗೆ ಕೋಪವು ಕೆರಳಿತು. ಕೂಡಲೇ ಅವನು ಗದೆ ಹಾಗೂ ಒನಕೆಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಯುದ್ಧಕ್ಕಾಗಿ ಆ ಕನ್ಯಾಮಣಿ ಇರುವಲ್ಲಿಗೆ ಓಡಿ ಬಂದನು. ದೇವ ಗಂಧರ್ವರಿಂದ ಪೂಜಿತಳಾದ ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಎದುರಿಸಿದನು. ತನ್ನ ಮೇಲೆ ಏರಿ ಬರುವ ಆ ದೈತ್ಯನನ್ನು ಕಂಡು ದೇವಿಯು ಇಪ್ಪತ್ತು ಕೈವುಳ್ಳವಳಾದಳು. ಒಂದೊಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಒಂದೊಂದು ಆಯುಧ-ಬಿಲ್ಲು, ಖಡ್ಗ, ಶಕ್ತಿ, ಬಾಣ, ಶೂಲ, ಗದಾ, ಚಕ್ರ, ಒನಕೆ, ಭಿಂಡಿವಾಳ, ಕೊಡಲಿ, ಡಮರು, ಗಂಟೆ, ಶತಘ್ನಿ, ಮುದ್ಗರ, ಭುಶುಂಡಿ, ಕುಂತ, ದಂಡ, ಪಾಶ, ಧ್ವಜ, ಪದ್ಮ ಮುಂತಾದ ಇಪ್ಪತ್ತು ಅಸ್ತ್ರಗಳು ಅವಳ ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಒಂದು ಭಯಂಕರ ಸಿಂಹದ ಬೆನ್ನ ಮೇಲೆ ಆ ರುದ್ರಮೂರ್ತಿಯು ಆರೋಹಣ ಮಾಡಿದಳು. ಋಷಭಾರೂಢನಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಆಗಮಿಸಿದನು. ಆಗ ಕ್ಷೇಮಂಕರಿಯು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ''ನಾನು ಈ ದೈತ್ಯರನ್ನೆಲ್ಲ ಗೆಲ್ಲುತ್ತೇನೆ. ನೀನೂ ವಿಷ್ಣುವೂ ಇಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ನಾನು ಮಾಡುವ ದಾನವ-ದಮನ

ನೋಡಿರಿ. ನೀವು ಇಲ್ಲಿ ಇದ್ದರೆ ಸಾಕು.'' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಹೊರಟಳು. ಉಳಿದ ಎಲ್ಲ ದೈತ್ಯರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಮೊದಲು ಅವಳು ಮಹಿಷಾಸುರನನ್ನೇ ಎದುರಿಸಿದಳು. ದೇವಿಗೂ ಆ ದಾನವ ದೊರೆಗೂ ಭಯಂಕರವಾದ ಯುದ್ಧವು ನಡೆಯಿತು. ಇಬ್ಬರೂ ಒಳ್ಳೇ ಕಲಿತನದಿಂದ ಕಾದಿದರು. ಒಂದು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳು ಕಳೆದವು. ಹತ್ತುಸಾವಿರ ವರ್ಷ ಹೀಗೆಯೇ, ದರ್ಪಿಷ್ಠ, ಬಲಿಷ್ಠನಾದ ಆ ದುಷ್ಟ ದೈತ್ಯನೊಂದಿಗೆ ಕಾದಡುತ್ತ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನೆಲ್ಲ ಸುತ್ತಿದಳು ಆ ಮಹಾದೇವಿ. ಒಂದು ದಿನ ಶತಶೃಂಗ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಆ ದೇವಿಯ ದೈತ್ಯೇಂದ್ರನನ್ನು ಕುರಿತು ನುಡಿದಳು-

ದೇವಿ :- ದಾನವಾಧಮನೆ, ಸೌಂದರ್ಯದ ಆಶೆಯಿಂದ ನೀನು ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಒಬ್ಬ ದೂತನನ್ನು ಕಳಿಸಿದ್ದೆಯಷ್ಟೇ? ಅವನ ಜೊತೆಗೆ ನೀನು ಏನು ಹೇಳಿಕಳಿಸಿದ್ದೆ. ಆಗ ನಾನು ಅವನು ಹೇಳಿದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಈಗ ನಿನ್ನ ಬಾಯಿಂದ ಹೇಳು. ಅದರ ಫಲವನ್ನು ಈಗಲೇ ಅನುಭವಿಸುವಿಯಂತೆ.''

ಹೀಗೆ ನುಡಿದು, ದೇವಿಯು ಅಟ್ಟಹಾಸ ಮಾಡಿದಳು. ಆ ದೈತ್ಯನನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಕೆಳಗೆ ಒಗೆದು ಕಾಲಿನಿಂದ ಒದ್ದಳು. ಕೈಯಲ್ಲಿಯ ಶೂಲದಿಂದ ಇರಿದಳು. ಮತ್ತು ತನ್ನ ಶಕ್ತ್ಯಾಯುಧದಿಂದ ತಾನು ಅವನು ತಲೆಯನ್ನು ಕಡಿದಳು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಓರ್ವ ರೌದ್ರಾಕಾರದ ಮನುಷ್ಯನು ಮಹಿಷಾಸುರನ ದೇಹದಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದ ದೇವಿಯ ಶಸ್ತ್ರಾಘಾತದ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಏರಿದನು. ಅನಂತರ ದೇವತೆಗಳು ಮಹಿಷಾಸುರನು ಪರಾಜಿತನಾದದ್ದು ಕಂಡು ಮಹಾದೇವಿಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿದರು.

ದೇವತೆಗಳು ಮಾಡಿದ ದೇವೀಸ್ತೋತ್ರ

ನಮೋದೇವಿ ಮಹಾಭಾಗೇ ಗಂಭೀರೇ ಭೀಮದರ್ಶನೇ ।
ನಮಸ್ತೇ ಸ್ಥಿತಿಸಿದ್ಧಾಂತೇ ತ್ರಿನೇತ್ರೇ ವಿಶ್ವತೋಮುಖಿ ॥

ವಿದ್ಯಾವಿದ್ಯೇ ಜಪೇ ಜಾಪ್ಯೇ ಮಹಿಷಾಸುರಮರ್ದಿನಿ ।
ಸರ್ವಗೇ ಸರ್ವವಿದ್ಯೇಶಿ ವಿಶ್ವರೂಪಿಣೆ ವೈಷ್ಣವಿ ॥

ವೀತಶೋಕೆ ಧ್ರುವೇ ದೇವಿ ಪದ್ಮೇ ಪದ್ಮಾಯತೇಕ್ಷಣೇ ।
ಶುದ್ಧಸತ್ವವ್ರತಸ್ಥೇ ಚ ಚಂಡರೂಪೇ ವಿಭಾವರಿ ॥

ಋದ್ಧಿ ಸಿದ್ಧಿಪ್ರದೇ ದೇವಿ ಸರ್ವ ಸತ್ವಮಯೇ ಧ್ರುವೆ ।
ವಿದ್ಯಾಪುರಾಣ ಶಿಲ್ಪಾನಾಂ ಜನನಿ ಭೂತಧಾರಿಣಿ ॥

ಸರ್ವದೇವರಹಸ್ಯಾನಾಂ ಸರ್ವಸತ್ವವತಾಂ ಶುಭೆ ।
ನಮೋಸ್ತುತೇ ಮಹಾದೇವಿ ನಮೋಸ್ತು ಪರಮೇಶ್ವರಿ ॥

ನಮೋಸ್ತು ಸರ್ವಭೂತಾನಾಂ ಮಾತರ್ನಿತ್ಯೈಽಕ್ಷಯೆಽವ್ಯಯೆ ।
ನ ತೇಷಾಂ ಜಾಯತೇ ಕಿಂಚಿದಶುಭಂ ರಣಸಂಕಟೇ ॥

ಯೇ ತು ವ್ಯಾಘ್ರಭಯೇ ಘೋರೇ ಚೌರರಾಜಭಯೇ ತದಾ ।
ಸರ್ವಭೂತಾಭಯೇ ದೇವಿ ಕ್ಷೇಮ್ಯಾ ಕ್ಷೇಮಂಕರೀತಿ ಚ ॥

ವಿಭಾವರೀ ಭಾವರೀ ಚ ಸರ್ವಸ್ಥಿತಿಕರೀ ತಥಾ ।
ಸರ್ವಾಸಾಂ ಭಗವಾನ್ರುದ್ರಃ ಸರ್ವಗತ್ವಾತ್ಪತಿ ಸ್ಮೃತಃ ॥

ಯಾವತ್ಯಸ್ತು ಮಹಾಶಕ್ತ್ಯಃ ತಾವದ್ರೂಪಸ್ತು ಶಂಕರಃ ।
ನಿಗಡಸ್ಥೋಪಿ ಯೋ ದೇವಿ ತ್ವಾಂ ಸ್ಮರಿಷ್ಯತಿ ಮಾನವಃ ।
ಸೋಪಿ ಬಂಧಾತ್ಪ್ರಮುಚ್ಯೇತ ಸ ಸುಖಂ ವಸತೇ ಸುಖೀ ॥

ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ಕೂಡಿಮಾಡಿದ ಈ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಕೇಳಿ. ಆ ಮಹಾ ದೇವಿಯು ಅತ್ಯಂತ ಸಂತುಷ್ಟಳಾಗಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾದ ವರ ಬೇಡಿರಿ ಎಂದಳು.

ದೇವತೆಗಳು :- ಮಹಾದೇವಿ, ಪುಷ್ಕರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ ನಿನ್ನನ್ನು ಈ ಸ್ತೋತ್ರದಿಂದ ಸ್ತುತಿಸಿದವರ ಸರ್ವ ಕಾಮನೆಗಳು ಪೂರ್ತಿಯಾಗಲಿ. ಇದೇ ನಾವು ಕೇಳಿಕೊಳ್ಳುವ ವರ.''

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ದೇವತೆಗಳ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಂತೆ ದೇವಿಯು ವರ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಅವರನ್ನೆಲ್ಲ ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟಳು. ತಾನು ಅಲ್ಲಿ (ಪುಷ್ಕರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ) ನೆಲೆ ನಿಂತಳು. ಕ್ಷೇಮಂಕರೀ ದೇವಿಯು ಬ್ರಹ್ಮ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸಿದ್ದಾಳೆ. ಅವಳ ಪಾವನ ಚರಿತೆಯನ್ನು ಪಠಿಸುವವನು ಪುತ್ರ, ಪೌತ್ರ, ಪಶು, ಸೌಭಾಗ್ಯ ಸಂಪದಗಳನ್ನು ಪಡೆದು, ಸರ್ವಸಂಕಟ ದಾಟಿ, ಕೊನೆಗೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಾನೆ. ಒಬ್ಬನೇ ಪರಬ್ರಹ್ಮನು, ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ಮಹೇಶ ಎಂಬ ಮೂರು ರೂಪ ತಾಳುವಂತೆ, ಒಬ್ಬಳೇ ಆದ ಈ ಪರಾಶಕ್ತಿಯು ಸಾತ್ವಿಕಿ, ರೌದ್ರಿ, ವೈಷ್ಣವೀ, ತಾಮಸಿ ಎಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಾಳೆ ಸಾತ್ವಿಕ, ಶಕ್ತಿಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮೀಶಕ್ತಿ ಎಂದು ಹೆಸರು ವೈಷ್ಣವೀ ರಾಜಸೀ ಶಕ್ತಿ, ತಾಮಸೀ ಶಕ್ತಿಯು ರುದ್ರಶಕ್ತಿ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮೀಶಕ್ತಿಯು ಅಪರಾ, ವೈಷ್ಣವೀ ಶಕ್ತಿ ಪರಾ, ರೌದ್ರಿಶಕ್ತಿ ಪರಾವರಾ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಜಗತ್ತಿಗೆಲ್ಲ ಕ್ಷೇಮವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವದರಿಂದ ಇವಳಿಗೆ ಕ್ಷೇಮಂಕರೀ ಎಂದು ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ. ರುದ್ರದೇವರ ತಾಮಸಶಕ್ತಿ, ಚಾಮುಂಡಿ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ಬ್ರಹ್ಮೀಶಕ್ತಿಯು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿಯ ಚರಾಚರ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡುತ್ತಿದ್ದು ಬ್ರಹ್ಮಾಣಿ ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ರಾಜಸೀ ಶಕ್ತಿಯು ವಿಷ್ಣುವಿನ ಸನ್ನಿಧಾನದಿಂದ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೆಲ್ಲ ಪಾಲಿಸುತ್ತದೆ. ರುದ್ರಶಕ್ತಿಯ ಚಾಮುಂಡಿ ರೂಪಗಳು ಒಂಭತ್ತು ಕೋಟಿ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ, ದೇವಿಯ ಈ ವಿವಿಧ ರೂಪಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುವವರಿಗೆ ತ್ರಿಮೂರ್ತಿ ದೇವತೆಗಳು ಪ್ರಸನ್ನರಾಗುತ್ತಾರೆ.

ಇತಿ ಪದ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣ ಭಾಗ-೧ರ ಸೃಷ್ಟಿಖಂಡದಲ್ಲಿನ
ಕ್ಷೇಮಂಕರಿಯ ಚರಿತೆ ಎಂಬ ಮೂವತ್ತನೇ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

—೦—

ಶ್ವೇತರಾಜ ಮಾಡದ ಅನ್ನದಾನ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೩೧

॥ಬ್ರಹ್ಮ ಉವಾಚ॥

ಯಾ ಸಂಭೂತಾ ಶರೀರಾತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮಣೋಽವ್ಯಕ್ತ ಜನ್ಮನಃ ।
ಗಾಯತ್ರ್ಯಷ್ಟ ಭುಜಾ ಭೂತ್ವಾ ಖ್ಯಾತಾ ವಿಂಶ ಭುಜಾ ತಥಾ ॥

ಭೀಷ್ಮ :- ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಶರೀರದಿಂದ ಜನಿಸಿದ ಅಷ್ಟಭುಜ ಗಾಯತ್ರಿಯು ಮಹಿಷಾಸುರನ ಸಂಹಾರ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತು ಭುಜಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದಳು. ಪ್ರಸಿದ್ಧಳಾದ ಆ ದೇವಿಯು ಮಹಿಷಾಸುರನನ್ನು ಕೊಂದು ದೇವಕಾರ್ಯವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಸರ್ವ ಸುರಪೂಜಿತಳಾದಳು. ಇದರಂತೆ ವೈಷ್ಣವೀ ಶಕ್ತಿಯು ಯಾವ ದೈತ್ಯನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದಳು. ಅದರಂತೆ ಚಾಮುಂಡಿಯು ಯಾವ ದಾನವನನ್ನು ಕೊಂದಳು?

ಪುಲಸ್ತ್ಯ:- ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿ ವೈಷ್ಣವೀ ಶಕ್ತಿಯು ಮಂದರ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಮಹಿಷಾಸುರನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದಳು. ಅದೇ ಮಹಿಷಾಸುರನು ವೈವಸ್ವತ ಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿ ಮತ್ತೆ ಹುಟ್ಟಿದಾಗ ನಂದಾ ಎಂಬ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ವಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟನು. ಅಥವಾ ಇದೆಲ್ಲವು ಒಂದು ಸಾಂಕೇತಿಕ ರೂಪಕ ಎಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಮಹಿಷ ಎಂದರೆ ಮೂರ್ತಿಮಂತ ಅಜ್ಞಾನ. ಆ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ನಾಶ ಪಡಿಸಿದ ದೈವೀ ಶಕ್ತಿಗಳು ದಿವ್ಯವಾದ ಜ್ಞಾನ ಶಕ್ತಿಯ ಸಂಕೇತ ಅಜ್ಞಾನವು ಎಂದೇ ಆದರೂ ಜ್ಞಾನದಿಂದಲೇ ನಾಶವಾಗುವದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಭಾರತೀಯರು ಜ್ಞಾನದ ಉಪಾಸಕರು.

'ಅಥವಾ ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿಶ್ಚ ಮಹಿಷೋಽಜ್ಞಾನಮೂರ್ತಿಮಾನ್ ।
ಅಜ್ಞಾನಂ ಜ್ಞಾನ ಬಾಧ್ಯಂತು ಭವತೀಹ ನ ಸಂಶಯಃ ॥

ಮೂರ್ತಿ ಪಕ್ಷೇ ಚೇತಿಹಾಸಃ ಮೃಣ್ಮೂರ್ತಿಃ ಸ್ವೇನ ಪದ್ಯತೇ ।
ಖ್ಯಾಪ್ಯತೇ ವೇದ ವಾದ್ಯೈಸ್ತು ಜ್ಞಾನಂ ತೈರ್ವೇದವಾದಿಭಿಃ ॥

ಈ ಅಜ್ಞಾನದ ಹ್ರಾಸ ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನದ ವಿಕಾಸದ ಕ್ರಮಬದ್ಧವಾದ ವೃತ್ತಾಂತವೇ ಇತಿಹಾಸವೆನಿಸುವದು. ಮೂರ್ತಿ ಅಥವಾ ದೇವತಾ ಪ್ರತಿಮೆಗಳ, ಚರಿತ್ರೆಗಳ ಹಿಂದೆ ಈ ಜ್ಞಾನಾಜ್ಞಾನಗಳ ಹೋರಾಟವೇ ಜ್ಞಾನದ ಗೆಲುವಿನಲ್ಲಿ ಪರ್ಯವಸಾನವಾಗಿ ಹಿನ್ನೆಲೆಯ ರೂಪದಲ್ಲಿ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಅರ್ಥವಾಗಿ ಅಡಗಿರುತ್ತದೆ. ಮಣ್ಣು-ಕಲ್ಲು ಧಾತುವಿನಿಂದ ಮಾಡಿದ ಮೂರ್ತಿಗಳು, ಕಾಲಾಂತರದಿಂದ ತಾವಾಗಿ ನಶಿಸಿ ಹೋಗಬಹುದು. ಆ ಮೂರ್ತಿಗಳು ಹೋದರೂ ವೇದ ಪಂಡಿತರು ಜ್ಞಾನದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಿಂದ ಸಾಂಕೇತಿಕ ಅರ್ಥವನ್ನು ಉಳಿಸಿಕೊಂಡು ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರಚುರ ಪಡಿಸುತ್ತಲಿರುತ್ತಾರೆ.

ಈಗ ಪಂಚಮಹಾಪಾತಕಗಳನ್ನು ನಾಶಪಡಿಸುವ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಪೂಜಾ ವಿಧಾನವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ; ಅದನ್ನು ಕೇಳು. ಒಂಭತ್ತು ದಳವುಳ್ಳ ಪದ್ಮ ಬರೆದು ಮುಂದೆ ಹೇಳಿದ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಅವಾಹನೆ ಮಾಡಿ ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾಗಿ ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ	-	ಇಂದ್ರನನ್ನು	ಪೂಜಿಸಬೇಕು
ಆಗ್ನೇಯ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ	-	ಅಗ್ನಿಯನ್ನು	ಪೂಜಿಸಬೇಕು

ದಕ್ಷಿಣ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ	-	ಯಮನನ್ನು	ಪೂಜಿಸಬೇಕು
ನೈಋತ್ಯ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ	-	ನಿರರತಿಯನ್ನು	ಪೂಜಿಸಬೇಕು
ಪಶ್ಚಿಮ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ	-	ವರುಣನನ್ನು	ಪೂಜಿಸಬೇಕು
ವಾಯುವ್ಯ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ	-	ವಾಯುವನ್ನು	ಪೂಜಿಸಬೇಕು
ಉತ್ತರ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ	-	ಕುಬೇರನನ್ನು	ಪೂಜಿಸಬೇಕು
ಈಶಾನ್ಯ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ	-	ರುದ್ರನನ್ನು	ಪೂಜಿಸಬೇಕು
ಇದರಂತೆ ಪೂರ್ವ ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ	-	ವಿಷ್ಣುವನ್ನು	ಪೂಜಿಸಬೇಕು
ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ	-	ಶಿವನನ್ನು	ಪೂಜಿಸಬೇಕು
ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ	-	ರವಿಯನ್ನು	ಪೂಜಿಸಬೇಕು
ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ	-	ನಕ್ಷತ್ರಗಳನ್ನು	ಪೂಜಿಸಬೇಕು
ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ	-	ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು	ಪೂಜಿಸಬೇಕು

ಅವನ ಬಲ ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಸಾವಿತ್ರಿ, ಎಡದಲ್ಲಿ ಗಾಯತ್ರಿಯನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಬೇಕು. ನಾಲ್ಕುವೇದಗಳನ್ನು ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ-ಋಗ್ವೇದ ಇತಿಹಾಸ ಪುರಾಣಗಳನ್ನು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ, ಯಜುರ್ವೇದ ಛಂದಸ್ಸು ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ, ಸಾಮವೇದ ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ, ಅಥರ್ವಣವೇದ ಧರ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ಆಹ್ವಾನಿಸಬೇಕು. ಇದರಂತೆ ಪೂರ್ವದಳದಲ್ಲಿ ಬಲನನ್ನು ದಕ್ಷಿಣದಳದಲ್ಲಿ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನ, ಪಶ್ಚಿಮದಳದಲ್ಲಿ ಅನಿರುದ್ಧ,ಉತ್ತರದಳದಲ್ಲಿ ವಾಸುದೇವನನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಬೇಕು. ಇದರಂತೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ವಾಸುದೇವ, ದಕ್ಷಿಣದಲ್ಲಿ ಸದ್ಯೋಜಾತ, ಪಶ್ಚಿಮದಲ್ಲಿ ಈಶಾನ, ಉತ್ತರದಲ್ಲಿ ತತ್ಪುರುಷರನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಿ, ಅಘೋರ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಆವಾಹಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ, ಎಂಟು ಕುಂಭಗಳನ್ನು ಎಂಟು ದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಅಷ್ಟದಿಕ್ಪಾಲಕರನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಮಧ್ಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೋಸ್ಕರ, ಒಂಬತ್ತನೆಯ ಬ್ರಹ್ಮಕಲಶವಿಡಬೇಕು. 'ಓಂ ಭೂರ್ಭವಸ್ವಃ' ಎಂಬ ವ್ಯಾಹೃತಿ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಹೋಮ ಮಾಡಬೇಕು. ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ದೀಕ್ಷೆ ತೊಟ್ಟ ಯಜಮಾನನು ಧನ, ಧಾನ್ಯ, ಬಂಗಾರ, ವಾಹನ, ಐಶ್ವರ್ಯ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಬೇಕು. ದೀಕ್ಷಿತನಾದವನು ಪದ್ಮಪುರಾಣವನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಅವನಿಗೆ ಸರ್ವಕ್ಷೇತ್ರ ಯಾತ್ರೆ ಮಾಡಿದ ಫಲವು, ಸರ್ವತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದ ಫಲವು ಬರುವದು.

ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀ, ಧೃತಿ, ತುಷ್ಟಿ, ಪುಷ್ಟಿ, ಎಂದರೆ ಐಶ್ವರ್ಯ, ಧೈರ್ಯ ಸಂತೋಷದ, ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗಳು-ಉಂಟಾಗುವಂತಹ ಕೆಲವು ವಾರ ವ್ರತಗಳನ್ನು ಹೇಳುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು.

ಪ್ರತಿದಿನ ಒಂದೊಂದು ಹೆಚ್ಚಿನ ಮುಷ್ಟಿ ಅಕ್ಕಿಯನ್ನು ಹಾಕುತ್ತಹೋಗಿ ಒಂದು ವರ್ಷವಾದ ಬಳಿಕ ಅದನ್ನೆಲ್ಲ ಸೇರಿಸಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸುವದು. ಇದು ವಾರವ್ರತ ಎನಿಸುವದು. ಈ ವ್ರತವನ್ನು ಆದಿತ್ಯವಾರ ಆರಂಭಿಸಿ, ಅಂದು ಒಂದು ಮುಷ್ಟಿ ಅಕ್ಕಿ, ಸೋಮವಾರ ಎರಡು ಮುಷ್ಟಿ. ಮಂಗಳವಾರ ಮೂರು ಬುಧವಾರ ನಾಲ್ಕು, ಗುರುವಾರ ಐದು, ಶುಕ್ರವಾರ ಆರು, ಶನಿವಾರ ಏಳು ಮುಷ್ಟಿ ಅಕ್ಕಿ ಇಲ್ಲವೆ ಬೇರೆ ಧಾನ್ಯಗಳನ್ನು ಒಂದು ಸ್ಥಳ ಅಥವಾ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಹಾಕಿ ಮುಂದಿನ ರವಿವಾರದಿಂದ

ಮತ್ತೆ ಒಂದರಿಂದ ಮುಷ್ಟಿ ಧಾನ್ಯವನ್ನು ಶನಿವಾರದವರೆಗೆ ಒಂದೊಂದು ಮುಷ್ಟಿ ಬೆಳೆಸುತ್ತಹೋಗಿ ಒಂದು ವಾರವಾದ ಕೂಡಲೆ, ಕೂಡಿ ಬಿದ್ದ ಧಾನ್ಯದಿಂದ ದ್ವಿಜರ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ವಾರವಾರವು ಕೂಡಿಬಿದ್ದ ಧಾನ್ಯದಿಂದ ದ್ವಿಜ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸುತ್ತ ಒಂದು ವರ್ಷ ಪರ್ಯಂತ ಅನ್ನಸಂತರ್ಪಣೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಒಂದು ವರ್ಷದ ಬಳಿಕ ಬಂಗಾರದ ಸೂರ್ಯನ ಪ್ರತಿಮೆ ಮಾಡಿಸಿ ಕೆಂಪು ಬಟ್ಟೆ ಎರಡು ಹೊದಿಸಿ ಕೊಡೆ ಪಾದರಕ್ಷೆಗಳ ಜೊತೆಗೆ ತಾಮ್ರದ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ಯೋಗ್ಯನಾದ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ದಾನ ಕೊಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಮಾಡುವದರಿಂದ ಎಲ್ಲ ಗ್ರಹಗಳು ಶುಭಫಲವನ್ನು ನೀಡುವವು. ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಇದರಿಂದ ದ್ರವ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿ. ಆರೋಗ್ಯಪ್ರಾಪ್ತಿಗಳಾಗುತ್ತವೆ. ಚಿತ್ರಾನಕ್ಷತ್ರ ಸೋಮವಾರ ರಾತ್ರಿ ಊಟಮಾಡಿ ಒಂದು ಮುಷ್ಟಿ ಅಕ್ಕಿ ತೆಗೆದಿಟ್ಟು ಹೀಗೆ ಪ್ರತಿಸೋಮವಾರ ಒಂದೊಂದು ಮುಷ್ಟಿ ಹೆಚ್ಚು ಮಾಡಿ ಎಂಟು ಸೋಮವಾರ ಅಕ್ಕಿ ಶೇಖರಿಸಬೇಕು. ಒಂಭತ್ತನೇವಾರ ದ್ವಿಜ ಸಂತರ್ಪಣೆ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಅಂದು ಜೋಡು ವಸ್ತ್ರ, ಹಾಲು ತುಂಬಿದ ಕಂಚಿನ ಪಾತ್ರೆ, ಕೊಡೆ, ಪಾದರಕ್ಷೆಗಳನ್ನು ದಾನ ಮಾಡಬೇಕು.

ಸ್ವಾತಿ ನಕ್ಷತ್ರದ ಮಂಗಳವಾರದಲ್ಲಿ ಹಗಲು ಉಪವಾಸಮಾಡಿ ರಾತ್ರಿ ಅಂಗಾರಕ ಪ್ರತಿಮೆ ಮಾಡಿಸಿ ಪೂಜಿಸಿ ಊಟಮಾಡಬೇಕು. ಅಂದು ಒಂದು ಮುಷ್ಟಿ ಅಕ್ಕಿ ತೆಗೆದಿಡಬೇಕು ಮುಂದಿನ ಮಂಗಳವಾರದ ವರೆಗೆ ಪ್ರತಿ ಮಂಗಳವಾರ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸುತ್ತ ಎಂಟುವಾರ ಭೂರಿ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಆ ಅಂಗಾರಕ ಪ್ರತಿಮೆಯನ್ನು ತಾಮ್ರದ ಪಾತ್ರೆಯಲಿಟ್ಟು ಕೊಡೆ, ಕಾಲುಜೋಡುಗಳೊಂದಿಗೆ ವಿಪ್ರನಿಗೆ ದಾನಕೊಡಬೇಕು. ಹೀಗೆ ನಕ್ಷತ್ರಗಳ ಅನುಕ್ರಮದಿಂದ ಉಪವಾಸ ಮಾಡಿ ಆಯಾ ಗ್ರಹಗಳಿಗೆ ಉಕ್ತವಾದ ಧಾತುಗಳಿಂದ ಪ್ರತಿಮೆ ಮಾಡಿಸಿ ಅಕ್ಕಿಯ ನಿಧಿಯನ್ನು ಶೇಖರಿಸಿ. ಎಂಟುವಾರ ಪೂಜೆಮಾಡಿ. ಕೊನೆಗೆ ಆಪ್ರತಿಮೆಗಳನ್ನು ದಾನಕೊಟ್ಟು ಬ್ರಹ್ಮ ಭೋಜನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಹೋಮಹವನಾದಿ ವಿಧಿಗಳನ್ನು ಶಾಸ್ತ್ರೋಕ್ತವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಗ್ರಹಗಳು ವಕ್ರವಾಗಿದ್ದರೂ ಅನುಕೂಲವಾಗುತ್ತವೆ. ರೋಗ ಪರಿಹಾರ, ದೇವತಾತೃಪ್ತಿ, ಪಿತೃತೃಪ್ತಿ, ದುಃಸ್ವಪ್ನ ಪರಿಹಾರ, ಸರ್ಪಾದಿ ಪೀಡಾ ಪರಿಹಾರವಾಗಿ ಸರ್ವಗ್ರಹಗಳು ಅನುಕೂಲವಾಗಿ, ವಿಶೇಷ ಪುಣ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಆಗುತ್ತದೆ. ವರ್ಷದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ನವಗ್ರಹಗಳ ಸುವರ್ಣ ಪ್ರತಿಮೆ ಮಾಡಿಸಿ ದಾನ ಕೊಡಬೇಕು. ಅನ್ನಸಂತರ್ಪಣೆ, ದಕ್ಷಿಣೆದಾನ ಮಾಡಿದಷ್ಟು ಪುಣ್ಯ ವಿಶೇಷ ಬರುವದು. ದೇವತಾರಾಧನೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲ ವ್ರತಗಳಲ್ಲಿ ಅವಶ್ಯ ಮಾಡಬೇಕು.

ಶಂಕರಾದ್ ಜ್ಞಾನಮನ್ವಿಚ್ಛೇದಾರೋಗ್ಯಂ ಭಾಸ್ಕರಾತ್ತಥಾ ।
ಹುತಾಶನಾದ್ಧನಂ ಹೀಚ್ಛೇನ್ಮೋಕ್ಷ ಮಿಚ್ಛೇಜ್ಜನಾರ್ದನಾತ್ ॥

ಜ್ಞಾನಬೇಕಾದರೆ ಶಿವನನ್ನು, ಆರೋಗ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ಐಶ್ವರ್ಯಕ್ಕೆ ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಮೋಕ್ಷಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು. ಬ್ರಹ್ಮವರ್ಚಸ್ಸು ಬರಬೇಕೆಂದಿದ್ದರೆ ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಶಾಂತಿ, ತುಷ್ಟಿ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿದರೆ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಪೂಜಿಸಬೇಕು.

ಭೀಷ್ಮ :- ಮಹರ್ಷಿಯೆ, ನೀವು ಹೇಳಿದ ಯಜ್ಞಗಳೆಲ್ಲವೂ ಬಹು ಫಲ ಪ್ರದವಾಗಿರುತ್ತವೆ. ಆದರೆ ಕಲಿಯುಗದ ಮಾನವರು ಅಲ್ಪಾಯುಷಿಗಳು, ಅವರಿಂದ ಇವೆಲ್ಲ

ಮಾಡಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಅಲ್ಪ ಆಯಾಸದಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿನ ಫಲ ಬರುವ ವ್ರತ ಉಪವಾಸವಿದ್ದರೆ ನನಗೆ ತಿಳಿಸಿರಿ.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ಹಿಂದೆ ಶ್ವೇತ ಎಂಬ ಹೆಸರಿನ ಮಹಾರಾಜನು ವಶಿಷ್ಠ ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಇದೇ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿದ್ದನು. ಇಲಾವೃತ ಖಂಡದಲ್ಲಿ ಶ್ವೇತಮಹಾ ರಾಜನು ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಬಲಿಷ್ಠನಾಗಿದ್ದನು. ಅವನು ತನ್ನ ಬಾಹು ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ಸಪ್ತದ್ವೀಪ ವತಿಯಾದ ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಗೆದ್ದುಕೊಂಡನು. ಅವನ ಕುಲ ಪುರೋಹಿತರು ವಶಿಷ್ಠರು. ವಿಶ್ವವನ್ನೆಲ್ಲ ಗೆದ್ದು, ಧರ್ಮಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಲಿದ್ದ ಆ ಮಹಾರಾಜನು ಒಂದು ದಿನ ವಶಿಷ್ಠರಿಗೆ ಪ್ರಶ್ನೆ ಕೇಳಿದನು.

ಶ್ವೇತರಾಜ :- ಮುನಿ ಪುಂಗವರೆ, ನಾನು ಸಾವಿರಾರು ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಜ್ಞಮಾಡಿ ಮುತ್ತು ರತ್ನ ಬಂಗಾರ ಮುಂತಾದ ಬಹಳ ಬೆಲೆ ಬಾಳುವ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ದಾನ ನೀಡಲು ಬಯಸುತ್ತೇನೆ, ಕಡಿಮೇ ಬೆಲೆಯುಳ್ಳ ಅಗ್ಗದ ಕಾಳುಗಳಿಂದ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸ ಬಹುದಾದ ಅನ್ನದಾನ ಮಾಡುವದು ಯಾವ ದೊಡ್ಡ ಕೆಲಸ! ನಾನು ಇಂತಹ ದೊಡ್ಡ ಸಾಮ್ರಾಟನಾಗಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ಅನ್ನದಾನ ಮಾಡುವದು ನನಗೆ ಸೇರುವದಿಲ್ಲ. ಪಕ್ವಾನ ಮೃಷ್ಟಾನ್ನ ಮಾಡಿಸಿ, ಹೊಟ್ಟೆತುಂಬ ಊಟಕ್ಕೆ ಹಾಕಿದರೂ ಆಗುವ ತೃಪ್ತಿ ತಾತ್ಕಾಲಿಕ. ಅನ್ನದಾನದಿಂದ ಶಾಶ್ವತ ತೃಪ್ತಿ ಆಗದು. ಆದರೆ ಬಂಗಾರವನ್ನು ದಾನಕೊಟ್ಟರೆ ಬಹುದಿನಗಳವರೆಗೆ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಸಂತೋಷವೆನಿಸುವದು.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ವಶಿಷ್ಠರು ಮಹಾರಾಜನಿಗೆ ಅನ್ನದಾನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಪರಿಪರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದರು. ಆದರೂ ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಯಾರಿಗೂ ಊಟಕ್ಕೆ ಹಾಕಲಿಲ್ಲ. ಅದು ಕ್ಷುದ್ರ ದಾನವೆಂದು ತಿಳಿದು, ಅನ್ನದಾನ ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದೆಲ್ಲ ಬೆಲೆಯುಳ್ಳ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ದಾನಕೊಟ್ಟನು. ಬೆಳ್ಳಿ, ಬಂಗಾರ, ರತ್ನ, ಗ್ರಾಮ ನಗರಗಳನ್ನು ದ್ವಿಜರಿಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ದಾನ ನೀಡಿದನು. ಆದರೆ ಒಮ್ಮೆಯೂ ಕೂಡ ಅವನು ಅನ್ನಹಾಕಲಿಲ್ಲ. ಕುಡಿಯಲು ನೀರನ್ನು ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ನದಿಯಲ್ಲಿ ಹರಿಯುವ, ಅಥವಾ ಬಾವಿಯ ನೀರನ್ನು ತಂದು ಕೊಟ್ಟರೆ ಏನು ಪುಣ್ಯ? ಎಂದು ಜಲದಾನದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಅಸಡ್ಡೆ. ಹೀಗೆ ಆ ರಾಜನು ಅನೇಕ ವರ್ಷಕಾಲ ಪುಣ್ಯ ಕರ್ಮಮಾಡುತ್ತ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬಾಳಿದನು. ಅನೇಕಾನೇಕ ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಜ್ಞಮಾಡಿ ಆ ಪುಣ್ಯದ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕ ಹೊಂದಿದನು.

ಸತ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಸಭೆ, ಅಪ್ಸರೆಯರ ಕುಣಿತ, ಗಂಧರ್ವರ ಹಾಡು, ಸಿದ್ಧರ ಗಾನ, ತುಂಬರು, ನಾರದರ ಭಜನೆ, ತಪಸ್ವಿಮುನಿಗಳ ವೇದಘೋಷ. ಎಲ್ಲ ಜನರು ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ಆನಂದ ಪಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಆದರೆ ಶ್ವೇತರಾಜನಿಗೆ ಈ ಎಲ್ಲ ಮಧುರ ಪ್ರಸಂಗಗಳಿಂದ ಆನಂದವಿಲ್ಲ. ನೀರಡಿಕೆ ಹಸಿವೆಗಳಿಂದ ಕಸಿವಿಸಿ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ. ಹೀಗೆ ಕ್ಷುಧಾ, ತೃಷೆಗಳಿಂದ ಅವನ ದೇಹವು ಕಂಗಾಲಾಗಿದೆ. ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹಸಿವೆಯ ರುದ್ರ ತಾಂಡವ ನಡೆದಾಗ ಗಂಧರ್ವಗಾನವಾಗಲಿ, ಅಪ್ಸರೆಯರ ನೃತ್ಯ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಸೊಗಯಿಸಲಿಲ್ಲ. ಸಭೆ ಬಿಟ್ಟು ಎದ್ದನು. ಋಕ್ಷ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ವಿಮಾನದಿಂದ ಬಂದಿಳಿದನು. ಅವನು ಮರಣ ಹೊಂದಿದಾಗ ಅವನ ಪಾರ್ಥಿವ ಶರೀರವನ್ನು ಅದೇ ಪರ್ವತದ ತಪ್ಪಲಿನಲ್ಲಿ ದಹನಮಾಡಿದ್ದರು. ಅವನ ದೇಹದ ಮೂಳೆಗಳು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಬಿದ್ದಿದ್ದವು.

ವಿಮಾನದಿಂದ ಬಂದಿಳಿದ ಶ್ವೇತರಾಜನು ತನ್ನ ಎಲುವುಗಳನ್ನು ಆಯ್ದು ನೆಕ್ಕತೊಡಗಿದನು, ಹೀಗೆ ಮೂಳೆಗಳನ್ನು ನಾಲಿಗೆ ಚಾಚಿ ಚೀಪಿ, ಆಮೇಲೆ ಮತ್ತೆ ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಹೀಗೆ ಅನುದಿನವೂ ಭೂಮಿಗೆ ಬಂದು ತನ್ನ ಅಸ್ತಿಗಳನ್ನು ನೆಕ್ಕುತ್ತಿದ್ದನು. ಒಂದು ದಿನ ಈ ದೃಶ್ಯವು ವಶಿಷ್ಠರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಅವರು 'ಹೀಗೇಕೆ ?' ಎಂದು ಕಾರಣ ಕೇಳಿದರು. ಅದಕ್ಕೆ ಆ ಮಹಾರಾಜನು ಉತ್ತರಿಸಿದನು.

ಶ್ವೇತರಾಜ :- ಸ್ವಾಮಿ, ತಾವು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಲಿಲ್ಲ. ಮಹಾ ಅಪರಾಧವಾಯಿತು. ಅಲ್ಪವೆಂದು ಅನ್ನವನ್ನು ಊಟಕ್ಕೆ ಹಾಕಲಿಲ್ಲ, ಕುಡಿಯಲು ನೀರು ಕೊಡಲಿಲ್ಲ. ಬರಿ ಸುವರ್ಣ, ರತ್ನಗಳನ್ನು ದಾನ ಕೊಟ್ಟೆ. ಅನ್ನ ದಾನವನ್ನು ಲಘುವಾಗಿ ಕಂಡು ಅನ್ನದಾನ ಮಾಡದೇ ಇದ್ದುದರಿಂದ ಈಗ ನನಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾದರೂ ಹಸಿವೆಯ ಕಾಟ ತಪ್ಪಿಲ್ಲ. ನಾನು ಕಂಗಾಲಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಈ ಮೂಳೆಗಳನ್ನೇ ನೆಕ್ಕುವ ಪ್ರಸಂಗವು ನನಗೆ ಬಂದಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಪೂಜ್ಯರಾದ ಗುರುಗಳೆ, ನಾನು ಅನ್ನದಾನ ಮಾಡದಿದ್ದರೂ ನನಗೆ ಈ ಅನ್ನವು ದೊರೆಯುವಂತೆ ಉಪಾಯ ನೀವು ಮಾಡಬೇಕು. ನಾವು ಹಿಂದೆ ಕೊಡದೆ ಇದ್ದುದು ಈಗ ದೊರಕಲು ಏನಾದರೂ ವ್ರತ, ಉಪವಾಸಗಳು ಉಂಟೆ ? ಇದ್ದರೆ ತಿಳಿಸಿರಿ.

ವಶಿಷ್ಠ:- ಪೂರ್ವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿನತಾಶ್ವ ಎಂಬ ರಾಜನು ಅಶ್ವಮೇಧ ಯಜ್ಞ ಮಾಡಿದನು. ನಿನ್ನಂತೆ ಅವನಾದರೂ ಅಲ್ಪವಾದುದೆಂದು ಅನ್ನದಾನವೊಂದು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದೆಲ್ಲ ದಾನಗಳನ್ನು ಬೆಲೆಯುಳ್ಳ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ನೀಡಿದನು. ಮಾಯಾಪುರಿಯಲ್ಲಿ ಅರಸನಾಗಿ ಆಳಿದ ಆ ದೊರೆಯು ಕೊನೆಗೆ ಗಂಗಾ ನದಿಯಲ್ಲಿ ಮರಣ ಹೊಂದಿದನು. ಸ್ವರ್ಗಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯು ಅವನಿಗಾಯಿತು. ಅಲ್ಲಿಯೂ ಅವನಿಗೆ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕ್ಷುಧೆಯ ಉಪದ್ರವ. ನಿನ್ನಂತೆ ತಾಳಲಾರದೆ ತಾನು ದೇಹಬಿಟ್ಟು ಗಂಗಾತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಅಲ್ಲಿ ಅವನ ಪುರೋಹಿತರು ಹೋಮ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರನ್ನು ತನ್ನ ಕ್ಷುಧೆಯ ಪರಿಹಾರಕ್ಕಾಗಿ ಉಪಾಯವೇನೆಂದು ಕೇಳಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಅವನ ಪುರೋಹಿತರು ಆ ರಾಜನಿಗೆ ಹೇಳಿದರು.

ಪುರೋಹಿತ :- ರಾಜನೆ, ತಿಲಧೇನು, ಘೃತಧೇನು, ಜಲಧೇನು, ರಸಧೇನು, ಇವುಗಳನ್ನು ದಾನ ನೀಡಿದರೆ ನಿನಗೆ ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರರು ಇರುವವರೆಗೂ ಹಸಿವೆಯ ಬಾಧೆ ಆಗುವದಿಲ್ಲ. ನೀನು ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯ ಭೋಗಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬಹುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಈಗ ನಿನಗೆ ನಿರೂಪಿಸುತ್ತೇನೆ ಕೇಳು.

ತಿಲಧೇನು ದಾನ :- ಎಳ್ಳಿನಿಂದ ಒಂದು ಹಸುವಿನ ಆಕಾರ ಮಾಡಿ ಅದನ್ನು ಹೀಗೆ ದಾನ ಮಾಡುವದಕ್ಕೆ ತಿಲಧೇನು ದಾನ ವಿಧಿ ಅನ್ನುವರು. ಹದಿನಾರು ಕೊಳಗ ಎಳ್ಳಿನಿಂದ ತಿಲಧೇನುವನ್ನು, ನಾಲ್ಕು ಕೊಳಗದಿಂದ ತಿಲವತ್ಸವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಅದಕ್ಕೆ ಕಬ್ಬಿನ ಗಣ್ಣಿನಿಂದ ಕಾಲು, ಹೂವಿನಿಂದ ಹಲ್ಲು, ಗಂಧದಿಂದ ಮೂಗು, ಬೆಲ್ಲದ ನಾಲಿಗೆ, ಹೂಮಾಲೆಯ ಬಾಲ, ಗಂಟೆಯ ಆಭರಣ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಚಿನ್ನದ ಕೊಂಬು, ಬೆಳ್ಳಿಯ ಗೊರಸು, ಕಂಚಿನ ದೇಹಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ, ಕೃಷ್ಣಾಜಿನದಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟು ಬಟ್ಟೆ ಹೊದಿಸಿ ನೂಲಿನಿಂದ ಕಟ್ಟಿ, ಅದರ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಐದು ರತ್ನಗಳನ್ನು ಇಟ್ಟು, ಮಂತ್ರಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಗಳಿಗೆ ದಾನ ಕೊಡಬೇಕು.

'ಅನ್ನಂ ಮೇ ಜಾಯತಾಂ ಸದ್ಯಃ ಪಾನಂ ಸರ್ವಂ ರಸಸ್ತಥಾ ।
ಕಾಮಾನ್ ಸಂಪಾದಯಾಸ್ಮಾಕಂ ತಿಲಧೇನೋ ದ್ವಿಜೇರ್ಪಿತಾ ॥

'ಸನಗೆ ಸದ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಅನ್ನವು ದೊರಕಲಿ, ಕುಡಿಯಲು ನೀರು ಹಾಗೂ ಎಲ್ಲ ರಸಗಳೂ ಲಭಿಸಲಿ, ತಿಲಧೇನುವೆ, ಈ ದ್ವಿಜನಿಗೆ ನಾನು ದಾನಕೊಟ್ಟಿರುವೆ ನಿನ್ನನ್ನು ನನ್ನ ಎಲ್ಲ ಮನೋ ರಥಗಳನ್ನು ಈಡೇರಿಸು' ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ದಾನ ಕೊಡಬೇಕು. ದಾನ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವವ-

ಗೃಣ್ಹಾಮಿ ತ್ವಾಂ ಭಕ್ತ್ಯಾ, ದೇವಿ, ಕುಟುಂಬಾರ್ಥೇ ವಿಶೇಷತಃ ।
ದೇಹಿ ಕಾಮಾನ್ ಸರ್ವಾನ್ ಹಿತಾನ್ ತಿಲಧೇನೋ ನಮೋಸ್ತು ತೇ ॥

ದೇವಿ, ತಿಲಧೇನುವೇ, ನಿನ್ನನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನನ್ನ ಕುಟುಂಬದ ಉಪಯೋಗಕ್ಕಾಗಿ ದಾನ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಹಿತಕರವಾದ ಕಾಮನೆಗಳನ್ನು ಪೂರ್ಣಮಾಡು, ಧೇನುವೇ ನಿನಗೆ ನನ್ನ ನಮಸ್ಕಾರವಿರಲಿ' ಎಂದು ಮಂತ್ರ ಹೇಳಿ, ದಾನವನ್ನು ಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಈ ವಿಧಿಯಿಂದ ಆಚರಿಸಿದ ತಿಲಧೇನುವಿನ ದಾನದಿಂದ ಮಾನವರ ಮನೋರಥಗಳೆಲ್ಲ ಸಿದ್ಧಿಸುವವು. ಇದೇ ವಿಧಾನದಿಂದ ನೀರಿನ ಕಲಶಗಳಿಂದ ಜಲಧೇನುವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ, ದಾನ ಕೊಡಬೇಕು. ಇದರಂತೆ ಘೃತಧೇನುವನ್ನು ಕೊಟ್ಟರೆ ಮಾನವ ದೇಹದ ಕಾಂತಿ ಇಮ್ಮಡಿಸುವದು. ಕಾರ್ತೀಕದಲ್ಲಿ ರಸಧೇನುದಾನ ನೀಡಿದರೆ ಸರ್ವಾರ್ಥ ಸಿದ್ಧಿ ಆಗುವದು. ಈ ದಾನಗಳನ್ನು ಕಾರ್ತಿಕ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದರೆ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಹಸಿವು ಬಾಯಾರಿಕೆಗಳ ಪರಿಹಾರವಾಗುವದು.

ರಾಜ :- ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಾನದ ವಿಧಿಯನ್ನು ಹೇಳಿರಿ.

ವಶಿಷ್ಠ :- ಎಲ್ಲ ಧಾತುಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಸಾವಿರ ಬಂಗಾರದ ನಾಣ್ಯಗಳನ್ನು ಸೇರಿಸಿ, ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕು. ಅದರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪದ್ಮವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ, ಅದರ ನಡುವೆ ಸಾವಿತ್ರಿ, ಗಾಯತ್ರಿಯರೊಂದಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮನ ಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಚಿನ್ನದಿಂದ ಮಾಡಿಸಿ ಇಡಬೇಕು. ನೀಲಮರಕತ ಮಣಿಗಳಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮೀವರಾಹ ದೇವರ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಬೇಕು. ನವಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಬಂಗಾರದಿಂದ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಚಿನ್ನದ ಏಳು ಪಟ್ಟು ಬೆಳ್ಳಿ, ಅದರ ಏಳು ಪಟ್ಟು ತಾಮ್ರ, ತಾಮ್ರದ ಏಳು ಪಟ್ಟು ಕಂಚು, ಅದರ ಏಳು ಪಟ್ಟು ತವರು, ಅದರ ಏಳು ಪಟ್ಟು ಸೀಸ, ಸೀಸದ ಏಳು ಪಟ್ಟು ಕಬ್ಬಿಣಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕು. ಅದರಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಧಾತು ಸಿಗದಿದ್ದರೆ. ಅದರ ಬದಲಾಗಿ ಅಷ್ಟೇ ಇನ್ನೊಂದು ಧಾತು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸಪ್ತದ್ವೀಪ. ಸಪ್ತಸಮುದ್ರ, ಸಪ್ತಪರ್ವತ ಆ ಪರ್ವತದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳು, ವೃಕ್ಷ, ವನಸ್ಪತಿ, ಹುಲ್ಲು ಕಲ್ಲು ಬಳ್ಳಿಗಳನ್ನು ಚಿನ್ನದಿಂದ ಮಾಡಿಸಬೇಕು. ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರ, ಗಯಾ, ಪ್ರಯಾಗ, ದ್ವಾರಾವತಿ ಪ್ರಭಾಸ, ಪುಷ್ಕರ ಮುಂತಾದವುಗಳನ್ನು ರಚಿಸಬೇಕು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಹೋಮ ಶಾಲೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ, ಸದಾಚಾರ ಸಂಪನ್ನವಾದ ವೇದಾಧ್ಯಾಯ ಪರಿಣಿತ ವಿಪ್ರನನ್ನು ಪತ್ನೀಸಹಿತನಾಗಿ ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ, ಬಂಗಾರ ಕರ್ಣಾಭರಣಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಪೂಜೆ ಮಾಡಿ, ಪೌರೋಹಿತ್ಯವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಡಬೇಕು. ಆ ಪುರೋಹಿತನ ಮುಖಾಂತರ ಹೋಮ ಹವನ ಮಾಡಿಸಿ, ಮುಂದೆ ಹೇಳುವ ಮಂತ್ರದಿಂದ ಆ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನು ದಾನ ಕೊಡಬೇಕು.

ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡೇನ ತು ದತ್ತೇನ ತೋಷಂ ಯಾತು ಜನಾರ್ದನಃ ।
ಪಿನಾಕಪಾಣಿಃ ಭಗವಾನ್ ಶಕ್ರಚ್ಚ ತ್ರಿದಶೇಶ್ವರಃ ॥

ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಾನದಿಂದ ವಿಷ್ಣುವು ಪ್ರೀತನಾಗಲಿ, ಶಿವನು ಸಂತುಷ್ಟನಾಗಲಿ, ಸ್ವರ್ಗಾಧಿಪತಿ ಇಂದ್ರನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಲಿ. ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಮಾಡಿ ಗುರುವಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನು ದಾನ ಕೊಡಬೇಕು. ವಿನೀತಾಶ್ವರಾಜನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ಮೇರೆಗೆ ಅವನ ಕುಲಪುರೋಹಿತನು ರಾಜನಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಉಪಕರಣಗಳಿಂದ ರಚಿಸಿ ದಾನ ಕೊಡಿಸಿದನು- ಗುರುವಿಗೆ. ಗುರುವು ಕೂಡ ಅದನ್ನು ಭಾಗಮಾಡಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಯೋಗ್ಯರಾದವರಿಗೆ ದಾನ ಮಾಡಿದನು.

ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡೇ ಭೂಮಿದಾನೇ ಚ ಗ್ರಾಹೇ ಚೈಕೋ ನ ವೈ ಭವೇತ್ ।
ಗೃಹ್ಣನ್ ದೋಷಮವಾಪ್ನೋತಿ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾನ ಸಂಶಯಃ ॥

ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಾನ ಭೂಮಿದಾನಗಳ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನೇ ಆ ದಾನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಬಾರದು.ಅದರಲ್ಲಿ ಹಂಚಿ ಅನೇಕರಿಗೆ ದಾನ ಕೊಡಬೇಕು. ಇಂತಹ ದೊಡ್ಡ ದಾನವನ್ನು ಒಬ್ಬನೇ ತೆಗೆದುಕೊಂಡರೆ ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾ ಪಾಪವು ಬರುತ್ತದೆ. ಇಂತಹ ದಾನವನ್ನು ಎಲ್ಲರ ಎದುರು ಹೇಳಿ ಕೊಡಬೇಕು. ಇಂತಹ ಮಹಾದಾನವನ್ನು ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ನೋಡಿದರೂ ವಿಶೇಷ ಪುಣ್ಯ ಉಂಟು.

ಬೀಮದ್ವಾದಶಿಯ ದಿನ ಚಿನ್ನದ ಕೃಷ್ಣಾಜಿನ ಮಾಡಿಸಿ, ದಾನ ಮಾಡಿದರೆ ವಿಶೇಷ ಪುಣ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿ. ಈ ಎಲ್ಲ ದಾನಗಳನ್ನು ಕಾರ್ತೀಕ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದರೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಫಲ ಬರುತ್ತದೆ. ಬಡವರು ಪುಷ್ಕರ ಕ್ಷೇತ್ರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಕಾರ್ತೀಕ ಮಾಸದಲ್ಲಿ 'ನಮೋ ಗೋಭ್ಯಃ' ಎಂದು ಆಕಳನ್ನು ನೆನೆದು ನಮಸ್ಕರಿಸಬೇಕು. ಅದರಿಂದ ಗೋದಾನದ ಫಲವು ಬರುವದು. ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ಕ್ಷೇತ್ರಗಳು ಪುಷ್ಕರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸನ್ನಿಹಿತ, ಗಂಡಸಾಗಲಿ, ಹೆಂಗಸಾಗಲಿ ಕಾರ್ತೀಕ ಮಾಸದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಸರ್ವಪಾಪಗಳು ಪರಿಹಾರವಾಗುತ್ತವೆ. ವಿಶೇಷ ಪುಣ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವದು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಧೇನುದಾನ, ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡ ದಾನಗಳ ವಿಧಿ ವಿಧಾನಗಳನ್ನು ತಿಳಿದು, ಕ್ಷೇತ್ರ ರಾಜನೂ ಕೂಡ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿ, ವಶಿಷ್ಠರಿಗೆ ದಾನ ಮಾಡಿದನು. ಅದರಿಂದ ಅವನು ಹಸಿವು, ನೀರಡಿಕೆ ನೀಗಿ ಸುರಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸುಖದಿಂದ ಇದ್ದನು.

ಇತಿ ಪದ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣ ಭಾಗ-೧ರ ಸೃಷ್ಟಿಖಂಡದಲ್ಲಿನ
ಶ್ವೇತರಾಜ ಮಾಡದ ಅನ್ನದಾನ ಎಂಬ ಮೂವತ್ತೊಂದನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

——೦——

ದುರುದ್ದೇಶದ ತಪಸ್ಸು

ಅಧ್ಯಾಯ - ೩೨

॥ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ॥

ಉಕ್ತಂ ಭಗವತಾ ಸರ್ವಂ ಪುರಾಣಾಶ್ರಯ ಸಂಯುತಂ ।
ತಥಾ ಶ್ವೇತೇನ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಂ ಗುರುವೇ ಪ್ರತಿಪಾದಿತಂ ॥

ಭೀಷ್ಮ:- ಪೂಜ್ಯರೆ, ತಾವು ಪುರಾಣಾಧಾರ ಸಹಿತವಾದ ಶ್ವೇತರಾಜನ ಕಥೆಯನ್ನು ಅವನು ಗುರುವಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಾನ ಮಾಡಿದ ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದಿರಿ. ಅನ್ನದಾನ ಮಾಡದಿದ್ದ ರಿಂದ ಹಸಿವೆಯಿಂದ ಕಸಿವಿಸಿಗೊಂಡು ಆ ರಾಜನು ತನ್ನ ಎಲುವುಗಳನ್ನು ತಾನೇ ನೆಕ್ಕುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಬಂದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಬಹಳೇ ಕೌತುಕವಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅನ್ನದಾನದಿಂದ ಯಾವ ರಾಜರು ಸ್ವರ್ಗವನ್ನು ಪಡೆದರು. ಮತ್ತು ಅವರು ಮಾಡಿದ ಅನ್ನ ಮೂಲಕವಾದ ಯಜ್ಞಗಳು ಯಾವವು? ಶ್ವೇತರಾಜನಿಗೆ ಅಂತಹ ಬುದ್ಧಿ ಏಕೆ ಹುಟ್ಟಲಿಲ್ಲ? ಇದೆಲ್ಲವನ್ನು ನನಗೆ ಹೇಳಿರಿ. ಅನ್ನದಾನದ ಮಹಿಮೆಯು ಅದ್ಭುತವಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಅನ್ನವನ್ನು ನೀಡಿದರೆ ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅದರ ಫಲ ದೊರಕುತ್ತದೆ. ಅನ್ನದಾನದಿಂದ ದೇವೇಂದ್ರನು ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅನ್ನದಾನದಿಂದಲೇ ಅವನಿಗೆ ಶತಕೃತು ಎಂಬ ಹೆಸರು ಬಂದಿದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಅನ್ನದಾನದ ಬೇರೆ ಇತಿಹಾಸವಿದ್ದರೆ ನನಗೆ ನಿರೂಪಣೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ:- ಹಿಂದೆ ಅಗಸ್ತ್ಯರು ರಾಮಚಂದ್ರನಿಗೆ ಹೇಳಿದ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ.

ಭೀಷ್ಮ:- ಅಗಸ್ತ್ಯ ಋಷಿಗಳು ಉಪದೇಶ ಮಾಡಿದ ಆ ರಾಮನು ಯಾವ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದನು? ಆ ರಾಮಚರಿತ್ರವನ್ನು ನನಗೆ ಬಿತ್ತರಿಸಿರಿ.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ:- ಮಹಾ ಬಲಿಷ್ಠನಾದ ರಾಮನು ರಘುವಂಶದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದನು. ದೇವತೆಗಳ ಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿದನು, ಲಂಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ರಾವಣನನ್ನು ಕೊಂದನು. ಅವನು ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ ಮರಳಿ ಬಂದು, ರಾಜ್ಯಾಧಿಕಾರವನ್ನು ವಹಿಸಿಕೊಂಡಾಗ ಅವನ ಮನೆಗೆ ಋಷಿಗಳು ಬಂದರು. ಮಹಾನುಭಾವರಾಗಿದ್ದರು ಆ ಮುನಿಗಳೆಲ್ಲರು. ಬಾಗಿಲು ಕಾಯುವವ ಓಡುತ್ತ ಒಳಗೆ ಹೋದ. ರಾಮನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದ- ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಬಂದಿದ್ದಾರೆ, ಬೇಗನೆ ತಮ್ಮನ್ನು ಕಾಣಬೇಕಂತೆ.' ರಘುನಂದನನೇ ಇವತ್ತು ಸುದಿನ, ಮಹರ್ಷಿ ಅಗಸ್ತ್ಯರು ಋಷಿಗಳೊಂದಿಗೆ ಬಂದು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕಾಣಲು ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದಾರೆ.

ರಾಮ :- ಅವರನ್ನು ಬೇಗ ಒಳಗೆ ಬಿಡು. ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿ ಏಕೆ ನಿಲ್ಲಿಸಿದೆ- ಆ ಮುನಿಗಳನ್ನು ಅಂತಹ ಮಹಾನುಭಾವರನ್ನು ತಡೆಯಬೇಕೆ? ಬೇಗ ಒಳಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಾ. ರಾಮನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ದ್ವಾರಪಾಲಕನು ಅವರನ್ನೆಲ್ಲ ಒಳಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಬಂದನು. ರಾಮನು ಎದ್ದು ಅವರಿಗೆ ಕೈಮುಗಿದು ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿ ಆಸನಗಳ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸಿದನು. ಅವರಿಗೆ ಅರ್ಘ್ಯ ಪಾದ್ಯಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸತ್ಕಾರ ಮಾಡಿ, ರಾಮನು ಕುಶಲ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದನು. ಆಗ ಋಷಿಗಳು ರಾಮನನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡಿದರು.

ಋಷಿಗಳು:- ರಾಮನೆ, ನಿನ್ನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ, ಎಲ್ಲ ಕಡೆಗೂ ಕುಶಲವಷ್ಟೆ, ಸುದೈವದಿಂದ ನೀನು ವೈರಿಗಳನ್ನು ಕೊಂದು ಮರಳಿ ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ ಬಂದುದನ್ನು ನಾವು

ಕಾಣುತ್ತಲಿದ್ದೇವೆ. ಕುಲಕಂಟಕನಾದ ರಾವಣನು ನಿನ್ನ ಪತ್ನಿ ಸೀತೆಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿದ್ದನು. ಅವಳ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯ ಪ್ರಭಾವದಿಂದಲೇ ಆ ದುಷ್ಟನು ಸ್ವಯಂ ನಷ್ಟನಾದನು. ನೀನು ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ದುಷ್ಟ ದೈತ್ಯರನ್ನೆಲ್ಲ ಸಂಗ್ರಾಮಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ಸಂಹರಿಸಿದೆ. ಇಂತಹ ಅದ್ವಿತೀಯ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಮಾಡಲಾರರು. ಇಂತಹ ಮಹಾಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿದ ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಪವಿತ್ರರಾದೆವು. ನಿನ್ನ ದರ್ಶನದಿಂದ ನಾವು ಇಂದು ನಿಜವಾದ ತಪಸ್ವಿಗಳು ಎನಿಸಿದ್ದೇವೆ. ನಿನ್ನೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಲು ಈಗ ಬಂದಿದ್ದೇವೆ, ಎಲ್ಲರ ವೈರಿಯಾದ ರಾವಣನನ್ನು ಕೊಂದು ನೀನು ಪ್ರಪಂಚದ ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಒರೆಸಿರುವೆ. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅಭಯವನ್ನು ನೀಡಿರುವೆ. ನಿನ್ನ ವಿಜಯಕ್ಕಾಗಿ ಅಭಿನಂದನೆ ಮಾಡಿ, ನಿನ್ನ ದರ್ಶನ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ನಾವು ನಮ್ಮ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತೇವೆ. ರಾಮನೆ, ನೀನು ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ ನಾನು ನಿನಗೆ ಇಂದ್ರ ಧನುಸ್ಸನ್ನೂ, ಅಕ್ಷಯ ಬತ್ತಳಿಕೆ, ಕವಚ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೆ. ನೀನು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ನಮ್ಮ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬರಬೇಕು.''

ಹೀಗೆ ರಾಮನಿಗೆ ಬಿನ್ನಹ ಮಾಡಿ ಎಲ್ಲ ಮುನಿಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಅವರು ಹೋದ ಬಳಿಕ ರಾಮಚಂದ್ರನು ವಿಚಾರಿಸಿದನು. 'ಈ ಋಷಿಗಳು ನನ್ನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡಿ, ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬರ ಹೇಳಿದರಲ್ಲ? ಇದರಲ್ಲಿ ಏನಿರಬಹುದು. ನಾನು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಅಗಸ್ತ್ಯರ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗುವೆನು. ಅಲ್ಲಿ ಹೋದರೆ ದೇವತೆಗಳ ಗುಟ್ಟು ತಿಳಿಯುವದು. ಹಾಗೂ ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಏನಿದೆ ಎಂಬುವದು ಗೊತ್ತಾಗುವದು. ಏನೇ ಆಗಲಿ, ನಾನು ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇರುವವರೆಗೆ ಧರ್ಮಾಚರಣೆಯನ್ನು ನಿಯಮನಿಷ್ಠನಾಗಿ ಮಾಡುವೆನು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಧರ್ಮವೇ ಪರಮಗತಿ.'' ತನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪದಂತೆ, ರಾಮನು ಯಜ್ಞಯಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ. ಧರ್ಮಕಾರ್ಯ ನೆರವೇರಿಸುತ್ತ ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ವರ್ಷ ರಾಜ್ಯಶಾಸನ ಮಾಡಿದನು.

ಒಂದು ದಿನ ಒಬ್ಬ ವಯಸ್ಸಾದ ಹಳ್ಳಿಯ ದ್ವಿಜನು ಸತ್ತ ಮಗುವನ್ನು ಹೊತ್ತು ಕೊಂಡು ಅರಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಹೋದನು, ಸ್ನೇಹಪೂರ್ಣವಾದ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಹೇಳಿದನು.

ದ್ವಿಜ :- ಮಗನೆ, ನಾನು ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪಾಪ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದೆನು. ನನಗೆ ನೀನೊಬ್ಬನೇ ಮಗನಿದ್ದೆ. ನೀನು ಮರಣ ಹೊಂದಿದ್ದನ್ನು ನಾನು ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿಂದ ನೋಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ನಿನಗೆ ಯೌವ್ವನ ಬಾರದೆ, ಐದು ವರ್ಷದ ಎಳೆಯದರಲ್ಲಿಯೇ ನಿನ್ನ ಆಯುಷ್ಯ ತೀರಿಹೋಯಿತೆ ? ನಿನ್ನ ಈ ಅಕಾಲ ಮರಣದಿಂದ ನನಗೆ ದುಃಖವಾಗುವದು. ಈ ಚಿಕ್ಕ ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನೀನು ಸತ್ತದ್ದರಿಂದ ರಾಮನೇ ಪಾಪ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆಂದು ಇದರಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವದು. ಪುತ್ರ ಮರಣದ ಘೋರ ದುಃಖ ತಾಳಲಾರದೆ, ನಾನು ನನ್ನ ಹೆಂಡತಿಯು ಸಾಯುತ್ತೇವೆ. ಆಗ ರಾಮನಿಗೆ ಬಾಲಹತ್ಯೆ, ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯೆ, ಸ್ತ್ರೀಹತ್ಯೆಗಳ ಪಾಪ ಬರುವದು.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ:- ದುಃಖದಿಂದ ಗೋಳಾಡುವ ಆ ದ್ವಿಜನ ವಿಲಾಪವನ್ನು ರಾಜನು ಕೇಳಿದನು. ಅವನನ್ನು ಸಂತೈಸಿದನು. ಮತ್ತು ವಶಿಷ್ಠರನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನು.

ರಾಮ :- ಗುರುಗಳೆ, ನಾನು ಈಗ ಏನು ಮಾಡಲಿ ? ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಪ್ರಾಣ ನೀಗಲೇ? ಈ ವೃದ್ಧನ ಮಾತು ಕೇಳಿ ನಾನು ಹೇಗೆ ಪರಿಶುದ್ಧನಾಗಲಿ ? ಆಗ ವಶಿಷ್ಠರ ಎದುರು ನಿಂತುಕೊಂಡ ನಾರದರೂ ರಾಮನಿಗೆ ನುಡಿದರು, ಅಲ್ಲಿರುವ ಋಷಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಕಿವಿತೆರೆದು ನಾರದರ ಮಾತನ್ನು ಆಲಿಸಿದರು.

ನಾರದ :- ರಾಮನೆ, ಹಿಂದೆ ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ದ್ವಿಜರು ಮಾತ್ರ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ದ್ವಿಜೇತರರಾರೂ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಆಗ ಅಕಾಲ ಮರಣವನ್ನು ಹೊಂದದೆ ಚಿರಂಜೀವಿಗಳಾಗಿ ಇರುತ್ತಿದ್ದರು. ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ದ್ವಿಜ ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಮಿಕ್ಕವರಿಗೆ ಅಂತಹ ತಪಸ್ಸು ನಿಷಿದ್ಧವಿದೆ. ಈಗ ನಿನ್ನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಶೂದ್ರನು ಉಗ್ರವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಆ ಪಾಪವು ನಿನಗೆ ತಟ್ಟಿ, ಅದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಪ್ರಜೆಯಾದ ಇವನ ಮಗನು ಮರಣಹೊಂದಿದ್ದಾನೆ. ಯಾವ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಧರ್ಮಕಾರ್ಯಗಳು ನಡೆಯುವವೋ ಅದರ ಕಾಲಭಾಗ ರಾಜನಿಗೆಸಿಗುವದು. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ದೇಶದಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಎಲ್ಲಿ ಅಧರ್ಮಕಾರ್ಯ ನಡೆಯುವದೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದು ಆ ಕಾರ್ಯಮಾಡಿದರೆ ದ್ವಿಜನ ಮಗನೂ ಉಳಿಯುತ್ತಾನೆ, ನಿನ್ನ ಧರ್ಮವೂ ಉಳಿಯುತ್ತದೆ.

ಆಗ ರಾಮನು ಸಂತೋಷಗೊಂಡು ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೆ ಹೇಳಿದನು.

ರಾಮ :- ಲಕ್ಷ್ಮಣನೆ ಹೋಗು ಈ ದ್ವಿಜನನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸು, ಆ ಮಗುವಿನ ಶರೀರವನ್ನು ಎಣ್ಣೆಯ ದೋಣಿಯಲ್ಲಿ ಇರಿಸು. ಗಂಧ, ತೈಲಗಳಿಂದ ಆ ಮಗುವಿನ ಶರೀರವು ಕೊಳೆಯದಂತೆ ನೋಡಿಕೊ. ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ರಹಸ್ಯವಾಗಿ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ರಾಮನು ಪುಷ್ಪಕ ವಿಮಾನವನ್ನು ನೆನೆದ. ಕೂಡಲೇ ಅದು ಆಗಮಿಸಿತು. ಅನಂತರ ರಾಮಚಂದ್ರನು ನಾರದ ಋಷಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ. ಧನುರ್ಬಾಣಗಳನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ವಿಮಾನವನ್ನು ಆರೋಹಣ ಮಾಡಿದನು. ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಭರತರನ್ನು ರಾಜ್ಯ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ನಿಯಮಿಸಿ, ವಿಮಾನರೂಢನಾಗಿ ಹಿಮಾಲಯ ಪರ್ವತಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಆ ಹಿಮವತಪರ್ವತದ ಬದಿಯ ಸರೋವರದ ತೀರದಲ್ಲಿ ತಲೆ ಕೆಳಗುಮಾಡಿ, ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸುವ ಓರ್ವ ತಾಪಸನು ಅವನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿದ್ದನು ಅವನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕೇಳಿದನು.

'ತಾಪಸನೇ ನೀನು ಧನ್ಯ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಯಾವ ಜಾತಿಯವರು ಮಾಡಿದರು ವೃದ್ಧಿಯಾಗುವದು ನಿನಗೆ ಗೊತ್ತು? ನಾನು ದಶರಥನ ಮಗ ರಾಮ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆ ನೀನು ದ್ವಿಜನಾದರೆ ನಿನಗೆ ಕಲ್ಯಾಣವಾಗಲಿ ನೀನು ದ್ವಿಜನೋ ಕ್ಷತ್ರಿಯನೋ, ವೈಶ್ಯನೋ, ಶೂದ್ರನೋ, ನಿಜಹೇಳು. ತಪಸ್ಸು ಕೂಡ, ಸಾತ್ವಿಕ, ರಾಜಸ, ತಾಮಸ ಎಂದು ಮೂರು ಬಗೆಯಿದೆ, ಸತ್ಯಾತ್ಮಕವಾದ ತಪಸ್ಸುಕೂಡ, ಸಾತ್ವಿಕ, ರಾಜ, ತಾಮಸ ಎಂದು ಮೂರು ಬಗೆಯಿದೆ, ಸತ್ಯಾತ್ಮಕವಾದ ತಪಸ್ಸು ಸಾತ್ವಿಕ ಎನಿಸುತ್ತದೆ.ಶಕ್ಯಾತ್ಮಕವಾದುದು ರಾಜಸ, ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಆತ್ಮೋದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಇನ್ನೊಂದು ಲೋಕೋದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಇರುತ್ತವೆ. ಮೊದಲನೆಯದನ್ನು ದ್ವಿಜರು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ ಇದರಿಂದ ಮೋಕ್ಷಾದಿಪುರುಷಾರ್ಥಗಳು ಲಭಿಸುತ್ತವೆ. ಎರಡನೆಯದು ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ ಅದರಿಂದ ಲೋಕೋಪಕಾರ. ಪರರ ನಾಶಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡುವ ತಾಮಸ ತಪಸ್ಸು, ಅದಕ್ಕೆ ಅಸುರ ತಪಸ್ಸು ಎಂದು ಕರೆಯುವರು. ಅದರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಅವಯವಗಳನ್ನೇ ಕತ್ತರಿಸಿ ನೆತ್ತರು ಮೆತ್ತಿದಂತೆಯೇ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಆಹುತಿ ನೀಡುವದೋ, ಮೊದಲಾದ ಕ್ರೂರವ್ಯಾಪಾರಗಳಿರುತ್ತವೆ. ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನಾದರೂ ಹೊಂದಬೇಕು. ಮರಣವನ್ನಾದರೂ ಅಪ್ಪಬೇಕು ಎಂಬ ಛಲದಿಂದ ಮಾಡುವದು ಅಸುರ ತಪಸ್ಸು

ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ನೀನು ಮಾಡುವ ತಪಸ್ಸಿನ ರೀತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ನಿನ್ನದು ಅಸುರ ತಪಸ್ಸು ಎನಿಸುತ್ತದೆ. ನೀನು ದ್ವಿಜನಾಗಿರಲಿಕ್ಕಿಲ್ಲ. ನೀನು ಸತ್ಯವನ್ನು ನುಡಿದರೆ ನಿನ್ನ ತಪಸ್ಸು ಸಿದ್ಧಿಸುತ್ತದೆ. ಸುಳ್ಳುಹೇಳಿದರೆ ಬದುಕಲಾರೆ.'

ತಪಸ್ವಿ :- ರಾಜಶ್ರೇಷ್ಠನೆ, ನಿನಗೆ ಸ್ವಾಗತ. ಬಹಳ ಕಾಲದ ಮೇಲೆ,ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದೆ. ನೀನು ನನ್ನ ತಂದೆ ಇದ್ದಂತೆ, ಎಲ್ಲ ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೂ ರಾಜನೆಂದರೆ ತಂದೆ ಇದ್ದಂತೆ ತಾನೆ? ನಾನು ದೇವಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕೆಂದು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಶಂಬೂಕ ಎಂದು ನನ್ನ ಹೆಸರು.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ದೇವಲೋಕವನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವ ಆಸೆಯಿಂದ ತಪಸ್ವಿ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದ ಕೂಡಲೇ ರಾಮನಿಗೆ ಕೋಪ ಬಂದು, ಅವನು ಒರೆಯಿಂದ ಖಡ್ಗವನ್ನು ಹಿರಿದು ಶಂಬೂಕನ ತಲೆಯನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದನು. ಆಕಾಶದಿಂದ ಪುಷ್ಪವೃಷ್ಟಿ ಆಯಿತು. ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ಬಂದು, ರಾಮನ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಶಂಸಿಸಿದರು. 'ನಿನಗೆ ಬೇಕಾದ ವರಗಳನ್ನು ಕೇಳು' ಎಂದು ಹೇಳಿದರು.

ರಾಮ :- ದೇವತೆಗಳೆ, ನೀವು ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಪ್ರಸನ್ನರಾಗಿದ್ದರೆ ಈ ದ್ವಿಜನ ಮಗನು ಬದುಕಲಿ, ನನ್ನ ತಪ್ಪಿನಿಂದ ಈ ದ್ವಿಜನ ಏಕಮಾತ್ರ ಪುತ್ರನಾದ ಈ ಬಾಲಕನು ಮರಣಹೊಂದಿದ್ದಾನೆ. ಅವನನ್ನು ನನ್ನ ಆಯುಷ್ಯದ ಕಾಲು ಭಾಗ ಕೊಟ್ಟಾದರೂ ಬದುಕಿಸಿಕೊಡುತ್ತೇನೆ ಎಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ನಿಮ್ಮ ವರದಿಂದ ಅವನು ಬದುಕಿದರೆ ನನಗೆ ಕೋಟಿ ವರಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಕ್ಕಿಂತ ಅಧಿಕವಾಗುವದು.

ದೇವತೆಗಳು :- ರಾಮನೆ, ನೀನು ದೇವಲೋಕವನ್ನು ಗೆಲ್ಲುವ ದುರಾಶೆಯಿಂದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಕೈಕೊಂಡ ಈ ಪಾಪಿಯನ್ನು ಕೊಂದ ಮರುಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಆ ದ್ವಿಜಕುಮಾರನು ಬದುಕಿದ್ದಾನೆ. ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಾಣ ಬಂದು ಬಂಧುಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿ ಕೊಂಡಿದ್ದಾನೆ. ನಿನಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದಾಗಲಿ, ನಾವು ಅಗಸ್ತ್ಯನ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಆ ಮಹಾಮುನಿಯನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.' ಹಾಗೆ ಆಗಲಿ, ಎಂದು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿ ರಾಮನು ಪುಷ್ಪಕ ವಿಮಾನವನ್ನು ಆರೋಹಣ ಮಾಡಿದನು.

ಇತಿ ಪದ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣ ಭಾಗ-೧ರ ಸೃಷ್ಟಿಖಂಡದಲ್ಲಿನ
ದುರುದ್ದೇಶದ ತಪಸ್ಸು ಮೂವತ್ತೆರಡನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

ಶ್ವೇತರಾಜನ ಉದ್ಧಾರ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೩೩

॥ಪುಲಸ್ತ್ಯ ಉವಾಚ॥

ತತೋ ದೇವಾಃ ಪ್ರಯಾತಾಸ್ತೇ ವಿಮಾನೈರ್ಬಹುಭಿಸ್ತದಾ ।
ರಾಮೋಽಪ್ಯನುಜಗಾಮಾಶು ಕುಂಭಯೋನೇಸ್ತಪೋವನಂ ॥

ಪುಲಸ್ತ್ಯ:- ಅನಂತರ ದೇವತೆಗಳು ಅನೇಕ ವಿಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಅಗಸ್ತ್ಯನ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು. ರಾಮನು ಕೂಡ ಪುಷ್ಪಕ ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು ಅವರನ್ನು ಆ ತಪೋವನಕ್ಕೆ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದನು. ಆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಮನು ಲೋಕರಾಧನೆಗಾಗಿ ಸೀತೆಯನ್ನು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದನು. ಅದರಿಂದ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಹಳ ವ್ಯಥೆ ತುಂಬಿತ್ತು. ಲೋಕಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ತಪಾನುಷ್ಠಾನಗೈಯುವ ಅಗಸ್ತ್ಯನನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಸೂರ್ಯನ ಉದಯವಾಗುವಾಗ ಹಿಮವು ಕರಗುವಂತೆ ತನ್ನ ದುಃಖವು ಕರಗಬಹುದೆಂದು ಅವನು ಭಾವಿಸಿದ್ದನು. ರಾಮನು ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳು ಅಗಸ್ತ್ಯಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಹೋಗಿದ್ದವರು. ದೇವತೆಗಳು ಅತ್ತ ಹೋದ ಬಳಿಕ ಇತ್ತ ರಾಮನು ಪುಷ್ಪಕ ವಿಮಾನದಿಂದ ಇಳಿದು ಅಗಸ್ತ್ಯ ಮುನಿಗೆ ವಂದಿಸಿದನು. ಮಹರ್ಷಿ ಅಗಸ್ತ್ಯನು ರಾಮಭದ್ರನಿಗೆ ಸ್ವಾಗತಮಾಡಿ ಆದರದಿಂದ ನುಡಿದನು.

ಅಗಸ್ತ್ಯ :- ಜಗದ್ವಂದ್ಯನಾದ ರಾಮರಾಜನೆ, ನಿನಗೆ ವಂದನೆ. ನಿನ್ನ ದರ್ಶನದಿಂದ ನಾನು ಹಾಗೂ ಇಲ್ಲಿಇರುವ ಎಲ್ಲ ಮುನಿಗಳು ಪವಿತ್ರರಾಗಿದ್ದೇವೆ. ನಾವು ನೀಡುವ ಈ ಅರ್ಘ್ಯ ಪಾದ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸು. ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ನಿತ್ಯವೂ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಪೂಜಿಸುತ್ತೇನೆ, ನೀನು ಅನಂತಗುಣ ಪರಿಪೂರ್ಣನೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ದೇವಲೋಕದ ದುರಾಶೆಯಿಂದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಶಂಬೂಕನನ್ನು ನೀನು ಸಂಹರಿಸಿದೆ ಎಂದು ದೇವತೆಗಳು ನನಗೆ ತಿಳಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಪೂಜ್ಯನೆ ಇಂದು ಈ ನನ್ನ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿಯೇ ಇರು.

ರಾಮ :- ಪೂಜ್ಯರೆ, ನಾನು ಕ್ಷತ್ರಿಯನಷ್ಟೇ ! ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ದಾನ ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳಬಾರದು, ಮೇಲಾಗಿ ನಾನು ಈಗ ಕುಟುಂಬಿಯೂ ಅಲ್ಲ. ಸೀತೆಯನ್ನು ತೊರೆದುಬಿಟ್ಟಿದ್ದೇನೆ. ಮಕ್ಕಳೊಂದಿಗನೂ ಅಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ದಾನ ತೆಗೆದು ಕೊಳ್ಳಲು ಯಾವ ಅರ್ಹತೆಯೂ ನನ್ನಲ್ಲಿಲ್ಲ ಈಗ ನನಗೆ ಆಪತ್ಕಾಲವೂ ಇಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾನು ದಾನ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರೆ ಪಾಪ ಬರುವದು.

ಕೇವಲಂ ದೋಷಭಾಗೀ ಚ ಭವಾಮೀಹ ನ ಸಂಶಯಃ।
ಕಷ್ಟಾಂ ಚೈವ ದಶಾಂ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಕ್ಷತ್ರಿಯೋಽಪಿ ಪ್ರತಿಗ್ರಹಂಽ
ಕುರ್ವನ್ ದೋಷಮಾಪ್ನೋತಿ ಮನುರೇವಾತ್ರ ಕಾರಣಂ।
ವೃದ್ಧೌ ಚ ಮಾತಾಪಿತರೌ ಸಾಧ್ವೀ ಭಾರ್ಯಾ ಶಿಶುಃ ಸುತಃ।

ಸಂಕಟಕಾಲಬಂದಾಗ ಕಠಿಣ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ಷತ್ರಿಯನು ಕೂಡ ದಾನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದರೆ ಪಾಪ ಬರುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಮನು ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ಮುದುಕರಾದ ತಾಯಿ ತಂದೆ, ಒಳ್ಳೇ ಹೆಂಡತಿ, ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳು ಇವರ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ನೂರಾರು ಸಲ್ಲದ ಕೆಲಸ ಮಾಡಿದರೂ ಪರವಾಯಿಲ್ಲ, ಅವರನ್ನು ಉಪವಾಸ ಮಾತ್ರ ಹಾಕಬಾರದು. ತಾಯಿ ತಂದೆ ಮಡದಿ ಮಕ್ಕಳ

ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ದುಷ್ಟಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿದರೂ ಅವರನ್ನುಪೋಷಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಮನುವಿನ ವಚನವಿದ್ದರೂ, ನಾನು ಈಗ ಕಷ್ಟದಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. ನನಗೆ ಮಡದಿ ಮಕ್ಕಳೂ ಇಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ತಮ್ಮ ದಾನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಲಾರೆ.

ಅಗಸ್ತ್ಯ :- ರಾಘವನೆ, ನೀನು ಮೂರು ಲೋಕವನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಲು ಸಮರ್ಥವಾಗಿರುವಿ, ಈಗ ನನ್ನ ಉದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಈ ದಾನವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸು, ತಪಸ್ವಿಯಾದ ನನ್ನನ್ನು ನೀನು ಈ ಆಭರಣದ ಪ್ರತಿಗ್ರಹಣದಿಂದ ಉದ್ಧರಿಸಲು ಸಮರ್ಥನಾಗಿರುವೆ.

ರಾಮ :- ದ್ವಿಜನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದನ್ನು ಕ್ಷತ್ರಿಯನು ತನ್ನ ಸ್ವಧರ್ಮವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೇಗೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು ಹೇಗೆ ಹೇಳು?

ಅಗಸ್ತ್ಯ :- ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ರಾಜನೇ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆಗ ಅಸಾಯಕರಾದ ಪ್ರಜೆಗಳು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಕೇಳಿಕೊಂಡರು.

ಪ್ರಜೆಗಳು :- ದೇವ, ದೇವತೆಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಇಂದ್ರನು ರಾಜನಾಗಿದ್ದಾನೆ ಅದರಂತೆ ನಮ್ಮೆಲ್ಲ ಮಾನವರಿಗೂ ಒಬ್ಬ ರಾಜನನ್ನು ಕರುಣಿಸು. ಪ್ರಜೆಗಳ ಈ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಇಂದ್ರನೇ ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲ ಲೋಕಪಾಲಕರನ್ನು ಕರೆದು ಒಂದೊಂದು ತೇಜೋಭಾಗವನ್ನು ರಾಜನಿಗಾಗಿ ಕೊಡಲು ಹೇಳಿದನು. ಆಗ ಎಂಟೂ ಲೋಕಪಾಲಕರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಕಾಲು ಭಾಗವನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಟ್ಟರು. ಅದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ರಾಜನನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದನು. ತಮ್ಮ ಅಂಶವನ್ನು ಅದರಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ, ಪ್ರಜೆಗಳ ಕ್ಷೇಮಂಕರನನ್ನಾಗಿ ರಾಜನನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದರು.

ಆ ರಾಜನು ತನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಇಂದ್ರನ ಭಾಗದಿಂದ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅಪ್ಪಣೆ ನೀಡುತ್ತಾನೆ. ವರುಣನ ಅಂಶದಿಂದ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ. ಕುಬೇರಾಂಶದಿಂದ ಬೇಡಿದ್ದನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಯಮನ ಅಂಶದಿಂದ ಶಿಕ್ಷಿಸುತ್ತಾನೆ. ನೀನು ಕೂಡ ಎಲ್ಲ ಲೋಕಪಾಲಕರ ಅಂಶದಿಂದ ಒಡಗೂಡಿರುವೆ. ನಾನು ಕೊಡುವ ಈ ಆಭರಣವು ಅನರ್ಘ್ಯವಾದುದು. ಇದು ರಾಜ ಶ್ರೇಷ್ಠರಲ್ಲಿ ಇರಲು ಅರ್ಹವಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ಇದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸು.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ಋಷಿಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ರಾಮನು ಆ ಆಭರಣವನ್ನು, ಜ್ವಲಿಸುವ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡನು. ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ರಾಮನು ಈಕ್ಷಿಸಿದನು. ಅದರಲ್ಲಿ ವಿಚಿತ್ರವಾದ ನೆಲ್ಲಿಕಾಯಿಯಷ್ಟು ದೊಡ್ಡದಾದ ಮುತ್ತು ವಜ್ರ, ನೀಲ, ಹವಳ, ಪದ್ಮರಾಗ, ಗೋಮೇಧಕ, ವೈಡೂರ್ಯ, ಪುಷ್ಯರಾಗ ಮುಂತಾದ ಮಣಿಗಳನ್ನು, ಬಿಡಿ ಬಿಡಿಯಾಗಿ ಚಿನ್ನದಿಂದ ಕಟ್ಟಿದರು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ರಾಮನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವಿಚಾರ ಬಂದಿತು. ಇಂತಹ ರತ್ನವನ್ನು ನಾನು ಎಂದೂ ನೋಡಿಲ್ಲ. ಇದರಲ್ಲಿ ಕೆತ್ತಿದ ಒಂದೊಂದು ರತ್ನವು ಭೂಮಿಯ ಬೆಲೆಗೆ ಸಮನಾಗಿದೆ. ಅಯೋಧ್ಯೆಯಲ್ಲಾಗಲಿ. ವಿಭೀಷಣನ ಲಂಕೆಯಲ್ಲಾಗಲಿ ನಾನು ಇಂತಹ ಅಮೂಲ್ಯ ಕಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಕಂಡಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಯೋಚಿಸಿ, ರಾಮನು ಅಗಸ್ತ್ಯರನ್ನು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದನು.

ರಾಮ :- ಮಹರ್ಷಿಗಳೆ, ಈ ಅನರ್ಘ್ಯವಾದ ರತ್ನವು ನಿಮಗೆ ಎಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಸಿಕ್ಕಿತು ಯಾರು ಮಾಡಿದರು? ಯಾವ ರತ್ನದ ಕಾಂತಿಯು ಕೆಳಗಡೆ ಬೀಳುವದೋ ಅದು ಅಧಮ. ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಾಗ ಸುತ್ತಲಿನ ದಿಕ್ಕುಗಳು ಪ್ರಕಾಶಿತವಾದರೆ ಅದು ಮಧ್ಯಮ ಕೆಳಗೆ, ಮೇಲೆ,

ಸುತ್ತಲೂ, ಬೆಳಕು ಹರಡಿದಂತೆ ಯಾವುದರಿಂದ ಪ್ರಕಾಶವು ಹಬ್ಬುವದೊ ಅದು ಉತ್ತಮ. ಅಂತಹ ಉತ್ತಮ ರತ್ನಗಳಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವೆನಿಸಿದ ಈ ರಾಜ ರತ್ನಗಳಿಂದ ಒಡಗೂಡಿದ ಈ ಆಭರಣವು ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹೇಗೆಬಂದಿತು?

ಅಗಸ್ತ್ಯ:- ಇದೊಂದು ದೊಡ್ಡ ಕತೆ. ನಿನಗೆ ಕುತೂಹಲವಿದ್ದರೆ ರಾಮ, ಕೇಳು. ಹಿಂದೆ ಇದೇ ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ನೂರು ಯೋಜನ ವಿಸ್ತೀರ್ಣವಾದ ಅರಣ್ಯವಿದ್ದಿತು. ಜನರ ಗಲಾಟೆ ಇಲ್ಲದೆ, ಏಕಾಂತರಮಣೀಯವಾಗಿತ್ತು-ಆ ವನ ಪ್ರಾಂತ. ತಪಸ್ಸು ಮಾಡ ಬೇಕೆಂದು ನಾನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದೆ. ನಿಸರ್ಗ ಸೌಂದರ್ಯದ ನೆಲೆ ಬೀಡಾಗಿತ್ತು ಆ ಕಾಡು.

ಬಗೆ ಬಗೆಯ ಮರ, ಬಳ್ಳಿ, ಹಣ್ಣು, ಹಂಪಲ, ಗೆಡ್ಡೆ ಗೆಣಸು, ಸಸ್ಯ ಸಮೃದ್ಧಿ ಅಲ್ಲಿ. ಆ ಕಾಡಿನ ನಡುವೆ ಒಂದು ಸರೋವರ, ವಿಸ್ತಾರದಲ್ಲಿ ಅದು ಒಂದು ಯೋಜನ ಪರಿಮಿತ. ಹಂಸ ಬಕ, ಕಾರಂಡವ ಮುಂತಾದ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಅಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಅಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಒಂದು ಆಶ್ಚರ್ಯವು ಕಂಡಿತು. ಪ್ರಾಣವಿಲ್ಲದ ದೇಹವು ಅಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿತ್ತು ಆ ಸರೋವರದ ದಡದಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಆಶ್ರಮವಿದ್ದಿತು. ಜೀರ್ಣವಾದ ಆ ಎಲೆ ಮನೆಯ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ತಪಸ್ವಿಯೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಅಂದು ರಾತ್ರಿ ನಾನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಶೂನ್ಯಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡೆ.

ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ಎದ್ದು, ನಾನು ಆ ಸರೋವರದ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ತಿರುಗಾಡುವಾಗ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಶವವು ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬಿತ್ತು. ಅದರ ಆಕಾರ ಮತ್ತು ದಿವ್ಯಕಾಂತಿಗಳನ್ನು ಕಂಡು ಇದು ಯಾವುದಾದರೂ ರಾಜನ ಶವ ಇರಬೇಕೆಂದು ಎನಿಸಿತು. ಇದು ಯಾರ ದೇಹ ? ಈ ರಾಜನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹೇಗೆ ಬಂದನು? ಮರಣಹೊಂದುವ ಕಾರಣವೇನಿರಬಹುದು ? ಎಂದು ನಾನು ಯೋಚಿಸುತ್ತ ನಿಂತೆ. ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹಂಸ ಹೂಡಿದ ಒಂದು ದಿವ್ಯ ವಿಮಾನವು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಆ ವಿಮಾನದಿಂದ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು ಕೆಳಗೆ ಇಳಿದನು. ಆ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿದನು. ಅನಂತರ ಆ ಕೊಬ್ಬಿದ ದೇಹದ ಹೆಣ ಬಿದ್ದ ಕಡೆಗೆ ಬಂದನು. ಆ ಶವದ ಮಾಂಸವನ್ನು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ತಿಂದನು. ಮತ್ತೆ ಸರೋವರ ದಲ್ಲಿಳಿದು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ ವಿಮಾನವನ್ನು ಏರಿದನು. ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ನಾನು ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ ಅವನನ್ನು ಕೇಳಿದೆನು.

''ಪುಣ್ಯವಂತ, ನೀನು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದ ವಿಮಾನದಿಂದ ಬಂದಿರುವದರಿಂದ ಮಹಾಭಾಗ್ಯಶಾಲಿ ಎಂದು ತಿಳಿದೆ. ಆದರೆ ನಿನ್ನ ಆಹಾರವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಅಸಹ್ಯ ಬರುವದು ಇದು ಹೀಗೇಕೆ ? ದೇವಸಮಾನನಾದ ನೀನು ಯಾರು? ಇಂತಹ ಕೆಟ್ಟ ಆಹಾರವನ್ನು ನೀನು ಏಕೆ ತಿನ್ನುತ್ತಿ? ನೀನು ಈಗ ಇರುವದು ಎಲ್ಲಿ? ನಿನಗೆ ಈ ಶವವನ್ನು ತಿನ್ನುವ ಪ್ರಸಂಗ ಬರಲು ಕಾರಣವೇನು? ಎಲ್ಲವನ್ನು ಹೇಳು'' ಆಗ ಆ ಸ್ವರ್ಗೀಯ ಮನುಷ್ಯನು ಕೈಮುಗಿದು ನುಡಿದನು.

ಶ್ವೇತರಾಜ :- ಮಹರ್ಷಿಯೆ, ಪೂರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿದರ್ಭದೇಶದಲ್ಲಿ ವಸುದೇವ ಎಂಬ ರಾಜನಿದ್ದ. ಅವನೇ ನನ್ನ ತಂದೆ. ಅವನಿಗೆ ಇಬ್ಬರು ಹೆಂಡಿರು. ಹಿರಿಯ ಹೆಂಡತಿಯ ಮಗನೇ ನಾನು. ನನ್ನ ಹೆಸರು ಶ್ವೇತ, ಕಿರಿಯ ಹೆಂಡತಿಯ ಮಗ ಸುರಥ. ತಂದೆಯ ಮರಣಾನಂತರ ಪ್ರಜೆಗಳು ನನಗೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿದರು. ಧರ್ಮದಿಂದಲೇ ನಾನು ತಂದೆಯಂತೆ ರಾಜ್ಯಶಾಸನ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೆ.

ಬಹುಕಾಲ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದ ಬಳಿಕ ವೈರಾಗ್ಯ ಹುಟ್ಟಿತು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ. ಮರಣ ಸಿದ್ಧತೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡೆ. ತಪೋವನಕ್ಕೆ ಹೊರಟೆ. ಈ ವನಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಈ ಸರೋವರದ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ತಪವನ್ನು ಕೈಕೊಳ್ಳಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದೆ. ನನ್ನ ತಮ್ಮನಾದ ಸುರಥನನ್ನು ನನ್ನ ಉತ್ತರಾಧಿಕಾರಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ, ಇದೇ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ನಾನು ಎಂಬತ್ತು ಸಾವಿರ ವರ್ಷ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿದೆ. ಅದರಿಂದ ನನಗೆ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿ ಆಯಿತು. ಆದರೆ ಅಲ್ಲಿಯೂ ನನಗೆ ಹಸಿವೆ ಬಾಯಾರಿಕೆಗಳ ಉಪದ್ರವವು ಬಹಳವಾಯಿತು. ತಾಳ ದಾಯಿತು, ಅದರಿಂದ ದುಃಖವಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರನ್ನು ಕೇಳಿದೆ. ''ಪಿತಾಮಹನೆ, ನಾನು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕ, ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕ ದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಹಸಿವು ಬಾಯಾರಿಕೆಗಳು ಬಾಧಿಸುತ್ತಲಿವೆ ಇದು ಯಾವ ಕರ್ಮದ ಫಲ?

ಬ್ರಹ್ಮ :- ನಿನ್ನ ದೇಹದ ಮಾಂಸದ ಹೊರತೂ ನಿನಗೆ ಬೇರೆ ಆಹಾರವು ಇಲ್ಲಿ ಸಿಗ ಲಾರದು. ನೀನು ಘೋರ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ ನಿನ್ನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಕೊಬ್ಬು ಬೆಳೆದಿತ್ತು. ಅದನ್ನೇ ಈಗ ನೀನು ತಿನ್ನಬೇಕು. ನೀನು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಡದಿದ್ದುದು ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ದೊರಕಲಾರದು, ನೀನು ರಾಜನಾಗಿದ್ದಾಗಲೂ ಮನೆಗೆ ಬಂದ ಭಿಕ್ಷುಕರಿಗೆ ಒಂದು ಹಿಡಿ ಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಹಾಕಲಿಲ್ಲ. ಅದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಬಂದರೂ ಹಸಿವು ನೀರಡಿಕೆ ತಪ್ಪಲಲ್ಲಿ.

ಶ್ವೇತ :- ಬ್ರಹ್ಮದೇವ, ನನ್ನ ಶರೀರವನ್ನು ನಾನು ಒಮ್ಮೆ ತಿಂದು ಮುಗಿಸಿ ಬಿಟ್ಟರೆ ನನಗೆ ಬೇರೆ ಆಹಾರವಿಲ್ಲ. ನನಗೆ ದೇಹವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಹಸಿವು ಹಿಂಗಿ ಅಕ್ಷಯ ತೃಪ್ತಿ ಆಗುವಂತೆ ಮಾಡು.

ಬ್ರಹ್ಮ :- ಶ್ವೇತರಾಜನೆ, ನೀನು ತಿಂದಷ್ಟು ನಿನ್ನ ದೇಹವು ಕೊಬ್ಬುವಂತೆ ಮಾಡಿದ್ದೇನೆ. ಅನುದಿನವೂ ನೀನು ಶರೀರದ ಮಾಂಸ ತಿಂದರೂ ಅದು ಕರಗುವದಿಲ್ಲ ಸೊರಗುವದಿಲ್ಲ. ನಿನಗೆ ಸ್ವಮಾಂಸ ಭಕ್ಷಣದಿಂದ ಅಮೃತಪ್ರಾಶನದ ತೃಪ್ತಿ ಆಗುವದು. ಹೀಗೆ ನೀನು ನೂರು ವರ್ಷ ಮಾಂಸ ಭಕ್ಷಣ ಮಾಡುವ ಹೊತ್ತಿಗೆ ಈ ವನಕ್ಕೆ ಅಗಸ್ತ್ಯ ಮುನಿ ಬರುವನು. ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಉದ್ಧರಿಸ ಬಲ್ಲ ಆತ ನಿನ್ನನ್ನೂ ಉದ್ಧರಿಸುವನು. ನಿನ್ನ ಈ ಅಸಹ್ಯವಾದ ಆಹಾರವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವನು.

ಆ ಅಗಸ್ತ್ಯ ಮುನಿಯು ಪುಷ್ಕರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಇದ್ದಾಗ ಬಹಳಷ್ಟು ದೇವಕಾರ್ಯ ಮಾಡಿದ್ದಾನೆ. ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಹಿಂಸಿಸಿ ದುಷ್ಟ ದಾನವರು ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಅಡುಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಸಾಗರದ ನೀರನ್ನು ಕುಡಿದು ಅಗಸ್ತ್ಯನು ಆ ದುರುಳ ದಾನವರು ಬಯಲಿಗೆ ಬೀಳುವಂತೆ ಮಾಡಿದನು. ಆ ಅಗಸ್ತ್ಯನಿಂದ ನೀನು ಗತಿಗಾಣುವೆ' ಎಂದು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ನನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದಾನೆ. ನಾನು ಆ ಅಗಸ್ತ್ಯ ಮುನಿಯ ಆಗಮನವನ್ನು ಎದುರು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ನಾನು ನನ್ನ ದೇಹದ ಮಾಂಸವನ್ನು ತಿನ್ನತೊಡಗಿ ನೂರು ವರ್ಷಗಳಾದವು. ಇನ್ನೂ ಆ ಮುನಿಯು ಎಂದು ಬರುವನೊ...'

ಅಗಸ್ತ್ಯ :- ಶ್ವೇತರಾಜ ನೀನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುವ ಆ ಅಗಸ್ತ್ಯನು- ನಾನೇ. ನಿನ್ನ ಭಾಗ್ಯದಿಂದ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ನಿನ್ನನ್ನು ಉದ್ಧಾರ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ನನ್ನ ಈ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ, ಸತ್ಯಲೋಕದ ವಿಮಾನವನ್ನು ಏರಲು ಹೊರಟ ಆ ರಾಜನು ನನ್ನ ಮುಂದೆ ಬಂದು ಅಡ್ಡ ಬಿದ್ದನು. ಕೈ ಮುಗಿದು, 'ಪೂಜ್ಯರೆ, ದುರಾಹಾರದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿರಿ. ಇದು ನನಗೆ ತಪ್ಪುವಂತೆ ಮಾಡಿರಿ. ನಿಮ್ಮ ದಯೆಯಿಂದ ನನಗೆ ಅಕ್ಷಯ ಸ್ವರ್ಗ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗಲಿ' ಎಂದು

ಬೇಡಿಕೊಂಡು, ಆ ಮಹಾರಾಜನು ತನ್ನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಈ ದಿವ್ಯ ಆಭರಣವನ್ನು ನನಗೆ ಕೊಟ್ಟನು ಮತ್ತು ಹೇಳಿದನು.

''ಮಹಾನುಭಾವರಾದ ಪೂಜ್ಯರೆ, ತಾವು ನನ್ನನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಿದ ಸವಿನೆನಪಿಗಾಗಿ ಇದನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದೇನೆ. ಇದೇ ನನ್ನ ಹಸು, ಹಣ, ಬಟ್ಟೆ, ಭಕ್ಷ್ಯ, ಭೋಜ್ಯ, ಎಲ್ಲವೂ ಇದೆ. ನನ್ನ ಸರ್ವಸ್ವವೇ ಈ ಆಭರಣ. ಇದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ತಾವು ನನ್ನನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕು.'' ಅವನ ಬಿನ್ನಹ ಮನ್ನಿಸಿ ಅವನನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸುವದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಈ ಆಭರಣ ವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದೆನು. ಆಶೆಯಿಂದಲ್ಲ, ರಾಮನೆ, ನಾನು ಆ ಆಭರಣವನ್ನು ನನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡ ಕೂಡಲೆ ಅವನ ಆ ಹಿಂದಿನ ದೇಹವು ಅಲ್ಲಿಯೇ ನಾಶವಾಯಿತು. ಅನಂತರ ಅವನು ನನ್ನ ಆಜ್ಞೆ ಪಡೆದು ವಿಮಾನವೇರಿ ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದನು. ಆ ಶ್ವೇತರಾಜನು ಈ ಆಭರಣವನ್ನು ನನಗೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರಿಂದ ಅವನ ಪಾಪವೆಲ್ಲವೂ ಪರಿಹೃತವಾಯಿತು.

ಇತಿ ಪದ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣ ಭಾಗ-೧ರ ಸೃಷ್ಟಿಖಂಡದಲ್ಲಿನ
ಶ್ವೇತರಾಜನ ಉದ್ಧಾರ ಮೂವತ್ತಮೂರನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

—○—

ದಂಡ್ಯನಾದ ದಂಡರಾಜ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೩೪

॥ಪುಲಸ್ತ್ಯ ಉವಾಚ॥

ತದದ್ಭುತತಮಂ ವಾಕ್ಯಂ ಶ್ರುತ್ವಾಗಸ್ತ್ಯಸ್ಯ ರಾಘವಃ ।
ಗೌರವಾದ್ವಿಸ್ಮಯಾಚ್ಚಾಪಿ ಭೂಯಃ ಪ್ರಷ್ಟುಂ ಪ್ರಚಕ್ರಮೇ ॥

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ಅಗಸ್ತ್ಯ ಮುನಿಯು ಹೇಳಿದ ಮಾತು ಅತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯಕರವಾಗಿತ್ತು. ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ, ರಾಮನಿಗೆ ಆಶ್ಚರ್ಯವೂ ಆಯಿತು. ಅದರಬಗ್ಗೆ ಗೌರವಭಾವವೂ ಉದಿಸಿತು, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅವನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನು.

ರಾಮ :- ವೈದರ್ಭರಾಜನು ತಪಸ್ಸುಮಾಡಲು ಆ ಘೋರ ಗೊಂಡಾರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದ ಕಾರಣವೇನು? ವಿದರ್ಭದೇಶದ ದೊರೆಯಾದ ಆ ಶ್ವೇತರಾಜನು ತಪೋನುಷ್ಠಾನ ಗೈಯುವ ಆ ಗಹನವನಕ್ಕೆ ನೀವು ಯಾವ ಕೆಲಸಕ್ಕಾಗಿ ಹೋಗಿದ್ದಿರಿ? ಆ ವನದ ಸುತ್ತಲೂ ನೂರುಯೋಜನ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ಸಂಚಾರವಿಲ್ಲದಂತಾಗಲು ಕಾರಣವೇನು?

ಅಗಸ್ತ್ಯ :- ರಾಜನೆ, ಹಿಂದೆ, ಮನುರಾಜನು ತನ್ನ ಹಿರಿಯ ಮಗನಾದ ಇಕ್ವಾಕುವಿಗೆ ಪಟ್ಟಗಟ್ಟಿ, 'ಪೃಥ್ವಿಯಲ್ಲಿ ಮುಂಬರುವ ರಾಜಕುಲಗಳಿಗೆಲ್ಲ ನೀನು ರಾಜನಾಗು' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಅದಕ್ಕೆ ಇಕ್ವಾಕುವು ತಮ್ಮ ಅಜ್ಞೆಯಂತೆ ನಡೆಯುತ್ತೇನೆ ಎಂದನು. ಅದರಿಂದ ಮನುರಾಜನಿಗೆ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಅವನು ಮಗನನ್ನು ಕುರಿತು ಮಾತನಾಡಿದನು.

ಮನು :- ನನಗೆ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಈ ನನ್ನ ದೊಡ್ಡ ಕೃತಿಯಾದ ದಂಡ ನೀತಿಯಿಂದ ನೀನು ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು ಆದರೆ ಕಾರಣವಿದ್ದರೇ ದಂಡವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಬೇಕು.

'ಅಪರಾಧಿಷು ಯೋ ದಂಡಃ ಪಾತ್ಯತೇ ಮಾನವೈರಿಹ ।
ಸ ದಂಡೋ ವಿಧಿವನ್ಮುಕ್ತಃ ಸ್ವರ್ಗಂ ನಯತಿ ಪಾರ್ಥಿವಂ' ॥

ನಿಜವಾದ ಅಪರಾಧಿಗೆ ಕ್ರಮ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ದಂಡ ಶಿಕ್ಷೆ ವಿಧಿಸಿದರೆ ಅದರಿಂದ ರಾಜರು ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತಾರೆ. ಆದುದರಿಂದ ದಂಡ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಜಾಗರೂಕವಾಗಿರು. ವಿಚಾರ ಮಾಡಿ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ನೀಡು.

ಅಗಸ್ತ್ಯ:- ಹೀಗೆ ಮಗನಿಗೆ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಮನುರಾಜನು ಬ್ರಹ್ಮ ಲೋಕವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ಅನಂತರ ಮನುಪುತ್ರನಾದ ಇಕ್ಷ್ವಾಕು ರಾಜನು ಒಳ್ಳೇ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಹಡೆಯಬೇಕೆಂದು ವಿಚಾರಿಸಿ, ಅನೇಕ ಪುಣ್ಯ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಆಚರಿಸಿದನು.

ವ್ರತೋಪವಾಸ, ಕೆರೆ, ಕಾಲುವೆ ನಿರ್ಮಾಣ, ಯಜ್ಞ, ಯಾಗ, ಹರಿಗುರು ಸೇವೆ ಮುಂತಾದ ಬಗೆಬಗೆಯ ಪುಣ್ಯ ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ಆ ಇಕ್ಷ್ವಾಕುವಿನ ಸಂತತಿಯು ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಿತು. ಅವರಲ್ಲಿ ಕೊನೆಯವನು ಒಳ್ಳೇ ಶೂರನಾಗಿದ್ದನು. ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಕಷ್ಟು ಪರಿಶ್ರಮವಿದ್ದಿತು. ಪ್ರಜೆಗಳು ಅವನನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ದಂಡ ಎಂದೇ ಹೆಸರಿಟ್ಟನು ಅವನಿಗೆ ಅವನ ತಂದೆ, ಭವಿಷ್ಯದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ದಂಡವನ್ನು ಜೀವನದಲ್ಲಿ ಮುಂಬರುವ ಅನರ್ಥವನ್ನು ಯೋಚಿಸಿ ತಂದೆಗೆ ದುಃಖವಾಯಿತು.

ವಿಂಧ್ಯ ಪರ್ವತದ ಎರಡು ಶಿಖರಗಳ ನಡುವೆ ಆ ತನ್ನ ದಂಡ ಕುಮಾರನಿಗಾಗಿ ತಂದೆಯು ಒಂದು ನಗರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಅದಕ್ಕೆ ಮಧುಮತ್ತ ಎಂದು ಹೆಸರಿಟ್ಟನು. ದಂಡನು ಆ ಪರ್ವತ ಪ್ರಾಂತಕ್ಕೆಲ್ಲ ದೊರೆಯಾಗಿ ತನ್ನ ಪುರೋಹಿತರೊಡನೆ ಆ ನಗರದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿ ರಾಜ್ಯವಾಳಿದನು. ಇಂದ್ರನೇ,ರಾಜ್ಯ ಶಾಸನ ನಡೆಸಿದಂತಿತ್ತು ದಂಡನ ಆ ರಾಜ್ಯದ ಆಡಳಿತ. ಹೀಗೆ ಅನೇಕ ವರ್ಷಕಾಲ ದಂಡ ದೊರೆಯು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಿಘ್ನವಾಗಿ, ನಿಷ್ಕಂಟಕವಾಗಿ ಶಾಸನ ಮಾಡಿದನು.

ಒಂದು ವಸಂತಕಾಲ ವನೋಪವನಗಳಲ್ಲೆಲ್ಲ ಚೈತ್ರ ಚುಂಬನದಿಂದ ಚೆಲುವು ಸೂಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಅರಸನು ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದನು. ಆ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಸಮೀಪದ ಉಪವನದಲ್ಲಿ ಆಚಾರ್ಯಪುತ್ರಿಯು ತಿರುಗಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹದಿನಾರು ವರ್ಷ ಪ್ರಾಯದ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಕಂಡು ರಾಜನ ಮನಸ್ಸು ಮಾರು ಹೋಯಿತು ಚಂದ್ರನಂತೆ ಚೆಲುವು, ತುಂಬಿದ ಮುಖ, ಲಾವಣ್ಯ ಉಕ್ಕುವ ಅಂಗಾಂಗಗಳು, ಮಿಂಚುವ ಮೈ, ಎತ್ತರ ನಿಲುವು, ಸ್ವರ್ಗೀಯ ಚಾರರಂತೆ ಮಹಾರಾಜನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮೋಹಗೊಳಿಸಿದವು. ಇಂತಹ ನಿರ್ಜನ ಅರಣ್ಯದಲ್ಲಿ ಪರಪುರುಷರಾರು ಬರುವದಿಲ್ಲವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ. ಆ ಅಬಲೆಯು ಒಂದೇ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಮಿಂಚಿನ ಮೂರುತಿಯಂತೆ ಆ ವನಾಂತರದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳನ್ನು ಕಂಡು ಮುಗ್ಧನಾದ ಮಹಾರಾಜನು ಅವಳ ಬಳಿ ಹೋಗಿ ಕೇಳಿದನು.

''ನೀನು ಯಾರು ಸುಂದರಿ? ನಿನ್ನ ಈ ಸೌಂದರ್ಯ ಕಂಡು ನಾನು ಮರುಳಾಗಿದ್ದೇನೆ. ನಿನ್ನ ದರ್ಶನದಿಂದಲೇ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಮುಗ್ಧವಾಗಿದೆ. ನಿನ್ನ ತಾರುಣ್ಯ ಹಾಗೂ ಲಾವಣ್ಯಗಳು ಮುನಿಗಳ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕೂಡ ಸೆಳೆಯಲು ಸಾಕು. ನೀನು ದೊರಕದಿದ್ದರೆ ನಾನು ಮರಣ ಹೊಂದುತ್ತೇನೆ. ನಾನು ಬದುಕುವದು ಸಾಯುವದು ನಿನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿದೆ. ನಾನು ನಿನಗೆ ಭಕ್ತ, ದಾಸ. ನನ್ನನ್ನು ಬದುಕಿಸು ನನ್ನ ಪ್ರೇಮ ಭಿಕ್ಷೆ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ನನ್ನನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸು.'' ಕಾಮುಕನಾದ ದಂಡರಾಜನ ಉನ್ಮತ್ತ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಆ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರ ಮಗಳು ಮಾತನಾಡಿದಳು. ವಿನಯ ರಸವು ಒಸರುತ್ತಿತ್ತು ಅವಳ ನುಡಿಗಳಿಂದ.

ಅರಜಾ :- ರಾಜಶ್ರೇಷ್ಠನೆ, ನಾನು ಮಹಾತಪಸ್ವಿ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯನ ಮಗಳು. ಹಿರಿಯ ಮಗಳು ಅರಜಾ ಎಂದು ನನ್ನ ಹೆಸರು. ನಾನು ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರಿಗೆ ಮಗಳು ಆದರೆ ನೀನು ಅವರ ಶಿಷ್ಯ. ಅಂದ ಬಳಿಕ ಧರ್ಮದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನಾನು ನಿನಗೆ ತಂಗಿಯಾಗಬೇಕು. ಅಲ್ಲವೆ ರಾಜೇಂದ್ರ? ತಂಗಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಪ್ರಣಯ ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುವದು ಯೋಗ್ಯವೇ? ನೀನೇ ಯೋಚಿಸು. ಬೇರೆ ದುಷ್ಟರು ನನ್ನನ್ನು ಬಲಾತ್ಕರಿಸಿ ಬಂದರೆ ಅವರಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡುವದು ನಿನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯ. ನನ್ನ ತಂದೆ ಬಹಳ ಕೋಪಿಷ್ಠ. ನಿನ್ನ ಈ ಅಪರಾಧವನ್ನು ತಿಳಿದರೆ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಬೂದಿಮಾಡಿಬಿಟ್ಟಾನು. ಮನಬಂದ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾಗುವದು ರಾಜರ ಧರ್ಮವೇ ಆಗಿದ್ದರೆ ಧರ್ಮಮಾರ್ಗದಿಂದ ನನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನೇ ಕೇಳು. ನನ್ನನ್ನು ನಿನಗೆ ಮದುವೆ ಮಾಡಿಕೊಡಲು ಹೇಳು.

ಹಾಗಾದರೆ ನನ್ನ ಹಾಗೂ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಮಧುರ ಸಂಬಂಧ ಆಗುವದು. ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಯಾವ ದುಃಖಕ್ಕೆ 'ಘೋರ' ಎಂಬ ಸಂಜ್ಞೆ ಇದೆಯೋ ಅಂತಹ ದಾರುಣದುಃಖವನ್ನು ಮಿತಿ ಇಲ್ಲದಷ್ಟು ನೀನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾಗುವದು ನನ್ನ ತಂದೆ ಸಿಟ್ಟಿಗೆದ್ದರೆ ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನೇ ಸುಟ್ಟುಬಿಡುವರು.

ಅಗಸ್ತ್ಯ :- ಶುಕ್ರ ಕುಮಾರಿಯಾದ ಅರಜೆಯು ಇಷ್ಟೆಲ್ಲ ಹೆದರಿಕೆ ಹಾಕಿದರೂ ದಂಡನು ತಲೆ ಹಾಕಿ, ಮತ್ತೆ ಮದೋನ್ಮತ್ತನಂತೆ ನುಡಿದನು.

ದಂಡ :- ಚೆಲುವೆ, ನನ್ನ ಕಾಮ ಕೆರಳಿದೆ, ಹುಚ್ಚು ತಲೆಗೆ ಅಡರಿದೆ, ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಪ್ರೇಮ ಪ್ರಸಾದ ಕರುಣಿಸು. ನನ್ನ ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ನೀನೇ ಈಗ ಬಂಧಿಸಿರುವಿ, ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಅಂಗೀಕರಿಸದಿದ್ದರೆ. ನಾನು ಮರಣಹೊಂದುವದೇ ಖಂಡಿತ ಹಾಗೇ ಮರಣ ಹೊಂದುವದಕ್ಕಿಂತ ನಿನ್ನ ಸಂಗಮಾಡಿ ಸಾಯುವದೇ ಲೇಸು. ಸುಂದರಿ ನಾನು ನಿನ್ನ ಭಕ್ತನಾಗಿದ್ದೇನೆ. ಭಕ್ತನ ಬಳಿಗೆ ಬರಲು ಬೆದರಿಕೆ ಏಕೆ?

ಅಗಸ್ತ್ಯ :- ಹೀಗೆ ನುಡಿದು ದಂಡದೊರೆಯು ಹರೆಯದ ಸಿರಿ ಉಕ್ಕುವ ಆ ಅರಜೆಯನ್ನು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಸೆಳೆದು ಅವಗೆಡಿಸಿದನು, ಇಂತಹ ಘೋರ ಕೃತ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಮದೋನ್ಮತ್ತನಾದ ಆ ದಂಡರಾಜನು ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ತೆರಳಿದನು. ಶುಕ್ರಚಾರ್ಯರ ಮಗಳಾದ ಅರಜೆಯು ವನಪ್ರಾಂತದಿಂದ ಆಶ್ರಮದ ಒಳಗೆ ಬಂದಳು. ಅವಳ ದೇಹವೆಲ್ಲವೂ ಹೆದರಿಕೆಯಿಂದ ನಡುಗುತ್ತಿತ್ತು. ಅದೇ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರು ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಹಸಿದ ಹೊಟ್ಟೆಯಿಂದ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರಿಗೆ ಧೂಳಿ ಧೂಸರಳಾದ ಮಗಳ ಮೈ, ಕೆದರಿದ ಮುಡಿ, ಬೆದರಿದ ಕಣ್ಣು ದೀನ ಮುಖಗಳನ್ನು ನೋಡಿ, ಅವಳ ಮೇಲೆ ಬಲಾತ್ಕಾರ ನಡೆದಿದೆ, ಎಂದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ದಂಡರಾಜನದೇ ಈ ದುಷ್ಕೃತ್ಯ ಎಂಬುದೂ ಅವರಿಗೆ ತಿಳಿದು ಹೋಯಿತು. ಕೂಡಲೇ ಅವರಿಗೆ ಕೋಪವು ನೆತ್ತಿಗೇರಿತು. ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನೇ ಸುಡುವಂತಹ ಕೋಪದಲ್ಲಿ ನುಡಿದರು.

ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯ:- ಶಿಷ್ಯರೆ, ದಂಡರಾಜನ ಈ ಅನ್ಯಾಯದ ಕೃತ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿದಿರಾ! ಉರಿಯುವ ದೀಪದ ಸುಡುವ ಜ್ವಾಲೆಯನ್ನೇ ಅವನು ಇಂದು ಮುಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ಇದರಿಂದ ಬರುವ ಪಾತಕದಿಂದ ಸಪರಿವಾರವಾಗಿ ನಾಶವಾಗುವದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಘೋರ ಪಾಪವನ್ನು ಎಸಗಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಆ ದುರುಳ ದೊರೆಯು ತನ್ನ ದೇಶ, ಸೇನ,

ಆಳು, ವಾಹನ, ಕುಟುಂಬ ಪರಿವಾರದೊಂದಿಗೆ ಘೋರ ಮೃತ್ಯುವನ್ನು ಬೇಗನೇ ಹೊಂದಲಿ, ಅವನ ರಾಜ್ಯದ ಸುತ್ತಲೂ ನೂರು ಯೋಜನೆ ಸುತ್ತಳತೆಯಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರನು ಧೂಳಿಯ ಮಳೆಯನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಾನೆ. ನಿರಂತರವಾದ ಈ ಧೂಳಿ ದಾಳಿಯಿಂದ ಹಾಗೂ ಹುಡಿಪುಡಿಗಳ ಜಡಿಮಳೆಯಿಂದ ಎಲ್ಲ ಸ್ಥಾವರ ಜಂಗಮ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ಕೂಡಲೇ ಕ್ಷಯವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತವೆ. ದಂಡರಾಜನ ರಾಜ್ಯವು ಎಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಇರುವದೋ ಅಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ಎಲ್ಲ ಬೆಟ್ಟ ಬಯಲು, ಉಪವನ ಆಶ್ರಮ, ಮನೆ ಮಠಗಳ ಮೇಲೆ ಅನಿರೀಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಏಳು ದಿನ(ಪಾಂಸು ವೃಷ್ಟಿ;) ಧೂಳಿನ ಮಳೆ ಸಂತತವಾಗಿ ಸುರಿಯುವದು.

ಆದುದರಿಂದ ಬದುಕುವ ಇಚ್ಛೆ ಉಳ್ಳವರು ಈ ಏಳು ದಿನಗಳ ಒಳಗಾಗಿ, ಈ ದಂಡರಾಜ್ಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನೂರು ಯೋಜನದಾಚೆ ಓಡಿಹೋಗಿ ಬದುಕಿಕೊಳ್ಳಿರಿ. ನಮ್ಮ ಆಶ್ರಮದ ಜನರು ಕೂಡ ಇಲ್ಲಿಂದ ಬೇಗನೇ ಹೊರಟು ದಂಡನ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದ ಗಡಿ ಸೀಮೆ ದಾಟಿ ಆಚೆಗೆ ಹೋಗಿ ನೆಲೆಸಿರಿ.

ಅಗಸ್ತ್ಯ :- ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರ ಈ ಭಯಂಕರ ಶಾಪವಚನ ಕೇಳಿ ಅವರ ಶಿಷ್ಯರು ಕೂಡಲೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಸ್ಥಾಳಾಂತರ ಮಾಡಿದರು. ಜನ-ದನಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಕರೆದು ಕೊಂಡು ದಂಡನ ರಾಜ್ಯದಿಂದ ಗಡಿ ದಾಟಿ ಹೊರಟು ಹೋದರು. ಅನಂತರ ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರು ತಮ್ಮ ಮಗಳಾದ ಅರಜೆಗೆ ಹೀಗೆ ಹೇಳಿದರು.

'ದುಷ್ಟ ದೊರೆಯ ಬಲಾತ್ಕಾರಕ್ಕೆ ಬಲಿಯಾದ ಭಾಗ್ಯಹೀನಳೆ, ನೀನೂ ಈ ದುಸ್ಸಂಗದ ದುಷ್ಪರಿಣಾಮ ಅನುಭವಿಸಲೇಬೇಕು. ಒಂದು ಯೋಜನ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಈ ಸುಂದರ ಸರೋವರವು ಇಲ್ಲಿ ಇರುವದಷ್ಟೇ! ಇದರ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ನೀನು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತ ನೂರು ವರ್ಷ ನಿಲ್ಲು. ನಿನ್ನ ಪಾಪವನ್ನೆಲ್ಲ ಕಳೆದುಕೊ,' 'ತಂದೆಯ ಆದೇಶವನ್ನು ಕೇಳಿ, ಅರಜೆಯು ದುಃಖಿತಪ್ತಳಾಗಿ 'ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ' ಎಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಶುಕ್ರಾಚಾರ್ಯರು ಅನಂತರ ಅಲ್ಲಿಂದ ಬೇರೆ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟುಹೋದರು. ಆ ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿಯು ಕೊಟ್ಟ ಶಾಪವು ನಿಜವಾಯಿತು.ಏಳು ದಿನಗಳ ನಂತರ ಪಾಂಸುವೃಷ್ಟಿ ಶುರುವಾಯಿತು. ನೋಡಿದಲ್ಲೆಲ್ಲ ಧೂಳಿದಾಳಿ, ಹುಡಿಯ ಹಾವಳಿ. ವಿಂಧ್ಯ ಪ್ರದೇಶದ ತಪ್ಪಲು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ, ದಂಡನ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲೆಲ್ಲ ರಾಶಿ ರಾಶಿಯಾಗಿ ಧೂಳು ಬಿದ್ದಿತು. ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಹೋಗಿದ್ದರು. ಇದ್ದವರೆಲ್ಲ ನಾಶವಾಗಿದ್ದರು.

ಅಂದಿನಿಂದ ಅದೊಂದ ಭೀಕರ ಬೆಂಗಾಡು ಆಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟಿತು. ಧೂಳಿ ಮಳೆಗೆ ಈಡಾಗಿ ಕೆಟ್ಟ ಕಾಡಾಗಿ ಪರಿವರ್ತಿತಗೊಂಡ ಆ ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಆ ರಾಜನ ಹೆಸರೇ ಬಿದ್ದಿತು. ದಂಡಕಾರಣ್ಯ ಎಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ಇದೇ ಆ ಅರಜೆಯು ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಸರೋವರ, ಶುಕ್ರರ ಶಾಪದಿಂದ ಈ ಸರೋವರದ ಸುತ್ತಮುತ್ತಲಿನ ನೂರು ಯೋಜನ ಪ್ರದೇಶವೆಲ್ಲವೂ ನಿರ್ಮಾನುಷವಾಗಿದೆ. ನೀನು ಕೇಳಿದ್ದರಿಂದ ಹಿಂದಿನ ಕತೆಯಾದ ದಂಡಕಾರಣ್ಯದ ಈ ವೃತ್ತಾಂತ ಹೇಳಿದ್ದೇನೆ. ರಾಮನೆ, ಈಗ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆಯ ಸಮಯವು ಮೀರಲು ಬಂದಿತು. ಈ ಋಷಿಗಳು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣಕುಂಭಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದುಕೊಂಡು ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ಅರ್ಘ್ಯ ಪ್ರದಾನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ದಿವಾಕರನನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ಮಾಡಿದ ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನು ಋಷಿಗಳಿಂದ ಕಲಿತು

ಈಗ ಪಾರಾಯಣ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ರವಿಯು ಅಸ್ತಂಗತನಾದನು. ರಾಮನೇ ನೀನೂ ಹೋಗಿ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ ಮಾಡು'

ಪುಲಸ್ತ್ಯ:- ಋಷಿಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ರಾಮನೂ ಕೂಡ ಆ ಸರೋವರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ತನ್ನ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ ಮಾಡಿ ಪೂರೈಸಿದನು. ಅನಂತರ ರಮಣೀಯವಾದ ಮರ ಬಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ಶೋಭಿಸುವ ಆ ನದೀತೀರದ ವನ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಹದ್ದು ಹಾಗೂ ಒಂದು ಗೂಬೆ ಅನೇಕ ವರ್ಷಗಳಿಂದ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದವು. ಆ ಹದ್ದಿನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ದಿನ ಸ್ವಾರ್ಥವು ತಲೆಗೇರಿತು. ಗೂಬೆಯ ಮನೆಯು ತನ್ನದೆಂದು ಹೇಳಿ ಜಗಳ ತೆಗೆಯಿತು. ಆ ಎರಡೂ ಹಕ್ಕಿಗಳ ನಡುವೆ ನಡೆದ ಕಲಹವು ಶಾಂತವಾಗಲಿಲ್ಲ. ರಾಮನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದದ್ದನ್ನು ನೋಡಿ ಅವೆರಡೂ ಪಕ್ಷಿಗಳು ನ್ಯಾಯ ನಿರ್ಣಯಕ್ಕಾಗಿ ರಾಮನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದವು. ಎರಡೂ ಹಕ್ಕಿಗಳ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಕಲಹಾಗ್ನಿಯ ಕಿಚ್ಚು ಉರಿಯುತ್ತಿತ್ತು. ರಾಮನ ಬಳಿ ಎರಡೂ ಹಕ್ಕಿಗಳು ಬಂದು ನಮಸ್ಕರಿಸಿದವು. ಗೃಧ್ರವು ರಾಮನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿತು

ಗೃಧ್ರವು :- 'ಕಾಂತಿಯುತನಾದ ರಾಮನೆ, ದೇವ ದೈತ್ಯರಿಗೆಲ್ಲ ನೀನೆ ಮುಖ್ಯನೆಂದು ನಾನು ತಿಳಿದಿದ್ದೇನೆ. ಅಷ್ಟೇ ಏಕೆ ದೇವಗುರು ಬೃಹಸ್ಪತಿಗಿಂತಲೂ ನೀನು ಮಿಗಿಲಾದ ಮಹಾಪುರುಷ. ಪ್ರಜೆಗಳ ಹಿಂದುಮುಂದುಗಳನ್ನು ನೀನು ಚನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲೆ. ಮನುಷ್ಯ ಕುಲದಲ್ಲಿ ನೀನೊಬ್ಬ ಚಲುವಿನ ಚಂದ್ರಾಮ. ರಾಮಚಂದ್ರನೆಂದೇ ನಿನ್ನ ಹೆಸರು. ತೇಜಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನೀನು ರವಿ. ಗೌರವದಲ್ಲಿ ಹಿಮಾಚಲ, ಗಾಂಭೀರ್ಯದಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರ. ವೇಗದಲ್ಲಿ ವಾಯು ಕ್ಷಮೆಯಲ್ಲಿ ಭೂಮಿ. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರ, ಹೆಚ್ಚೇನು.

'ಗುರುಸ್ತ್ವಂ ಸರ್ವ ಸಂಪನ್ನೋ ವಿಷ್ಣು ರೂಪೋಸಿ ರಾಘವ ।

ನೀನೇ ಜಗದ್ಗುರು ಸರ್ವಗುಣ ಸಂಪನ್ನನಾದ ನೀನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ ವಿಷ್ಣು ರೂಪವೇ ಆಗಿರುವೆ. ದೇವತೆಗಳಿಗೆಲ್ಲ ಒಡೆಯನಾದ ನೀನು ನನ್ನ ವಿಜ್ಞಾಪನೆಯನ್ನು ಕೇಳು.

ನಾನು ನನ್ನ ಬಾಹು ಪರಾಕ್ರಮದಿಂದ ಒಂದು ಮನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದು ಅದನ್ನು ಈ ಗೂಗೆಯು ತನ್ನದೆಂದು ಹೇಳಿ ಆಕ್ರಮಿಸುತ್ತಲಿದೆ. ನೀನು ಹತ್ತಿರವಿದ್ದರೂ ಇವನು ಇಂತಹ ದುರಾಚಾರನ್ನು ನಡೆಸುವದೆಂದರೆ, ರಾಜನಾದ ನನ್ನ ಆಜ್ಞೆ ಉಲ್ಲಂಘಿಸುವದೆಂದೇ ಅರ್ಥ. ಇದಕ್ಕೆ ಶಾಸನಮಾಡಲು ನೀನೊಬ್ಬನೇ ಸಮರ್ಥ.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ಹದ್ದು ತನ್ನ ಹೇಳಿಕೆಯನ್ನು ಮುಗಿಸಿದ ಬಳಿಕ ಗೂಬೆಯು ನುಡಿಯಿತು.

ಗೂಬೆ :- ರಾಜಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ರಾಮನೆ. ನನ್ನ ಬಿನ್ನಹವನ್ನು ಲಾಲಿಸಬೇಕು. ಇಂದ್ರ, ಚಂದ್ರ, ಸೂರ್ಯ, ಕುಬೇರ, ಯಮ ಮುಂತಾದ ಅಷ್ಟು ದಿಕ್ಪಾಲಕರ ಒಂದೊಂದು ಭಾಗದಿಂದ ರಾಜನು ಆಗಿರುತ್ತಾನೆ. ಅವನಲ್ಲಿ ಮಾನವೀಯತೆಯ ಅಂಶ ಬಹಳ ಕಡಿಮೆ. ನೀನಂತೂ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ನಾರಾಯಣನೇ ಸರಿ.

ದುರ್ಬಲರಿಗೆ ಅನಾಥರಿಗೆ ರಾಜನೇ ಬಲ. ಕಣ್ಣು ಇಲ್ಲದವರಿಗೆ ರಾಜನೇ ಕಣ್ಣು. ನಿರ್ಗತಿಕರಿಗೆ ಗತಿ ರಾಜ, ನಮಗೆ ಕೂಡ ನೀನೇ ಗತಿ. ನಮ್ಮ ಪಕ್ಷಿ ಕುಲದ ನಾಯಕನಾದ ಗರುಡನು ಕೂಡ ನಿನ್ನ ಸೇವಕನೇ ಸರಿ. ನೀನು ಎದುರಿದ್ದಾಗ ನಾವು ಅನಾಥರಲ್ಲ. ನಾಲ್ಕು ವಿಧವಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನೂ ಕೂಡ ಹಿಂದೆ ನೀನೆ ನಿರ್ಮಾಣ ಮಾಡಿರುವೆ. ಈ ಹದ್ದು

ನೀತಿಯ 'ಹದ್ದು' ಮೀರಿ ನನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕು ನನ್ನನ್ನು ಪೀಡಿಸುತ್ತದೆ ಅದಕ್ಕೆ ದೇವತೆಗಳ ಹಾಗೂ ಮಾನವರ ಶಾಸಕನಾದ ನೀನೇ ಶಾಸನ ಮಾಡಬೇಕು.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ಎರಡೂ ಹಕ್ಕಿಗಳ ವಾದವೈಖರಿಯನ್ನು ಕೇಳಿ ರಾಮನು ತನ್ನ ಜಯಂತ, ಸಿದ್ಧಾರ್ಥ, ರಾಷ್ಟ್ರವರ್ಧನ, ಅಶೋಕ, ಧರ್ಮಪಾಲ, ಸುಮಂತ ಎಂಬ ಅಷ್ಟಪ್ರಧಾನರನ್ನು ಕರೆಸಿದನು. ಸರ್ವಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅರಿತವರೂ ನೀತಿ ವಂತರೂ ಆದ ಆತನ ಮಂತ್ರಿಮಂಡಲದೊಂದಿಗೆ ರಾಮನು ಪುಷ್ಪಕ ವಿಮಾನದಿಂದ ಇಳಿದು ಆ ಗೃಧ್ರವನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನು.

ರಾಮ :- ಗೃಧ್ರನೇ ಎಷ್ಟು ವರ್ಷಗಳಿಂದ ನೀನು ಈ ಮನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಿದ್ದೆ.

ಗೃಧ್ರ :- ರಾಜನೆ, ಈ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಕೈ ಮೇಲೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಮಾನವರು ಹುಟ್ಟಲು ಪ್ರಾರಂಭವಾದಾಗ ನಾನು ಈ ಮನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದ್ದೆ. ಅಂದಿನಿಂದಲೂ ಈ ನನ್ನ ಮನೆ ಇರುತ್ತದೆ.

ಗೂಬೆ :- ಪ್ರಭು, ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬರಿ ಮರಗಳು ವನಸ್ಪತಿಗಳು, ಹುಟ್ಟಿದ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಈ ನನ್ನ ಮನೆ ಇರುತ್ತದೆ.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ಎರಡೂ ಹಕ್ಕಿಗಳ ವಚನವನ್ನು ಕೇಳಿ ರಾಮನು ತನ್ನ ಸಭಾಸದಸ್ಯರಿಗೇ ಹೇಳಿದನು.

ರಾಮ:- **ನ ಸಾ ಸಭಾ ಯತ್ರ ನ ಸಂತಿ ವೃದ್ಧಾ**
ವೃದ್ಧಾನ ತೇ ಯೇ ನ ವದಂತಿ ಧರ್ಮಂ ।
ನ ಸೌ ಹಿ ಧರ್ಮೋ ಯತ್ರ ನ ಸತ್ಯಮಸ್ತಿ ॥
ನ ತತ್ಸತ್ಯಂ ಯಚ್ಛಲೇನೋಪಪನ್ನಮ್॥

ಧರ್ಮಾಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಕೇಳಬೇಕಾದರೆ ಸಭೆಯನ್ನು ಕೇಳಬೇಕು. ಮುದುಕರಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಅದು ಸಭೆ ಎನಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಧರ್ಮ ಹೇಳದವರು (ಮುದುಕ) ವೃದ್ಧರಲ್ಲ. ಸತ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿಲ್ಲದಿರುವದು ಧರ್ಮವೆನಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಆ ಸತ್ಯವು ವಂಚನೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರೆ ಅದು ಸತ್ಯವೇ ಅಲ್ಲ.

ಯೇ ತು ಸಭ್ಯಾ ಸ್ಸಭಾಂ ಗತ್ವಾ ತೂಷ್ಣೀಂ ಧ್ಯಾಯಂತ ಆಸತೇ ।
ಯಥಾ ಪ್ರಾಪ್ತಂ ನ ಬ್ರುವತೇ ಸರ್ವೇ ತೇಽನೃತವಾದಿನಃ ॥

ಯೋಗ್ಯರಾದವರು ಸಭೆಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡುತ್ತ. ಯೋಚಿಸುತ್ತ, ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಬಂದ ವಿಷಯವನ್ನು ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಅನುಸಾರವಾಗಿ ವಿಚಾರಿಸಿ ಹೇಳದಿದ್ದರೆ ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಸುಳ್ಳುಗಾರರು

ಜಾನನ್ನ ವಿಬ್ರುವನ್ ಪೃಷ್ಟಃ ಕಾಮಾತ್ಕ್ರೋಧಾತ್ತಥಾ ಭಯಾತ್ ।
ಸಹಸಾ ವಾರುಣಾನ್ ಪಾಶಾನಾತ್ಮನಿ ಪ್ರತಿಮುಂಚತಿ ॥

ವಿಷಯ ಗೊತ್ತಿದ್ದು ಅವರನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ಹೇಳದಿದ್ದರೂ ಪಕ್ಷಪಾತದಿಂದಲೋ. ಕೋಪದಿಂದಲೋ, ಭಯದಿಂದಲೋ, ಹೇಳದಿದ್ದರೂ ಅವರ ಮೇಲೆ ವರುಣ ಪಾಶ ಒಡನೆಯೇ ಬೀಳುತ್ತದೆ.

ತೇಷಾಂ ಸಂವತ್ಸರೇ ಪೂರ್ಣೇ ಪಾಶ ಏಕಃ ಪ್ರಮುಚ್ಯತೇ ।
ತಸ್ಮಾತ್ಸತ್ಯಂ ಪ್ರವಕ್ತವ್ಯಂ ಜಾನತಾ ಸತ್ಯಮಂಜಸಾ ॥

ಒಂದು ವರ್ಷಕಾಲ ಕಳೆದ ಮೇಲೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದು ಕಟ್ಟನ್ನು ಕಳೆದು ಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಸತ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕು. ರಾಮನ ಈ ಮಾತುಗಳ್ಳು ಕೇಳಿ ಮಂತ್ರಿಗಳು ಹೇಳಿದರು.

ಮಂತ್ರಿಗಳು:- ರಾಜನೆ, ಗೂಬೆಯ ಮಾತು ನ್ಯಾಯವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತದೆ. ಹದ್ದಿನ ನುಡಿಯು ಪ್ರಾಮಾಣಿಕವೆನಿಸುವದಿಲ್ಲ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಮಾತೇ ಕೊನೆಯದು. ರಾಜರೆ, ಪರಮ ಪ್ರಮಾಣ.

ಸಚಿವರ ಮಾತು ಕೇಳಿ ರಾಮನು ಇಂತು ನುಡಿದನು.

ರಾಮ :- ವಿಷ್ಣುವಿನ ಅಪ್ಪಣೆಯಿಂದ ಅವನ ನಾಭಿಯಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನನಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರು ಸೃಷ್ಟಿಯ ಆದಿಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸುವರ್ಣ ಕಮಲದಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದು ಸೃಷ್ಟಿ ಮಾಡಲು ಆರಂಭಿಸಿದನು. ಪೃಥ್ವಿ, ವಾಯು, ಪರ್ವತ, ವನಸ್ಪತಿ, ಮನುಷ್ಯ ಮೊದಲು ಎಲ್ಲ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನೂ ಹಾವು, ಮುಂತಾದ ಸರ್ಪಪ್ರಪಂಚವನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು.

ಅದೇ ವೇಳೆಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವರನ್ನು ಹೊಡೆಯ ಹೊರಟ ಮಧು, ಕೈಟಭ, ಎಂಬ ದಾನವರನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವರಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿತನಾದ ವಿಷ್ಣು ಸಂಹರಿಸಿದನು. ಆ ದೈತ್ಯರ ಮೇದಸ್ಸಿನಿಂದ ದೂಷಿತವಾದ ಈ ಭೂಮಿಗೆ ಮೇದಿನೀ ಎಂದು ಹೆಸರು ಬಂದಿತು. ಆದುದರಿಂದ ಇದು ಹದ್ದಿನ ಮನೆಯಲ್ಲ. ಗೂಬೆಯ ಮನೆಯೇ ಆಗಿದೆ. ಈ ಗೃಧ್ರವು ಸುಳ್ಳು ಮಾತನಾಡಿದೆ. ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ಮನೆಯನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿಕೊಂಡಿದೆ. ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ಮನೆಯನ್ನು ತನ್ನದನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲು ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಶಿಕ್ಷೆ ಆಗಲೇಬೇಕು, ಇದಕ್ಕೆ ಸಂಶಯವಿಲ್ಲ. ಆಗ ಒಮ್ಮೆಲೆ, ಆಕಾಶವಾಣಿ ಆಯಿತು

'ರಾಮನೆ, ನೀನು ಈ ಗೃಧ್ರವನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಡ, ಇದು ಈಗಾಗಲೇ ಗೌತಮನ ತಪೋಬಲದಿಂದ ದಗ್ಧವಾಗಿದೆ, ಇದು ಹಿಂದೆ ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತವೆಂಬ ಶೂರನಾಗಿದ್ದಿತು. ಒಂದು ಸಲ ಒಬ್ಬ ದ್ವಿಜನು ಬಂದು ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತನನ್ನು ಭೋಜನ ಯಾಚಿಸಿದನು.

ಆಗ ಋಷಿಯು ಊಟಮಾಡಿ ಒಂದು ಸಾವಿರ ವರ್ಷಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಸಾವಿರ ವರ್ಷ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡಿ ಅಸಂಪ್ರಜ್ಞಾತ ಸಮಾಧಿಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದು, ಅನಂತರ ಎದ್ದು ಭೋಜನ ಬಯಸಿ ಬಂದ ಆ ಮಹರ್ಷಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತನು ತಾನೇ ಅರ್ಘ್ಯ ಪಾದ್ಯಗಳನ್ನು ನೀಡಿದನು. ಮತ್ತು ಮುನಿಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಅಡಿಗೆಯನ್ನೆಲ್ಲ ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದಲೇ ಮಾಡಿದನು. ಮುನಿಯನ್ನು ಎಲೆಯ ಮುಂದೆ ಕೂಡಿಸಿ ತಾನೇ ಬಡಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆಗ ಪಕ್ಕದ ಕೋಣೆಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತನ ಮಡದಿಯು ಆಗಮಿಸಿದಳು. ಆಗ ಮಹಾರಾಜನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅವಳ ಮೈ ಕೈ ಮುಟ್ಟಿ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಲಲ್ಲೆಗರೆದು ಮತ್ತೆ ಬಂದು ಬಡಿಸತೊಡಗಿದನು. ಅದನ್ನು ತಿಳಿದು ತಪಸ್ವಿಗೆ ಕೋಪ ಬಂದಿತು. ಕೂಡಲೇ ಅವನು ಶಾಪಕೊಟ್ಟನು ನೀನು ಹದ್ದು ಆಗು ಎಂದು ಆಗ ಮಹಾರಾಜನು ಮುನಿಗೆ ಬೇಡಿಕೊಂಡನು.

ಬ್ರಹ್ಮದತ್ತ:- ಮಹಾನುಭಾವನೆ, ನನ್ನ ಮೇಲೆ ದಯೆದೋರು. ನನ್ನ ಉದ್ಧಾರವು ಎಂದಿಗಾಗುವದು?

ತಪಸ್ವಿ :- ರಾಜನೆ, ಮುಂದೆ ಇಕ್ಷ್ವಾಕು ವಂಶದ ರಘುಕುಲದಲ್ಲಿ ರಾಮಚಂದ್ರನು ಜನಿಸುವನು. ಆ ತಾವರೆಗಣ್ಣಿನ ಮಹಾನುಭಾವನನ್ನು ನಿನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದ ಕೂಡಲೇ ಶಾಪವು ದೂರವಾಗವದು?''

ರಾಮನು ಈ ಆಕಾಶವಾಣಿ ಕೇಳಿ ದಯಾಪೂರ್ಣವಾದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಆ ಗೃಧ್ರವನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಕೂಡಲೇ ಆ ಹದ್ದಿನ ದೇಹವು ಬಿದ್ದುಹೋಯಿತು. ಗಂಧ ಬಳಿದು, ಮಾಲೆ ಮುಡಿದು, ದಿವ್ಯರೂಪ ಧರಿಸಿದ ಮಹಾಪುರುಷನೊಬ್ಬ ಎದ್ದು ಬಂದು ರಾಮನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ''ಪ್ರಭು, ಇಂದು ನಿನ್ನ ಸಂದರ್ಶನವಾದದ್ದು ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯ, ನಿನ್ನ ಸಂದರ್ಶನದಿಂದ ಈ ಘೋರವಾದ ನರಕದಂತಿರುವ ಗೃಧ್ರಯೋನಿಯಿಂದ ಮುಕ್ತನಾಗಿ ನಾನು ಧನ್ಯನಾದೆ.'' ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ. ಆ ದಿವ್ಯ ಪುರುಷನು ರಾಮನಿಂದ ಬೀಳ್ಕೊಂಡನು. ಇತ್ತ ಶ್ರೀರಾಮಪ್ರಭುವು ಧರ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿದ ನ್ಯಾಯನಿಷ್ಠವಾದ ಗೂಬೆಗೆ 'ನೀನು ನಿನ್ನ ಮನೆಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸು. ನಾನು ಸಂಧ್ಯಾವಂದನೆ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅಗಸ್ತ್ಯಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗುವೆನು' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ತನ್ನ ಸಾಯಂ ಸಂಧ್ಯೆಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಮುಗಿಸಿದನು.

ಬಳಿಕ ಅಗಸ್ತ್ಯರ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ರಾಮನು ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅಗಸ್ತ್ಯರು ರಸಭರಿತವಾದ ಹಣ್ಣುಗಳನ್ನು, ಕಂದಮೂಲಗಳನ್ನು ತಂದು ಇರಿಸಿದ್ದರು. ಬಗೆ ಬಗೆಯ ತರಕಾರಿ, ಭಕ್ಷ್ಯ, ಭೋಜ್ಯಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ್ದರು. ಅಮೃತ ಸಮಾನವಾಗಿದ್ದಿತು ಅಗಸ್ತ್ಯರ ಅಂದಿನ ಆ ಆತಿಥ್ಯ. ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ನೀಡಿದ ಮುನಿಗಳ ಆ ಆತಿಥ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ರಾಮನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು. ಆ ರಾತ್ರಿ ಅಲ್ಲಿಯೇ ವಿಶ್ರಾಂತಿ ಪಡೆದನು. ಮಾರನೇಯ ದಿನ ನಸುಕಿನಲ್ಲಿಯೇ ಎದ್ದು ಆಹ್ನಿಕವನ್ನೆಲ್ಲ ಮುಗಿಸಿದನು. ಶತ್ರುಗಳ ದಮನ ಮಾಡುವ ಶ್ರೀರಾಮ. ಋಷಿಗಳ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ''ಪೂಜರೆ ತಮ್ಮ ದರ್ಶನ ಹಾಗೂ ಸಹವಾಸ, ಸಂಭಾಷಣೆಗಳಿಂದ ನಾನು ಧನ್ಯನಾದೆ. ನನಗೆ ಇನ್ನು ಹೋಗಲು ಅಪ್ಪಣೆ ಕೊಡಿರಿ. ತಮ್ಮನ್ನು ಕಾಣಲು ಮತ್ತೆ ನಾನು ಬರುತ್ತೇನೆ.''

ಅಗಸ್ತ್ಯ :- ರಾಮನೆ, ನೀನು ನುಡಿದ ಒಂದೊಂದು ಅಕ್ಷರವು ಭಾವ ಅರ್ಥದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅತ್ಯದ್ಭುತವಾಗಿವೆ. ನಿನ್ನ ನುಡಿ ಪರಮ ಪಾವನ. ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಒಂದು ಗಳಿಗೆ ನೋಡಿದರೂ ಸಾಕು. ಅವರು ಪವಿತ್ರರಾಗಿ ದೇವ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಗೌರವ ಪಡೆಯುತ್ತಾರೆ. ನಿನ್ನನ್ನು ಕ್ರೂರದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಕಂಡವರು ಕೂಡಲೇ ನರಕದಲ್ಲಿ ಬೀಳುತ್ತಾರೆ. ನೀನೊಬ್ಬ ಲೋಕಪಾವನನಾದ ಪುಣ್ಯಪುರುಷ. ನಿನ್ನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಗಾನ ಮಾಡಿದರೆ ಮಾನವರಿಗೆ ಪರಮಸಿದ್ಧಿಯು ದೊರಕುವದು. ನೀನು ಹೋಗಿ ಬಾ. ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಧರ್ಮದಿಂದ ಪರಿಪಾಲಿಸು''

ಅನಂತರ ರಾಮನು ಅಲ್ಲಿರುವ ಎಲ್ಲ ತಪೋಧನರಿಗೂ, ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠರಿಗೂ ಋಷಿಪುಂಗವ ಅಗಸ್ತ್ಯರಿಗೂ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಪುಷ್ಪಕ ವಿಮಾನ ಆರೋಹಣ ಮಾಡಿದನು. ಅಂದು ಮಧ್ಯಾಹ್ನದ ವೇಳೆಗೆ ಶ್ರೀರಾಮನು ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ ಆಗಮಿಸಿದನು. ಅರಮನೆಯ ಏಳನೇ ಕಕ್ಷೆಯ ಮೇಲ್ಗಡೆಗೆ ಇಳಿದು ಪುಷ್ಪಕ ವಿಮಾನವನ್ನು ತಿರುಗಿ ಕಳಿಸಿದನು.

ಬೇರೆ ಕಕ್ಷೆಯಿಂದ ಹೊರಬಿದ್ದು ದ್ವಾರಪಾಲಕರಿಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣ-ಭರತರಿಗೆ 'ನಾನು ಬಂದ ಸಮಾಚಾರ ತಿಳಿಸಿ, ಕರೆತನ್ನಿರಿ' ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ದ್ವಾರಪಾಲಕರು ಹೋಗಿ

ಲಕ್ಷ್ಮಣ-ಭರತರಿಗೆ ಸಮಾಚಾರ ತಿಳಿಸಿದರು. ಇಬ್ಬರೂ ಕೂಡಲೇ ಹಿರಿಯ ಸೋದರನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದರು. ರಾಮನು ಇಬ್ಬರು ತಮ್ಮಂದಿರನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಬಿಗಿದಪ್ಪಿ 'ನಾನು ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಒಳ್ಳೇ ರೀತಿಯಿಂದ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಬಂದೆ' ಎಂದು ಹೇಳಿ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಕುಳಿತುಕೊಂಡು ಮಾತನಾಡಿದನು.

ರಾಮ :- ಪ್ರೀತಿಯ ಸೋದರರೆ, ನೀವಿಬ್ಬರೂ ನನ್ನ ಆತ್ಮವಿದ್ದಂತೆ. ನಾನು ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಪುಷ್ಕರ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ನಿಂತುಕೊಂಡು ರಾಜಸೂಯ ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿದ್ದೇನೆ. ಪುಷ್ಕರದಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಧರ್ಮಕಾರ್ಯಗಳು ಶಾಶ್ವತ ಪುಣ್ಯದಾಯಕವಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ಹಿಂದೆ ಬ್ರಹ್ಮನು ಮುನ್ನೂರ ಅರವತ್ತು ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ಮಾಡಿದನು. ಚಂದ್ರನು ಇಲ್ಲಿ ರಾಜಸೂಯಯಾಗ ಮಾಡಿ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು, ಉಚ್ಚಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆದನು. ಇದರಂತೆ ಸೂರ್ಯ, ವರುಣರು ಇಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞಗೈದು ಲೋಕಪಾಲರಾದರು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನೂ ಇಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞ ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿದ್ದೇನೆ.

ಭರತ :- ಅಣ್ಣ ನೀನೇ ನಮಗೆ ಪರಮಧರ್ಮ. ಈ ಭೂಮಿ ಎಲ್ಲವೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಆಧರಿಸಿ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತವಾಗಿದೆ. ಎಲ್ಲ ರಾಜರು. ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಒಲೈಸುವಂತೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅದರಂತೆ ನಾವು ಕೂಡ ನಿನ್ನ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿ ಜೀವನದ ಸಾರ್ಥಕ್ಕೆ ಕಂಡಿದ್ದೇವೆ. ಇಂತಹ ಅನೇಕ ಯಜ್ಞಗಳನ್ನು ನೀನು ಈಗಾಗಲೇ ಮಾಡಿರುವೆ. ಆದರೆ ರಾಜಸೂಯಯಾಗದಿಂದ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ವಿನಾಶವಾಗುವದು ಕಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಹಿಂದೆ ಚಂದ್ರನು ರಾಜಸೂಯಯಾಗ ಮಾಡಿದಾಗ, ಬೃಹಸ್ಪತಿಯ ಮಡದಿ ತಾರೆಯನ್ನು ಅಪಹರಿಸಿದ್ದರಿಂದ ದೇವ ದಾನವರ ನಡುವೆ ಯುದ್ಧವಾಯಿತು ಎಂದು ಕೇಳಿದ್ದೇನೆ. ತಾರೆಯ ಮೂಲಕ ನಡೆದದ್ದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ತಾರಕಾಮಯ ಸಂಗ್ರಾಮವೆಂದು ಹೆಸರು ಬಂದಿತು. ವರುಣನು ಯಜ್ಞ ಮಾಡಿದಾಗ ಯುದ್ಧವಾಗಿ ಜಲಚರಗಳೆಲ್ಲ ಧ್ವಂಸವಾದವು.

ಹರಿಶ್ಚಂದ್ರ ಮಾಡಿದ ರಾಜಸೂಯಯಾಗದ ಕೊನೆಯಲ್ಲಿ ಬಕಪಕ್ಷಿ ಹಾಗೂ ಮರಕುಟಕ ಹಕ್ಕಿಗೆ ಯುದ್ಧ ನಡೆದು ಲೋಕಕ್ಷಯವಾಯಿತು. ಆದುದರಿಂದ ರಾಜಸೂಯಯಾಗ ಮಾಡಿದಾಗಲೆಲ್ಲ ಸಣ್ಣ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದ ಆರಂಭವಾಗಿ ರಾಜ, ದೇವತೆಗಳವರೆಗೆ ವಿನಾಶವಾಗುವದು ನಿಶ್ಚಿತವಾದ ವಿಷಯ. ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರಭು, ನೀನು ರಾಜಸೂಯ ಯಾಗ ಕೈಕೊಳ್ಳುವ ಮೊದಲು ಪೂರ್ಣ ವಿಚಾರ ಮಾಡು. ಪ್ರಾಣಿಗಳು ನಾಶವಾಗದಂತೆ ಏರ್ಪಡಿಸು. ಪೂರ್ವ ಕಾಲದಿಂದಲು ನಡೆದು ಬಂದ ಧರ್ಮವನ್ನು ಆಚರಿಸು.

ರಾಮ :- ಧರ್ಮದ ಮರ್ಮ ಅರಿತ ಭರತನೇ, ನಿನ್ನ ಈ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ನನಗೆ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಧರ್ಮವತ್ಸಲನಾದ ಸೋದರ, ನಾನು ರಾಜಸೂಯಯಾಗ ಮಾಡುವುದನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಡುವೆ.

ಪ್ರಾಣಿಗಳ ವಿನಾಶಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಧರ್ಮಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವದಕ್ಕಿಂತ ಪ್ರಾಣಿ ಹಾಗೂ ಪ್ರಜಾಕೋಟಿಗೆ ಉಪಯೋಗ ಬೀಳುವಂತಹ ಧರ್ಮಕಾರ್ಯ ಮಾಡುವದು

ಉಚಿತವಾಗಿದೆ. ಆದುದರಿಂದ ನಾನು ಕೆರೆ, ಕಾಲುವೆಗಳನ್ನು ಕಟ್ಟಿಸಿ, ಅನ್ನಛತ್ರ ಅರವಟ್ಟಿಗೆ, ಇರಿಸುವದು ಮುಂತಾದ ಲೋಕೋಪಕಾರ ಧರ್ಮಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಮಾಡುವೆನು

ಕನ್ಯಾಕುಬ್ಜದಲ್ಲಿ ವಾಮನ ದೇವರನ್ನು ಪ್ರತಿಷ್ಠೆಗೈಯುವೆನು. ಇದರಿಂದ ಭಗೀರಥನ ಕೀರ್ತಿ ಹರಡಿದಂತೆ ನನ್ನ ಕೀರ್ತಿಯೂ ಕೂಡ ಭೂಲೋಕ, ದೇವಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಪಸರಿಸುವದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಂಹೇವಿಲ್ಲ.

ಇತಿ ಪದ್ಮ ಮಹಾಪುರಾಣ ಭಾಗ-೧ರ ಸೃಷ್ಟಿಖಂಡದಲ್ಲಿನ
ದಂಡ್ಯನಾದ ದಂಡರಾಜ ಎಂಬ ಮೂವತ್ತನಾಲ್ಕನೇಯ ಅಧ್ಯಾಯ ಮುಗಿದುದು

—o—

ರಾಮಮಾಡಿದ ವಾಮನ ಸ್ಥಾಪನೆ

ಅಧ್ಯಾಯ - ೩೫

॥ಭೀಷ್ಮ ಉವಾಚ॥

ಕಥಂ ರಾಮೇಣ ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷೇ ಕನ್ಯಾಕುಬ್ಜೇಥ ವಾಮನಃ ।
ಸ್ಥಾಪಿತಃ ಕ್ವ ಚ ಲಬ್ಧೋಽಸೌ ವಿಸ್ತರಾತ್ ಮಮ ಕೀರ್ತಯ ॥

ಭೀಷ್ಮ :- ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿಯೆ, ರಾಮನು ಕನ್ಯಾಕುಬ್ಜದಲ್ಲಿ ವಾಮನನನ್ನು ಹೇಗೆ ಪ್ರತಿಷ್ಠೆ ಮಾಡಿದನು ವಾಮನದೇವರ ಮೂರ್ತಿಯು ಎಲ್ಲಿ ದೊರಕಿತು ಅವನಿಗೆ ಇದೆಲ್ಲವನ್ನು ಹೇಳು.

ರಾಮನ ಕಥೆಯಲ್ಲಿ ಬರುವ ಈ ವಾಮನ ವೃತ್ತಾಂತವು ಮಧುರವೂ ಮನೋಹರವೂ ಪವಿತ್ರವೂ ಆಗಿದೆ. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದರೆ ಕಿವಿಗೆ ಇಂಪು. ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಆನಂದ. ರಾಮನನ್ನು ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಲೇ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರೂ. ಧರ್ಮದ ಮರ್ಮವನ್ನು ಅರಿತ ಬುದ್ಧಿವಂತನಾದ ಆ ಶ್ರೀರಾಮನು ಪೃಥ್ವಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಧರ್ಮದಿಂದ ಆಳುತ್ತಿದ್ದನು. ಆ ರಾಮನು ರಾಜನಾಗಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಧರ್ಮದಿಂದ ಪರಿ ಪಾಲಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಎಲ್ಲ ಗಿಡಗಳು ಹಣ್ಣುಗಳಿಂದ ತುಂಬಿರುತ್ತಿದ್ದವು. ಹೆಚ್ಚು ಕೃಷಿ ಮಾಡದೆ ಭೂಮಿಯು ಬೆಳೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಅಂತಹ ರಾಮನ ಚರಿತ್ರವನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಕೇಳಬೇಕೆಂದು ಬಯಸಿರುವೆ, ತಿಳಿಸು.

ಪುಲಸ್ತ್ಯ :- ಧರ್ಮನಿಷ್ಠನಾದ ರಾಮನು ಮಾಡಿದ ಮಹಾಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಚಿತ್ತವಿಟ್ಟು ಆಲಿಸು. ಅಯೋಧ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ರಾಮನ ಪಟ್ಟಾಭಿಷಿಕ್ತನಾಗಿ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಶಾಸನವನ್ನು ನ್ಯಾಯ, ನೀತಿ, ಸತ್ಯ, ಧರ್ಮಗಳಿಗೆ ಅನುಸರಿಸಿ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಒಂದು ದಿನ ಅವನಿಗೆ ವಿಭೀಷಣನ ನೆನಪಾಯಿತು. ರಾವಣನನ್ನು ಕೊಂದು ಲಂಕಾ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿದ್ದನು. ವಿಭೀಷಣನ ಮುಖಾಂತರ ಆ ರಾಮ ದೇವಕಾರ್ಯಾರ್ಥವಾಗಿ ರಾವಣನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿದುದ್ದಾಗಿತ್ತು.

ಈಗ ದೈತ್ಯರ ದೊರೆಯಾದ ವಿಭೀಷಣನು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಎಷ್ಟರ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾಗಿದ್ದಾನೆ- ಇದನ್ನು ನಾನೇ ಸ್ವಂತ ಹೋಗಿ ನೋಡಿಕೊಂಡು ಬರಬೇಕು. ಅವನು ಕೊನೆಯವರೆಗೂ ಸುಖದಿಂದಿರುವಂತೆ ಹಿತೋಪದೇಶ ಮಾಡಿಬರಬೇಕು! ಎಂದು ವಿಚಾರ ಮಾಡಿದನು ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವನ ಸೋದರನಾದ ಭರತನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದನು. ಅವನ ಮುಖದ ಮೇಲೆ ಚಿಂತೆಯ ಲಕ್ಷಣ ಕಂಡು ಕೇಳಿದನು.

ಭರತ :- ಅಣ್ಣಾ, ಎಷ್ಟು ಗಹನ ವಿಚಾರಮಾಡುತ್ತಿದ್ದೀ. ಅಂತಹ ರಹಸ್ಯವೇನು ನನಗೆ ಹೇಳು. ನೀನೀಗ ಚಿಂತಿಸುವದು ದೇವಕಾರ್ಯವೋ ಸ್ವಕೀಯವೋ ಪರಕೀಯವೋ?

ರಾಮ :- ಭರತ, ನೀನು ನನ್ನ ಪ್ರಾಣ ಲಕ್ಷ್ಮಣನೂ ಹಾಗೆಯೇ ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ನನ್ನದೇನಿದೆ? ನಾನು ರಾವಣನನ್ನು ಕೊಂದದ್ದು ಏಕೆ ಎಂಬುದನ್ನು ನೀನು ಬಲ್ಲೆಯಷ್ಟೆ? ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಹಿತವಾಗಲಿ ಎಂದು ಆ ದೇವತೆಗಳ ಜೊತೆಗೆ ಈಗ ಲಂಕಾಧೀಶನಾದ ವಿಭೀಷನ ವರ್ತನೆ ಹೇಗಿದೆ ಎನ್ನುವದನ್ನು ನನಗೆ ಹೋಗಿ ನೋಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಮೇಲೆ ಸುಗ್ರೀವನ ಭೇಟಿಯಾಗಿ ಬಹಳ ದಿನಗಳಾದವು. ಅವನನ್ನು ಕಾಣಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅವರಿಬ್ಬರನ್ನು ಕಂಡು ಯೋಗಕ್ಷೇಮ ವಿಚಾರಿಸಿ ಎಲ್ಲ ಲೋಕವನ್ನು ಇನ್ನೊಮ್ಮೆ ಸುತ್ತಿ ಬರಬೇಕೆಂದಿದ್ದೇನೆ. ಮತ್ತು ನಮ್ಮ ಕಿರಿಯ ತಮ್ಮನಾದ ಶತ್ರುಘ್ನನನ್ನು ಕಾಣಬೇಕೆಂದೆನಿಸಿದೆ. ನಿಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದ್ದಾರೆ. ಅವರನ್ನು ನೋಡಬೇಕಾಗಿದೆ. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಹೊರಡುತ್ತೇನೆ. ಆಗ ಭರತನು ಕೈಮುಗಿದು ಹೇಳಿದನು.

ಭರತ :- ಅಣ್ಣ ನಿನ್ನ ಜೊತೆಗೆ ನಾನೂ ಬರುತ್ತೇನೆ.

ಅವನು ಮಾತಿಗೆ ರಾಮನು ಸಮ್ಮತಿಸಿದನು. ಮತ್ತು ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು ಕರೆದು. 'ನಾವು ಲಂಕೆ, ಕ್ಷಿಷ್ಕಿಂಧೆ, ಮುಂತಾದ ಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿ, ಮರಳಿ ಬರುವವರೆಗೆ ನೀನು ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ ಪಾಲನೆ ಮಾಡು' ಎಂದು ಆದೇಶವಿತ್ತನು. ಪುಷ್ಪಕ ವಿಮಾನವನ್ನು ನೆನೆದಕೂಡಲೇ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿತು. ರಾಮ ಭರತರಿಬ್ಬರು ಆ ವಿಮಾನವನ್ನು ಆರೋಹಣ ಮಾಡಿ ಗಾಂಧಾರ ದೇಶಕ್ಕೆ ಬಂದರು. ಅಲ್ಲಿ ಭರತನ ಇಬ್ಬರು ಮಕ್ಕಳು ರಾಜ್ಯ ವಾಳುತ್ತಿದ್ದರು. ಅವರ ಕ್ಷೇಮ ಹಾಗೂ ರಾಜನೀತಿ ವಿಚಕ್ಷಣತೆ ಕಂಡು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟರು

ಅನಂತರ ಪೂರ್ವಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯವಾಳುವ ಇಬ್ಬರು ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಕುಮಾರರನ್ನು ನೋಡಿಕೊಂಡು, ಅಲ್ಲಿ ಆರುದಿನ ವಾಸಮಾಡಿದರು. ಅವರ ರಾಜ್ಯಶಾಸನ ಪದ್ಧತಿ ಕಂಡು ರಾಮನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಾಯಿತು. ಅನಂತರ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ತ್ರಿವೇಣೀ ಸಂಗಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಭರದ್ವಾಜಮುನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಆತ್ರೇಯ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಮುಂದೆ ಪ್ರಯಾಣ ಬೆಳೆಸಿದರು. ತಾನು ಹಿಂದೆ ವನವಾಸದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸಿದ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಘಟನೆಗಳ ಹಿಂದಿನ ಇತಿಹಾಸದೊಂದಿಗೆ ವಿವರಿಸಿದನು ಶ್ರೀರಾಮ ತನ್ನ ಸೋದರ ಭರತನಿಗೆ.

''ಇದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ರಾವಣನು ನಮ್ಮ ತಂದೆಯ ಮಿತ್ರನಾದ ಜಟಾಯು (ಪಕ್ಷಿ)ಯನ್ನು ಕೊಂದ. ಇಲ್ಲಿ ಕಬಂಧ ರಾಕ್ಷಸನಿಗೂ ನನಗೂ ಯುದ್ಧ ನಡೆಯಿತು. ನಾನು ಅವನನ್ನು ಸುಟ್ಟ ಬಳಿಕ ಅವನಿಂದ ಒಂದು ದಿವ್ಯರೂಪ ಹೊರಟಿತು. 'ಸೀತೆಯು ರಾವಣನ ಮನೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಾಳೆ. ವಾನರರಿಗೆ ಅರಸನಾಗಿ ಸುಗ್ರೀವನು ಗಿರಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವನು ನಿನಗೆ ಮಿತ್ರನಾಗಿ ಸಹಾಯ ಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ನೀನು ಪಂಪಾಸರೋವರಕ್ಕೆ ಈಗ ಹೋಗು' ಎಂದು ನನಗೆ ಹೇಳಿದನು ಆ ಕಬಂಧ.

ಅದರಂತೆ ನಾನು ಪಂಪಾಸರೋವರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಶಬರಿ ಎಂಬ ತಪಸ್ವಿಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದೆ. ಈ ಸರೋವರದ ದಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ದುಃಖಿತನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಸಂತೈಯಿಸಿದ. ನಾನು ಇಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನ ಮಿತ್ರ ಸುಗ್ರೀವನ ಸಲುವಾಗಿ ಅವನ

ಅಣ್ಣ ವಾಲಿಯನ್ನು ವಧಿಸಿದೆ. ಇದೇ ಆ ವಾಲಿಯು ಆಳುತ್ತಿದ್ದ ಕಿಷ್ಕಿಂಧೆ ಅಲ್ಲಿ ಈಗ ಸುಗ್ರೀವನು ರಾಜ್ಯವಾಳುತ್ತಿದ್ದಾನೆ.''

ಹೀಗೆ ಹಿಂದೆ ನಡೆದ ಸಮಾಚಾರವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ, ರಾಮನು ಅಲ್ಲಿ ಇಳಿದು ಸುಗ್ರೀವನ ಆಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ರಾಮನನ್ನು ಕಂಡು ಸುಗ್ರೀವನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿದನು. ರಾಮನನ್ನು ಉಚ್ಚ ಸಿಂಹಾಸನದ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸಿದನು. ಆಗ ಅಂಗದ ಹನುಮಂತ ನಳ, ನೀಲ, ಪಾಟಲ, ಗವ, ಗವಾಕ್ಷ ಮುಂತಾದ ಮಂತ್ರಿಗಳೂ ಪುರೋಹಿತ ಧಧಿಮುಖನೂ, ಶತಬಲಿ, ಮೈಂದ, ಕುಮುದ, ಸುಷೇಣ, ವೃಷಭ, ಮುಂತಾದ ಕಪಿವೀರರೂ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ರಾಮನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದರು. ರಾಮಾ, ತಾರಾ ಮೊದಲಾದ ಅಂತಃಪುರದ ಅಬಲೆಯರೂ ಬಂದು ರಾಮ, ಭರತರನ್ನು ಕಂಡರು ಮತ್ತು ಎಲ್ಲರೂ ರಾಮನ ದರ್ಶನದಿಂದ ಆನಂದಭರಿತರಾಗಿ, ಹರ್ಷಾಶ್ರುಗಳನ್ನು ಉದುರಿಸುತ್ತ ನುಡಿದರು.

ವಾನರರು :- ಪ್ರಭು, ರಾವಣನನ್ನು ಗೆದ್ದು, ನೀನು ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋದ ಸೀತಾದೇವಿಯು ಎಲ್ಲಿ? ರುದ್ರನೇ ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲ ಜನರ ಎದುರಿಗೆ ಅಗ್ನಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಆ ಸೀತೆ ಪರಿಶುದ್ಧಳಾಗಿದ್ದಳಲ್ಲವೆ? ಅಂತಹ ಚಾರಿತ್ರ್ಯ ಸಂಪನ್ನಳಾದ ಆ ಮಹಾರಾಣಿಯು ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣಿಸುವದಿಲ್ಲವೇಕೆ? ಅವಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ನಿನಗೆ ಶೋಭೆ ಇಲ್ಲ. ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ಅವಳಿಗೆ ಶೋಭೆಯಿಲ್ಲ.

ಅನಂತರ ಸುಗ್ರೀವನ ಅರಸಿಯಾದ ತಾರೆಯು ರಾಮನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದಳು.

ತಾರೆ :- ರಾಮನೆ, ಸಾಧ್ವೀಮಣಿಯಾದ ಸೀತೆಯು ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಈಗ ಎಲ್ಲಿರುವಳು ? ನೀನು ಬೇರೆ ಮದುವೆಯಾಗಿಲ್ಲ. ಇದ್ದ ಹೆಂಡತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನೀನು ಒಬ್ಬೊಂಟಿಗನಾಗಿ ತಿರುಗುವದು ನಿನಗೆ ಭೂಷಣವಲ್ಲ. ಕ್ರೌಂಚ ಪಕ್ಷಿಗಳಂತೆ, ಚಕ್ರವಾಕಗಳಂತೆ, ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಎಂದು ಅಗಲದೆ ಅನ್ಯೋನ್ಯವಾಗಿದ್ದಿರಿ. ಹಿಂದೆ ಪುಷ್ಪಕ ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಗರುಡಾರೂಢರಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀನಾರಾಯಣರಂತೆ ನಿಮ್ಮಿಬ್ಬರನ್ನು ಜೋಡಿಯಾಗಿ ನೋಡಿದ್ದೆನು. ಈಗ ಅದೇ ಪುಷ್ಪಕದಲ್ಲಿ ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ಬಂದುದೇಕೆ'' ಎಂದು ಕೇಳಿ ತಾರಾ ದೇವಿಯು ಕಣ್ಣೀರು ಸುರಿಸಿದಳು.

ರಾಮ :- ವಿಶಾಲಾಕ್ಷಿ, ನೀನು ಅಳಬೇಡ. ಕಾಲವು ದುರ್ಲಂಘ್ಯವಾಗಿದೆ. ಯಾರೂ ನಿಯತಿಯನ್ನು ಮೀರಲಾರರು. ಈ ಚರಾಚರ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವೂ ಕಾಲಾಧೀನವಾಗಿದೆ. ಹೀಗೆ ಹೇಳಿ ಅವಳನ್ನು ಸಂತೈಸಿ ಕಳಿಸಿದನು.''

ಆಗ ಸುಗ್ರೀವನು ರಾಮನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು. 'ನೀವಿಬ್ಬರೂ ಸೋದರರು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಯಾವ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದಿರುವಿರಿ- ನಿಮ್ಮ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಾನು ಈಗಲೇ ಮಾಡಿ ಕೊಡುತ್ತೇನೆ ಅಪ್ಪಣೆ ಮಾಡಿರಿ.'' ಎಂದು ಕೇಳಿದನು.

ಆಗ ರಾಮನು ಆದೇಶದಂತೆ ಭರತನು ತಮ್ಮ ಲಂಕಾಗಮನದ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದನು. ಆಗ ಸುಗ್ರೀವನು ತಾನು ಅವರ ಜೊತೆಗೆ ಲಂಕೆಗೆ ಬರುತ್ತೇನೆಂದು ಹೇಳಿದನು. ಮೂವರು ಕೂಡಿ ಪುಷ್ಪಕ ವಿಮಾನವನ್ನು ಹತ್ತಿ ಪ್ರಯಾಣವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದರು. ವಿಮಾನವು ಸಮುದ್ರದ ಉತ್ತರ ತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ಆಗ ರಾಮನು ಮತ್ತೆ ಹಿಂದೆ ತಾನು ಆ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಬಂದಾಗ ನಡೆದ ಘಟನೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲ ಭರತನಿಗೆ ವಿವರಿಸಿದನು. ''ವಿಭೀಷಣನು

ತನ್ನ ನಾಲ್ಕು ಜನ ಮಂತ್ರಿಗಳೊಡನೆ ನನಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಶರಣು ಬಂದನು. ನಾನು ಇದೇ ಸಾಗರದ ತೀರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯೋಪವೇಶಕ್ಕೆ ಕುಳಿತಿದ್ದೆನು. ಕುಪಿತನಾಗಿ, ನಮಗೆ ದಾರಿ ಕೊಡದ ಆ ಶರಧಿಯನ್ನೆಲ್ಲ ಶೋಷಿಸಿ ಬಿಡಬೇಕೆಂದಾಗ ನನಗೆ ಶರಣು ಬಂದ ಆ ನದೀನಾಥ.

ಅನಂತರ ನನ್ನ ಆದೇಶದಿಂದ ಕಪಿವೀರರು ಈ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಸೇತುವೆ ಕಟ್ಟಿದರು. ಮೂರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮುಗಿಸಿಬಿಟ್ಟರು ಆ ಮಹತ್ತರ ಸೇತು ಪ್ರಬಂಧವನ್ನು ಮೊದಲನೆಯ ದಿನ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಯೋಜನ, ಎರಡನೆಯ ದಿನ ಮೂವತ್ತಾರು ಯೋಜನ, ಉಳಿದ ಭಾಗವನ್ನು ಮೂರು ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಸೇತುವೆಯನ್ನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದರು.

ಆ ಸೇತುವೆಯಿಂದ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ದಾಟಿ ವಾನರ ವೀರರು ಚೈತ್ರ ತ್ರಯೋದಶಿಯ ದಿನ ಲಂಕಾಪಟ್ಟಣದ ಮೇಲೆ ದಾಳಿ ಮಾಡಿದರು. ನಲವತ್ತೆಂಟು ದಿನ ಯುದ್ಧ ನಡೆದು ಅದರಲ್ಲಿ ನೀಲನು ಪ್ರಹತನನ್ನು, ಹನುಮಂತನು ಧೂಮ್ರಾಕ್ಷನನ್ನು ಸುಗ್ರೀವನು ಮಹೋದರನನ್ನು, ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಇಂದ್ರಜಿತುವನ್ನು ನಾನು ರಾವಣ ಕುಂಭಕರ್ಣರನ್ನು ಕೊಂದೆವು. ರಾವಣನ ವಧವಾದ ಬಳಿಕ ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮ, ಶಿವ, ಇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ನಮ್ಮ ದರ್ಶನಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅಭಿನಂದಿಸಿ ಹೋದರು. ತಂದೆ ದಶರಥನೂ ಕೂಡ ಜೀವಂತನಾಗಿ ಬಂದು ನನ್ನನ್ನು ಮಾತನಾಡಿಸಿ ಹೋದನು. ಇಲ್ಲಿಯೇ ಸೀತೆಯು ಅಗ್ನಿಪ್ರವೇಶಮಾಡಿ, ಪರಿಶುದ್ಧ ಮೂರ್ತಿಯಾಗಿ ಎದ್ದು ಬಂದಳು.

ಅನಂತರ ದಶರಥ ಮಹಾರಾಜನು ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೂ ಸೀತೆಗೂ ಅನುಗ್ರಹ ಮಾಡಿ, ನನ್ನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡಲು ಉಪದೇಶ ನೀಡಿದನು. ಮತ್ತು ಸೀತೆ ಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳಿದನು, 'ನಿನ್ನನ್ನು ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಹಾಕಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ನೀನು ರಾಮನ ಮೇಲೆ ಕೋಪಗೊಳ್ಳಬೇಡ. ನಿನ್ನ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯದ ಕೀರ್ತಿಯು ಇದರಿಂದ ಜಗತ್ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಯಿತು. ನೀವು ಸತಿಪತಿಗಳೀರ್ವರಿಗೂ ಇದರಿಂದ ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಕೀರ್ತಿಯು ಲಭಿಸುವದು.

ಹೀಗೆ ರಾಮನು ಭರತನಿಗೆ ತನ್ನ ಆತ್ಮಚರಿತ್ರೆಯ ಉಳಿದ ಅಧ್ಯಾಯ ವಿವರಿಸುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ವಿಮಾನವು ಲಂಕಾ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಬಂದಿಳಿಯಿತು. ವಿಭೀಷಣನು ಪ್ರಭುವನ್ನು ಸ್ವಾಗತಿಸಲು ಬಂದನು. ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ನಮಸ್ಕಾರ ಮಾಡಿದನು. ''ನಿನ್ನ ದರ್ಶನದಿಂದ ನಾನು ಧನ್ಯನಾದೆ'' ಎಂದು ರಾಮನಿಗೆ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಭರತ, ಸುಗ್ರೀವರನ್ನು ಆಲಿಂಗಿಸಿದನು. ಅವರನ್ನು ಅರಮನೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದು, ಉಚ್ಚ ಆಸನದ ಮೇಲೆ ಕೂಡಿಸಿ ಅರ್ಘ್ಯ ಪಾದ್ಯಗಳಿಂದ ಪೂಜಿಸಿ ಕೈಮುಗಿದು ನುಡಿದನು.

ವಿಭೀಷಣ :- ಮಹಾಪ್ರಭು, ನನಗೆ ದೊರೆತಿರುವ ಈ ಲಂಕಾರಾಜ್ಯ ಅಧಿಕಾರ, ಐಶ್ವರ್ಯ ಎಲ್ಲವೂ ನಿನ್ನ ಪ್ರಸಾದದ ಫಲ. ಈ ಪಟ್ಟಣ ಮಡದಿ, ಮಕ್ಕಳು, ಮನೆ, ರಾಜ್ಯ ಎಲ್ಲವನ್ನು ನಿನ್ನ ಅಡಿದಾವರೆಗಳಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದ್ದೇನೆ. ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸು. ನಿನಗೆ ನನ್ನ ನಮಸ್ಕಾರ' ಎಂದು ನುಡಿದು ಆ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಆತ್ಮಾರ್ಪಣೆ ಮಾಡಿದನು.

ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ರಾಮನು ದಯಮಾಡಿಸಿದ ಸಮಾಚಾರವು ಲಂಕೆಯ ಜನರಿಗೆಲ್ಲ ತಿಳಿಯಿತು. ಮಂತ್ರಿಗಳು, ಪ್ರಜೆಗಳು ಅರಮನೆಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು, 'ಶ್ರೀರಾಮನ ಸಂದರ್ಶನ ಮಾಡಿಸಬೇಕು' ಎಂದು ವಿಭೀಷಣನಿಗೆ-